

JUGOSLOVENSKI PREGLED

*INFORMATIVNO DOKUMENTARNI
PRIRUČNIK O JUGOSLAVIJI*

MART 1961

3

JUGOSLOVENSKI PREGLED

GODINA V
Mart 1961.

Urednički odbor

Predsjednik NIKOLA MINČEV; *članovi*: dr JOŽE BRILEJ, BOŽIDAR ĐUROVIĆ, dr PAVLE KOVAČ, LJUBICA MIHIĆ, ANTE NOVAK, VOJO RAKIĆ, STANA TOMAŠEVIĆ, dr TONE VRATUŠA

Glavni urednik BOŽIDAR ĐUROVIĆ

Izdavač

PUBLICISTIČKO-IZDAVAČKI ZAVOD »JUGOSLAVIJA«,
BEOGRAD, Borisa Kidriča 70

SADRŽAJ

DRUŠTVENO I DRŽAVNO UREĐENJE

Opšta politika Saveznog izvršnog veća u 1960.	97—112
Organizacija i rad Saveznog izvršnog veća u 1960. ...	112—114
Sednice Savezne narodne skupštine	114—116
Sednice republičkih narodnih skupština	116—120
Sednice Saveznog izvršnog veća	120—122

POLITIČKE I DRUŠTVENE ORGANIZACIJE

II plenum Saveznog odbora SSRNJ	123—124
V kongres Socijalističkog saveza radnog naroda Slovenije	125
Savez ratnih vojnih invalida Jugoslavije u 1960.	125—126
»Korak nazad« (izvod iz referata Veljka Vlahovića). ..	127—130
Lokalne radne akcije omladine u 1960.	131—132

SOCIJALNA POLITIKA I NARODNO ZDRAVLJE

Zdravstvo u 1960.	133—134
------------------------	---------

PROSVETA, NAUKA I KULTURA

Prosveta i kultura u 1960.	135—138
---------------------------------	---------

FIZIČKA KULTURA I NARODNA TEHNIKA

Međunarodna takmičenja jugoslovenskih sportista u 1960.	139—142
--	---------

SPOLJNA POLITIKA

Bilateralni odnosi u 1960.	143—144
Poseta državnog sekretara za strane poslove Koče Popovića Kanadi	144

OPŠTA POLITIKA SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA U 1960.¹

Godina 1960. znači krupan korak napred u razvoju proizvodnih snaga zemlje, u učvršćivanju i daljoj razradi mehanizma naše socijalističke demokratije i u međunarodnoj afirmaciji socijalističke Jugoslavije.

Društveni plan privrednog razvoja Jugoslavije za period 1957—1961. izvršen je godinu dana pre roka. Donet je Društveni plan privrednog razvoja za period 1961—1965. i preduzete su opširne ekonomske, tehničke i organizacione mere za njegovo plansko ostvarivanje. Savezna narodna skupština je, februara 1961. godine, prihvatila niz zakona kojima se, u maksimalno mogućoj meri u sadašnjim našim uslovima, ostvaruju socijalistički principi raspodele, što će dati čitavoj privrednoj aktivnosti nov polet i pojačati materijalnu osnovu svih organa društvenog samoupravljanja. Radničko samoupravljanje učvršćeno je takođe na području transporta i veza Zakonom o organizaciji Jugoslovenskih železnica i Zakonom o organizaciji Jugoslovenskih pošta, telegrafa i telefona. Službe i ustanove na području prosvete, kulture i zdravstva oslobođene su administrativnih stega budžetskog karaktera i postavljene na bazu ekonomskog poslovanja i samoupravljanja samih kolektiva. To je ostvareno u prvom redu zakonima: o finansiranju naučnih ustanova, o finansiranju školstva, i o organizaciji zdravstvene službe. I konačno: Komisija za ustavna pitanja, koju je izabrala Savezna narodna skupština 2. decembra 1960. godine, pristupila je radu na konkretnoj izradi teksta novog ustava, pošto su uspešno završeni stručni pripremni radovi.

STANJE I PROBLEMI DRUŠTVENOG I DRŽAVNOG SISTEMA

U daljem razvijanju dostignuća i primeni iskustava proteklih deset godina, tako karakterističnih i značajnih za strukturu i pravac razvika naše zemlje, u toku 1960. godine postala je još očiglednija potreba za rešavanjem izvesnih protivurečnosti između novih i starih oblika u našem mehanizmu, između određenih pravnih okvira i nove društvene i političke sadržine. Rešavanje ovih protivurečnosti sve više je bilo omogućavano opštim procesom razvika, jačanjem društvene materijalne osnove i razradom političkih oblika direktne socijalističke demokratije. Sve je to imalo i moralo je imati uticaja i na izvesne kvantitativne i kvalitativne promene na području društvenog samoupravljanja i društveno-političkog sistema uopšte.

1. U oblasti *privrednog sistema* 1960. godina bila je u prvom redu godina intenzivnih priprema za veoma značajne izmene u sistemu, čije je izvršavanje počelo početkom 1961. godine.

Sa 1961. godinom počeo je, naime, novi petogodišnji planski period, i zajedno s izradom plana za taj period trebalo je sagledati uslove za njegovo ostvarivanje, a pre svega koliko je dati sistem odnosa trebalo menjati da bi se u narednom periodu privrednog razvoja obezbedio što intenzivniji i skladniji razvoj naše privrede.

Na izmenu važećih odnosa u sistemu u pravcu ukidanja raznih ograničenja u raspolaganju društvenim sredstvima od strane samoupravnih organa u privredi i van nje, u pravcu daljeg jačanja materijalne osnove radničkog i društvenog samoupravljanja, upućivale su, pored toga, i veće mogućnosti naše privrede, znatno veći dohodak koji je ona

stvarala. Sa većim sredstvima koja su ostvarivale manje-više sve privredne delatnosti, moglo se računati i na srazmerno veće finansiranje njihovog razvoja iz sopstvenih sredstava, te se relativno smanjivala potreba da se razvoj gotovo svih delatnosti finansira i iz centralnih društvenih fondova, a sredstva ovih fondova mogla su u većoj meri da budu usmerena u pravcu rešavanja onih osnovnih ciljeva privrednog razvoja koje je utvrđivao plan i koji se ne mogu ostvariti bez odgovarajućeg angažovanja sredstava tih fondova. I u vezi s tim, dakle, trebalo je menjati odnose u raspodeli i načinu finansiranja privrednog razvoja.

Dvogodišnje iskustvo u primeni sistema odnosa koji su bili utvrđeni odgovarajućim zakonima krajem 1957. godine, pokazalo je da mnoge odredbe ovih zakona treba menjati i odnose dalje razvijati, kako bi se preduzećima, komunama i drugim faktorima našeg privrednog života obezbedio još veći podstrek za razvijanje i unapređivanje proizvodnje, za podizanje produktivnosti rada. U vezi s tim naročito je trebalo osloboditi odnose unutrašnje raspodele u preduzećima sada već suvišnih ograničenja utvrđenih ranijim propisima.

Centralno mesto u tom sklopu problema za koje je trebalo naći nova, bolja rešenja, zauzimali su uslovi formiranja dohotka i njegove raspodele. Kao naročito značajne oblasti isticale su se oblasti monetarno-kreditnih odnosa, zatim međunarodnog trgovinskog i platnog prometa, i druge. Pažnja Saveznog izvršnog veća, odnosno njegovih organa, bila je zato usmerena prvenstveno na ovu problematiku.

Na rešavanju čitavog ovog sklopa problema Savezno izvršno veće odnosno njegovi organi najtešnje su koordinirali rad sa Centralnim većem Saveza sindikata Jugoslavije, saveznim komorama i njihovim savetima, kao i sa odgovarajućim organima narodnih republika, a za izučavanje pojedinih najvažnijih pitanja bile su formirane i zajedničke stručne komisije. Saradnja svih ovih organa veoma je mnogo doprinela svestranom sagledavanju odgovarajuće problematike i iznalaženju pravih rešenja, pa će je Savezno izvršno veće i u svom daljem radu više koristiti.

Kao rezultat ovog rada izrađeni su krajem 1960. godine nacrti propisa i predlozi mera koje je trebalo doneti odnosno preduzeti u cilju usaglašavanja odnosa u oblasti privrednog sistema sa napred istaknutim ciljevima. Ovi propisi i mere odnosili su se naročito na uslove formiranja dohotka, odnosno na sistem formiranja i odgovarajuću politiku cena, uključujući tu i pitanje cena i instrumenata u oblasti spoljnotrgovinske razmene, zatim na odnose raspodele između preduzeća i zajednice i interne odnose u raspodeli i raspolaganju od strane preduzeća sredstvima koja im pripadaju ili koja kao društvena koriste u svom poslovanju, kao i na odnose u okviru kreditnog i bankarskog sistema. Istovremeno sa podnošenjem Društvenog plana privrednog razvoja za period 1961—1965. godine, odnosno Saveznog društvenog plana za 1961. godinu, bila je Skupština upoznata i sa predlozima za izmenu režima deviznog poslovanja. Savezno izvršno veće je već krajem 1960. godine, odnosno odmah početkom 1961. godine, donelo potrebne uredbe i druge propise kojima se taj režim reguliše na novoj osnovi.

U vezi sa sprovođenjem reformi u oblasti deviznog režima i spoljnotrgovinskog poslovanja, postignut je određen sporazum sa Međunarodnim monetarnim fondom o posebnim međunarodnim kreditima koji bi osiguravali sprovođenje ove reforme. Reforma je bila ne samo na liniji razvijanja sistema naših unutrašnjih odnosa, nego je davala i veće mogućnosti za slobodniju i širu međunarodnu razmenu, pa je kao takva naišla na razumevanje i podršku ove međunarodne institucije. S obzirom na dodatna sredstva osigurana ovim kreditima, mogla se i reforma naših unutrašnjih odnosa izvršiti nešto radikalnije nego što bi to bez tih sredstava bilo u datom momentu moguće.

Promene koje su ove izmene trebalo da donesu u oblasti deviznog i spoljnotrgovinskog režima, kao i pomenuti

¹ Iz Izveštaja Saveznog izvršnog veća za 1960. godinu.

nacrti propisa i mera — o kojima je Skupština odlučivala i usvojila ih tek krajem februara 1961. godine — pretpostavljale su, pre svega, usklađivanje veoma izraženih dispariteta u cenama i time veće ujednačavanje uslova za normalan rad i samostalan razvoj svih privrednih delatnosti, što je i jedna od bitnih pretpostavki za pravilno funkcionisanje sistema zasnovanog na radničkom upravljanju privredom. Iako postojeći dispariteti i neravnomeran raspored društvene akumulacije po pojedinim delatnostima ni predloženim merama nisu mogli biti do kraja otklonjeni, njima se ostvaruje značajan korak u tom pravcu, pa su, prema tome, i odnosi u raspodeli, kao i odnosi u oblasti monetarno-kreditnog sistema, mogli biti postavljeni na nove osnove.

Ravnomerniji raspored društvene akumulacije po delatnostima dozvoljavao je i ravnomerniji raspored obaveza različitih delatnosti prema društvenim fondovima. Težište u zahvatanju potrebnih sredstava u društvene fondove van preduzeća moglo je, stoga, biti u većoj meri stavljeno na doprinose vezane za sredstva i druge faktore proizvodnje i prometa proizvoda, a u manjoj meri se moralo ići na neposrednu raspodelu dohotka i na progresiju u toj raspodeli, koja je davala osnovni pečat ranijim odnosima raspodele i nužno, po svojoj prirodi, delovala nedovoljno stimulativno u proizvodnji. U okviru novih odnosa mogla je, što je od naročito značaja, i komuna dobiti odgovarajući položaj u raspodeli, položaj koji njene interese vezuje za istu osnovu na kojoj počivaju i interesi preduzeća, tj. za veću produktivnost rada u preduzećima i za brz i skladan razvoj proizvodnje.

U internoj raspodeli sredstava koja pripadaju preduzeću trebalo je napustiti ranije zadržane ingerencije opštinskog narodnog odbora i sindikata prilikom donošenja pravilnika o raspodeli, osamostaliti u većoj meri preduzeća u donošenju odgovarajućih odluka o toj raspodeli i omogućiti razvijanje u samim preduzećima što slobodnijih odnosa u okviru kojih bi se društvena uloga neposrednog proizvođača još više ispoljila. S tim u vezi trebalo je ukinuti i izvesna ograničenja u raspolaganju od strane preduzeća društvenim sredstvima za proizvodnju — ukinuti strogo namenski karakter fondova osnovnih i obrtnih sredstava, dalje liberalizovati korišćenje amortizacionih sredstava, itd.

2. U oblasti *monetarno-kreditnih odnosa* predlozi su usmereni uglavnom na decentralizaciju kreditnih funkcija, odnosno na njihovo približavanje privredi, ali uz osiguranje monetarne stabilnosti i društvenih intervencija iz centra, koje zahteva struktura privrednog razvoja, bilo po privrednim delatnostima bilo po područjima, utvrđena društvenim planovima. Takav sistem u ovoj oblasti postavlja težište kreditnih funkcija na komunalne banke, osamostaljuje ih u većoj meri i njihovo poslovanje doslednije postavlja na ekonomske principe.

U daljoj izgradnji kreditnog i bankarskog sistema pošlo se od potrebe jačanja uloge i odgovornosti radnih kolektiva i lokalnih organa u finansiranju obrtnih potreba kao i od stvaranja boljih preduslova za potpunije delovanje ekonomskih kriterijuma u raspodeli kredita.

Ove postavke svode se na to da se u saveznom društvenom planu utvrđuju opšte smernice u pogledu okvira, pravca i uslova kreditiranja iz bankarskih sredstava, zatim, da se u okviru opšteg kreditnog volumena odredi deo kredita koji će emitovati Narodna banka u vidu centralne kreditne intervencije, a ostale potrebe u kreditiranju pokrivala bi se iz decentralizovanih bankarskih sredstava.

Ovo je zahtevalo decentralizaciju uloge i odgovornosti za kreditiranje iz bankarskih sredstava i prenošenje osnovnih bankarskih funkcija na komunalne banke. Komunalna banka time postaje osnovna bankarska organizacija za neposredno kreditiranje privrednih organizacija. Ovakva njena uloga treba da doprinese stvaranju povoljnijih uslova za racionalnije dodeljivanje kredita, što predstavlja jednu od osnovnih postavki sistema.

Komunalna banka ovakvom funkcijom određuje i ulogu Narodne banke u kreditiranju, koja prestaje da bude banka za neposredno kreditiranje privrednih organizacija i postaje banka za kreditiranje banaka, emisiona banka. Ona osigurava kretanje opšteg kreditnog volumena u planom predviđenim okvirima, upotrebljavajući u tu svrhu određene instrumente (kreditni bilans, obaveznu rezervu, kamatnu stopu, i sl.).

Od posebnog značaja bio je i rad na učvršćivanju Službe društvenog knjigovodstva, pobliže definisanje njenog statusa i delokruga, kao i njeno organizaciono i kadrovsko jačanje.

Devizna reforma koja počinje da se sprovodi u 1961. godini treba da uvede više ekonomskih kriterijuma u naše spoljnotrgovinske odnose. To je zahtevao naš unutrašnji razvoj, kako u pravcu usklađivanja odnosa među pojedinim privrednim oblastima i granama, tako i u oblasti raspodele, a naročito je to bilo neophodno zbog nastupanja Jugoslavije na međunarodnom tržištu.

Koeficijenti kao instrumenti prevođenja domaćih cena na inostrane i obratno, nisu više odgovarali povećanoj sposobnosti naše privrede da na ekonomskim principima istupa na svetskom tržištu. Oni su zadržavali oblike intervencije državnih organa u odnosima koji su već prevaziđeni samim razvojem naše privrede.

Prvi značajni koraci napuštanja ovih oblika već su učinjeni ukidanjem koeficijenata i uvođenjem carine za uvoz opreme sa važnošću od 1. jula 1960. godine, a početkom 1961. godine prešli smo i u ostalom delu spoljnotrgovinskih odnosa na sistem carina i novog obračunskog kursa. U tom cilju ukidaju se koeficijenti i uvodi carina na području uvoza robe, ukidaju se izvozne premije za izvoz robe i uvodi nov, jedinstven obračunski kurs od 750 dinara za jedan dolar (sa neznatnim i privremenim izuzecima — kod turističkog kursa).

Završene su sve pripreme za donošenje Zakona o osiguravajućim zavodima i njihovom udruživanju.

3. Godina 1960. znači dalju afirmaciju *sistema radničkog i društvenog samoupravljanja*. Na pojedinim sektorima našeg privrednog i društvenog života učinjene su izvesne izmene koje na tim sektorima predstavljaju veoma značajan napredak.

Tako je u oblasti privrede 1960. godina u preduzećima protekla u znaku daljeg razvijanja unutrašnjeg demokratskog mehanizma radničkog samoupravljanja, a naročito u razvijanju stimulativnih oblika interne raspodele, odnosno u razvijanju oblika i metoda utvrđivanja ličnih dohodaka radnika prema efektu rada. Doneseni su, zatim, novi zakoni o organizaciji preduzeća Jugoslovenskih železnica i preduzeća poštansko-telefonskog i telegrafskog saobraćaja, koji predstavljaju veoma značajnu osnovu za razvijanje radničkog samoupravljanja i za jačanje privrednih metoda poslovanja u tim delatnostima. Doneseni su, dalje, zakoni o patentima i tehničkim unapređenjima i o jugoslovenskim standardima, koji predstavljaju osnovu za unapređivanje proizvodnje u svim privrednim delatnostima, a naročito u oblasti industrije. Izvršene su značajne izmene i u Zakonu o udruživanju i poslovnoj saradnji u privredi, kojima su organizacija i rad privrednih komora više prilagođeni zahtevima privrede u sadašnjim uslovima, a stvorene su i pravno obezbeđene nove mogućnosti za razvijanje poslovne saradnje na bazi kooperacije itd. Doneseni su i propisi o objedinjavanju dela rezervnih fondova privrednih organizacija određenih privrednih oblasti na području komuna, iz kojih se sredstava pruža potrebna pomoć slabijim organizacijama tih delatnosti, zatim Zakon o službi za zapošljavanje radnika, kao i niz drugih propisa Savezne narodne skupštine ili Saveznog izvršnog veća, te je tako i u protekloj godini rešeno nekoliko veoma krupnih problema u oblasti privrede.

Propisi, međutim, doneseni za neke delatnosti van privrede, ali koji se na određen način tiču i privrednog

sistema, jer regulišu pitanje finansiranja odgovarajućih društvenih službi, kao i praksa razvijanja novih odnosa zasnovanih na ovim propisima, predstavljaju, svakako, još značajnije promene. To su Osnovni zakon o finansiranju školstva, Zakon o načinu finansiranja naučnih ustanova, Zakon o Saveznom fondu za naučni rad i Opšti zakon o organizaciji zdravstvene službe. Svim ovim propisima omogućava se proces stvarnog osamostaljivanja ustanova ovih društvenih službi na osnovu razvijanja samouprave u njima. Iako ovde društvo ne može, kao u privredi, da preko tržišta i odgovarajućih odnosa osigura potreban uticaj na njihov rad i razvoj, nego mora pribеći specifičnim metodima društvenog upravljanja ovim ustanovama, uključujući u upravu ne samo radnike tih ustanova nego i predstavnike svih zainteresovanih građana ili korisnika usluga tih službi, radi se tu u osnovi o razvijanju oblika samouprave na istim principima na kojima se ona ostvaruje i u oblasti privrede. Zakoni o finansiranju tih službi, doneseni u 1960. godini, rešavaju jedno od bitnih pitanja te samouprave, njenu materijalnu osnovu, pa se na toj osnovi ona može dalje da razvija, dajući celini odnosa u našem društvenom životu isti karakter kakav oni imaju u oblasti privrede, kojom upravljaju sami proizvođači.

U protekloj godini, u mehanizmu samoupravljanja došlo je i u praksi jače do izražaja radničko samoupravljanje u pogonima i drugim ekonomskim jedinicama. Iako ovi oblici samoupravljanja nemaju još svuda dovoljne ekonomske uslove, izvesno je da sve opštitja tendencija ka ustanovljavanju ovih oblika znači krupan korak dalje u jačanju uloge neposrednog proizvođača u upravljanju. To će biti od odlučujućeg uticaja i pomoći naporima da se podseku tendencije, kojih još uvek ima, a koje se ispoljavaju u suprotstavljanju približavanju funkcija upravljanja svakom proizvođaču, u suvišnoj neutralizaciji upravnih funkcija, u nedovoljnoj borbi protiv pojava uskog egoizma i zarade na račun drugoga, u pojavama nedozvoljenog mešanja spolja u kompetencije organa samoupravljanja.

U prvoj polovini 1960. godine izvršeni su izbori za radničke savete i upravne odbore u svim privrednim preduzećima (osim u preduzećima Jugoslovenskih železnica i Jugoslovenskih pošta, telegrafa i telefona). Na osnovu prethodnih rezultata ovih izbora, broj članova i sastav radničkih saveta su sledeći:

SASTAV RADNIČKIH SAVETA U PREDUZEĆIMA SA 30 I VIŠE RADNIKA

	Broj preduzeća	Ukupno članova radničkog saveta	O d t o g a							
			Radnika zaposleno u proizvodnji		Žena		Omladine		Bili ranije u radničkom savetu	
			Svega	%	Svega	%	Svega	%	Svega	%
Jugoslavija	7.335	156.928	120.365	76,7	27.699	17,7	25.655	16,3	55.370	35,3
Srbija	2.675	55.895	41.904	75,0	8.664	15,5	8.612	15,4	19.268	34,5
Hrvatska	1.940	42.635	32.965	77,3	8.483	19,9	6.996	16,4	15.863	37,2
Slovenija	1.191	25.198	19.936	79,1	5.840	23,2	4.390	17,4	8.650	34,3
Bosna i Hercegovina	835	18.636	14.618	78,4	2.684	14,4	3.540	19,0	6.636	35,0
Makedonija	524	11.214	8.573	76,4	1.527	13,6	1.690	15,1	3.621	32,3
Crna Gora	170	3.350	2.369	70,7	501	15,0	427	12,7	1.332	39,8

Analiza sastava organa radničkog samoupravljanja pokazuje da su skoro svuda u radničkim savetima izabrana potrećinskom većinom lica sa višim kvalifikacijama (15,2% visokokvalifikovanih i 40,8% kvalifikovanih radnika i 16,0% službenika sa višom i srednjom stručnom spremom).

Sastav radničkih saveta naročito karakteriše činjenica da je 76,7% članova radničkih saveta izabrano iz redova radnika koji neposredno rade u proizvodnji. Preko 50% članova radničkih saveta izabranih na poslednjim izborima birani su prvi put za ovu javnu funkciju. Uklju-

čivanje novih i svežih snaga u sastav radničkih saveta svakako je pozitivna pojava.

Postepeno, žena zauzima sve više mesta u organima samoupravljanja, tako da danas od ukupnog broja članova radničkih saveta ima 16,4% žena. Ova opšta konstatacija odnosi se uglavnom i na omladinu, jer je za poslednje tri godine za 6,4% povećan broj upravljača iz redova omladine. Isto tako, raste i broj članova radničkih saveta koji se ističu svojim društvenim i političkim aktivnostima.

Napredak u zemljoradničkom zadrugarstvu u 1960. godini ogleda se naročito u daljem povećanju zemljišnog fonda opštih zemljoradničkih zadruga, u porastu njihovih osnovnih i obrtnih sredstava i broju upošlenih radnika i službenika, u povećanom učešću zemljoradničkih zadruga u otkupu poljoprivrednih proizvoda, kao i u obuhvatanju sve većeg broja poljoprivrednih domaćinstava raznim formama kooperacije.

Putem zadrudnih saveta i upravnih odbora, uvedenih 1958. godine, ostvaren je princip da u upravljanju zadrugama učestvuju, pored članova zadruga, i neposredni proizvođači. U većem broju zadruga uvedeno je, naročito u 1960. godini, radničko samoupravljanje u samostalnim pogonima. Pošto su pojedine delatnosti zadruga ojačale, naročito znatan broj ekonomija, a i neke radionice za prerađu poljoprivrednih proizvoda, preduzete su mere za njihovo izdvajanje u samostalne pogone i uvođenje radničkog samoupravljanja u njima. Postignuti rezultati u radu zadrudnih saveta i upravnih odbora bili su različiti, a zavisili su od uslova u pojedinim zadrugama, sastava organa upravljanja, pružanja pomoći društveno-političkih organizacija, korišćenja iskustava iz rada radničkog samoupravljanja, i dr.

Objektivni razlozi koji su ometali rad organa upravljanja i uopšte kočili razvoj zadruga, bili su slaba akumulativnost, koja proizlazi jednim delom iz samog položaja zadruga i poljoprivrede u privrednom sistemu, zatim slaba opremljenost, mali broj stručnih kadrova (još uvek 50% zadruga nema poljoprivredne stručnjake, a srazmerno još veći broj zadruga nema ekonomiste i komercijaliste), i dr.

4. Društveno samoupravljanje je zabeležilo znatan napredak, naročito u oblasti zdravstvene službe. Dalje je razvijen sistem društvenog samoupravljanja u zdravstvenim ustanovama, učvršćena je materijalna osnova samo-

upravljanja i finansijska samostalnost tih ustanova i stvoreni su uslovi za osamostaljivanje zdravstvene službe u celini. Istovremeno je bitno izmenjen položaj zdravstvenih radnika, koji se od službenika pretvaraju u upravljače zdravstvene ustanove i umesto plata koje su do sada određivane propisima ostvaruju lične dohotke prema rezultatima svog rada. Radi obezbeđenja sredstava za izgradnju, proširivanje i opremu zdravstvenih ustanova, predviđeno je da se mogu osnivati opštinski i republički zdravstveni investicioni fondovi.

Radi se na daljoj izgradnji sistema socijalnog osiguranja, pre svega u smislu direktnog povezivanja organizacija

socijalnog osiguranja s organima radničkog samoupravljanja u preduzećima, u pravcu pronalaženja odgovarajućih organizacionih poboljšanja i izvora za finansiranje socijalnog osiguranja, kao i u smislu daljeg razvijanja samoupravljanja unutar ustanova te službe.

U cilju proširivanja materijalne osnove društvenog samoupravljanja u naučnim ustanovama, kao i radi obezbeđenja njihove finansijske samostalnosti i većeg učešća radnih kolektiva u upravljanju tim ustanovama, omogućeno je da se naučne ustanove za koje to odredi njihov osnivač finansiraju i posluju po principima koji važe za privredne organizacije. Saglasno tome, i lični dohoci naučnih i drugih radnika tih ustanova formiraće se prema rezultatima njihovog rada.

Bitnim promenama koje su izvršene u pogledu finansiranja školstva, obezbeđena je materijalna samostalnost škola i drugih ustanova za obrazovanje i vaspitanje, i uspostavljeni su stabilni izvori prihoda za njihovo finansiranje, čime društveno samoupravljanje i u tim ustanovama dobija stabilnu materijalnu bazu. Škole i druge ustanove za obrazovanje i vaspitanje finansiraju se iz prihoda koji im pripadaju za vršenje njihove redovne delatnosti. Radi obezbeđenja što veće materijalne samostalnosti škola, osnovani su opštinski, republički i savezni društveni fondovi za školstvo.

Tendencije razvoja društvenog samoupravljanja u ovim i drugim samostalnim ustanovama i službama, naročito u vezi sa razradom novog platnog sistema, sve više ističu ulogu radnog kolektiva u upravljanju ustanovom i u odlučivanju o problemima koji se tiču radnih odnosa, nagrađivanja i drugih pitanja od neposrednog interesa za radni kolektiv.

Dosadašnji razvoj društvenog samoupravljanja u ustanovama javnih službi i stečena iskustva sve više ističu potrebu za rešavanjem niza problema u vezi sa opštim režimom tih ustanova (osnivanje, organi upravljanja i njihovi međusobni odnosi, razrada sistema finansiranja, uloga radnog kolektiva, status i radni odnosi službenika, način njihovog nagrađivanja, i dr.). Ova pitanja treba da budu regulisana Zakonom o samostalnim ustanovama, koji je u pripremi.

U skladu sa merama koje su u 1960. godini preduzete u oblasti stambeno-ekonomskih odnosa, ojačana je materijalna osnova društvenog samoupravljanja u stambenim zgradama i time su stvoreni uslovi da skupovi stanara i kućni saveti postanu stvarni upravljači stambenim zgradama. Princip samoupravljanja primenjuje se u sve većoj meri i kod Fonda za stambenu izgradnju.

Poseban značaj u razvoju društvenog samoupravljanja ima dalja izgradnja saveta narodnih odbora i republičkih saveta u pojedinim oblastima društvenih službi (u oblasti zdravstva, kulture i školstva) kao teritorijalnih organa društvenog samoupravljanja odgovarajućih službi. U skladu sa ovim tendencijama, saveti se, i po načinu svog obrazovanja i po svom delokrugu, razvijaju i kao organi društvenog samoupravljanja u oblasti odgovarajućih službi koji pretrajavaju i u okviru datih im ovlašćenja rešavaju pitanja od opšteg društvenog interesa za odgovarajuću službu, ne dirajući u samostalnost ustanova koje vrše odnosnu službu.

5. U 1960. godini bila je poklonjena velika pažnja analiziranju i sumiranju iskustava o razvoju i funkcionisanju *komunalne samouprave*. Za dalji razvoj komunalnog sistema od naročitog je značaja pitanje daljeg jačanja materijalne osnove komune, koje je uslovljeno rešavanjem problema raspodele kako u preduzeću, tako i između preduzeća, s jedne strane, i komune i šire zajednice, s druge strane. Ostvarivanje uloge komune kao društveno-ekonomske zajednice proizvođača u kojoj se vrši osnovna društvena raspodela, nužno zahteva da se funkcije sreza, kao zajednice komuna, naročito njegove ekonomske funkcije, ograniče na one poslove koje mu komune povere.

U svakom slučaju, materijalna osnova komunalne samouprave i uložena sredstva za razvitak opština i gradova nalaze se u stalnom realnom porastu.

U pogledu političko-teritorijalne podele, vršene su u toku 1960. godine relativno manje korekture, i to samo u pogledu područja opština. Na dan 1. januara 1960. godine bilo je u Jugoslaviji 836 opština i 75 srezova. Broj opština je tokom godine smanjen za 54 (u NR Hrvatskoj 31, NR Sloveniji 6, NR Crnoj Gori 8 i u NR Bosni i Hercegovini 9), tako da je 31. decembra 1960. godine u Jugoslaviji bilo ukupno 75 srezova i 782 opštine.

Analize funkcionisanja komunalnog uređenja ukazuju na pozitivne rezultate dosadašnjeg rada na reformi uprave narodnih odbora, koja je počela da se sprovodi još u 1959. godini. Dosadašnjim merama postignuto je da uprave narodnih odbora budu kompaktnije i efikasnije, a poklonjena je naročita pažnja podizanju stručnosti u radu uprave, dok su njene funkcije dovedene uglavnom u sklad sa društveno-političkim sistemom. Međutim, dosadašnja iskustva u radu na organizaciji i unapređivanju rada organa uprave, naročito uprave opštinskih narodnih odbora, ukazuju na potrebu da se reforma uprave i dalje nastavi, naročito u pravcu unapređivanja metoda i načina poslovanja organa uprave. Potrebno je da odgovarajući savezni i republički organi u tom pogledu pružaju više pomoći i da ostvaruju bolju saradnju sa organima uprave narodnih odbora.

Pored zborova birača, putem kojih se ostvaruje neposredno učestvovanje građana u vršenju vlasti i u rešavanju mnogih pitanja od neposrednog interesa za njih, referendum predstavlja značajnu formu neposrednog učešća građana u rešavanju poslova od opštedruštvenog interesa.

U 1960. godini stambene zajednice dalje su se razvijale kao teritorijalni organi samoupravljanja u gradovima i afirmisale se kao vrlo značajna forma društvenog samoupravljanja i samopomoći građana. Osnovan je znatan broj novih stambenih zajednica. Međutim, još uvek se traže najpogodnija rešenja u pogledu veličine stambenih zajednica, načina njihovog finansiranja i rada ustanova i servisa koje one osnivaju. U istom pravcu orijentisana su i istraživanja u vezi sa usklađivanjem izgradnje naših naselja sa principima na kojima počiva stambena zajednica.

U 1960. godini nastavio se proces daljeg razvijanja mesnih odbora kao teritorijalnih organa samoupravljanja u selima i manjim mestima (mesnim zajednicama). Sve više se ispoljava težnja da se mesni odbor obrazuje, po pravilu, za svako naseljeno mesto koje sačinjava mesnu zajednicu. Iskustvo iz rada mesnih odbora pokazalo je, međutim, da u vezi sa njihovim funkcionisanjem postoji niz problema koje treba rešiti da bi se omogućilo ostvarivanje uloge mesnih odbora kao veoma važnih organa društvenog samoupravljanja u selima i manjim mestima i obezbedio njihov dalji razvoj. To su, u prvom redu, pitanje statusa mesnih zajednica i pitanje načina obrazovanja, delokruga i finansiranja mesnih odbora.

6. Iskustvo u funkcionisanju *državnog organizacionog mehanizma*, od predstavničkih tela i sudova — do uprave, pružilo je dosta elemenata kako za ocenu njegove vrednosti i dalje usavršavanje, tako i za njegovo menjanje. Mnoga osnovna pitanja iz te oblasti bila su pokretana, proučavana i o njima raspravljano kako u saveznom organima uprave, tako i u odgovarajućim telima Saveznog izvršnog veća. Ona će biti i predmet proučavanja Komisije za ustavna pitanja.

U skladu sa sprovođenjem principa nagrađivanja prema radu, i sistem nagrađivanja službenika u državnoj upravi treba da se postavi na bitno drukčije osnove. Sadašnji platni sistem u javnim službama, sa svojim osnovnim karakteristikama (centralističko određivanje plata za sve javne službe, uzimanje formalnih kvalifikacija kao podloge za razvrstavanje i nagrađivanje, nedovoljna stimulativnost, i dr.), nije adekvatan instrument za uspešno rešavanje kadrovskih pitanja i ne može biti dovoljno sti-

mulativno sredstvo za uvođenje racionalnije organizacije i uopšte racionalnijeg poslovanja. Principi takvog sistema su naročito neodrživi za samostalne ustanove, čije se poslovanje približava sistemu poslovanja privrednih organizacija. Sadašnji sistem plata u javnoj upravi odigrao je važnu ulogu u unapređivanju i izgradnji naše uprave, ali je u sadašnjim uslovima umnogome postao kočnica za dalji razvoj te službe.

Jedna od bitnih postavki platnog sistema koji želimo na tom području trebalo bi da bude decentralizacija u donošenju propisa o platama, a u skladu sa opštim načelima utvrđenim saveznom zakonom. Isto tako, donosili bi se posebni propisi o nagrađivanju službenika pojedinih vrsta javnih službi.

Za samostalne ustanove, čije se poslovanje približava sistemu poslovanja privrednih organizacija, išlo bi se u osnovi istim putem kao i u privredi, tj. ka što potpunijim ekonomskim odnosima između ustanove i zajednice i ka stvaranju mogućnosti radnom kolektivu ustanove da što uspešnije koristi sredstva ostvarena boljim poslovanjem.

7. Mnogi ustavni problemi našeg društveno-ekonomskog, političkog i državnog sistema, kao što je već rečeno, bili su predmet proučavanja i pretresanja od strane Komisije za ustavna pitanja, koju je u 1959. godini obrazovalo Savezno izvršno veće u saglasnosti sa predsednikom Savezne narodne skupštine. Komisija je izvršila pravnu analizu sadašnjeg Ustava i izvršila stručne pripreme za izradu novog ustava. Komisija za ustavna pitanja izabrana od strane Savezne narodne skupštine pristupila je konkretnoj izradi samog ustava.

Međutim, u toku pripremanja novog ustava, funkcionisanje našeg sistema i njegovih institucija, a i sam rad na ovom važnom aktu, zahtevaju prethodno rešavanje niza otvorenih problema. Pored onih o kojima govori Izveštaj i koji su bili predmet aktivnosti Saveznog izvršnog veća u 1960. godini, potrebno je ukazati i na potrebu za daljim prečišćavanjem i stabilizacijom našeg pravnog sistema.

U vezi s tim, Savezno izvršno veće smatra da su ispunjeni uslovi da se i u onim oblastima koje su do sada bile regulisane uredbama sa zakonskom snagom, donetim na osnovu ovlašćenja iz člana 20. tačka 1. Zakona o sprovođenju Ustavnog zakona, — donesu zakoni kojima će se regulisati pitanja iz tih oblasti. S obzirom na to, Savezno izvršno veće će nastojati da se u cilju sređivanja i prečišćavanja našeg pravnog sistema, Saveznoj narodnoj skupštini postepeno predlaže donošenje odgovarajućih zakona.

Pored toga, Savezno izvršno veće preduzelo je potrebne mere kako bi se obezbedilo da savezni organi uprave na vreme donose propise za izvršenje zakona kad je to predviđeno zakonom, kao i da se u slučajevima kad se usled promenjenih okolnosti donošenje takvih propisa pokaže nepotrebnim — o razlozima za to obavesti Savezna narodna skupština odnosno nadležni skupštinski odbori.

PRIVREDNA POLITIKA

U 1960. godini Savezno izvršno veće nastavilo je sprovođenje privredne politike u skladu sa osnovnim ekonomsko-političkim ciljevima Petogodišnjeg plana privrednog razvoja Jugoslavije za period 1957—1961. godine. Pri tome su, s obzirom na rezultate koji su u prethodne tri godine ostvareni, Saveznim društvenim planom za 1960. godinu bili postavljeni takvi proizvodni zadaci čije bi izvršenje omogućilo da se osnovni ciljevi Petogodišnjeg plana postignu već u 1960. a to znači godinu dana ranije. Polazeći od te osnove, Savezno izvršno veće je sve mere koje je u toku protekle godine preduzimalo u oblasti privrede usmeravalo u prvom redu na ostvarenje postavljenih zadataka ubrzanog privrednog razvika, a pre svega da se dalje poveća proizvodnja i nacionalni dohodak i ostvari porast produktivnosti rada, a u skladu sa tim poveća lična po-

trošnja i životni standard; da se proširi spoljnotrgovinska razmena; da se u oblasti investicione politike težište ulaganja usredsredi na izgradnju koja će što neposrednije doprineti porastu proizvodnje i dohotka; da se sprovođenjem budžetske i stambene reforme stvori šira materijalna osnova komunalnog sistema i podizanja društvenog standarda uopšte; kao i da se nastavi politika razvoja privredno nerazvijenih područja.

Rezultati postignuti u razvoju privrede u 1960. godini pokazuju da su, u celini posmatrano, izvršeni osnovni zadaci ekonomske politike postavljeni za tu godinu u oblasti proizvodnje. U pogledu obima poljoprivredne proizvodnje, usled relativno nepovoljnih vremenskih uslova, mere preduzimane za razvoj poljoprivrede u toku ove godine nisu, doduše, bile sasvim uspešne, ali je i u poljoprivredi petogodišnji plan 1957—1961. završen i premašen godinu dana pre roka. Sve je to omogućilo da se približno postigne predviđeni realni porast ukupnog nacionalnog dohotka — za oko 7,5% — i time uglavnom ostvari njegov nivo koji je prema Petogodišnjem planu trebalo dostići tek sa 1961. godinom. Međutim, u društvenom sektoru uzetom posebno, privredni realni dohodak je povećan za oko 17%, prema njegovom povećanju od oko 14% u prethodnoj godini.

Na taj način, može se reći da rezultati ekonomske politike u 1960. godini i prethodnog četvorogodišnjeg perioda znače solidnu osnovu za početak ostvarivanja Petogodišnjeg plana 1961—1965.

*

U razvoju ukupne proizvodnje u 1960. godini naročito je značajan porast *proizvodnje u industriji*. Njen obim je, prema prethodnoj godini, povećan za 15%, što je kako iznad ostvarene stope porasta od 13% u 1959. godini, tako i iznad stope porasta od 14% predviđene Društvenim planom za 1960. godinu.

Međutim, kretanje industrijske proizvodnje u 1960. godini istaklo je izvesne probleme njene strukture. Dok je porast proizvodnje sredstava rada i potrošne robe iznosio 19% odnosno 17%, proizvodnja reprodukcionog materijala je porasla svega za 13%. Nesklad između proizvodnje reprodukcionog materijala i raspoloživih kapaciteta prerađivačke industrije pojavljuje se naročito u proizvodnji i preradi metala, što deluje na visok uvoz ovih materijala. U 1960. godini je stopa porasta uvoza reprodukcionog materijala za industriju bila dvostruko veća od stope porasta industrijske proizvodnje i od stope porasta izvoza industrijskih proizvoda.

U *poljoprivrednoj proizvodnji* 1960. godine nisu u celini dostignuti rezultati izuzetno visoke proizvodnje iz 1959. Obim ukupne proizvodnje je za oko 6% niži nego prethodne godine, odnosno za oko 7% ispod predviđenog nivoa za 1960. Ipak se može smatrati da je njen razvoj, s obzirom na relativno nepovoljnije vremenske uslove, bio i u protekloj godini uspešan. Na to ukazuje i činjenica da je nivo ukupne poljoprivredne proizvodnje u 1960. za 54% iznad petogodišnjeg proseka 1951—1955. i za oko 9% iznad nivoa koji je prema Perspektivnom planu trebalo postići tek u 1961. godini.

U stvari prošle godine je smanjena samo proizvodnja individualnih proizvođača — za oko 9% prema 1959. godini — gde usled još uvek pretežno ekstenzivnog karaktera proizvodnje vremenske prilike izazivaju osetna godišnja kolebanja, naročito u ratarstvu i drugim granama biljne proizvodnje.

Međutim, u društvenom sektoru poljoprivrede ostvaren je i u 1960. godini dalji porast proizvodnje za oko 8% u odnosu na prethodnu godinu. Neosporno da su znatna ulaganja i mere koje su poslednjih godina preduzimane za razvoj društvenog sektora poljoprivrede doprineli jačanju njegove uloge u razvoju ukupne poljoprivredne proizvodnje i postizanju stabilnijih rezultata na njenom sve višem nivou. Ipak, treba istaći da udeo društvenog

sektora, ako se posmatra samo kroz neposrednu proizvodnju društvenih gazdinstava, još nije tako znatan. Iako je proizvodnja ovih poljoprivrednih organizacija u poslednje četiri godine veoma brzo rasla (sa prosečnom godišnjom stopom od preko 36%, prema prosečnoj stopi rasta ukupne poljoprivredne proizvodnje od 10,5%), njihov se udeo u ukupnoj proizvodnji povećao od 8,7%, koliko je u 1957. iznosio, na oko 15% u 1960. godini. Ali, značaj društvenog sektora je daleko veći kada se ima u vidu i njegova uloga u organizovanju proizvodnje na kooperativnoj osnovi. U poslednje četiri godine, od kada se pristupilo intenzivnim merama za razvoj poljoprivredne proizvodnje, naročito se u ukupnoj proizvodnji brzo povećavalo učešće društveno organizovane proizvodnje žitarica. U 1960. godini od ukupno oštavarene proizvodnje pšenice i raži u količini od 380 hiljada vagona, proizvodnja društvenih gazdinstava i u kooperaciji čini oko 39%, a od ukupne proizvodnje kukuruza u količini od 616 hiljada vagona — oko jednu trećinu tržišnih viškova.

U stočarskoj proizvodnji postignut je i u 1960. godini dalji napredak. Njen obim je u celini za oko 8% veći nego 1959, čemu su doprineli kvalitetno uzdizanje stočnog fonda i organizovanje proizvodnje na društvenoj osnovi.

Socijalistički sektor, bez sumnje, dobija u opštem razvoju poljoprivrede sve veći značaj. Ali je činjenica da poljoprivredne organizacije ne postižu uvek i zadovoljavajuće ekonomske rezultate. Razvoj u poslednje tri godine ukazao je na problem visokih troškova proizvodnje ovih organizacija, tako da ekonomski efekat njihovog poslovanja ne odgovara rezultatima koji se postižu u proizvodnji. Svakako da će se merama koje će se sprovesti u cilju usklađivanja cena poljoprivrednih proizvoda sa cenama sredstava za proizvodnju, poboljšati položaj poljoprivrednih organizacija i obezbediti stabilniji ekonomski interes za proizvodnu saradnju, kako visoki proizvodni troškovi i nedovoljno rentabilna proizvodnja ne bi bili smetnja za njeno dalje proširivanje.

U pogledu razvoja šumarstva u 1960. godini, treba istaći da se ukupan obim seča povećao prema prethodnoj godini za oko 3%, od čega za 2% u društvenom sektoru. Pri tome je proizvodnja industrijskog drveta povećana za oko 16%, prema porastu proizvodnje ogrevnog drveta od oko 8%.

Sa gledišta razvoja i unapređivanja proizvodnje šumarstva, značajno je da u strukturi iz godine u godinu raste učešće industrijsko-tehničkog drveta na račun ogrevnog. Na ovakav razvoj se znatnim delom uticalo podizanjem novih industrijskih kapaciteta za mehaničku preradu i korišćenjem manje vrednog drveta u industrijske svrhe.

Gradevinska aktivnost u prošloj godini bila je veoma intenzivna. Porast gradevinske proizvodnje iznosi oko 25% u odnosu na 1959. godinu, čime je znatno prevaziđen i planirani i prošlogodišnji obim radova. U strukturi radova nastavljena je tendencija iz prethodnih godina u pravcu većeg angažovanja gradevinskih kapaciteta za radove na objektima društvenog standarda — čiji udeo iznosi 45%. U vezi s tim treba istaći sve veći značaj koji imaju zanatski kapaciteti za završne radove, koji su se, međutim, i u 1960. godini pokazali još uvek nedovoljnim, sa slabom i zastarelom mehanizacijom, naročito u stambenoj izgradnji. Uopšte uzevši, mehanizacija i modernizacija građevinarstva u celini predstavlja i dalje jedan od glavnih problema u ovoj oblasti.

Povećani obim građevinske aktivnosti praćen je znatnim porastom proizvodnje svih građevinskih materijala, ali, i pored toga, proizvodnja ovih materijala nije bila sasvim usklađena sa obimom građevinskih radova. U toku godine dolazilo je do povremene nestašice pojedinih građevinskih materijala, što je u jeku sezone stvaralo teškoće. Usled velike potražnje, cene građevinskog materijala su porasle u 1960. godini za oko 13,6%. Poskupljenje građevinskih materijala uticalo je na povećanje cena građevinarstva, koje su porasle za oko 10%, tako da je realni

obim građevinskih radova u 1960. godini veći nego u prethodnoj za oko 17%.

Kretanje *saobraćajnih usluga* je bilo takođe znatno brže nego prethodne godine, kao i od planiranog porasta za 1960. godinu. Na povećanje saobraćajnih usluga je naročito uticao, s jedne strane, veći nivo industrijske proizvodnje, kao i proizvodnje i usluga u ostalim privrednim oblastima društvenog sektora privrede, a naročito spoljno-trgovinske razmene, a s druge strane, i povećanje prevoznih kapaciteta. Prevoz robe je povećan za 11%, a prevoz putnika za 16%.

Obim prevoza na železnici povećan je kod robe za 8%, a kod putnika za 11%. Udeo železnice u prevozu robe iznosio je 69%, a u prevozu putnika 66%. Takav porast prevoza od strane železnice realizovan je zahvaljujući većim kapacitetima. Međutim, i u prošloj godini su se, u mesecima kada su prevozi najintenzivniji, pojavljivali problemi prevoza robe i putnika, s obzirom da sadašnje prevozne mogućnosti još uvek nisu usklađene sa brzo rastućim potrebama.

Osetno su u prošloj godini povećani pomorski prevozi — za 27%, što je u prvom redu rezultat daljeg povećanja kapaciteta trgovačke flote, koji iznose krajem godine oko 732 hiljade BRT (samo brodovi iznad 100 BRT).

U rečnom saobraćaju nije ostvaren takav napredak kao u ostalim granama saobraćaja. Robni prevozi su povećani za 8%, dok je prevoz putnika smanjen za 18%. U rečnom saobraćaju ističe se u prvom redu problem nedovoljnih kapaciteta, zatim neregulisanost plovih puteva, slabo mehanizovana pristaništa i nedovoljan skladišni prostor.

Kod javnog auto-saobraćaja nastavljena je i u 1960. godini tendencija njegovog brzog proširivanja. Obim prevoza robe povećan je za 22%, a putnika za 26%. Na brz uspon ove grane saobraćaja uticala je dalja izgradnja i modernizacija puteva i povećanje motornih vozila u eksploataciji.

U vazdušnom saobraćaju prevezeno je prošle godine za 36% više robe i 30% više putnika nego u 1959. godini. U toj godini su kapaciteti vazdušnog saobraćaja dalje povećani, a otvorene su i nove linije u zemlji i prema inostranstvu.

Obim usluga poštansko-telegrafsko-telefonskog saobraćaja porastao je za 12%, što je rezultat izvršenog proširenja ptt mreže. Međutim, u ovoj grani ostao je i dalje aktuelan problem telefonske mreže i novih priključaka, naročito u velikim gradskim centrima.

U oblasti *trgovine* robni promet na malo je porastao u odnosu na prethodnu godinu za oko 18%, a promet trgovine na veliko za oko 25%. I pored stalnog poboljšavanja organizacije poslovanja trgovinske mreže, u prometu poljoprivrednim proizvodima i dalje ima izvesnih slabosti, koje se naročito ispoljavaju u još uvek nedovoljnoj orijentaciji zemljoradničkih zadruga na zahvatanje šireg broja poljoprivrednih proizvoda u otkupu i prometu. Zbog toga će biti potrebno da se preko odgovarajućih faktora nastoji da uloga zadruga i u oblasti prometa poljoprivrednih proizvoda dobije svoj puni značaj.

Ukupan promet *ugostiteljskih* usluga se povećao za oko 26%, a turistički promet za oko 19%. Posebno se navodi da je pri relativno blažem povećanju broja inostranih turista ostvaren veći devizni priliv (za oko 20%).

Obim proizvodnje i usluga u *zanatstvu* je u 1960. godini za 11% veći nego u 1959. godini. U tome je društveni sektor zanatstva dalje značajno napredovao. Stopa porasta proizvodnje i usluga ovog sektora iznosi 17%, dok je proizvodnja privatnog sektora ostala približno na nivou 1959. godine. Na taj način je uloga društvenog sektora dalje ojačala, i u 1960. godini njegov udeo u ukupnoj zanatskoj proizvodnji iznosi 71%.

U razvoju društvenog sektora zanatstva nastavljena je i u 1960. godini tendencija bržeg razvoja proizvođačkih i građevinsko-zanatskih delatnosti nego delatnosti ličnih usluga i usluga domaćinstvima. Potrebe za takvim uslugama sve ozbiljniji su problem i traže brzu rekonstrukciju i proširivanje sadašnje nedovoljno opremljene i zastarele tehničke baze u zanatstvu.

Uz visoku privrednu aktivnost u društvenom sektoru privrede u protekloj godini došlo je i do veoma intenzivnog zapošljavanja nove radne snage. Ukupno je povećan broj novoupošljenih za oko 250 hiljada lica, ili za 8,7% prema prethodnoj godini, od toga 214 hiljada u privredi (prema 147 hiljada u prethodnoj godini).

Što se tiče *produktivnosti rada*, postignuti su u proizvodnji društvenog sektora privrede (bez poljoprivredne delatnosti) približno isti rezultati kao i u 1959. godini. Porast prosečne produktivnosti u obe godine iznosi po oko 5%.

U 1960. godini zabeleženo je dalje osetno povećanje *spoljnotrgovinske razmene*. Ukupan spoljnotrgovinski promet dostigao je nivo od 418 milijardi dinara po zvaničnom kursu, odnosno oko 20% više nego prethodne godine.

Vrednost izvezeno robe iznosi 170 milijardi dinara, ili 19% više nego u 1959. godini. Iako nije u potpunosti izvršen predviđeni program izvoza zbog nedovoljnog porasta izvoza poljoprivrednih proizvoda, ipak ostvareni rezultati su značajni. Izvoz industrijskih proizvoda povećan je za 17%. U tome je naročito bio povoljan razvoj izvoza metalske i prehrambene industrije, zatim crne i obojene metalurgije, elektroindustrije, hemijske i tekstilne industrije. Izvoz poljoprivrednih proizvoda porastao je za 26%, pri čemu se posebno ističu postignuti rezultati u izvozu stočarskih proizvoda.

Povećanje izvoza u narednom periodu iziskivaće da industrijske privredne organizacije dalje unaprede proizvodnju snižavanjem troškova proizvodnje, odnosno povećanjem produktivnosti rada, poboljšanjem kvaliteta svojih proizvoda i proširenjem asortimana, a poljoprivredni proizvođači da prilagode obim i strukturu proizvodnje potrebama i dosta širokim mogućnostima koje postoje za plasman naših poljoprivrednih proizvoda na inostrana tržišta.

U 1960. godini porasli su i nerobni prihodi iz poslovanja s inostranstvom, a naročito prihodi od pomorstva, iseljeničkih doznaka, trgovinskih usluga i inostranog turističkog prometa. Efekat ovog povećanja je umanjn znatnim porastom nerobnih rashoda — naročito za eksploatacione troškove saobraćaja, ali je i pored toga ukupan pozitivan saldo nerobnih transakcija dostigao 21,7 milijardi dinara po zvaničnom kursu.

Postoje znatne mogućnosti da se devizni efekat od izvoza usluga osetnije poveća, naročito kod inostranog turističkog prometa, što dobrim delom zavisi od izgradnje novih kapaciteta, kao i od unapređenja poslovanja privrednih organizacija na ovom području.

Povećanje uvoza prema prethodnoj godini iznosi 42 milijarde dinara, odnosno 20%, tako da je ukupan obim uvoza iznosio u 1960. godini 248 milijardi dinara. Do porasta uvoza je došlo na području reprodukcionog materijala, naročito kod uvoza bazičnih metala i delova za sklopanje i ugrađivanje, zatim na području uvoza opreme i industrijske potrošne robe. S druge strane, bitno je smanjen uvoz osnovnih prehrambenih proizvoda.

Struktura i obim uvoza u 1960. godini istakli su, kao što je pomenuto, problem zaostajanja proizvodnje reprodukcioni materijala, čemu će se morati pokloniti posebna pažnja u narednom periodu.

Na osnovu kretanja izvoza i uvoza robe i usluga, u 1960. godini se i dalje pojavljuje deficit u platnom bilansu. Taj deficit iznosi 49 milijardi dinara, što je za oko 15 milijardi dinara više nego prethodne godine. Porast deficita platnog bilansa pretežnim delom proizlazi usled mnogo

većeg uvoza opreme nego u prethodnoj godini. Ukupan deficit je po svome nivou niži nego što iznosi uvoz opreme, tako da se, sumarno gledano, ostali uvoz kao i otplate inostranih dugova pokrivaju sopstvenim deviznim prihodima.

Regionalni raspored spoljne trgovine pokazuje dalje širenje naše razmene. U 1960. godini poslovi izvoza i uvoza vršeni su sa zemljama svih kontinenata. Oko 46% izvoza i 48% uvoza orijentisano je bilo prema zemljama Zapadne Evrope, 32% izvoza i 26% uvoza prema istočnoevropskim zemljama, 13% izvoza i 11% uvoza prema azijsko-afričkim zemljama, 7% izvoza i 11% uvoza prema zemljama Severne Amerike, 2% izvoza i uvoza prema južnoameričkim zemljama, i dr. Ako ovo stanje uporedimo sa odnosima u 1956. godini, kada je na azijsko-afričke zemlje otpadalo 9,5%, onda vidimo da su u poslednjih pet godina postignuti znatni uspesi u regionalnom rasporedu naše spoljnotrgovinske razmene. No, i pored toga, još ni izdaleka nisu iscrpene sve mogućnosti za povećanje robne razmene i za razvoj druge vrste ekonomske i tehničke saradnje sa afro-azijskim i latinskoameričkim područjem, pa će to biti u narednom periodu posebna briga Saveznog izvršnog veća, a naročito Odbora za ekonomske odnose sa inostranstvom.

Kretanja u *investicijama i potrošnji* nisu u toku cele godine imala ista dejstva na razvoj privrede i tržišta. U toku prvih devet meseci naročito se formirala visoka kupovna snaga i tražnja, koja i pored značajnog povećanja industrijske proizvodnje i uvoza, nije mogla biti u odgovarajućoj meri pokrivena prilivom robnih fondova. Problemi neusklađenosti odnosa na tržištu u tom periodu, koji su imali korena i u kretanjima krajem 1959. godine, manifestovali su se u porastu cena i troškova života, kao i u povećanom deficitu u spoljnotrgovinskoj razmeni.

Mere koje su Savezno izvršno veće i njegovi organi preduzimali radi regulisanja kupovne snage, a koje su se u prvom redu odnosile na područje kreditne politike i obrtnih sredstava kao i u oblasti investicija, dale su izvesne rezultate tek u četvrtom tromesečju. Iako je i porast proizvodnje u ovom periodu bio nešto umereniji nego u prethodnim mesecima, smanjen je pritisak tražnje na tržištu. Nivo robnih zaliha je povećan, a u poslednjim mesecima godine nisu se ispoljavala ni dalja pomeranja cena. Prema tome, u poslednjem tromesečju prošle godine poboljšala se tržišna situacija. Ali, za postizanje trajnijih rezultata stabilnosti tržišta potreban je jedan duži period.

Ukupne *investicije u osnovna sredstva* iznosile su 1960. godine 878 milijardi dinara i veće su za 176 milijardi, ili za 25% nego u 1959. Porast ukupnih investicija u izvesnoj meri je ublažen njihovim opadanjem u poslednjem tromesečju. Međutim, u ranijem periodu godine, pri visokom nivou svih vidova potrošnje, investicije u osnovna sredstva su izazivale intenzivnu tražnju na tržištu i bile jedan od glavnih uzroka pomenutih neusklađenosti, koje su se u toku godine naročito ispoljavale u porastu cena i deficitarnosti investicionih materijala.

Dok su ulaganja u osnovne fondove iz sredstava Federacije blaže porasla — za oko 9% u odnosu na nivo iz prethodne godine, investicije iz decentralizovanih fondova su znatno povećane — za oko 37%, a investicije samo iz sredstava privrednih organizacija (zajedno sa sredstvima iz amortizacionih fondova) za oko 47%. Udeo investicija iz decentralizovanih fondova u ukupnim investicijama iznosio je 1960. godine 63%, prema udelu od 57% u prethodnoj godini. Na ovakav porast investicija iz decentralizovanih fondova uticalo je više faktora. Na primer: visok nivo privredne aktivnosti u prethodnoj godini; izmene u instrumentima raspodele dohotka privrednih organizacija, koje su stvorile mogućnost da se u 1960. formiraju velika investiciona sredstva ovih fondova; mogućnost slobodnijeg korišćenja amortizacije u tu svrhu; i druge mere kojima je proširena materijalna osnova društvenog samoupravljanja. Međutim, treba istaći da su povećana sredstva decentralizovanih fondova pretežnim delom bila anga-

žovana za ulaganja u osnovna sredstva, dok su za obrtna sredstva u najvećoj meri korišćeni bankarski krediti. To je dovelo do takve situacije da su, i pored stalnog povećanja privredne aktivnosti, stvarno ulagana sve manja sredstva u obrtnu fondove, dok je, s druge strane, širokim korišćenjem bankarskih kredita za obrtna sredstva stvarana na tržištu dopunska kupovna snaga, čije su se negativne posledice ispoljile naročito početkom 1960. godine.

Mere koje su u toku godine preduzimane dovele su do određenih rezultata u pogledu usmeravanja sredstava privrednih organizacija u obrtna sredstva i povećanja ulaganja iz društvenih investicionih fondova u tu svrhu, kao i ograničenja korišćenja bankarskih kredita. Zato u novom kreditnom sistemu u ovoj godini treba obezbediti da privredne organizacije i društveni fondovi skladnije ulažu svoja raspoloživa sredstva u osnovne i obrtne fondove.

U pogledu ekonomske strukture investicija treba istaći da se tendencija brzog porasta ulaganja u neprivredne delatnosti, karakteristična za prethodne godine, nastavila i u 1960. U okviru ovih investicija, valja posebno ukazati na porast investicija u stambenu i komunalnu izgradnju, kao i izgradnju školskog prostora i drugih objekata namenjenih kulturno-socijalnoj delatnosti. Porast investicija u stambenu izgradnju rezultat je kako povećanja sredstava stambenih fondova, tako i znatno povećanih ulaganja privrednih organizacija u ovu svrhu, a za povećanje ulaganja u izgradnju školskog prostora i zdravstvenih ustanova u 1960. godini omogućena je bila šira materijalna osnova izvršenom budžetskom reformom.

Povoljnu okolnost u razvoju privrednih investicija u 1960. godini predstavlja povećano učešće industrije u ukupnim investicijama, čiji je udeo u prethodne dve godine opadao.

U oblasti *opšte potrošnje*, u 1960. godini povećani su kako budžetski rashodi, tako i rashodi fondova socijalnog osiguranja. U celini rashodi svih budžeta iznose oko 703 milijarde dinara, što predstavlja u odnosu na prethodnu godinu povećanje za oko 131 milijardu, ili za 23%. U okviru ovog povećanja rashodi saveznog budžeta (bez dotacija narodnim republikama) povećani su za 77 milijardi, ili za 23%, uglavnom zbog povećanja rashoda sa privrednom namenom, a rashodi narodnih republika i narodnih odbora za oko 54 milijarde, ili za 22%.

Sprovedenom budžetskom reformom u 1960. godini obezbeđen je stabilniji finansijski položaj lokalnih organa, a i veći prihodi od onih na koje se u Društvenom planu računalo, što je najvećim delom i omogućilo da se i porast njihovih budžetskih rashoda ostvari iznad predviđenog nivoa. Ostvarena raspodela ukupnih budžetskih sredstava između narodnih republika i lokalnih organa pokazuje da je udeo narodnih odbora opština u ukupnim prihodima povećan, što je u skladu sa intencijama novog budžetskog sistema, čije je i težište na jačanju materijalne osnove komuna. Uopšte uzevši, finansijska situacija lokalnih organa je u 1960. bila poboljšana.

Ukupni rashodi fondova socijalnog osiguranja iznose oko 278 milijardi dinara i veći su nego prethodne godine za oko 52 milijarde, ili za 23%. (U 1959. ovi rashodi su bili povećani za oko 24%.)

Što se tiče finansiranja fondova socijalnog osiguranja u protekloj godini, treba spomenuti da je bilo potrebno uvesti dopunsku stopu socijalnog doprinosa, kako bi se mogli u potpunosti pokriti povećani rashodi.

U 1960. godini porast cena delovao je da se ostvare skromniji rezultati u daljem realnom povećanju *lične potrošnje*. U celini, u 1960. godini su ukupni prihodi stanovništva, zajedno sa korišćenim potrošačkim kreditima, nominalno porasli za oko 18%. U okviru ukupnih prihoda stanovništva, porast platnog fonda iznosi 19,5%, socijalnih primanja 16%, a prihoda sela od prodaje poljoprivrednih proizvoda 4%.

Pri nominalnom povećanju ukupnog platnog fonda za 19,5%, lični dohoci u privredi porasli su za oko 20%, a u neprivrednim delatnostima za oko 17%. Međutim, i pri tako visokom nominalnom porastu ličnih dohodaka, realne plate radnika i službenika su u opštem proseku nedovoljno povećane — svega za oko 3%. Na kretanje realnih plata u protekloj godini imala su uticaja dva faktora: osetan porast troškova života, čiji je nivo u 1960. bio za 11% viši nego u 1959, kao i značajno povećanje zaposlenosti.

Neosporno je da se ne može smatrati zadovoljavajućim povećanje realnih plata radnika i službenika od 3% u godini u kojoj je privredna aktivnost u društvenom sektoru bila na visokom nivou, a što pokazuje stopa porasta dohotka ovog sektora. Međutim, treba istaći da su realne plate u prethodne tri godine veoma brzo rasle. Zato, kada se posmatra ceo period od četiri godine (1957—1960), postignut je, i pored nedovoljnog porasta u 1960, prosečan godišnji porast realnih plata radnika i službenika od oko 11%, tako da je već u 1960. ostvaren njihov predviđeni nivo koji je prema Petogodišnjem planu trebalo dostići u 1961. godini. Prema tome, iako u 1960. godini kretanje realnih plata nije bilo najpovoljnije, postignuti su u proteklom četvorogodišnjem periodu, u celini uzeto, značajni rezultati u razvoju životnog standarda radnika i službenika.

Kada se na kraju ocenjuju *u celini privredna kretanja u 1960.* može se zaključiti da istaknute neusklađenosti između proizvodnje i potrošnje ipak nisu bile u istoj meri karakteristične za razvoj tržišnih odnosa u toku cele godine. U poslednjem tromesečju, kao što je spomenuto, znatno je bio ublažen pritisak na tržištu u svim vidovima potrošnje, a naročito u oblasti investicija u osnovna sredstva. Takav miran razvoj u ovom periodu delovao je da se formiraju skladniji odnosi između realnog obima ukupne potrošnje i njene materijalne osnove, odnosno da dođe do osetnijeg povećanja robnih zaliha u zemlji.

SOCIJALNA POLITIKA I ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Stambena i komunalna politika. Zakonima iz stambene oblasti, donetim u toku 1959. godine, kodifikovan je sistem stambenih odnosa i stambene izgradnje. Njima su ustanovljeni društveno-ekonomski odnosi koji radnog čoveka stavljaju u položaj da, sam i kroz skupove stanara, kućne savete, organe društvenog upravljanja i narodni odbor, ostvaruje svoje pravo na stan i sam, neposredno i uz pomoć društvene zajednice, zadovoljava svoje stambene potrebe.

Protekla godina bila je u stvari prva godina ostvarivanja tih novih odnosa. Njihova neposredna primena bila je podsticana odlukama narodnih odbora i propisima koje su doneli organi narodnih republika. Savezno izvršno veće je pratilo ostvarivanje datih načela, naročito sprovođenje nove politike u finansiranju stambene izgradnje. U tu svrhu organi savezne uprave, uz saradnju odgovarajućih organa republika, pripremili su Izveštaj o sprovođenju stambene reforme, koji je dostavljen Saveznoj narodnoj skupštini na razmatranje.

U toku godine ubrzano je neophodno saobražavanje politike narodnih odbora utvrđenim načelima, a naročito u pogledu primene ekonomskih kriterijuma u stambenoj politici u još većem stepenu, kao i u pogledu uspostavljanja poslovnosti fondova za stambenu izgradnju. Najdirektnije učešće građana u odlučivanju o bitnim pitanjima politike na ovom području, postalo je preduslov brže i racionalnije izgradnje stanova koja će stvarno zadovoljavati raznolikost potreba i mogućnosti sredine u kojima se ostvaruje.

U toku godine u odgovarajućim saveznim organima, a uz neposrednu saradnju sa organima republika, pripremljeni su predlozi za rešenje nekih problema komunalnih delatnosti. U toku je pripremanje i donošenje propisa kojima će se omogućiti njihovo sprovođenje. Bitne karakteristike tih predloga ogledaju se u stavljanju radnih kolektiva

u ovim delatnostima u isti položaj sa ostalim privrednim granama, u njihovom osamostaljivanju u pogledu politike cena, raspolaganja dohotkom i investicione izgradnje, uz izuzetke neophodne za normalan i skladan razvoj ovih za život i uslove privređivanja tako važnih delatnosti. Pored toga, predlaže se plaćanje zajedničke komunalne potrošnje (ceste, parkovi itd.). Time bi se ravnomernije i na boljoj, društveno-ekonomski adekvatnijoj osnovi, stvarala sredstva za deo potreba u izgradnji i održavanju komunalnih objekata, i u većoj bi se meri uticalo ekonomskim metodama na usmeravanje izgradnje u naseljima. Pored sredstava privrednih organizacija i lokalnih fondova, uvelo bi se kao pravilo kreditiranje većih investicija u komunalne objekte.

Promene koje nastaju u našem društveno-ekonomskom razviku i dalje uslovljavaju brze promene socijalne strukture stanovništva. Taj proces je praćen povećanjem gradskog stanovništva i potrebom izgrađivanja seoskih naselja — zbog zadržavanja dela nepoljoprivrednog stanovništva na selu. Sve to predstavlja složen zadatak usmeravanja izgradnje naselja u najširem smislu reči.

U protekloj godini osnovano je 600 novih stambenih zajednica u gradovima i industrijskim naseljima. Briga i društvena pomoć za njihov usklađen razvoj bile su osetno veće nego ranijih godina. Sadržina rada i oblici organizacije dalje su usavršavani, a merama organa republika i raznih organizacija, kao i savetovanjima u okviru cele zemlje, stvaralo se opštegugoslovensko iskustvo u razvoju ovih organa društvenog samoupravljanja. U unutrašnjim odnosima odvijao se proces sve tešnje saradnje građana i njihovog sve aktivnijeg odnosa prema onome što stambena zajednica radi. Ozbiljne teškoće za dalji razvoj stambenih zajednica predstavlja odsustvo planske izgradnje i rekonstrukcije delova gradova u skladu sa postojanjem i razvijanjem stambenih zajednica, kao i nerešen problem kreditiranja njihovih delatnosti u komunalnoj praksi. Međutim, postoje ekonomski i društveni uslovi da se ove teškoće otklone, što će još više podstaći razvoj stambenih zajednica.

Mesne zajednice, kao osnovne teritorijalne organizacije samoupravljanja radnih ljudi u selima, bile su predmet proučavanja i raspravljanja u velikom broju organa opština, srezova i republika, kao i u odgovarajućim odborima Skupštine prilikom diskusije o Izveštaju o iskustvima i problemima izgradnje komunalnog sistema.

Socijalna zaštita. Paralelno sa staranjem o razvoju raznih institucija društvenog standarda, razvijao se i usavršavao rad na zaštiti onih kategorija dece i odraslih za čiju zaštitu nisu dovoljne opšte mere koje se preduzimaju. Sa razvojem komunalnog sistema i samoupravljanja, naročito sa razvojem aktivnosti stambenih zajednica, potrebe porodice i dece i posebnih kategorija građana sagledavaju se ozbiljnije i šire.

U praktičnom rešavanju ovih zadataka sve više zajednički i koordinirano deluju organi narodnog odbora, privredne organizacije, stambene zajednice, društvene organizacije, stručna udruženja, zainteresovane institucije i službe i sami korisnici — građani. U onim komunama gde je ovaj proces razvijeniji i brži (veći gradovi i industrijska mesta), dolazi do stvaranja jedinstvenih programa za kraći ili duži period, pa prema tome i do većih ostvarenja i rezultata.

Najširoim saradnjom organa Saveznog izvršnog veća sa društvenim i stručnim organizacijama, ostvarena je puna koordinacija delovanja u vezi s pitanjima boračke i invalidske zaštite, rehabilitacije, zaštite dece, a naročito na razvijanju socijalnih službi i njihovom uključivanju u opšte napore komunala za poboljšavanje životnih i radnih uslova njenih građana.

Savezno izvršno veće je i u prošloj godini posebnu pažnju poklonilo rešavanju problema ratnih vojnih invalida i bivših boraca. Zakonskim propisima koji su doneseni u toku 1959. i 1960. godine izgrađen je sistem njihove

pravne zaštite. Naročita pažnja poklonjena je obezbeđenju stanova za vojne invalide i bivše borce, organizovanom radu na njihovoj kvalifikaciji i uključivanju u društveni i privredni život zajednice.

Značajne mere preduzimane su i u cilju unapređivanja zdravstvene zaštite.

Socijalno osiguranje. Donošenjem saveznog Zakona o ustanovljavanju zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača, kao i donošenjem odgovarajućih republičkih zakona koji regulišu uslove za ostvarivanje prava ovog sloja građana, u 1960. godini znatno je porastao broj osiguranih lica obuhvaćenih zdravstvenim osiguranjem. U toj godini, prema prethodnim podacima i procenama, obuhvaćeno je zdravstvenim osiguranjem 18,2 miliona lica, ili 97,4% stanovništva. U pripremi je i osiguranje građana koji se bave privatnim zanatom kao samostalnom profesionalnom delatnošću, tako da će uskoro uglavnom sve stanovništvo biti zdravstveno osigurano.

Troškovi zdravstvenog osiguranja radnika i službenika u 1960. godini i dalje su u porastu. Ovo povećanje usledilo je zbog porasta broja osiguranika, otvaranja novih i proširenja postojećih kapaciteta zdravstvenih ustanova. Neoporno je da su na povećanje delovali i takvi faktori kao što je nedovoljna briga za štednju sredstava, do čega dolazi usled preostalih administrativnih odnosa između zdravstvenih ustanova i zavoda za socijalno osiguranje, kao i zbog drugih nerešenih pitanja u organizaciji i načinu finansiranja socijalnog osiguranja.

Donošenje Opšteg zakona o organizaciji zdravstvene službe, kao i izmene propisa iz oblasti socijalnog osiguranja koje se pripremaju, treba da zainteresuju osiguranike, privredne i druge organizacije kao i komune za što ekonomičnije trošenje fondova socijalnog osiguranja.

U toku 1960. godine, potpunijom primenom Zakona o invalidskom osiguranju, postignuti su znatni rezultati u svim vidovima invalidske zaštite. Zahvaljujući razvijanju novih oblika zaštite, priličan broj invalida rada koji su po ranijim propisima smatrani kao trajno i potpuno nesposobni sada je osposobljen i uključen u proizvodnju. Otud je znatno smanjen priraštaj invalidskih penzija. Na 1.000 aktivnih osiguranika bilo je ustanovljenih invalidskih penzija po ranijim propisima, u razdoblju 1955—1957. godine — godišnje 9,5%, a u 1959 — 4,9%, dok se za 1960. godinu procenjuje na 3,5%.

Na području penzijskog osiguranja donete su mere kojima se primanja penzionera povećavaju u skladu sa našom opštom politikom podizanja standarda i kretanjima troškova života, i rešavaju neka druga aktuelna pitanja u ovoj oblasti. U apsolutnom iznosu ovo povećanje penzija iznosiće u 1961. godini oko 16 milijardi dinara.

U oblasti dodatka na decu održao se i u 1960. godini nešto veći prirast korisnika i dece za koju se isplaćuje dodatak nego osiguranika. To je posledica stalnih promena u imovinskim odnosima osiguranika, zbog kojih raste broj osiguranika koji stiču pravo na dodatak. U primeni propisa o dodatku na decu pojavila se potreba da se usklade uslovi za sticanje prava na dodatak na decu korisnika koji imaju prihode od poljoprivrede sa promenama u privrednom sistemu.

PROSVETA I KULTURA

U daljem sprovođenju reforme školstva Savezno izvršno veće i njegovi organi izvršili su u toku 1961. godine dalja proučavanja i analize na osnovu kojih je Savezna narodna skupština posebnom Rezolucijom utvrdila principe o obrazovanju stručnih kadrova. Sprovođenje u život ove Rezolucije dalo je značajne rezultate, koji se ogledaju i u proširenju broja novih škola i drugih obrazovno-vaspitnih ustanova, i pokazalo kako nove mere u sistemu obrazovanja oslobađaju i stimuliraju inicijativu društvenih faktora, u prvom redu privrede i javnih službi, za obrazovanje stručnih kadrova.

Zakon o izmenama i dopunama Opšteg zakona o univerzitetima, koji je donet prošle godine, zajedno sa preporukama Savezne narodne skupštine o stvaranju daljih uslova za redovno obrazovanje visokokvalifikovanih stručnjaka na fakultetima, iz 1958. godine, doprineo je da se ubrza proces jedne dublje reforme celokupnog sistema visokog školstva i njegovo usklađivanje sa opštedruštvenim, privrednim, političkim, kulturnim i materijalnim razvikom zemlje i omogućiti efikasnije osposobljavanje visokokvalifikovanih kadrova koji su potrebni razvijenoj privredi i javnim službama.

Novi sistem finansiranja školstva, uveden Osnovnim zakonom o finansiranju školstva, stvara prosvetnim radnicima najšire mogućnosti za pun stvaralački obrazovno-vaspitni rad. On daje mogućnosti za uvođenje novog načina nagrađivanja prosvetnih radnika, koje će se zasnivati na rezultatima rada cele škole i pojedinog prosvetnog radnika. Istovremeno, to znači ukidanje svih administrativnih i birokratskih metoda pri materijalnom stimuliranju obrazovno-vaspitnog rada, a za nastavnike obezbeđenje principa nagrađivanja prema radu, uz njihovo puno učešće u odlučivanju.

Društveni izdaci za redovne rashode školstva iznosili su u 1959. godini 57,6 milijardi dinara, ili za 19,7% više nego u prethodnoj, odnosno za oko 70% više nego u 1957. godini. Porasla su sredstva za investicije u školstvu i proširen je krug izvora novih sredstava. Ukupne investicije u školstvu, uključujući tu i sredstva fondova za kadrove u privredi i drugih društvenih investicionih fondova, iznose u 1960. godini oko 25 milijardi dinara, tj. oko 57% više nego u 1958. godini, odnosno 95% više nego u 1957. godini. Proširene investicije uticale su pozitivno na dalji razvoj školstva. Savezno izvršno veće je učestvovalo u finansiranju izgradnje određenih fakulteta sa 2,7 milijardi dinara.

Pomagan je i razvoj kulturnog života. Savezno izvršno veće materijalno je pomagalo ustanove i društvene organizacije koje deluju u ovoj oblasti. Doneti su propisi kojima se obezbeđuju povoljniji uslovi nego do sada za domaću filmsku proizvodnju i sprovođenje kinofikacije, kao i za izdavanje i promet knjiga. Doneti su i propisi kojima se obezbeđuje povoljniji poreski tretman za prihode od autorskih prava.

UNUTRAŠNJA POLITIKA

1. *Jačanje i razvijanje socijalističkih društvenih odnosa* i sve brži razvoj socijalističkog demokratizma, kao i procesi koji se u uslovima tih odnosa odvijaju, naročito u pogledu razvijanja svestranijih mogućnosti za svesni i organizovani uticaj radnog čoveka u društvenoj proizvodnji i raspodeli i u pogledu usavršavanja i razvijanja organizaciono-političkih elemenata u komunalnom sistemu i sistemu društvenog samoupravljanja, objektivno su stavili svakog pojedinca, građanina našeg društva, u centar zbivanja društvenog i političkog kretanja u socijalističkom razvitku. U takvom procesu razvitka, korišćenje i ostvarivanje ličnih, ekonomskih, političkih, socijalnih i drugih Ustavom i zakonima zagarantovanih prava sve više postaje sastavni deo našeg društveno-političkog sistema, neophodan za uspešno funkcionisanje čitavog mehanizma društvenog samoupravljanja i komunalne samouprave, kao osnove našeg socijalističkog razvitka.

Oslabađanje rada kroz uspostavljanje socijalističkih ekonomskih odnosa i dalje izgrađivanje društvenog upravljanja u svim oblastima, a naročito proširivanjem njegove materijalne osnove, stvaraju nove uslove za stalno proširivanje sredstava i metoda ostvarivanja prava građana i za još izrazitije ispoljavanje slobode ličnosti i razvijanje demokratskih prava građana. To pokazuje i sve izrazitija i razvijenija aktivnost građana, koja je u protekloj godini došla do izražaja i kroz povećani intenzitet raznovrsnih oblika udruživanja i osnivanja društvenih i drugih organizacija koje postaju sve značajniji društveni faktor preko kojeg građani aktivno utiču na odvijanje i unapređivanje

ekonomskog i društveno-političkog života, a naročito u k muni.

Politika stalnog razvijanja i jačanja u praksi demokratskih institucija u informativnoj delatnosti, kao delatnosti od posebnog društvenog značaja i prvorazredne važnosti za ostvarivanje demokratskih prava građana, došla je do izražaja naročito u novom Zakonu o štampi i drugim vidovima informacija, koji je Savezna narodna skupština donela u toku protekle godine. U skladu sa već razvijenom demokratskom praksom, u ovom zakonu su, na nov način, u znatnoj meri proširena prava građana, društvenih organizacija i udruženja u oblasti informacija, kao i zaštita tih prava. Obezbeđenje slobodnog pristupa izvorima informacija, upravljanje i kontrola sredstvima informacija od strane društvenih organa, dalje proširivanje i zaštita prava slobodnog izražavanja mišljenja i pogleda, prava širenja i korišćenja izvora i sredstava informacija, predstavljaju značajan doprinos u cilju ostvarivanja demokratskih prava građana. Time su u znatnoj meri prošireni i uslovi za jačanje uloge javnog mnjenja u društvenom životu i za što potpunije obaveštavanje javnosti o događajima i pojavama iz svih oblasti našeg političkog i društvenog razvitka.

U skladu sa stalnom politikom jačanja zakonitosti i zaštite prava građana, u protekloj godini činjena su dalja nastojanja i naponi u pravcu usmeravanja, jačanja i razvijanja ustanova i službi kojima se obezbeđuje razmatranje onih pitanja i problema koji se postavljaju u predstavkama, pritužbama i kroz razne druge oblike inicijative građana. U tom smislu vršeni su i naponi za dalje jačanje službe pravne pomoći i pravnih savetovaništa kod narodnih odbora i odgovarajućih organa i društveno-političkih organizacija.

2. Dosledno primenjivanje Ustava i Zakona o pravnom položaju verskih zajednica doprinelo je da se *odnosi crkve i države* i u toku 1960. godine dalje unapređuju. Takvoj politici daju podršku pripadnici verskih zajednica, koji se zalažu za razvijanje pozitivnih odnosa između crkve i države. To svakako olakšava da verske zajednice sve više nalaze svoje mesto u novim društvenim uslovima.

Ovaj proces ne razvija se jednako kod svih verskih zajednica. Pravoslavna crkva i Islamska verska zajednica, a zatim i protestantske i druge manje verske zajednice, u uslovima svog slobodnog delovanja, u skladu s njihovim pravnim položajem u zemlji, nalaze svoje mesto u društvenoj sredini u kojoj razvijaju svoju versku delatnost. Otuda je u protekloj godini došlo do daljeg unapređivanja dosadašnjih inače normalnih odnosa s ovim verskim zajednicama.

U protekloj godini učinjen je i u Katoličkoj crkvi pozitivan korak u pravcu da i ova crkva prilagodi svoje delovanje novim društvenim uslovima i uskladi s pravnim položajem crkve u zemlji. Sve se izrazitije oseća tendencija za pozitivnijim razvojem odnosa sa državom i realnije se gleda na nastojanja države u sređivanju odnosa sa verskim zajednicama. Manje je nego ranijih godina negativnih pojava u odnosima između ove verske zajednice i države. Pozitivne tendencije i nastojanja, u procesu vlastitih napora u ovoj verskoj zajednici, došle su naročito do izražaja u predstavi koju je Episkopat Katoličke crkve u FNR Jugoslaviji, sa svoje plenarne sednice u Zagrebu uputio u septembru 1960. godine Saveznom izvršnom veću. Biskupi ističu da je, iako Episkopat nije nadležan da pregovara o konačnom sređivanju odnosa sa državom, sređivanje odnosa između Katoličke crkve i države moguće postići na bazi Ustava FNRJ i Zakona o pravnom položaju verskih zajednica. Smatrajući da bi razvitak takvih odnosa bio koristan, oni su svoje uverenje posebno istakli stavom: »...katolički Episkopat je spreman da sa svoje strane pruži punu podršku svim iskrenim nastojanjima da se pronađe i ostvari jedan zbilja zdravi i trajni modus-vivendi između crkve i države u našoj zemlji«.

U vezi s tim Episkopat je u ovoj predstavi isto tako izrazio i svoje mišljenje o tome šta bi bilo korisno preduzeti za sređivanje međusobnih odnosa:

»Episkopat stoga uzima slobodu da u ovoj predstavi iznese neke sugestije na koji bi se način, po njegovom mišljenju, najzgodnije mogla uspostaviti atmosfera međusobnog povjerenja, koja bi kasnije dovela do službenih pregovora između naše države i Svete Stolicе.«

»Ponajprije bi Episkopat sa svoje strane poticao područno svećenstvo i vjernike na građansku lojalnost prema državnim vlastima i na savjesno vršenje njihovih građanskih dužnosti. U to ime Episkopat bi se zalagao da i svećenici i vjernici od srca ljube svoju zemlju i narod, da predano ulažu svoje napore za unapređenje javnog dobra i općeg blagostanja, da svojski i svestrano pomažu izgradnju bolje narodne budućnosti te da pomno izbjegavaju sve što bi moglo škoditi kako materijalnim tako i moralnim interesima naše narodne zajednice.«

»Za uzvrat očekuje Episkopat od strane građanske vlasti konzekventno i liberalno primjenjivanje propisa državnog Ustava i Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica vis-a-vis crkve i njezinih predstavnika.«

U odgovoru na ovu predstavku Savezno izvršno veće je pozitivno ocijenilo nastojanje Episkopata i njegovu izraženu spremnost da deluje u pravcu postepenog sređivanja i normalizacije odnosa između Katoličke crkve i države i izrazilo uverenje da je rezultate u ovom pravcu moguće postići ako Episkopat sistematski počne da deluje na ostvarenju svih onih preduslova o kojima se govori u predstavi i time se ostvari atmosfera koja će omogućiti da organi vlasti uspešnije rešavaju pitanja koja se u predstavi pominju. Rešavanjem tih pitanja još potpunije bi se ostvarivalo sprovođenje principa slobodnog delovanja crkve i slobodnog ispovedanja veroispovedi naših građana u uslovima odvojenosti crkve od države. Da ove mogućnosti postoje i za Katoličku crkvu, potpuno potvrđuje praksa sređivanja odnosa na tim osnovama i sa drugim verskim zajednicama.

Rukovođeno ovim osnovnim postavkama o sređivanju odnosa, Savezno izvršno veće je u pomenutom odgovoru Episkopatu izrazilo i svoje uverenje da je mnogim predlozima izraženim u predstavi moguće udovoljiti i da je neke od mnogih izraženih zahteva moguće povoljno rešiti, dok je druge potrebno svestrano pretrpeti i tražiti njihova rešenja, a sve sa uverenjem da se u jednoj drukčijoj atmosferi u odnosima između organa Rimokatoličke crkve i organa vlasti i na novim osnovama odnosa crkve i države mogu nalaziti odgovarajuća rešenja za eventualna sporna pitanja.

Smatrajući da će se sva konkretna pitanja najbolje razmatrati kroz razgovore između predstavnika Saveznog izvršnog veća i predstavnika Episkopata Katoličke crkve u FNRJ, bilo Poslovnog odbora ili predstavnika koje Episkopat odredi, Savezno izvršno veće je predložilo da se održe ovi razgovori radi izmene mišljenja i postepenog rešavanja konkretnih pitanja. Ali, do ovih razgovora nije došlo, jer biskupi nisu od Sv. Stolicе dobili saglasnost za takve razgovore. Međutim, i pored toga, Savezno izvršno veće će sa svoje strane, kao i do sada, na osnovu Ustava i Zakona o pravnom položaju verskih zajednica, rešavati konkretna pitanja u vezi s kojima se budu obraćali predstavnici Katoličke crkve. Isto će tako i dalje prihvatiti inicijativu katoličkog Episkopata u Jugoslaviji za sređivanje odnosa i sa Katoličkom crkvom.

3. Politika Saveznog izvršnog veća u oblasti sudstva, javnog tužilaštva, javnog pravobranilaštva i pravosudne uprave bila je u protekloj godini usmerena u pravcu preduzimanja daljih mera za poboljšanje materijalnih uslova rada i rešavanja organizacionih i kadrovskih pitanja, sve u cilju da se stvore što povoljniji uslovi za ostvarivanje prava i dužnosti građana, ustanova i organizacija. To je doprinelo da je rad pravosudnih organa u protekloj godini u celini pokazao bolje rezultate nego ranijih godina. Međutim, u radu ovih organa još uvek se zapažaju i izvesne ranije uočene slabosti i teškoće, koje, i pored nastojanja i napora Saveznog izvršnog veća i izvršnih veća narodnih republika, nisu u potpunosti otklonjene.

Posebna pažnja poklonjena je pitanju popunjavanja pravosudnih ustanova novim pravničkim kadrovima i njihovom stručnom usavršavanju, kao jednom od osnovnih pitanja za što uspešniji rad pravosudnih organa. No, iako je u sudovima i javnim tužilaštvima u tom pravcu stanje poboljšano preuzimanjem izvesnog broja mladih kadrova, postignuti rezultati nisu potpuno zadovoljavajući.

Na osnovu Zakona o privremenom dopunskom finansiranju izgradnje sudskih zgrada, prikupljena su znatna sredstva za izgradnju i opravku sudskih zgrada i nabavku opreme. Ako se uz ova dopunska sredstva, koja potiču iz dela prihoda od sudskih taksa, obezbedi i odgovarajuća participacija izvršnih veća i narodnih odbora, može se opravdano očekivati da će pitanje smeštaja svih pravosudnih organa biti rešeno za nekoliko narednih godina.

Radi upotpunjavanja pravosudnog zakonodavstva, u protekloj godini doneto je nekoliko važnijih zakonodavnih akata, među kojima posebno mesto zauzimaju Zakon o privrednim prestupima i Zakon o sudskim taksama. U isto vreme nastavljen je rad na Nacrtu zakona o izvršenju sudskih odluka, koji je sada u završnoj fazi, a u toku je izrada i Zakona o vanparničnom postupku. Donošenjem Pravilnika o službi pravne pomoći u narodnim odborima stvorena je i pravna podloga za dalje razvijanje ove službe.

U cilju da se nađu bolje organizacione forme i poboljša metod sudskog rada, Savezno izvršno veće je dalo smernice za jedno svestranje i dublje proučavanje sudskog sistema i sudskog procesnog zakonodavstva sa gledišta njihovog prilagođavanja opštedruštvenom razviku u našoj zemlji. U ovom pravcu preduzeta su široka ispitivanja i konsultovanja, i treba očekivati da će se već u toku 1961. godine izneti pred Saveznu narodnu skupštinu konkretni predlozi u ovom pravcu. Jedno od pitanja koje se u vezi s tim razmatra jeste i zakonsko regulisanje osnivanja i rada mirovnih veća, kao društvenih organa za mirenje i otklanjanje sporova i razmirica između građana. Veći broj ovih veća e već osnovan i u radu pokazuje pozitivne rezultate.

NARODNA ODBRANA

U skladu sa miroljubivom politikom naše zemlje, najveći deo sredstava usmeren je u 1960. godini za izgradnju zemlje i za podizanje životnog standarda radnih ljudi. Međutim, zbog nestabilnih međunarodnih odnosa, morale su se preduzeti odgovarajuće mere i za dalje jačanje odbrambene sposobnosti zemlje. Pri tome se nastojalo da se procent učešća izdataka za narodnu odbranu u ukupnom nacionalnom dohotku i dalje smanjuje.

Tako, dok su u 1959. godini troškovi za narodnu odbranu iznosili 9,51% nacionalnog dohotka, u 1960. godini ti troškovi su iznosili svega 8,60% nacionalnog dohotka. U 1961. godini ti će troškovi prema planu iznositi svega 7,77% nacionalnog dohotka.

Stvarno opterećenje nacionalnog dohotka troškovima za narodnu odbranu je još manje, pošto su u iskazanim troškovima sadržani i iznosi za mnoge potrebe od opšteg interesa, kao što su investicije za izgradnju određenih puteva, pruga i mostova, izgradnju porodičnih stanova vojnih lica, i dr. Ti nevojni troškovi iznose oko 15% predračuna Državnog sekretarijata za poslove narodne odbrane.

U skladu za izloženom orijentacijom, vojna industrija, pored redovnog snabdevanja Jugoslovenske narodne armije i opremom, stalno povećava proizvodnju dobara za široku potrošnju. Ta proizvodnja se poslednjih nekoliko godina stalno povećava. U 1960. godini ona je porasla u odnosu na 1959. godinu za oko 40%.

Savezno izvršno veće će u sklopu svoje opšte politike i u zavisnosti od odnosa u svetu nastojati da se i dalje zadrži politika tendencije smanjivanja troškova za narodnu odbranu u odnosu na ukupan nacionalni dohodak.

SPOLJNA POLITIKA
I MEĐUNARODNI ODNOSI

Opšta spoljnopoliitička aktivnost. Spoljnopoliitička aktivnost Jugoslavije u protekloj godini bila je usmerena na dalje unapređivanje njenih odnosa sa drugim zemljama, kao i na učešće u rešavanju aktuelnih međunarodnih pitanja. Ova aktivnost doprinela je daljem jačanju međunarodnog položaja i uloge naše zemlje i afirmaciji njene politike aktivne i miroljubive koegzistencije. Principijelnost i konstruktivnost naših stavova u odnosu na sva otvorena međunarodna pitanja, kao i naše uporno zalaganje, u zajednici sa drugim, a naročito sa neangažovanim zemljama, za primenu metoda pregovaranja u rešavanju spornih problema, odraz su dubokog uverenja da je to jedino mogućan put za pronalaženje izlaza iz sadašnje opasne međunarodne situacije, za trajno učvršćenje mira i dalji napredak čovečanstva.

Među pozitivnim karakteristikama razvoja međunarodnih odnosa u protekloj godini svakako je stupanje na međunarodnu pozornicu većeg broja novih država, nastalih na područjima nekadašnjih kolonija u Africi. Sve veći broj nezavisnih država i njihov udeo u međunarodnom životu doprinose da u rešavanju međunarodnih problema velike sile moraju u pojačanoj meri da vode računa o stavovima i interesima ostalih zemalja. Time je pri tretiranju aktuelnih međunarodnih problema pojačano dejstvo samostalnih stavova neangažovanih zemalja. Ovo se naročito manifestovalo u nekoliko navrata na XV zasjedanju Generalne skupštine OUN, na kome je politika neangažovanih zemalja doživela značajnu afirmaciju, kao i kroz razvoj situacije u Kongu.

Međutim, istovremeno se mora konstatovati da ni u protekloj godini nije rešen nijedan krupan međunarodni problem. Za razliku od prethodne godine, kada su se posebno kroz kontakte između odgovornih predstavnika SAD i SSSR-a bile pojavile nade za popuštanje zategnutosti i za preovlađivanje tendencije mirnog i sporazumnog rešavanja otvorenih pitanja, u 1960. godini došlo je do novih zaoštavanja u odnosima između velikih sila i uopšte u odnosima između Istoka i Zapada, uz odgovarajuće negativne manifestacije politike sa pozicija sile i oživljavanje hladnog rata. Ove zabrinjavajuće tendencije bile su najoštrije izražene kroz slom pariske konferencije na najvišem nivou, maja 1960. U takvoj situaciji ne samo da se nije napredovalo u rešavanju jednog problema od tako sudbonosnog značaja kao što je razoružanje, već se, naprotiv, pojačava trka u naoružanju i razrađuju novi projekti za sve intenzivnije naoružavanje oružjem za masovno uništavanje. Pored već od ranije nerešenih problema koji su opterećivali međunarodne odnose, kao što je pitanje Alžira i Berlina, međunarodna situacija se komplikovala novim sukobima i opasnostima u Kongu, Laosu i oko Kube. Naša zemlja pridala je svojom aktivnošću posebnu pažnju problemu Konga, koji je, kao i drugi problemi nerazvijenih područja, rezultat u prvom redu politike kolonijalnih sila u odnosu prema tek oslobođenim narodima bivših kolonija, odnosno ranijim zavisnim zemljama, kao i pokušaja da se primenom sile sačuvaju teritorije na kojima još vlada kolonijalna potčinjenost ili druge forme zavisnih odnosa, da se barem privremeno zadrži inače nezadrživi proces oslobođanja i međunarodne afirmacije novooslobođenih zemalja, ili da se ti procesi u najvećoj mogućoj meri podrede interesima kolonijalizma i imperijalizma. Time se prepliću i uzajamno pojačavaju svoje negativno dejstvo dva osnovna vida zaoštavanja međunarodnih odnosa: »hladni rat« u odnosima Istok—Zapad i pokušaj da se primenom metoda sile i pritiska održe preživeli odnosi zavisnosti i kolonijalne potčinjenosti. To je dovelo do proširenja sfere »hladnog rata« u toku 1960. godine i do povećanja opasnosti od novih sukoba.

Proces koji je doveo do sazivanja sastanka šefova velikih sila u Parizu, neuspeh ovog sastanka i razvoj posle njega, karakterišu dve u osnovi suprotne tendencije: potreba za ublažavanjem zategnutosti uspostavljanjem i

razvijanjem kontakta i rešavanjem problema pregovorima, a istovremeno dalje insistiranje na antagonističkim platformama u cilju očuvanja i učvršćivanja sopstvenih pozicija i interesa. Primena ovog metoda u međunarodnim odnosima, naročito neki postupci direktno upereni protiv uzajamnog poverenja, već pre pariske konferencije dovela je do atmosfere koja je znatno uticala na ishod susreta šefova velikih sila. Sve jasnije je da ovakvo prilaženje pregovorima ne može biti uspešna baza niti metod za rešavanje međunarodnih problema. Razvoj događaja u protekloj godini je to rečito potvrdio i pokazao da samo načelno prihvatanje pregovora kao metoda za rešavanje otvorenih međunarodnih problema ne može da dovede do konkretnih rezultata u uslovima neizmenjene politike velikih sila.

Rešavanje ključnih međunarodnih problema od kojih zavisi pitanje rata i mira, kao i nezavisnost i slobodan razvoj naroda sve više postaju problem svih nacija i država. Time se ne umanjuje odgovornost i uloga velikih sila, kroz njihove direktne kontakte, što treba da doprinese izgrađivanju povoljnije međunarodne atmosfere, na osnovu poboljšanja odnosa između velikih sila i antagonističkih grupacija. Ovakvi kontakti i njihovi rezultati treba da budu sastavni deo šireg procesa pregovaranja, u kome treba da učestvuju svi narodi i države, olakšavajući efikasnije delovanje OUN u interesu šire međunarodne zajednice.

Savezno izvršno veće smatra da ka trajnoj stabilizaciji mira, ka uspostavljanju istinske međunarodne bezbednosti i razvoju svestrane međunarodne saradnje, vodi samo opšte prihvatanje načela miroljubive i aktivne koegzistencije, uz doslednu primenu tih principa u svakodnevnoj međunarodnoj praksi. Mi se zalažemo da miroljubiva i aktivna koegzistencija između država, bez obzira na razlike u društveno-ekonomskim sistemima i u stepenu razvika pojedinih zemalja, stvarno postane rukovodeći princip međunarodnih odnosa. Ovo uključuje mirno rešavanje spornih problema putem pregovora i sporazuma, uz poštovanje obaveza i nemešanje u unutrašnje stvari drugih naroda i država.

Razvijajući istinske socijalističke društvene odnose u zemlji, Jugoslavija je zainteresovana za uspostavljanje međunarodnih odnosa zasnovanih na poštovanju principa suverenosti, ravnopravnosti i nemešanja u unutrašnje stvari. Samim tim, ona nužno teži za obezbeđenjem mira i za izgrađivanjem međunarodnih odnosa koji će biti oslobođeni stalne pretnje ratom.

U toku godine naša zemlja je manifestovala svoju istinsku privrženost principima miroljubive i aktivne koegzistencije ne samo brojnim međunarodnim dokumentima, već i u svakodnevnoj praksi svojih odnosa sa drugim zemljama. Ovo je našlo svog odraza i u mnogobrojnim susretima sa državicima drugih zemalja, koji su uključili unapređivanje naših bilateralnih odnosa i učvršćivanju duha šire međunarodne saradnje.

Tako su u protekloj godini posetili našu zemlju vodeći državniči više prijateljskih zemalja: predsednik Republike Indonezije Ahmed Sukarno, predsednik UAR Gamal Abdel Naser, predsednik Vrhovnog vojnog saveta Republike Sudana Ibrahim Abud, kralj Avganistana Mohamed Zahir, predsednik Republike Pakistana feldmaršal Ajub Kan i predsednik Republike Gvineje Seku Ture. Našu zemlju posetili su, takođe, i predsednik vlade Kraljevine Grčke Konstantin Karamanlis i prvi ministar Republike Indonezije Džuanda Kartavidaia. Takođe je vršena intenzivna razmena mišljenja između Predsednika Republike i šefova drugih neangažovanih zemalja o značajnim međunarodnim pitanjima, a naročito povodom razvoja događaja u Kongu i priprema za XV zasjedanje Generalne skupštine OUN.

Kao što je poznato, u svojoj spoljnoj politici naša zemlja polazi od shvatanja da miroljubiva i aktivna koegzistencija znači mnogo više nego samo uporedno postojanje država s različitim unutrašnjim razviktom. Ovakvo shva-

tanje koegzistencije jedini je put za stvarno postizanje takvih ciljeva kao što su: razoružanje, opšta međunarodna bezbednost, ukidanje ekonomske i svake druge diskriminacije, svestrana saradnja među državama. Naša težnja je da miroljubiva i aktivna koegzistencija omogući uklanjanje negativnih metoda u međunarodnoj praksi, da stimulira stvaralačke energije svakog naroda i da posluži kao okvir za slobodno odvijanje unutrašnjih procesa u pojedinim zemljama. Podela sveta na vojnopolitičke grupacije suprotna je potrebama perspektivnog svakodnevnog rešavanja međunarodnih problema i uklanjanja smetnji koje ugrožavaju mir i ometaju međunarodnu saradnju. Ova podela sukobljava se sa stvarnim interesima pojedinih zemalja za razvijanje šire saradnje sa drugim članicama međunarodne zajednice na raznim područjima njihove aktivnosti, otežava međunarodnu robnu razmenu, pojačava ideološke predrasude i isključivosti. Ovakvo stanje u međunarodnim odnosima potrebno je prevazići izgrađivanjem odgovarajućeg poverenja među pojedinim državama.

Može se reći da nema više zemlje ili vlade koja bi smela otvoreno da odbacuje potrebu da se međunarodni sporazumi rešavaju mirnim putem i koja bi mogla insistirati na primeni rata kao sredstva za rešavanje međunarodnih problema. Međutim, u praksi nekih zemalja manifestuju se i dalje suprotna nastojanja kroz razne vidove pritiska. Tako se pokušavalo i još se uvek pokušava da onemogući vođenje sopstvene politike i nezavisan samostalni razvitak onim zemljama koje ne žele da se vezuju za neku od postojećih grupacija. U osnovi takve negativne politike počiva shvatanje da miroljubiva koegzistencija treba da bude u stvari forma za održavanje preživelih kolonijalnih i drugih odnosa, za vršenje pritiska i za ovekovečenje status quo-a.

Napori neangažovanih zemalja u 1960. godini naročito su se ispoljili u nastojanjima da se smanji zategnutost u međunarodnim odnosima uopšte, posebno između SAD i SSSR-a i u traženjima prihvatljive osnove za ostvarivanje svestrane i miroljubive međunarodne saradnje.

XV zasedanje Generalne skupštine OUN imalo je izuzetan značaj s obzirom na prisustvo i učešće velikog broja šefova država i vlada u opštoj debati. Jugoslovenska delegacija sa Predsednikom Republike na čelu uložila je velike napore da bi se na XV zasedanju postigli što uspešniji rezultati, koji bi odgovarali iščekivanjima naroda sveta. Naša delegacija imala je veliki broj korisnih susreta sa prisutnim državicima drugih zemalja, naročito sa rukovodiocima neangažovanih zemalja. Ovi lični kontakti doprineli su daljem učvršćivanju niza veza i saradnje sa zemljama sa kojima nas vezuju zajednički interesi borbe za mir i nesmetani unutrašnji razvoj. Istovremeno, kroz ovakvu saradnju, izvršen je i doprinos neangažovanih zemalja na XV zasedanju i potvrđen značaj OUN kao organizacije koja uprkos ozbiljnih slabosti koje su došle do punog izražaja naročito u Kongu, u dosadašnjim uslovima može i treba da bude mesto za uspešno rešavanje otvorenih problema, prevazilaženje postojećih suprotnosti i traženje odgovarajućih rešenja za koja bi bile podjednako zainteresovane i veće i manje zemlje.

Principi Povelje OUN, koji na jasan i nedvosmislen način obeležavaju put kojim treba ići, mogu potpunije da se ostvaruju u novim uslovima koje karakteriše povećani broj država-članica, uz istovremeno jačanje uticaja neangažovanih zemalja. Pri tome treba podsetiti na činjenicu da je 1945. godine u UN bila učlanjena 51 država, dok je na XV zasedanju broj članica UN narastao na 99, što predstavlja veoma značajan korak u pravcu ostvarenja univerzalnosti OUN.

Savezno izvršno veće smatra da je upravo OUN izraz tendencija ka jedinstvu sveta kome se teži i istovremeno afirmacija neophodnosti primene principa aktivne i miroljubive koegzistencije. Univerzalna i aktivna OUN, u službi svestrane i ravnopravne saradnje, odnosno dosledna primena Povelje OUN, najbolji su instrument za unapređivanje međunarodnih odnosa i zbližavanje naroda, kao

i za učvršćivanje mira uprkos svim slabostima koje dolaze od izražaja u radu Organizacije, a koje u stvari izviru iz sadašnjih međunarodnih suprotnosti.

U ogromnom su porastu snage koje predstavljaju faktor mira i koje mogu izvršiti presudan uticaj na puteve i oblike daljeg razvika međunarodnih odnosa kao i društvenog razvoja i njegovog preobražaja. Ovo utvrđuje shvatanja Jugoslavije da u sadašnjem svetu, kada je mir jedina alternativa sveuništavajućem ratu, politika aktivne koegzistencije izražava objektivnu nužnost našega vremena za ostvarenje široke privredne, kulturne, naučne i druge saradnje.

U međuvremenu, ključni nerešeni problemi međunarodnih odnosa i dalje će pratiti i opterećivati međunarodni razvitak i predstavljati žarište opasnosti za svetski mir. Zato će rešavanju ovih pitanja spoljna politika Jugoslavije poklanjati i ubuduće punu pažnju.

Opšte je poznato da pitanje rata ili mira najvećim delom zavisi od rešavanja pitanja razoružanja, odnosno od obustave trke u naoružavanju. Međutim, u praksi, dosadašnji pokušaji u pravcu rešavanja ovog problema pokazuju da nisu izvučeni odgovarajući zaključci iz ovakvog stanja stvari. Naprotiv, stvorena je situacija u kojoj je rešavanje niza drugih gorućih međunarodnih problema postalo u velikoj meri zavisno od određenog napretka u oblasti razoružanja. Sve ubrzanja trka u naoružavanju, uz stalno tehnološko usavršavanje oružja za masovno uništavanje, pritiskuje čitavu sferu međunarodnih odnosa kao najnegativnija i najopasnija manifestacija hladnog rata.

Svaki dalji korak u naoružanju čini svaku novu meru razoružanja sve komplikovanijom i sve teže sprovedljivom. Širi se krug zemalja koje poseduju ili mogu posedovati sve opasnije vrste oružja, a uspostavljanje kontrole postaje sve teže. Ovo povećava opasnost od izbivanja sukoba, čije bi posledice bile katastrofalne. Zato je nedopustivo dalje odlagati zaključivanje sporazuma o zabrani nuklearnih eksperimenata, koje je već sazrelo. U vezi s tim, smatramo naročito pozitivnim što je XV zasedanje Generalne skupštine OUN usvojilo tri rezolucije u kojima se traži dalje održavanje moratorijuma i uzdržavanje od širenja nuklearnog naoružavanja.

Svesni smo činjenice da osnovna prepreka pozitivnom rešavanju problema razoružanja leži u postojećim odnosima i odsustvu poverenja između vojnopolitičkih grupacija. Vojnostrateška koncepcija prilaženja međunarodnim odnosima i na njoj zasnovana politika, prema kojoj je očuvanje sopstvene bezbednosti moguće u prvom redu ostvarenjem nadmoći ili »ravnoteže« u naoružanju, predstavljaju prepreku stvarnom napretku u pravcu potpunog razoružanja.

Savezno izvršno veće se u svojoj aktivnosti u odnosu na problem razoružanja rukovodi shvatanjem da je pre svega potrebno izmeniti dosadašnju atmosferu, postići u međunarodnim odnosima najneophodniji stepen poverenja, tražiti ono što je zajedničko i prihvatljivo za obe strane i postepeno preći od dosadašnjeg, samo deklarativnog priznanja o potrebi rešavanja problema razoružanja, na preduzimanje određenih akcija koje će voditi do toga.

Ubedeni smo da opšte i potpuno razoružanje nije nerealan cilj, već jedino moguće i pravilno rešenje za okončanje trke u naoružavanju. To je i bila osnovna teza o pitanju razoružanja u govoru Predsednika Republike u opštoj debati na XV zasedanju Generalne skupštine OUN.

Trebalo bi do najveće mere iskoristiti političke i organizacione mogućnosti koje pruža OUN u cilju formiranja jednog pogodnog organa za pregovore o razoružanju u kome bi postojao veći stepen zastupljenosti gledišta i mogućnosti konstruktivnog delovanja raznih nacija, pri čemu bi posebno trebalo imati u vidu mogućnost konstruktivnog doprinosa grupe zemalja van vojnopolitičkih grupacija.

Mi smo, zajedno sa drugim neangažovanim zemljama, podneli zapažen predlog rezolucije koji je zadržan na

dnevnom redu XV zasedanja Generalne skupštine OUN, a koji sadrži direktive za dalji rad na razoružanju, odražavajući nastojanje podnosilaca da se iz dodirnih tačaka stavova dveju grupacija izvuku elementi jedne zajedničke i opšteprihvatljive platforme, uz sugestiju da se odredi odgovarajuća procedura, odnosno uspostavi novo i šire telo. Mi smatramo da delimične mere mogu povoljno uticati na proces ostvarivanja opšteg i potpunog razoružanja. Kontrola, koja mora ići uz razoružanje, treba da bude funkcija i sastavni deo razoružanja, a ne njegov prethodni uslov, niti pak sama šebi svrha.

Nastajanje niza novih zemalja u Africi i nacionalno-oslobodilačkih pokreta u Latinskoj Americi i zemljama Jugoistočne Azije, označili su definitivni slom kolonijalizma i podstakli borbu protiv svake vrste zavisnosti i potčinjavanja. Međutim, ne samo što u 1960. godini nisu preduzeti koraci da se ovaj proces olakša, nego je čak došlo do ozbiljnog i veoma opasnog suprotstavljanja ovom zakonitom i pozitivnom kretanju (nastavljanje rata u Alžiru; strana intervencija u Kongu; mešanje u Laosu; itd.). Uprkos opštem priznanju neophodnosti da se narodima ovih područja omogući što brže oslobođenje, kao i nasuprot deklarativnom prihvatanju rešavanja na bazi pružanja nesebične pomoći tim zemljama, od samog početka smo svedoci negativnog dejstva uskih interesa pojedinih grupacija, naročito kolonijalnih sila. Sve to rađa teške političke sukobe, ometa političku i ekonomsku stabilizaciju ovih zemalja i učvršćivanje mira u svetu, kao što i onemogućava novooslobođenim zemljama da u punoj meri deluju na međunarodnom planu kao samostalni aktivni i pozitivni faktori, što oni po svojoj suštini i jesu.

Posmatrana u tom svetlu, nedavno održana konferencija grupe afričkih zemalja u Kazablanci predstavlja odraz jačanja ideje sveafričke solidarnosti i saradnje pred zajedničkom opasnošću produženog delovanja i uplitanja spoljnih faktora u njihov razvoj.

U procesu oslobađanja zavisnih zemalja bitno je imati na umu povezanost političkog i ekonomskog momenta, koja nužno nameće obavezu da se obezbeđuje ne samo blagovremeno sticanje političke nezavisnosti, nego i hitno ekonomsko osamostaljenje ovih zemalja. Očigledno je da u tom pravcu međunarodna zajednica neće moći da postigne mnogo ako podrška i pomoć ne budu oslobođeni svakog pokušaja održavanja zavisnosti i potčinjavanja u bilo kom smislu.

Prvi put u istoriji Ujedinjenih nacija je na XV zasedanju Generalne skupštine postavljen zahtev za neodložnu likvidaciju kolonijalnih odnosa, i o tome je usvojena značajna deklaracija predložena od strane grupe neangažovanih zemalja. Savezno izvršno veće mora da konstatuje da se, uprkos otporu naprednog čovečanstva prema preživlom kolonijalnom sistemu, preko 70 miliona ljudi nalazi i dalje pod kolonijalnom vlašću, pri čemu kolonijalne zemlje ne odustaju od toga da neke od ovih teritorija proglašavaju sastavnim delom metropole onemogućavajući predstavnicima OUN da se direktno informišu o stanju u njima.

Napori usmereni na ostvarenje direktnog učešća predstavnika nesamoupravnih teritorija u organima OUN, kao i na to da se obezbedi učešće domorodačkog stanovništva u svim aktivnostima administrativnih sila, rezultirali su u usvajanju odgovarajućih rezolucija na XV zasedanju, što predstavlja značajan napredak u ovoj oblasti. Međutim, to ni u čemu ne smanjuje našu zabrinutost zbog pokušaja uplitanja u unutrašnji razvoj novooslobođenih zemalja i podstrekavanja tendencija koje teže ka razbijanju njihovog jedinstva i teritorijalnog integriteta, niti smanjuje tešku odgovornost faktora koji izazivaju krvave patnje naroda koji se bore za svoje oslobođenje.

U Republici Kongo došlo je do najrazličitijih manifestacija negativne kolonijalne politike i do mešanja sa strane u cilju očuvanja uskih interesa onih snaga i krugova koji se još ne mogu pomiriti sa gubitkom tih pozicija. Priznanje nezavisnosti Konga ti krugovi su shvatili samo

kao formu pod kojom bi se produžilo sa ekonomskom eksploatacijom i drugim oblicima zavisnosti. Kada se u sprovođenju takve politike naišlo na otpor zakonite vlade Republike Konga, prešlo se na razne oblike otvorenog mešanja i grubog pritiska, uključujući organizovanje kvilinskih režima, vojnih udara, otepljenje nekih provincija, nasilno svrgavanje vlade i sl. Posebnu odgovornost za negativan razvoj u Kongu snosi Belgija, koja se uporno suprotstavlja povlačenju svojih trupa i čije dalje prisustvo u ovoj zemlji u raznim vidovima odražava težnju za održavanjem kolonijalističkih pozicija.

Jugoslavija je od samog početka kongoanske krize pružila punu podršku akciji OUN, u ubeđenju da ova Organizacija može i treba da izvrši svoju pozitivnu ulogu kao što je to bilo u drugim prilikama. Kada je nastala potreba za temeljitim ispravljanjem stavova i akcija organa OUN u Kongu zbog odstupanja od linije i zadataka postavljenih rezolucijama Saveta bezbednosti, Savezno izvršno veće je energično dejstvovalo zahtevom za ponovni saziv Saveta bezbednosti, učešćem jugoslovenske delegacije na sastanku Saveta, a i na vanrednom zasedanju Generalne skupštine OUN, zalažući se za neodložnu i efikasnu primenu odluka Saveta bezbednosti i Generalne skupštine o očuvanju nezavisnosti i integriteta Konga, i zajedno sa mnogim drugim zemljama osuđujući nezakonite postupke prema predsedniku legalne vlade Konga. Posle daljeg negativnog razvoja i zaoštavanja situacije u Kongu, državni sekretar za inostrane poslove ponovo je učestvovao u radu Generalne skupštine, gde je u zajednici sa drugim vanblokovskim zemljama, kako nastupom u Savetu bezbednosti, tako i prilikom diskusije u Skupštini, izvršen još jedan pokušaj da akcija OUN u Kongu krene u pozitivnom pravcu. Jugoslavija se, zajedno sa grupom vanblokovskih i drugih zemalja, zalagala za aktivno suprotstavljanje OUN stranoj intervenciji u Kongu. Pošto nije došlo do potrebnih korekcija u stavu OUN, Savezno izvršno veće je bilo prisiljeno da se ogradi od daljih aktivnosti OUN u Kongu, kao i da potvrdi odluku o povlačenju jugoslovenskog osoblja koje je na poziv OUN poslato u Kongo. Još pre toga povučena je diplomatska misija FNRI iz Leopoldvila.

Politika kakvu su sprovodili organi OUN u Kongu omogućila je kolonijalistima i njihovim plaćenicima u Kongu da se krvavo obračunaju sa predsednikom legalne vlade i drugim kongoanskim liderima.

Međutim, Savezno izvršno veće želi da naglasi da će, ukoliko se što pre ne uklone negativne pojave u funkcionisanju OUN, do kojih je došlo prilikom sprovođenja odluka OUN u Kongu, njen ugled i autoritet, koji su već poljuljani, pretrpeti još teže udarce, što se, u interesu mira i i zbog toga što su UN nezamenjivi instrument međunarodne saradnje i obezbeđenja mira, ne sme dopustiti.

Krvavi rat u Alžiru protiv rešenosti alžirskog naroda da se izbori za nezavisnost i da ostvari svoje neotuđivo pravo na samoopredeljenje i dalje se nastavlja. U vezi s tim, Savezno izvršno veće posebno naglašava da je FNRI odlučno podržala zahtev privremene alžirske vlade da se u Alžiru održi referendum pod nadzorom OUN. Sa zadovoljstvom se konstatuje činjenica da su se OUN ovog puta doslednije nego ranije založile za ostvarenje prava na samoopredeljenje i nezavisnost alžirskog naroda, pošto je očigledno jedino tako moguće naći konstruktivno rešenje za rat koji se u Alžiru vodi već 6 godina. Ponovo se jasno pokazalo da pitanje Alžira nije unutrašnja stvar Francuske i da je privremena alžirska vlada opštepriзнata činjenica.

Pomoć nerazvijenim zemljama. Nove nezavisne zemlje na području Afrike i Azije, opterećene nasleđenom kolonijalnom zaostalošću, nalaze se pred zadatkom postavljanja osnova za svoj ubrzani razvoj. Na tom putu sve ove zemlje nalaze se pred savlađivanjem ključnih teškoća, prirodnih i neizbežnih u prvim etapama izgradnje nezavisnosti, što nužno postaje izvor kriza i nestabilnosti u bivšim kolonijalnim područjima. To nalaže međunarodnoj zajednici obavezu da svim zemljama obezbedi ne samo

sticanje političke samostalnosti, nego i ubrzanje procesa ekonomskog osamostaljenja. Pomoć nerazvijenim zemljama nužno mora da bude oslobođena svakog pokušaja održanja zavisnosti starim ili novim metodima, ona mora biti sredstvo podrške, a ne suprotstavljanja neminovnim procesima savremenog razvika u svetu.

Naša zemlja je u toku protekle godine, kao i ranije, aktivno zastupala potrebu pružanja pomoći za razvoj nerazvijenih zemalja bez ikakvih političkih uslova. Pri tome je pridavala najveću važnost Organizaciji ujedinjenih nacija i njenim agencijama, čije učešće u pomoći nerazvijenim zemljama treba da bude sve značajnija forma međunarodne ekonomske saradnje. U tom smislu naša zemlja se uporno zalagala za osnivanje Specijalnog fonda za kapitalno finansiranje preko OUN (SUNFED). Stoga Savezno izvršno veće smatra pozitivnom odluku XV zasjedanja o osnivanju SUNFED-a, što će doprineti — uz veće materijalno angažovanje razvijenih zemalja — afirmaciji principa koje je naša zemlja kroz niz godina zastupala.

Izjavom Predsednika Republike u okviru opšte debate na XV zasjedanju Generalne skupštine OUN, naša zemlja je izrazila spremnost da se odrekne jednog dela tehničke pomoći OUN da bi se više sredstava stavilo na raspolaganje onim zemljama kojima je ta pomoć potrebna. Mi i sami učestvujemo u pružanju pomoći nerazvijenim zemljama preko OUN, a u budžetu za sledeću godinu Savezno izvršno veće je predvidelo posebna sredstva za pružanje ovakve pomoći i na bilateralnoj osnovi.

Rukovodeći se u svojoj spoljnopoličkoj delatnosti principima aktivne i miroljubive koezistencije, Savezno izvršno veće će, kao i do sada, delovati dosledno u pravcu smanjivanja međunarodne zategnutosti i za miroljubivo rešavanje spornih međunarodnih problema. U tom cilju će još više razvijati saradnju sa svim miroljubivim snagama u svetu, a posebno sa neangažovanim zemljama, čemu će doprineti i put Predsednika Republike u neke afričke zemlje koji je u toku.

Međunarodni privredni odnosi. Politika i aktivnost Saveznog izvršnog veća na planu međunarodne privredne saradnje u toku prošle godine kretale su se u okvirima naše opšte spoljnopoličke aktivnosti, a u uslovima sve jačeg i dinamičnijeg privrednog razvoja u zemlji.

Jugoslavija je i na međunarodnim forumima i u konkretnim bilateralnim odnosima zastupala uvek gledišta koja su vodila proširivanju međunarodne privredne saradnje, tražeći nove i proširujući dosadašnje forme naših ekonomskih odnosa sa inostranstvom.

Tendencije zaostřavanja konkurencije na svetskom tržištu i ometanja tradicionalnih tokova međunarodne trgovine usled formiranja regionalnih i subregionalnih grupacija, i dalje su se produbile u toku 1960. godine. Ova činjenica naročito je došla do izražaja, jer su se integraciona privredna kretanja, pogotovu u Evropi, u toku protekle godine manifestovala, uprkos izvesnim unutrašnjim suprotnostima, u nizu konkretnih formi uzajamnog preferencijalnog povezivanja, kao što su: koordinacija proizvodnih planova, sniženje carinskih tarifa, podizanje spoljnih carinskih ograda kao rezultat primene zajedničke carinske tarife, primena preferencijalnog trgovinskog tretmana, i sl. Pored toga što razne forme regionalne i subregionalne integracije same po sebi diskriminaciono deluju na zemlje koje su van tih područja, činjenica da su danas integraciona kretanja najdalje odmakla upravo u razvijenim zemljama, navodi na zaključak da se stoga i uslovi međunarodne razmene za nerazvijene zemlje sve više pogoršavaju. Jugoslavija je preko svojih predstavnika u raznim međunarodnim organizacijama (OUN, GATT i sl.) ukazivala u više prilika na negativne aspekte takvih integracionih kretanja i na potrebu da kolektivne privredne mere pojedinih grupa zemalja budu tako usmerene da ne idu na štetu trećih zemalja, pogotovu nerazvijenih. Uporedo sa ovim nastojali smo da kroz kontakte sa pojedinim grupacijama tražimo i forme šire saradnje i metode za

rešavanje naših konkretnih problema u svrhu zaštite naših ekonomskih interesa.

Sa SEV-om je Savezno izvršno veće pokušalo i u toku prošle godine da uspostavi odnose i da pronađe one forme saradnje koje bi bile moguće i korisne kako za nas, tako i za zemlje članice SEV-a. Imamo dugoročni interes da sarađujemo sa ovom organizacijom, jer članice SEV-a učestvuju u našem izvozu sa preko 30%, a četiri od osam članica SEV-a su neposredni susedi Jugoslavije, sa kojima imamo dosta razvijene forme ekonomske saradnje (osim Albanije). Međutim, dosadašnji naši pokušaji ostali su bez rezultata. Odbijen je naš predlog da postanemo posmatrači u SEV-u, dok se na naš predlog da budemo primljeni u Komisiju za transport, prema primljenom odgovoru, predviđa saradnja samo pod izvesnim uslovima.

U našim odnosima sa OEEC-om, gde Jugoslavija u svojstvu posmatrača učestvuje u nekim aktivnostima, u toku prošle godine postignut je izvestan napredak. U decembru 1960. godine OEEC je reorganizovana i stvorena je nova organizacija pod imenom Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD). Može se očekivati da ćemo i sa tom organizacijom moći da nastavimo praktične forme multilateralne saradnje započete sa OEEC-om.

I sa zemljama Evropske ekonomske zajednice, u koje ide oko 30% jugoslovenskog izvoza, održani su preliminarni kontakti u cilju regulisanja međunarodnih odnosa, a prvenstveno radi iznalaženja puteva za otklanjanje i ublažavanje diskriminacije našeg izvoza u zemlje-članice EEZ-a, koje predstavljaju naše tradicionalne ekonomske partnere. Sa zemljama članicama Evropskog udruženja za slobodnu trgovinu došlo je takođe do početnih kontakata u istom cilju.

Smatrajući da načela GATT-a predstavljaju jedan od mogućih faktora za unapređivanje međunarodnog tržišta, Jugoslavija je u 1959. godini zaključila sporazum o saradnji sa GATT-om, po kome ima status pridruženog člana. U toku 1960. godine Jugoslavija je u tom svojstvu učestvovala u radu GATT-a. Uvođenje opšte carinske tarife i drugih mera u okviru izmena u deviznom i spoljnotrgovinskom režimu naše zemlje, stvara nove mogućnosti za proširivanje saradnje naše zemlje sa GATT-om.

Jačanje procedura za razmatranje diskriminacione trgovinske prakse i prekršaja načela GATT-a unutar te organizacije — čemu se u poslednje vreme sve više teži — treba da omogući da se i kroz ovaj međunarodni forum dejstvuje na obezbeđivanju što ravnopravnijeg tretmana naše spoljnotrgovinske razmene.

U toku protekle godine naša saradnja sa Međunarodnim monetarnim fondom i Međunarodnom bankom za obnovu i razvoj, specijalizovanim agencijama UN, povoljno se razvijala. Kao članica i osnivač ovih organizacija, Jugoslavija smatra da one na njihovim područjima delatnosti mogu biti značajni instrumenti svetske ekonomske saradnje, naročito ako svoju aktivnost budu sve više usmeravale u pravcu pomoći nerazvijenim zemljama.

Prilikom donošenja izmena u deviznom i spoljnotrgovinskom režimu, izvršenih krajem godine, Savezno izvršno veće je naišlo na razumevanje Međunarodnog monetarnog fonda pri sprovođenju ovih mera, što je došlo do izražaja stavljanjem na raspolaganje dopunskih deviznih sredstava od strane Fonda i odgovarajućom akcijom organa Fonda kod potencijalnih zemalja kreditora.

Značajnu činjenicu sa gledišta međunarodnog finansiranja ekonomskog razvoja nerazvijenih zemalja Savezno izvršno veće vidi i u formiranju, u toku 1960. godine, Međunarodnog udruženja za razvoj (IDA), čiji je član i Jugoslavija.

U toku 1960. godine bilateralne ekonomske veze naše zemlje napredovale su sa svim našim partnerima i sa svim regionima, kako u pogledu obima razmene, tako i sa gledišta raznovrsnosti ugovornih i praktičnih formi saradnje. Sa većim brojem istočnoevropskih zemalja

sklopljeni su petogodišnji bilateralni trgovinski sporazumi u kojima se predviđa povećanje robne razmene, koje je u skladu sa razvojem naše privrede, kao i sa razvojem privreda ovih zemalja. Na taj način, perspektivno sagledavanje razvoja trgovinskih odnosa stvara i povoljnije uslove za pronalaženje konkretnijih formi industrijske kooperacije i naučno-tehničke saradnje. Kroz bilateralne sporazume sa zapadnoevropskim zemljama rešavana su tekuća pitanja koja proizlaze iz naših privrednih odnosa, kao i mogućnosti korišćenja postojećeg multilateralnog sistema trgovine i plaćanja. Izvestan broj ovih zemalja stavio nam je na raspolaganje dopunska devizna sredstva za sprovođenje izmena u deviznom i spoljnotrgovinskom režimu. Sa nizom latinskoameričkih, azijskih i afričkih zemalja (od kojih je znatan broj tek nedavno stekao nezavisnost) sklopljeni su ekonomski aranžmani, a sa drugima su u pripremi. Ovi aranžmani treba da omoguće sve jaču i intenzivniju saradnju Jugoslavije sa tim zemljama.

Premda su one prvenstveno usmerene na rešavanje privrednih problema na unutrašnjem planu, Savezno izvršno veće smatra da će izmene u našem deviznom i spoljnotrgovinskom režimu doprineti daljem jačanju naše privrede i, stoga, materijalne baze za svestraniji razvoj naših međunarodnih ekonomskih odnosa i za stvaranje

uslova za ekonomičnije uključivanje u međunarodnu podelu rada.

Diplomatsko-konzularni odnosi FNRJ sa stranim zemljama. Dosledno principima izložene politike u toku 1960. godine, ulagani su napor da se odnosi Jugoslavije razvijaju sa svima zemljama, bez obzira na razlike u društveno-političkim sistemima. Danas FNRJ ima redovne diplomatske odnose sa 74 zemlje.

U toku 1960. godine uspostavljeni su diplomatski odnosi sa Republikom Kongo, Republikom Mali, Republikom Togo i Republikom Kipar. Donete su potrebne odluke i u toku je rad na uspostavljanju diplomatskih odnosa sa daljih jedanaest zemalja afričkog kontinenta, tako da će FNRJ uskoro održavati diplomatske odnose sa ukupno 85 zemalja.

Kao rezultat razvijanja međusobnih odnosa i u nastojanju da se tim odnosima da veći značaj, u toku 1960. godine podignut je rang diplomatskih predstavništava u Iranu i Libanu sa poslanstva na ambasade.

Nova predstavništva otvorena su u Kambodži, Libiji, Boliviji, kao i Generalni konzulat u Aleksandriji, a doneta je načelna odluka za otvaranje generalnih konzulata u Singapuru i Bogoti.

ORGANIZACIJA I RAD SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA U 1960.

UNUTRAŠNJA ORGANIZACIJA

Savezno izvršno veće, kao političko-izvršni organ Savezne narodne skupštine, vršilo je i u 1960. godini svoje funkcije u prvom redu određivanjem opšte političke linije za izvršavanje zakona i drugih odluka Skupštine, predlaganjem zakonskih propisa Saveznoj narodnoj skupštini i utvrđivanjem načela za donošenje propisa za koje su ovlašćeni savezni organi uprave.

Prava i dužnosti saveznih državnih sekretarijata i sekretarijata Saveznog izvršnog veća ostala su nepromenjena kako prema Veću, tako i prema drugim organima, ustanovama i organizacijama.

U toku 1960. godine izvršene su sledeće izmene u Saveznom izvršnom veću:

Na čelo Sekretarijata za narodno zdravlje postavljen je član Saveznog izvršnog veća. Na taj način, od ukupno 12 sekretarijata Saveznog izvršnog veća, sada se na čelu 8 sekretarijata nalaze članovi Saveznog izvršnog veća, dok su sekretari za zakonodavstvo i organizaciju, za opšte privredne poslove, za opštu upravu i za informacije i dalje državni podsekretari. U sekretarijatima Saveznog izvršnog veća za industriju, za saobraćaj i veze, za narodno zdravlje, za pravosudne poslove i za zakonodavstvo i organizaciju postoje državni podsekretari.

Savezni državni sekretarijati i sekretarijati Saveznog izvršnog veća pojavljivali su se i dalje kao predlagači nacrtu zakona i predloga propisa koje Veće donosi, a odbori Veća su i dalje ostali u osnovi unutrašnja tela Veća, koja pretresaju nacрте propisa i drugih akata i ostala pitanja iz nadležnosti Veća pre njihovog iznošenja na sednicu Veća, dajući Veću mišljenja o podnetim predlozima.

Polovinom godine ukinut je Odbor za organizaciona i upravná pitanja Saveznog izvršnog veća, s tim što je jedan deo njegovih poslova (organizacija državne uprave i javnih službi) prenet u delokrug Koordinacionog odbora Saveznog izvršnog veća, dok su pitanja unutrašnje organizacije saveznih organa uprave i druga upravna pitanja koja nisu u delokrugu drugih odbora, prenetá u delokrug Odbora za budžet i službenička pitanja Saveznog izvršnog veća.

Time je postignuto: prvo, da se pitanja organizacije državne uprave i javnih službi, koja su po svojoj prirodi usko povezana sa problemima sistema društvenog samoupravljanja, rešavaju sada na jednom mestu, tj. u Koordinacionom odboru, u čiji delokrug spadaju sva pitanja iz oblasti društvenog i političkog sistema; i drugo, izbegnuto je uporedno tretiranje na više mesta određenih organizacionih pitanja.

Krajem godine Savezna narodna skupština razrešila je, zbog odlaska na nove dužnosti, dotadašnje članove Saveznog izvršnog veća Hasana Brkića, Peka Dapčevića i Ljuba Babića, a za nove članove Veća izabrala Ljupča Arsova, Marina Cetinića, Danila Kekića i Zorana Polića. Prema tome, broj članova Veća iznosi danas 35. U vezi s ovim promenama usledile su i izmene na čelu nekih sekretarijata, tako da su postavljeni novi sekretari za industriju (Danilo Kekić), za saobraćaj i veze (Marin Cetinić), za rad (Ljupčo Arsov) i za narodno zdravlje (Moma Marković). Polovinom godine postavljen je i novi sekretar Saveznog izvršnog veća za zakonodavstvo i organizaciju (Džemal Bijedić).

U 1960. godini održano je 12 sednica Saveznog izvršnog veća. Na svim sednicama bile su ukupno 303 tačke dnevnog reda, ili prosečno 25 tačaka na jednoj sednici. Najveći broj pitanja, preko 50%, odnosio se na predloge iz oblasti privrede. Iz socijalne politike i narodnog zdravlja bilo je 27 predloga, 23 predloga odnosilo se na službenička, a 22 na organizaciona i upravna pitanja, dok je iz oblasti prosvete i kulture bilo 19 predloga. Preostalih 59 predloga odnosili su se na oblasti unutrašnje i spoljne politike, narodnu odbranu, kadrovska i druga pitanja.

Kao i ranijih godina, Koordinacioni odbor, pored svog samostalnog delokruga, vršio je i ulogu organa koji priprema sednice Veća. U Koordinacionom odboru raspravljen je veći broj načelnih pitanja, kao što su: problemi u vezi sa sistemom raspodele dohotka; elaborat i rezolucija o obrazovanju stručnih kadrova; finansiranje školstva; teze o kreditnom i bankarskom sistemu; teze za novi platni sistem u javnim službama; organizacija zdravstvene službe; organizacija Jugoslovenskih železnica i Jugoslovenskih pošta, telegrafa i telefona; upravljanje i finansiranje puteva, luka i pristaništa.

U toku 1960. godine izvršene su izvesne promene u sastavu odbora i komisija Saveznog izvršnog veća, tako da je u vreme podnošenja ovog Izveštaja njihov sastav sledeći:

Koordinacioni odbor:

1. Edvard Kardelj — predsjednik
2. Aleksandar Ranković
3. Rodoljub Čolaković
4. Mijalko Todorović
5. Veljko Zeković
6. Marijan Breclj
7. Krste Crvenkovski
8. Ivan Gošnjak
9. Avdo Humo
10. Moma Marković
11. Nikola Minčev
12. Koča Popović
13. Milentije Popović
14. Vladimir Popović
15. Lidija Šentjurs

Odbor za unutrašnju politiku:

1. Aleksandar Ranković — predsjednik
2. Avdo Humo
3. Dobrivoje Radosavljević
4. Svetislav Stefanović
5. Josip Hrnčević
6. Slobodan Penzić
7. Ivan Krajačić
8. Uglješa Danilović, predsjednik Odbora za unutrašnju politiku Izvršnog veća NR Bosne i Hercegovine
9. Mitja Ribičić, predsjednik Odbora za unutrašnju politiku Izvršnog veća NR Slovenije
10. Mita Micajkov, predsjednik Odbora za unutrašnju politiku Izvršnog veća NR Makedonije
11. Nikola Đakonović, potpredsjednik Izvršnog veća NR Crne Gore
12. Branko Jevremović, savezni javni tužilac

Odbor za perspektivni društveni plan:

1. Avdo Humo — predsjednik
2. Miloš Minić, predsjednik Izvršnog veća NR Srbije
3. Jakov Blažević, predsjednik Izvršnog veća NR Hrvatske
4. Boris Krajger, predsjednik Izvršnog veća NR Slovenije
5. Osman Karabegović, predsjednik Izvršnog veća NR Bosne i Hercegovine
6. Aleksandar Grlić, predsjednik Izvršnog veća NR Makedonije
7. Filip Bajković, predsjednik Izvršnog veća NR Crne Gore
8. Milentije Popović
9. Sergej Krajger
10. Slavko Komar
11. Marin Cetinić
12. Danilo Kekić
13. Vojin Guzina, direktor Saveznog zavoda za privredno planiranje
14. Milan Kuprešanin, general-pukovnik
15. Nikola Džuverović, predsjednik Savezne industrijske komore
16. Ivan Buković, predsjednik Saveza poljoprivredno-šumarskih komora FNRJ
17. Borivoje Romić, sekretar Centralnog veća SSJ

Odbor za privredu:

1. Mijalko Todorović — predsjednik
2. Ljupčo Arsov
3. Marijan Breclj
4. Marin Cetinić
5. Danilo Kekić
6. Slavko Komar
7. Sergej Krajger
8. Nikola Minčev
9. Zoran Polić
10. Vojin Guzina, direktor Saveznog zavoda za privredno planiranje
11. Kiro Gligorov, sekretar Saveznog izvršnog veća za opšte privredne poslove
12. Mika Špiljak, potpredsjednik Centralnog veća SSJ
- 13—18. predsjednici odbora za privredu republičkih izvršnih veća

Odbor za ekonomske odnose sa inostranstvom:

1. Vladimir Popović — predsjednik
2. Koča Popović
3. Marijan Breclj
4. Sergej Krajger
5. Slavko Komar
6. Zoran Polić
7. Vojin Guzina, direktor Saveznog zavoda za privredno planiranje
8. Milorad Zorić, državni podsekretar — načelnik Uprave Saveznog izvršnog veća za personalne poslove
9. Milan Kuprešanin, general-pukovnik
10. Dušan Dragosavac, sekretar Savezne spoljnotrgovinske komore
11. Direktor Uprave za tehničku pomoć

Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje:

1. Lidija Šentjurs — predsjednik
2. Moma Marković
3. Velimir Stojnić
4. Herbert Kraus, državni podsekretar u Sekretarijatu Saveznog izvršnog veća za narodno zdravlje
5. Vojislav Đukanović, direktor Saveznog zavoda za narodno zdravlje
6. Zdenko Has, direktor Saveznog zavoda za socijalno osiguranje
7. Zehra Muidović, savezni narodni poslanik, potpredsjednik Narodnog odbora sreza Sarajevo
8. Olga Vračić, sekretar Centralnog veća SSJ
- 9—14. Za pitanja narodnog zdravlja — članovi republičkih izvršnih veća kojima su povereni poslovi narodnog zdravlja, a za pitanja socijalne politike — članovi republičkih izvršnih veća kojima su povereni poslovi socijalne politike

Odbor za prosvetu i kulturu:

1. Krste Crvenkovski — predsjednik
2. Ljupčo Arsov
3. Krsto Popivoda
4. Bogdan Osolin, sekretar Saveznog izvršnog veća za informacije
5. Dragomir Vučinić, sekretar Komisije za kulturne veze sa inostranstvom
6. Lepa Perović, državni savetnik u Sekretarijatu Saveznog izvršnog veća za prosvetu i kulturu
7. Mika Tripalo, savezni narodni poslanik
8. Ašer Deleon, sekretar Centralnog veća SSJ
- 9—14. za pitanja prosvete — članovi republičkih izvršnih veća kojima su povereni poslovi prosvete, a za pitanja kulture — članovi republičkih izvršnih veća kojima su povereni poslovi kulture

Odbor za budžet i službenička pitanja:

1. Zoran Polić — predsjednik
2. Veljko Zeković
3. Nikola Minčev
4. Leo Mates, generalni sekretar Predsednika Republike
5. Otmar Kreačić, državni podsekretar za poslove narodne odbrane
6. Vojo Biljanović, sekretar Saveznog izvršnog veća za opštu upravu
7. Džemal Bijedić, sekretar Saveznog izvršnog veća za zakonodavstvo i organizaciju
8. Vuksan Ljumović, državni podsekretar u Sekretarijatu Saveznog izvršnog veća za zakonodavstvo i organizaciju
9. Milorad Zorić, državni podsekretar — načelnik Uprave Saveznog izvršnog veća za personalne poslove

Administrativna komisija:

1. Vladimir Popović — predsjednik
2. Slobodan Penzić
3. Svetislav Stefanović

Komisija za pomilovanja:

1. Ivan Krajačić — predsjednik
2. Stevan Doronjski
3. Zoran Polić

Komisija za predstavke i pritužbe:

1. Josip Hrnčević — predsjednik
2. Krsto Popivoda
3. Grga Jankes, predsjednik Odbora za predstavke i žalbe Savezne narodne skupštine
4. Leo Mates, generalni sekretar Predsednika Republike
5. Neda Božinović, sekretar Centralnog odbora Saveza boraca narodnooslobodilačkog rata
6. Savo Medan, predsjednik Sindikata radnika i službenika industrije građevinskog materijala i građevinara — kao predstavnik Centralnog veća SSJ
7. Đuro Stanković, državni podsekretar za unutrašnje poslove
8. Mijat Vuletić, načelnik Biroa za predstavke i pritužbe Saveznog izvršnog veća.

Kao i ranijih godina, određene poslove za Predsednika Republike vršio je Kabinet Predsednika Republike. Određene poslove za potpredsednike Veća vršili su kabineti potpredsednika Veća. U okviru Administrativnog sekretarijata vršili su za Veće određene poslove i pomoćnici Sekretara Saveznog izvršnog veća, Biro sekretara, Biro za predstavke i pritužbe, Odeljenje računovodstva i Opšte odeljenje.

Uprava za personalne poslove, kao posebna organizaciona jedinica administracije Saveznog izvršnog veća, bavila se proučavanjem stanja i potreba u kadrovima za saveznu upravu i ustanove javnih službi koje osnivaju ili nad kojima nadzor vrše savezni organi.

DONOŠENJE PROPISA

U toku 1960. godine Savezno izvršno veće i savezna uprava pripremili su niz zakona i drugih akata koje donosi Skupština. Polovinom godine, posle iscrpne diskusije u Skupštini, usvojena je, na predlog Saveznog izvršnog veća, Rezolucija o obrazovanju stručnih kadrova. Krajem godine donet je Društveni plan privrednog razvoja Jugoslavije od 1961. do 1965. godine, kao i Savezni društveni plan za 1961. godinu. Isto tako, u skupštinskim odborima je prodiskutovano o izveštaju o iskustvima i problemima izgradnje komunalnog uređenja. Pored toga, u Saveznom izvršnom veću pripremljeno je 36 predloga zakona i 16 predloga odluka koje je Savezna narodna skupština usvojila. Od ukupnog broja zakona, 15 su bile izmene i dopune ranije donesenih zakona.

U toku 1960. godine Savezno izvršno veće donelo je ukupno 73 uredbe (od toga 40 uredaba o izmenama i dopunama ranije donesenih uredaba), 172 odluke i 128 rešenja. Doneto je i više zaključaka internog karaktera.

Od ukupnog broja donesenih uredaba je:

iz oblasti privrede	25
iz oblasti službeničkih pitanja	15
iz oblasti organizacionih i upravnih pitanja	14
iz oblasti socijalne politike i narodnog zdravlja	6
iz ostalih oblasti	13

U toku 1960. godine Savezno izvršno veće koristilo je manje nego ranijih godina ovlašćenje iz tačke II skupštinske Odluke o potvrđivanju uredaba Saveznog izvršnog veća

i o daljem radu na pripremi zakona o privrednom sistemu, i donelo samo 9 uredaba o izmenama i dopunama, od kojih je Savezna narodna skupština 8 već potvrdila.

U toku 1960. godine Savezno izvršno veće ratifikovalo je i odobrilo 175 međunarodnih ugovora i sporazuma.

U poređenju sa prethodne dve godine, normativna aktivnost izgleda ovako:

	1958.	1959.	1960.
zakoni	28	61	36
odluke Skupštine	19	36	16
uredbe	102	89	73
odluke	183	223	172
rešenja	97	86	128
ratifikacije	213	185	175

Iz ovog upoređenja može se zaključiti da je aktivnost Saveznog izvršnog veća u pripremanju predloga za Saveznu narodnu skupštinu bila obimna, naročito ako se ima u vidu da je u ovoj godini Savezna narodna skupština, na predlog Saveznog izvršnog veća, usvojila Društveni plan privrednog razvoja Jugoslavije od 1961. do 1965. godine, Rezoluciju o obrazovanju stručnih kadrova i nekoliko značajnih i obimnih zakonskih predloga koji su pripremani duže vremena, među koje u prvom redu spadaju Opšti zakon o organizaciji zdravstvene službe, Osnovni zakon o finansiranju školstva, Zakon o organizaciji Jugoslovenskih železnica, Zakon o organizaciji Jugoslovenskih pošta, telegrafa i telefona i Zakon o štampi i drugim vidovima informacija.

(Vidi: »Savezno izvršno veće«, »Jugoslovenski pregled«, 1957, str. 111—116 (29—34); »Društveni i državni sistem u 1958. godini« i »Politika i rad Saveznog izvršnog veća u 1958. godini«, »Jugoslovenski pregled«, 1959, str. 121—133 (21—33); »Opšta politika Saveznog izvršnog veća i njena ostvarenja u 1959«, »Jugoslovenski pregled«, 1960, str. 93—107 (19—33); »Organizacija i rad Saveznog izvršnog veća u 1959«, »Jugoslovenski pregled«, 1960, str. 107—109 (33—35) i »Sednice SIV-a u 1960«, »Jugoslovenski pregled«, 1960.)

SEDNICE SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

28. FEBRUARA I 1. MARTA 1961.

Na sednicama Savezne narodne skupštine od 28. februara i 1. marta saslušani su ekspozice potpredsednika Saveznog izvršnog veća Mijalka Todorovića o predlozima propisa o raspodeli dohotka i ekspozice člana Saveznog izvršnog veća Nikole Minčeva o predlozima Zakona o bankama i Zakona o kreditnim i drugim bankarskim poslovima. Posle toga, Skupština je usvojila 20 zakona i 12 odluka, kao i izveštaje koje su joj o svom radu podneli Odbor za predstavke i žalbe i Administrativni odbor i izvršila izbor jednog člana Odbora za društveni nadzor. Skupština je prihvatila i zaključke Odbora za prosvetu Saveznog veća o stanju i problemima u oblasti fizičke kulture i izveštaj Mandatno-imunitetskog odbora o određivanju dopunskih izbora u izbornom srežu Foča, zatim izvršila popunu nekih odbora Saveznog veća i potvrdila statut Glavnog saveza zemljoradničkih zadruga Jugoslavije.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o sredstvima privrednih organizacija (»Službeni list FNRJ«, 8/61). Umesto dosadašnjeg obračuna ličnih dohodaka radnika po tarifnom pravilniku, Zakon određuje da se raspodela čistog prihoda na sredstva za lične dohotke i fondove vrši na osnovama i merilima koji se unapred utvrđuju posebnim pravilnikom o raspodeli čistog prihoda. Pravilnik donosi radnički savet privredne organizacije. Pre donošenja pravilnik se mora staviti na uvid radnom kolektivu, čije je primedbe i predloge radnički savet dužan da razmotri. Zakonom se predviđa i elastičnije raspoređivanje sredstava koja se odvajaju u fondove privrednih organizacija, a takođe i u pogledu formiranja i korišćenja fondova rezervnih sredstava. Ukida se zemljarina kao posebna kategorija raspodele, a umesto nje predviđa se plaćanje kamate na vrednost zemljišta.

Zakon o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija (»Službeni list FNRJ«, 8/61). Zakon predviđa zahvatanje doprinosa iz celog iznosa dohotka privredne organizacije po jedinstvenoj stopi. Doprinos iz dohotka je u celini prihod Federacije. Zakonom se dalje predviđa mogućnost, pod određenim uslovima, delimičnog ili potpunog oslobođenja od plaćanja doprinosa

iz dohotka za privredne organizacije određenih delatnosti. Privredne organizacije svoj dohodak utvrđuju, uglavnom, na način kako su to i do sada činile.

Odluka o stopama doprinosa iz dohotka privrednih organizacija (»Službeni list FNRJ«, 8/61). Doprinos iz dohotka privrednih organizacija plaća se po stopi od 15%, umesto ranije progresivne stope.

Zakon o ustanovljavanju kamate na fondove u privredi (»Službeni list FNRJ«, 8/61). Zakon predviđa da sva društvena sredstva u privredi podležu plaćanju doprinosa društvenoj zajednici u vidu kamate. Kamatu plaćaju privredne organizacije i banke na svoj poslovni fond. Kamata se plaća i na sredstva dobijena iz društvenih investicionih fondova. Zakon predviđa i mogućnost propisivanja povoljnijih kamatnih stopa za pojedine privredne delatnosti. Isto tako, predviđena je i mogućnost da pojedine privredne organizacije (u prvom redu poljoprivredne) mogu biti oslobođene plaćanja kamate. Zakon predviđa da i opštinski narodni odbori propisuju kamate u oblasti komunalne privrede i uslužnog zanatstva.

Odluka o kamatnim stopama na fondove u privredi (»Službeni list FNRJ«, 8/61). Opšta kamatna stopa na fondove u privredi iznosi 6% godišnje. Odlukom je takođe predviđeno koja preduzeća plaćaju ovu kamatu po stopi nižoj od opšte.

Zakon o doprinosu društvenim investicionim fondovima (»Službeni list FNRJ«, 8/61). Opštine, srezovi i narodne republike obezbeđuju finansijska sredstva za svoje investicione fondove od doprinosa privrednih organizacija na iznos čistog prihoda koji one odvoje za svoj poslovni fond i fond zajedničke potrošnje. Doprinos investicionim fondovima plaća se po stopi od 23% od iznosa čistog prihoda izdvojenog za poslovni fond i fond zajedničke potrošnje, od čega 11% pripada investicionom fondu opštine, 4% investicionom fondu sreza, a 8% investicionom fondu narodne republike.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu budžetima iz ličnog dohotka radnika (»Službeni list FNRJ«, 9/61). Doprinos budžetima iz ličnog dohotka radnika iznosi 15% (do 1960. godine 13%). Zakon takođe reguliše način izdvajanja dela doprinosa budžetima iz ličnog dohotka za društvene fondove za školstvo.

Zakon o doprinosu za stambenu izgradnju (»Službeni list FNRJ«, 9/61). Zakonom se propisuje da privredne organizacije plaćaju doprinos za stambenu izgradnju iz dela čistog prihoda

izdvojenog za lične dohotke radnika; državni organi, ustanove, društvene organizacije i druga pravna lica ovaj doprinos plaćaju iz sredstava namenjenih za lične rashode.

Zakon o doprinosu za eksploataciju rudnog blaga (»Službeni list FNRJ«, 9/61). Zakon ustanavlja rudnički doprinos koji plaćaju pojedini rudnici u kojima su uslovi eksploatacije naročito povoljni. Ovaj doprinos pripada opštedruštvenim fondovima.

Odluka o određivanju privrednih organizacija koje su obavezne da plaćaju doprinos za eksploataciju rudnog blaga i o određivanju stopa tog doprinosu (»Službeni list FNRJ«, 9/61). Odlukom se utvrđuju procenti po kojima pojedine privredne organizacije plaćaju doprinos za eksploataciju rudnog blaga (rudnički doprinos).

Zakon o obrazovanju i upotrebi sredstava republičkih i opštinskih rezervnih fondova za potrebe privrednih organizacija (»Službeni list FNRJ«, 9/61). Zakon predviđa obrazovanje zajedničkih rezervnih fondova za sve privredne delatnosti u opštini i republici. Rezervni fond opštine namenjen je za obezbeđenje ličnih dohodaka i saniranja privrednih organizacija koje ne ostvaruju dovoljan dohodak. S obzirom na različitu ekonomsku snagu pojedinih opština predviđa se obrazovanje republičkih zajedničkih rezervnih fondova koji treba da služe za intervenciju u slučajevima kad sredstva pojedinih opštinskih fondova nisu dovoljna.

Odluka o upotrebi sredstava amortizacije iz ranijih godina koja se po važećim propisima nisu mogla koristiti (»Službeni list FNRJ«, 9/61). Odlukom se reguliše način upotrebe sredstava blokirane amortizacije koja potiču od uplata ranijih godina. Takvih neiskorišćenih slobodnih sredstava, prema stanju od 30. septembra 1960, ima 83,7 milijarde. Odlukom se bliže određuje za koje se svrhe mogu upotrebiti ta sredstva.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima (»Službeni list FNRJ«, 8/61). Zakon predviđa da privredne organizacije samostalno donose pravilnike o raspodeli ličnih dohodaka prema osnovima i merilima koje same utvrđuju. Značajnu novinu predstavljaju odredbe po kojima se raspodela ličnih dohodaka vrši na bazi obračuna po organizacionim (ekonomskim) jedinicama. Zakon određuje samo smernice po kojima će radni kolektivi vršiti raspodelu ličnih dohodaka, vodeći računa o rezultatima ekonomskih jedinica. Zakon predviđa takođe da ekonomske jedinice, uz saglasnost radničkih saveta, mogu doneti svoje pravilnike o raspodeli ličnih dohodaka. U skladu s novim propisima o raspodeli ukupnog prihoda napuštaju se minimalni lični dohoci kao osnovica za obračun obaveza prema društvenoj zajednici. Umesto toga predviđa se da se najniži iznosi ličnog dohotka ne obezbeđuju svakom radniku pojedinačno već u masi celom radnom kolektivu odnosno privrednoj organizaciji koja tako obezbeđenu masu raspodeljuje na radnike. Zakon takođe sadrži odgovarajuće izmene u vezi sa zasnivanjem i prestankom radnog odnosa, radnim vremenom, prekovremenim radom, disciplinskom odgovornošću i dr.

Odluka o izmenama nivoa tarifa za prevoz putnika i robe na prugama Jugoslovenskih železnica (»Službeni list FNRJ«, 9/61). Od 1. aprila 1961. nivo tarifa za prevoz putnika, prtljaga i ekspresne robe na prugama JZ povećava se za 15%, a nivo tarifa za prevoz robe za 12,7%.

Zakon o izmenama i dopunama Opšteg zakona o organizaciji zdravstvene službe (»Službeni list FNRJ«, 9/61). Terminologija novog Zakona usaglašena je s promenama u raspodeli ličnih dohodaka i umesto fondova osnovnih i obrtnih sredstava predviđa se poslovni fond, umesto minimalnih ličnih dohodaka garantovani lični dohodak i dr.

Odluka o izmenama i dopunama Odluke o stopama doprinosa za socijalno osiguranje (»Službeni list FNRJ«, 8/61). I u 1961. finansiranje socijalnog osiguranja biće po stopama doprinosa utvrđenim za 1960.

Odluka o najvišim kamatnim stopama koje banke mogu ugovoriti (»Službeni list FNRJ«, 10/61). Ne mogu se ugovarati veće kamatne stope od 10%, a kamate na sredstva uložena kod banke ne mogu biti veća od 7% godišnje.

Odluka o izmenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1961 (»Službeni list FNRJ«, 9/61). Odredba iz Plana kojom je opštini garantovano učešće u prihodu od doprinosa iz dohotka privrednih organizacija sa 15% brisana je s obzirom na novu raspodelu dohotka. Odlukom se predviđa i mogućnost intervencije radi obezbeđenja odgovarajućeg nivoa sredstava koji je Planom predviđen za privredni razvoj nerazvijenih područja.

Zakon o doprinosu na vanredne prihode privrednih organizacija (»Službeni list FNRJ«, 8/61). Predviđa se da se ovaj doprinos, koji predstavlja prihod Federacije, plaća iz dela čistog prihoda koji prelazi lične dohotke i fondove u visini od 6% prema sredstvima kojima privredna organizacija raspolaže. Stopa doprinosa je utvrđena na 25%. Ovaj doprinos ne plaćaju privredne organizacije koje plaćaju doprinos za eksploataciju rudnog blaga, komunalne organizacije, organizacije uslužnog zanatstva i organizacije koje doprinos iz dohotka plaćaju u paušalnom iznosu.

Zakon o bankama (»Službeni list FNRJ«, 10/61). Zakonom se predviđa postojanje Narodne banke i poslovnih banaka. Poslovne banke mogu biti specijalizovane i komunalne. Narodna

banka je centralna banka u novom bankarskom sistemu. Njen osnovni zadatak je iznalaženje odgovarajućih instrumenata i mera radi izvršenja ciljeva privredne politike. Uoporedo s tim ona se stara o sprovođenju opšte kreditne politike utvrđene savezним društvenim planom i propisima donetim na osnovu njega i, kao emisiona banka, vrši određeni uticaj na sprovođenje valutno-monetarne politike. Specijalizovane banke su: Jugoslovenska investiciona banka, Jugoslovenska poljoprivredna banka i Jugoslovenska banka za spoljnu trgovinu. Saveznim zakonom mogu se osnivati i druge specijalizovane banke. Komunalne banke predstavljaju poslovne banke za kreditiranje privrede na području komunala. Njih kreditiraju specijalizovane banke. Upravljanje poslovnim bankama se vrši na principima društvenog upravljanja preko upravnih odbora. Upravne odbore specijalizovanih banaka imenuje Savezno izvršno veće, a komunalnih banaka narodni odbori po određenom ključu. U poslovima upravljanja važnu ulogu imaju saveti radnih kolektiva, koje biraju radnici i službenici svih poslovnih jedinica preko svojih delegata. Zakonom se dalje reguliše raspodela ukupnog prihoda i dohotka banke; način formiranja ličnih dohodaka u bankama; obaveze banke u pogledu izvršenja naloga njenih komitenata, u pogledu osnivanja Saveza komunalnih banaka Jugoslavije i dr.

Zakon o kreditnim i drugim bankarskim poslovima (»Službeni list FNRJ«, 10/61). Osnovni zadatak novog kreditnog i bankarskog sistema je da u opštedruštvenim razmerama obezbedi potreban obim novca za nesmetano izvršenje zadataka određenih savezним društvenim planom. Pored materije o kreditima, Zakonom su regulisani i drugi bankarski poslovi. U odnosu na dosadašnje propise, Zakon kao novinu predviđa eskontne i lombardne poslove, kredite na podlozi ručne zaloge i veće mogućnosti korišćenja menice kao platežnog instrumenta koji se u dosadašnjoj praksi nije mnogo primenjivao. Opšte osnove kreditiranja i finansiranja utvrđuje Federacija u saveznom društvenom planu, a političko-teritorijalne jedinice i privredne organizacije se uključuju u opštu kreditnu politiku preko svojih planova. Opštu kreditnu politiku i politiku političko-teritorijalnih jedinica sprovode banke. Ostvarivanje te politike banke vrše preko kreditnog bilansa koji donosi Savezno izvršno veće i kreditnih bilansa koje izrađuju same banke. Radi što potpunijeg iskorišćavanja raspoloživih sredstava i što rentabilnijeg plasmana tih sredstava, Zakon obezbeđuje bankama punu samostalnost u određivanju namene za koje banke daju kredite, visine kredita, utvrđivanju kamate i rokova za vraćanje kredita.

Odluka o visini obavezne rezerve banaka (»Službeni list FNRJ«, 10/61). Sve poslovne banke i štedionice do njihovog uključivanja u komunalne banke dužne su da određeni deo svojih novčanih sredstava (bankarski depozit i ostala sredstva kojima raspolažu) izdvoje kao obaveznu rezervu koju drže kod Narodne banke. To obavezno izdvajanje u rezervu utvrđuje se do visine od 50% od iznosa novčanih sredstava poslovnih banaka.

Zakon o produženju mandata radničkih saveta (»Službeni list FNRJ«, 10/61). Zakonom se produžuje mandat radničkih saveta, izabranih 1960, do redovnih izbora 1962. Zakon predviđa i mogućnost da se u pojedinim preduzećima pod određenim uslovima izbori za radničke savete mogu vršiti i u toku 1961. Na izbore radničkih saveta privrednih preduzeća Zajednice JŽ i radničkih saveta Zajednice JPTT neće se primenjivati odredbe ovog Zakona, s obzirom da su o tome nedavno doneti posebni propisi.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom osiguranju (»Službeni list FNRJ«, 10/61). Izmene i dopune koje su ovim Zakonom izvršene odnose se, u prvom redu, na povećanje nivoa svih penzija u skladu sa potrebama da se standard penzionera poboljša i što više prilagodi današnjim troškovima života. Tim promenama je izvršeno i usklađivanje nivoa starih i novih penzija (penzija koje su regulisane po ranijim propisima i penzija koje se za ista ili slična radna mesta određuju po novom Zakonu), kao i između penzija određenih po novom Zakonu — u ranijim i u docnijim periodima njegove primene. Zakonom se poboljšava odnos između nivoa porodičnih i ličnih penzija i vrši revizija odredaba o pravu na korišćenje penzije za vreme zaposlenja i prava na povećanje pune penzije produženjem rada po ispunjavanju uslova za penziju.

Odluka o prihodima Saveznog društvenog fonda za školstvo u 1961 (»Službeni list FNRJ«, 10/61). Odlukom se predviđa da se iz privrednih rezervi Federacije unese iznos od 1.000 miliona din. u Savezni društveni fond za školstvo.

Zakon o izmenama Zakona o Saveznom budžetu za 1961 (»Službeni list FNRJ«, 9/61). Predviđa se povećanje poreza na promet i prihoda od carina, a smanjenje doprinosa iz dohotka privrednih organizacija. Tim promenama izvršena su usklađivanja u saveznom budžetu s promenama koje su u sistemu raspodele dovele do izvesnih izmena u strukturi izvora prihoda Federacije.

Odluka o potvrdi uredbi Saveznog izvršnog veća (»Službeni list FNRJ«, 9/61). Odlukom su potvrđene Uredba o deviznom poslovanju (»Službeni list FNRJ«, 2/61) i Uredba o sredstvima koja se u cilju finansiranja investicija za turizam unose u društvene investicione fondove i fondove ugostiteljskih privrednih organizacija (»Službeni list FNRJ«, 6/61).

Odluka o potvrdi Uredbe o izmenama Uredbe o porezu na dohodak (»Službeni list FNRJ«, 9/61). Odlukom je potvrđena Uredba o izmenama Uredbe o porezu na dohodak (»Službeni

list FNRJ«, 52/60) koju je Savezno izvršno veće donelo na osnovu ovlašćenja iz tačke II Odluke o potvrdi uredaba Saveznog izvršnog veća i o daljem radu na pripremi zakona o privrednom sistemu (»Službeni list FNRJ«, 8/54).

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o odlikovanjima (»Službeni list FNRJ«, 10/61). Zakonom je određeno da Predsednik Republike svoje ovlašćenje za dodeljivanje odlikovanja za vojne zasluge u uslovima rata može preneti na državnog sekretara za poslove narodne odbrane ili druge vojne starešine. Državni sekretar za poslove narodne odbrane se ovlašćuje da može ustanovljavati i dodeljivati značke, medalje i druga obeležja povodom značajnih datuma iz prošlosti Jugoslovenske narodne armije, kao i značke za ostvarenje važnijih zadataka poverenih pripadnicima JNA. Zakonom su izvršene i manje promene u rangu pojedinih odlikovanja i utvrđen novi rang odlikovanja.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o ratnim vojnim invalidima (»Službeni list FNRJ«, 10/61). U skladu sa opštim povećanjem plata i penzija, predviđa se povećanje dodatka

za negu i pomoć drugog lica za oko 11% i maksimalnih invalidskih dodataka za oko 10%.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o pomoći članovima porodica čiji su hraniozi na obaveznoj vojnoj službi (»Službeni list FNRJ«, 10/61). Određeni su novi iznosi novčane pomoći članovima porodica čiji su hraniozi na obaveznoj vojnoj službi. Donja granica tih iznosa je 1.550, a gornja 9.000 din. Zakonom se predviđa da se nova povećanja plata, penzija i invalidskog dodatka neće uzimati u obzir prilikom određivanja prava na ovu pomoć.

Zakon o izmenama Osnovnog zakona o stipendijama (»Službeni list FNRJ«, 10/61). Ukidaju se iznosi stipendija određeni za pojedine kategorije stipendista, pošto su u praksi sasvim prevaziđeni. Ubuduće visina stipendija treba da se slobodno formira u skladu sa potrebama u kadrovima, troškovima školovanja i života, kao i materijalnim mogućnostima davaoaca stipendija, što odgovara i duhu Osnovnog zakona o finansiranju školstva.

P. A.

SEDNICE REPUBLIČKIH NARODNIH SKUPŠTINA

NARODNA SKUPŠTINA N. SRBIJE

30. I 31. JANUARA 1961.

Narodna skupština Srbije na sednicama 30. i 31. januara razmotrila je i usvojila Društveni plan privrednog razvoja NR Srbije od 1961. do 1965. Društveni plan za 1961. Budžet za 1961. kao i dva zakona i jednu odluku. Skupština je usvojila i Izveštaj Administrativnog odbora, verifikovala mandat novoizabranog narodnog poslanika Republičkog veća za izborni srez Čonoplja Dušana Sekića, izabrala narodnog poslanika Krčeli Ramadana za člana Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača i, zbog odlaska na novu dužnost, razrešila narodnog poslanika Branka Pešića dužnosti člana Izvršnog veća.

Društveni plan privrednog razvoja NR Srbije od 1961. do 1965. (»Službeni glasnik NR Srbije«, 6/61). Plan predviđa porast društvenog proizvoda u 1965. u odnosu na 1960. za 79,9%, a nacionalnog dohotka za 79,2%. Prosečna godišnja stopa porasta društvenog proizvoda u periodu od 1961. do 1965. iznosi 12,5%, a nacionalnog dohotka 12,4%. Predviđa se da će u 1965. nacionalni dohodak po stanovniku iznositi 220.320 din., odnosno 72% više nego u 1960. godini. Godišnja stopa porasta industrijske proizvodnje iznosiće 15,5%. Nova ulaganja u poljoprivredu i s njom povezane delatnosti omogućiće brz, svestraniji i stabilniji razvoj poljoprivredne proizvodnje, naročito stočarske i ratarske. Brz razvoj očekuje se i u građevinarstvu, saobraćaju, trgovini i zanatstvu. Računa se da će se učešće društvenog sektora privrede u društvenom proizvodu povećati od 69,9% u 1960. na 80,1% u 1965. godini. U periodu od 1961. do 1965. u osnovne i obrtne fondove biće investirano 3.592 milijarde dinara, odnosno prosečno godišnje 718,4 milijardi. Privredne investicije usmerene su prvenstveno na brz razvoj industrijske proizvodnje, intenzivno unapređenje poljoprivrede i povećanje kapaciteta saobraćaja. Za razvoj ostalih oblasti takođe će se ulagati znatno veća sredstva nego u prethodnim godinama. Realni obim lične potrošnje povećaće se po prosečnoj godišnjoj stopi za oko 8,8%, odnosno za 7,5% po stanovniku. Obim lične potrošnje u 1965. u odnosu na 1960. povećaće se za oko 65%, odnosno za oko 44% po stanovniku. Broj zaposlenih u društvenom sektoru povećaće se za oko 432.000 ili, prosečno godišnje, za oko 86.000. Stopa porasta zaposlenih u privredi iznosiće oko 7,0%. Krajem 1965. poljoprivredno stanovništvo smanjiće se na 46% od ukupnog broja stanovnika. Plan predviđa povećanje produktivnosti rada u društvenom sektoru za 46,5% odnosno, prosečno godišnje, za 7,9% (mereno porastom društvenog proizvoda na jednog zaposlenog). Ulaganja u naučno-istraživački rad omogućiće proširenje postojećih i osnivanje novih naučnih ustanova. Razvoju privredno nerazvijenijih područja i dalje se ukazuje posebna pažnja. U tu svrhu predviđa se, pored drugih vidova ulaganja i olakšica, još 20 milijardi dinara za pomoć nerazvijenom području van Autonomne Kosovsko-Metohijske Oblasti i oko 2 milijarde za Autonomnu Kosovsko-Metohijsku Oblast. Očekuje se da će na privredno nerazvijenim područjima prosečna stopa rasta društvenog proizvoda biti oko 16% godišnje, odnosno u Autonomnoj Kosovsko-Metohijskoj Oblasti oko 18 do 20%, a na ostalom nerazvijenom području 13 do 14%.

Društveni plan NR Srbije za 1961 (»Službeni glasnik NR Srbije«, 6/61). Polazeći od smernica datih Planom privrednog razvoja od 1961. do 1965. Društveni plan za 1961. predviđa povećanje obima proizvodnje i usluga u svim oblastima privrede, a naročito u industriji i poljoprivredi, kao i odgovarajući razvoj drugih delatnosti.

Zakon o budžetu NR Srbije za 1961 (Republičkom budžetu) (»Službeni glasnik NR Srbije«, 7/61). Prihodi su predviđeni u visini od 37.842 miliona dinara, a rashodi u visini od 37.464 miliona. Rezervni fond NR Srbije predviđen je u visini od 378 miliona dinara. Od ukupnih sredstava Republike, autonomnim jedinicama i srezovima ustupljeno je 7.903 miliona dinara. Rashodi republičkih organa iznosiće 13.913,5 miliona dinara, a dotacije samostalnim ustanovama 5.754,9, dotacije fondovima 5.888, investicije 5.986, dotacije srezovima 737 i ostali rashodi 5.184,6 miliona dinara. Za naučna istraživanja predviđa se 1.100 miliona dinara, a za opremanje i izgradnju naučnih ustanova 476 miliona, investiciona ulaganja u zdravstvenu službu iznose 1.150 miliona dinara, itd.

Zakon o uslovima izgradnje stambenih zgrada (»Službeni glasnik NR Srbije«, 7/61). Zakon postavlja samo načela za izgradnju stambenih zgrada na selu, ostavljajući opštinskim narodnim odborima da, prema mesnim prilikama i mogućnostima građana na njihovom području, odrede bliže propise. Zakon utvrđuje minimalne uslove za izgradnju stambenih zgrada u prigradskim naseljima, odnosno u predelima određenim za lečenje ili turizam, kao i u blizini određenih objekata i javnih puteva I—III reda. Izdavanje dozvole za gradnju i dozvole za korišćenje doprineće uređenju naselja i obezbeđenju minimalnih uslova stanovanja i higijene u novoizgrađenim stambenim zgradama na selu, omogućiće kontrolu izgradnje, kao i evidenciju izgrađenih zgrada. Za izgradnju manjih zgrada koje se podižu na poljoprivrednom zemljištu za povremeni boravak (baštovanske i vinogradarske kolibe i sl.) dozvola nije potrebna.

Zakon o osnivanju Komore za industriju i rudarstvo, građevinarstvo i saobraćaj (»Službeni glasnik NR Srbije«, 7/61). Komora se osniva saglasno ovlašćenju datom saveznim Zakonom o udruživanju i poslovnoj saradnji u privredi. Pošto su organizacija, upravljanje i dr. regulisani saveznom Zakonom, ovim Zakonom, pored osnivanja, regulišu se samo pitanja nadzora nad radom Komore i sazivanja njene prve skupštine.

Odluka o odobrenju finansijskih planova Republičkog fonda za puteve i Republičkog fonda za unapređenje šumarstva za 1961 (»Službeni glasnik NR Srbije«, 6/61). Odboren je finansijski plan Republičkog fonda za puteve sa ukupnim sredstvima od 4.538 miliona dinara, od kojih će se u 1961. utrošiti 3.624 miliona, a ostatak od 914 miliona preneće se u 1962. godinu. Odboren je Republički fond za šumarstvo sa ukupnim sredstvima od 811 miliona dinara, od čega će se 400 miliona utrošiti u 1961, a ostatak od 411 miliona preneće se u 1962. godinu.

J. S.

SABOR NR HRVATSKE

9. I 10. FEBRUARA 1961.

Sabor Narodne Republike Hrvatske na sednicama 9. i 10. februara razmotrio je i usvojio Društveni plan privrednog razvoja NR Hrvatske od 1961. do 1965. Društveni plan za 1961. Budžet za 1961. i 5 drugih zakona. Pored toga, Sabor je usvojio Izveštaj Odbora za predstave i žalbe o njegovom radu u drugom polugodu 1960. i izveštaj Administrativnog odbora o izvršenju predraduna prihoda i rashoda i finansijskom poslovanju Sabora u IV tromesečju 1960.

Društveni plan privrednog razvitka NR Hrvatske od 1961. do 1965 (»Narodne novine NR Hrvatske«, 8/61). Polazeći od ekonomsko-političkih ciljeva i ostvarenih materijalnih i društvenih uslova, Plan predviđa dalji porast društvenog bruto proizvoda za 12,4%, društvenog proizvoda za 11,9% i nacionalnog dohotka za 11,9%. Na taj način, nacionalni dohodak po stanovniku dostići će prosek srednjerazičenijih industrijskih zemalja. Isto tako, predviđeno je znatno povećanje investicija,

naročito privrednih. Ukupna investicijska ulaganja u osnovne fondove društvene privrede povećavaju se prosečno godišnje za 12,3% a u obrtno fondove za 15%. Predviđa se da će broj novozaposlenih u društvenom sektoru privrede u periodu od 1961. do 1965. porasti za oko 266.000 lica (prosečno 53.000 godišnje). Porast produktivnosti rada u društvenom sektoru privrede predviđen je za 39,5%. Naročito se veliko povećanje produktivnosti rada predviđa u oblasti poljoprivrede (za 18,2%). Takođe se predviđa promena u ekonomskoj strukturi stanovništva: tako će u 1965. nepoljoprivredno stanovništvo činiti oko 63% ukupnog stanovništva. Dalji razvoj proizvodnje zahteva i izmene u kvalifikacionoj strukturi kadrova, odnosno porast broja kvalifikovanih i visokokvalifikovanih radnika i službenika s visokom i višom stručnom spremom. Realni obim lične potrošnje stanovništva povećavaće se po prosečnoj godišnjoj stopi od 9,6%, odnosno za oko 8,6% godišnje po stanovniku. Predviđaju se velika ulaganja u stambenu izgradnju, komunalnu izgradnju, izgradnju škola i zdravstvenih ustanova, u radio-televiziju, socijalnu zaštitu i fizičku kulturu. Veća briga i pomoć zajednice biće posebno usmerena na ubrzanje razvoja nerazvijenih područja u Republici. U oblasti proizvodnje Plan predviđa porast obima industrijske proizvodnje za 85% ili prosečno godišnje za 13,1%. Planirano je da energetska proizvodnja raste po prosečnoj godišnjoj stopi od oko 13,2%, proizvodnja opreme i trajnih potrošnih dobara od oko 13,8%, osnovnih metala od oko 8,5%, hemijske industrije od oko 19%, prerade poljoprivrednih proizvoda od oko 13,8%, industrijske prerade drveta i celuloze od oko 12,5%, industrije građevinskog materijala od oko 13,3%, industrije obuće i odeće od oko 10,8%, itd. Stopa porasta fizičkog obima ukupne poljoprivredne proizvodnje iznosiće 10,7% godišnje, što znači da će u 1965. poljoprivredna proizvodnja porasti za 66,2% u odnosu na 1960. godinu. U skladu sa predviđenim razvojem privrede i društvenog standarda predviđen je i porast građevinske proizvodnje za 84% ili prosečno godišnje za oko 13%. Isto tako, Plan predviđa da će se obim saobraćajnih i PTT usluga povećati za 62,7% odnosno prosečno godišnje za oko 10,2%. Očekuje se i povećanje prometa trgovine na malo za oko 12% i prometa trgovine na veliko za prosečno oko 11,5% godišnje. U turizmu Plan predviđa povećanje domaćeg turističkog prometa za oko 45%, a inostranog za oko 106% u odnosu na 1960. godinu. U ugostiteljstvu predviđa se povećanje prometa za prosečno oko 7,5% godišnje.

Društveni plan NR Hrvatske za 1961 (»Narodne novine NR Hrvatske«, 9/61). Plan predviđa obim proizvodnje i usluga u svim privrednim oblastima i brži tempo porasta životnog standarda. Porast nacionalnog dohotka predviđen je za 12,8%, lične potrošnje za oko 9% i društvenog standarda za oko 10% u odnosu na 1960. godinu. Investicije u industriji biće usmerene na dovršenje započetih objekata i zamenu dotrajalih osnovnih sredstava, kao i na modernizaciju i proširenje postojećih kapaciteta uz uvođenje automatizacije. Očekuje se da će fizički obim industrijske proizvodnje u 1961. porasti za 13%. Investicijska sredstva u poljoprivredi biće usmerena na postizanje bolje opremljenosti i jačanje socijalističkog sektora poljoprivrede. Posebna pažnja obratiće se povećanju stočnog fonda i izgradnji objekata za stočarstvo. Takođe su predviđena veća ulaganja u modernizaciju morskog ribarstva i rekonstrukciju postojeće ribarske flote, kao i ulaganja u šumarstvo i građevinarstvo. U strukturi građevinske delatnosti očekuje se veće učešće stambene izgradnje. U 1961. predviđa se porast saobraćajnih i PTT usluga za 14,9%. Očekuje se da će trgovina na malo porasti za 12%, trgovina na veliko za 11,5%, a promet u ugostiteljstvu za 8%. U 1961. nastaviće se s politikom intenzivnijeg investiranja u privredno nerazvijena područja da bi se omogućilo stvaranje baze za dalji brži razvoj. Investicije u stambeno-komunalnu izgradnju porasće u 1961. za 7,1% a u kulturno-socijalnim delatnostima za 10,2%. Predviđa se takođe porast broja zaposlenih u privredi za 42.000, a kod državnih organa i javnih službi za 4.500. Uvođenjem savremenijih metoda organizacije rada i stimulativnijih oblika nagrađivanja predviđen je porast produktivnosti rada (meren porastom društvenog proizvoda po jednom zaposlenom licu), u društvenom sektoru privrede za oko 8,6% a u industriji i rudarstvu za oko 8,9%.

Zakon o budžetu NR Hrvatske za 1961 (Republičkom budžetu) (»Narodne novine NR Hrvatske«, 7/61). Prihodi i rashodi predviđeni su u iznosu od 23.100 miliona dinara. Stvarno povećanje republičkog budžeta u 1961. iznosi 21,2%. Značajnije povećanje prihoda predviđeno je od doprinosa budžetima iz ličnog dohotka i od opštinskog poreza na maloprodajni promet. Povećanje rashoda odnosi se na lične rashode, dotacije samostalnim ustanovama, dotacije putnom fondu, obaveze po republičkim zajmovima i neke druge obaveze.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o učešću srezova i opština u prihodima ostvarenim iz zajedničkih izvora prihoda NR Hrvatske (»Narodne novine NR Hrvatske«, 7/61). Zakonom je predviđeno povećanje učešća svih srezova u republičkim prihodima, zatim povećanje dotacije srezovima Makarska i Zadar i nova dotacija srezu Gospić u ukupnoj visini od 1.661,9 miliona dinara. Ova sredstva srezovi će upotrebiti za finansiranje viših i srednjih škola i higijenskih zavoda, za lečenje lica obolelih od duševnih bolesti, ukoliko se po postojećim propisima ti rashodi ne pokrivaju iz drugih sredstava, i lečenje bolesnika za koje je po Zakonu o zdravstvenom osiguranju poljoprivrednih proizvođača predviđen doprinos iz republičkog budžeta.

Zakon o finansijskim planovima republičkih fondova koji nemaju poseban organ upravljanja za 1961 (»Narodne novine NR Hrvatske«, 7/61). Zakonom su obuhvaćeni Republički putni fond, Fond za unapređenje izdavačke delatnosti i Fond za socijalne ustanove NR Hrvatske. Finansijski plan republičkog putnog fonda za 1961. predviđa prihode u iznosu od 739 miliona dinara, rashode u iznosu od 3.539 miliona dinara. (Višak rashoda u iznosu od 2.800 miliona dinara pokriva se dotacijom iz republičkog budžeta.) Finansijski plan fonda za unapređenje izdavačke delatnosti za 1961. predviđa prihode i rashode u iznosu od 270 miliona dinara, a finansijski plan Fonda za socijalne ustanove NR Hrvatske prihode i rashode u iznosu od 430 miliona dinara.

Zakon o izmeni područja opština i srezova u NR Hrvatskoj (»Narodne novine NR Hrvatske«, 7/61). U srezu Bjelovar ukidaju se opštine Kapela, Rovišće i Veliko Trojstvo. Područja ovih opština pripajaju se opštinama Bjelovar, Virje i Bulinac. U srezu Rijeka ukidaju se opštine Skrad i Metulje, a njihova područja pripajaju se opštinama Delnice, Opatija i Zamet. Iz sastava sreza Karlovac izdvaja se opština Jastrebarsko i pripaja gradu Zagrebu. Ove izmene će se izvršiti do 30. aprila 1961. godine.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o Fondu Vladimira Nazora (»Narodne novine NR Hrvatske«, 8/61). Izmenama se predviđa da se umetnicima može dodeljivati nagrada i za životno delo, što do sada nije bilo moguće. Osim toga, u Zakon je unesena i izmena prema kojoj se nagrada može dodeliti i grupi umetnika za kolektivno ostvarenje.

Zakon o izmenama Zakona o fondu za nagrađivanje naučnih radnika (»Narodne novine NR Hrvatske«, 8/61). Izmenjena je odredba čl. 8. ovog zakona prema kojoj su naučni radovi koji su dolazili u obzir za nagradu morali biti objavljeni ili izvršeni u prethodnoj godini; sada se, međutim, mogu uzimati u obzir i radovi koji su objavljeni ili izvršeni u poslednje tri godine. Osim toga, administrativne poslove Fonda obavljaće Sekretarijat Saveta za naučni rad NR Hrvatske, umesto Sekretarijata Saveta za kulturu i nauku.

E. K.

NARODNA SKUPŠTINA NR SLOVENIJE

30. I 31. JANUARA 1961.

Narodna skupština Slovenije na sednicama 30. i 31. januara pretrpela je i usvojila Program perspektivnog razvoja NR Slovenije u razdoblju od 1961. do 1965. i Rezoluciju o tom programu, zatim Društveni plan za 1961. i Budžet za 1961. godinu. Pored toga, Skupština je usvojila još 12 zakona i dve odluke i razrešila dužnosti nekoliko sudija okružnih sudova i izabrala nekoliko novih.

Program perspektivnog razvoja NR Slovenije 1961—1965 (»Uradni list LR Slovenije«, 3/61). Osnovna postavka Programa je skladno unapređivanje svih oblasti a ne samo privrede, zbog čega se i ne naziva više »plan privrednog razvoja« već »program perspektivnog razvoja«. Društveni proizvod Republike porasće sa 430,6 milijardi din. u 1960. na 713,1 milijardi u 1965 (godišnja stopa porasta 10,6%), a nacionalni dohodak sa 396,2 milijardi na 660,1 milijardi din. (stopa 10,7%). Ukupne investicije u idućem petogodišnjem periodu predviđene su u iznosu od 893,5 milijarde din. (od toga 713,5 milijardi ili 80% je namenjeno za osnovna sredstva i 180 milijardi ili 20% za obrtna sredstva). Ukupno povećanje lične potrošnje predviđeno je za 50% (godišnja stopa porasta 8,4%), a po stanovniku za 43% (godišnje za 7,5%). Prosečni lični dohoci lica zaposlenih u privredi povećavaće se svake godine za oko 7,2%. Paralelno sa ovim, povećavaće se i dohoci službenika državne uprave i javnih službi. U ukupnoj potrošnji smanjiće se udeo ishrane uz istovremeno poboljšanje njenog kvaliteta, dok će se povećati potrošnja industrijskih proizvoda, izdaci za kulturne potrebe i sl. Za razvitak društvenog standarda predviđen je porast sredstava od 16,2 miliona din. u 1960. na 27,3 miliona din. u 1965. Predviđen je godišnji porast od 2.300 učenika i izgradnja oko 66.000 m² novog školskog prostora osnovnih škola. Za razvitak ostalih škola predviđen je prosečni godišnji porast sredstava od 3.650 miliona din. u periodu 1957—1960. na 6.215 miliona din. u periodu 1961—1965 (indeks porasta 170). Najveći porast broja studenata predviđen je na višim (270%), i visokim školama (samo na privrednim fakultetima 71%). Na taj način će se i broj diplomiranih studenata povećati za 170%. Za razvitak kulturnih delatnosti u periodu 1961—1965.

godišnje će se prosečno ulagati po 3.080 miliona din. (indeks 343). Za nauku u periodu 1961—1965, umesto 216 miliona uloženi u proteklom periodu, uložiće se 1.347 miliona din. (indeks 624), za socijalnu zaštitu 2.972 miliona din. umesto 1.941 miliona (indeks 154), a za zdravstvo 7.420 miliona din. umesto 4.415 miliona (indeks 168). Za razvoj fizičke kulture predviđeno je oko 2.300 miliona din. investicionih sredstava. Takođe je predviđena izgradnja oko 50.000 novih stanova u koju će se uložiti oko 123,5 milijarde din. Investiciona ulaganja u užu komunalnu delatnost iznosiće oko 35,2 milijardi din. Broj uposlenih u društvenom sektoru povećaće se u periodu 1961—1965. za oko 102.000 lica ili prosečno 20.400 godišnje. Aktivno stanovništvo u 1960. iznosilo je 770.630 lica, dok će u 1965. iznositi 841.210 lica. Produktivnost rada će u narednih pet godina rasti brže nego dosad (prosečno 7,6% godišnje, od toga u industriji 6,8%). U spoljnoj trgovini očekuje se prosečni godišnji porast od 9,3%, dok će vrednost izvezenih robe u 1965. dostići iznos od 37 milijardi deviznih dinara (123,3 miliona dolara).

Društveni plan NR Slovenije za 1961 (»Uradni list LR Slovenije«, 3/61). U poređenju sa 1960. društveni proizvodi će porasti za 11,1%, a nacionalni dohodak za 11,4%. Investicije u osnovna i obrtna sredstva iznosiće u 1961. oko 150 milijardi din., što je za 7,5% više nego u 1960. Obim neprivrednih investicija povećaće se za 8%. Produktivnost rada u društvenom sektoru porađaće za 7,6%, a od toga u industriji za oko 7%. Ukupni obim lične potrošnje povećaće se za 10% ili 9,2% po stanovniku. Prosečni lični dohodak u privredi povećaće se za 7% do 8% (u neprivrednim granama za 9%), a primanja stanovništva na osnovu socijalnog osiguranja za 16%. Investicije za razvoj društvenog standarda iznosiće u 1961. oko 37,8 milijardi din. odnosno 11% više nego u 1960. Za razvoj školstva utrošiće se 1961. oko 3.800 miliona din. odnosno 27% više nego u 1960, a za razvoj zdravstva 3.500 miliona odnosno 10%. Izvoz robe povećaće se za 12,2%, a očekuje se i povećanje obima tranzitnih usluga i inostranog turizma. Povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje iznosiće 11%, poljoprivrede — 10,5%, građevinskih radova — 10%, saobraćajnih usluga — 13%, ukupnog robnog prometa — 9%, prometa u ugostiteljstvu — 8,5%, a ukupne delatnosti u zanatstvu — 13% (društveni sektor 16%).

Zakon o izmeni Zakona o utvrđivanju učešća opština i srezova u zajedničkim izvorima dohodaka (»Uradni list LR Slovenije«, 4/61). Procenat koji pripada srezovima od ukupnog dohotka ostvarenog na njihovom području, menja se i iznosiće 29%. Procenat dopunskog učešća iz ukupnih izvora dohodaka menja se tako što će za srezove Koper i Novo Mesto iznositi 15%, a za srezove Gorica i Murska Sobotna 28% od ukupnih dohodaka ostvarenih na njihovom području.

Zakon o budžetu NR Slovenije za 1961 (republičkom budžetu) (»Uradni list LR Slovenije«, 4/61). Prihodi i rashodi su predviđeni u visini od 15.250 miliona din. Lični izdaci iznose 4.788.196. hiljada din., a materijalni 2.348.804. hiljada din. Izdaci za neprivredne investicije predviđeni su u visini od 1.798 miliona din., a za dotacije samostalnim ustanovama, društvenim organizacijama, fondovima i dr. u visini od 6.315 miliona dinara.

Zakon o fondu NR Slovenije za neprivredne investicije (»Uradni list LR Slovenije«, 4/61). Sredstva ovog fonda su dotacije iz republičkog budžeta i anuiteti od kredita koji se daju iz fonda uz vraćanje. Fond može uzimati i zajmove. Sredstva fonda koriste se za finansiranje neprivrednih investicija i po pravilu se daju bez obaveze na vraćanje. Fond posluje po propisima Zakona o budžetu i finansiranju samostalnih ustanova. Njime upravlja upravni odbor čije članove postavlja Izvršno veće na 2 godine. Prihodi i rashodi fonda za svaku godinu određuju se finansijskim planom koji usvaja saglasno s programom neprivrednih investicija upravni odbor fonda.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o Fondu Borisa Kidriča (»Uradni list LR Slovenije«, 4/61). Pored dosadašnjih zadataka (dodeljivanje Kidričevih nagrada, stipendija, nagrađivanje pronalazaka i dr.), Fond Borisa Kidriča preuzima na sebe i funkciju Republičkog fonda za naučni rad (finansiranje ili subfinansiranje naučnog rada, davanje dotacija ili zajmova naučnim ustanovama za nabavku opreme, i dr.). Fond nije organ Saveta za nauku, već je samostalan. Fondom upravlja upravni odbor od 13 članova.

Zakon o ukidanju Vodnog fonda NR Slovenije (»Uradni list LR Slovenije«, 4/61). Neutrošena sredstva ovog Fonda osnovanog 1955. njegova potraživanja i obaveze prenose se u budžet NR Slovenije.

Zakon o prosvetno-pedagoškoj službi (»Uradni list LR Slovenije«, 4/61). Prosvetno-pedagoška služba se organizuje u cilju unapređenja i upotpunjavanja vaspitnog rada u školama, školskim centrima, centrima za stručno obrazovanje radnika i kursevima za obrazovanje stručnih kadrova koji imaju trajniji karakter, kao i u domovima i drugim ustanovama za vaspitanje i obrazovanje. Prosvetno-pedagošku službu vrše zavodi za prosvetno-pedagošku službu, a mogu biti opštinski, sreski i republički. Zavodom rukovode Savet zavoda i direktor. Poslove prosvetno-pedagoške službe u zavodima obavljaju stručni službenici i stalni saradnici (savetnici) sa kojima direktori zavoda sklapaju ugovore o honorarnom zaposlenju.

Zakon o izmenama Zakona o područjima opština i srezova u LR Sloveniji. (»Uradni list LR Slovenije«, 3/61). Dosadašnje opštine Dobrova pri Ljubljani, Ivančna Gorica, Ljubljana-Crnuče, Ljubljana-Rudnik, Senovi, Ljubljana-Sent Vid, Žužemberg i Ljubljana Polje udružuju se u nove, veće opštine: Ljubljana Vič-Rudnik, Grosuplje, Ljubljana-Bežigrad, Videm-Krško, Ljubljana-Siška, Novo Mesto, Ljubljana-Moste-Polje. Izvršene su i neke manje korekture granica između pojedinih opština.

Zakon o osnivanju visoke škole političkih nauka (»Uradni list LR Slovenije«, 4/61). Visoka škola političkih nauka, sa sedištem u Ljubljani, priprema stručne kadrove s višom i visokom spremom i organizuje naučni rad na području političkih nauka. Nastava je podeljena u tri stepena. Škola samostalno ili na predlog nekog državnog organa, ustanove ili organizacije organizuje redovne i povremene kurseve i druge vidove nastave za osposobljavanje kadrova sa srednjom stručnom spremom i upotpunjavanje obrazovanja studenata drugih visokoškolskih ustanova. Škola može dodeljivati i doktorat nauka. Izvršno veće postavlja privremeni savet škole dok ne budu obrazovani njeni redovni organi. Visoka škola političkih nauka počinje s radom u školskoj 1961/62.

Zakon o osnivanju Saveta za stručno obrazovanje NR Slovenije (»Uradni list LR Slovenije«, 4/61). Savet je republički izvršno-upravni organ za poslove stručnog obrazovanja. Predsednika i izvestan broj članova Saveta imenuje Izvršno veće, dok po jednog člana delegiraju saveti sreskih narodnih odbora nadležni za poslove stručnog obrazovanja, a izvestan broj članova biraju organi ustanova i privrednih i drugih organizacija koje odredi Izvršno veće. Upravne poslove Saveta obavlja Sekretarijat Saveta za školstvo NR Slovenije.

Odluka o izmenama Odluke o utvrđivanju osnovne i visine opšteg doprinosa od seljačkih dohodaka i opšteg ličnog doprinosa osiguranih za zdravstveno osiguranje poljoprivrednih proizvođača (»Uradni list LR Slovenije«, 4/61). Ovaj opšti doprinos utvrđuje se u visini od 4% od katastarskog dohotka, dok je dosad iznosio 2%.

Dr M. P

NARODNA SKUPŠTINA NR BOSNE I HERCEGOVINE

17. JANUARA 1961.

Narodna skupština Bosne i Hercegovine na sednicama od 17. januara razmotrila je i usvojila Društveni plan privrednog razvoja NR Bosne i Hercegovine od 1961. do 1965. Plan za 1961. i Budžet za 1961. Pored toga, Skupština je usvojila još 4 zakona i 7 odluka i izabrala Šefketa Maglajića za potpredsednika Skupštine umesto Vlade Segrtu koji odlazi na novu dužnost, Hasana Brkića i Ljubu Babića za nove članove Izvršnog veća umesto Gruje Novakovića i Šefketa Maglajića koji odlaze na novu dužnost, a narodnog poslanika Milenka Savića za člana Odbora za društveni nadzor.

Društveni plan privrednog razvoja NR Bosne i Hercegovine od 1961. do 1965 (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 3/61). Plan predviđa porast društvenog proizvoda u 1965. u odnosu na 1960. za 88%, a nacionalnog dohotka za 87%. Prosečna godišnja stopa porasta društvenog proizvoda iznosiće 13,5%, a nacionalnog dohotka 13,4%. Nacionalni dohodak po stanovniku u 1965. treba da iznosi 162.000 din. Industrijska proizvodnja povećaće se po prosečnoj godišnjoj stopi od 15,5% i u 1965. biće za preko dva puta veća od nivoa proizvodnje u 1960. Plan predviđa povećavanje fizičkog obima poljoprivredne proizvodnje po prosečnoj godišnjoj stopi od 9,5%. I u ostalim privrednim oblastima planiran je porast proizvodnje i društvenog proizvoda tako da se ocenjuje da će društveni proizvod iz društvene privrede porasti od 78% u 1960. na 86% u 1965. u ukupnom društvenom proizvodu Republike. U osnovne i obrtne fondove predviđeno je investiranje oko 800 milijardi din. društvenih sredstava. S obzirom na planirani porast proizvodnje i potrebu da se obezbedi skladni razvoj privrede u narednom periodu, pojačaće se ulaganja u obrtnih fondova. U periodu od 1961. do 1965. doći će do relativnog porasta investicija u osnovna sredstva u oblasti šumarstva, saobraćaja i zanatstva. Realni obim ukupne lične potrošnje povećaće se po prosečnoj godišnjoj stopi od oko 10% odnosno po stanovniku za oko 8%. Broj zaposlenih u društvenom sektoru povećaće se za oko 180.000 ili prosečno godišnje za oko 36.000 lica. Krajem 1965. smanjiće se poljoprivredno stanovništvo na 49% ukupnog stanovništva (u 1960. ono je činilo 56% ukupnog stanovništva). Plan predviđa i povećanje produktivnosti rada u društvenom sektoru za oko 43% ili prosečno godišnje za oko 7,4%.

Društveni plan privrednog razvoja NR Bosne i Hercegovine za 1961 (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 3/61). Poseban značaj pridaje se razvoju industrijske proizvodnje, čiji se porast predviđa za daljih 15% u odnosu na prethodnu godinu. Investicije će biti prvenstveno usmerene na dovršenje započetih objekata, na rekonstrukcije, proširenja i modernizacije kapaciteta i nove objekte sa kraćim rokovima izgradnje.

Zakon o budžetu NR Bosne i Hercegovine za 1961 (Republičkom budžetu) (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 3/61). Ukupna sredstva se predviđaju u iznosu od 26.975 miliona din. U ovaj iznos su uključene i dotacije narodnim odborima srezova u visini od 10.451 miliona din., tako da neto budžet NR Bosne i Hercegovine (sredstva za podmirjenje potreba republičkih organa, ustanova i službi i drugih društvenih potreba koje se finansiraju iz republičkog budžeta) iznosi 16.524 miliona din.

Zakon o izmenama Zakona o raspodeli prihoda iz zajedničkih izvora (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 3/61). Predložene mere rezultiraju uglavnom u povećanju dotacija srezovima u 1961. Dotacije su povećane srezovima Banja Luka, Goražde, Jajce, Livno i Mostar.

Zakon o izmenama Zakona o Visokoj tehničkoj školi za pogonske inženjere mašinske struke u Mostaru (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 3/61). Pored određivanja preciznog naziva škole, izmenama su diplomirani studenti izjednačeni s tehničkim stručnjacima koji imaju visoku stručnu spremu. Analogne izmene izvršene su i u Zakonu o Visokoj tehničkoj školi za pogonske inženjere mašinske struke u Sarajevu i u Zakonu o Visokoj tehničkoj školi za pogonske inženjere metalurške struke u Zenici.

Odluka o finansijskim planovima republičkih fondova za 1961 (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 3/61). Odluka sadrži finansijske planove fondova koji nemaju posebne organe upravljanja. To su republički fondovi za unapređivanje kulturnih delatnosti, izdavačke delatnosti i puteve.

Odluka o potvrđi Odluke o izmenama i dopunama Statuta sreza Zenica (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 3/61). Potvrđene su izmene i dopune koje su izvršene u Statutu sreza Zenica kojima je jasnije određena nadležnost Komisije za molbe i pritužbe ovog sreza.

Odluka o dopuni Odluke o poslaničkim naknadama i platama za stalne funkcije narodnih poslanika Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 3/61). Ovlašten je Administrativni odbor Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine da, saglasno načinu i visini povećanja plata javnih službenika, donosi odluke o povećanju naknada i plata za stalne funkcije narodnih poslanika Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine.

Odluka o potvrđi Statuta Poljoprivredno-šumarske komore NR Bosne i Hercegovine (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 3/61). Potvrđen je Statut ove Komore sa sedištem u Sarajevu.

LJ. B.

NARODNO SOBRANJE NR MAKEDONIJE

9. I 10. FEBRUARA 1961.

Narodno sobranje NR Makedonije na sednicama 9. i 10. februara 1961. saslušalo je ekspoziciju potpredsednika Izvršnog veća Riste Džunova o predlogu Društvenog plana privrednog razvika NR Makedonije od 1961. do 1965. i usvojilo ovaj plan.

Društveni plan privrednog razvika NR Makedonije od 1961. do 1965 (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 5/61). Plan predviđa stabilnije i brže razvijanje proizvodnih snaga, a naročito proizvodnju reprodukcijom materijala, porast proizvodnje dobara za široku potrošnju, razvijanje uslužnih delatnosti, saobraćaja i građevinarstva, unapređivanje proizvodnje i jačanje socijalističkih odnosa u poljoprivredi, kao i porast lične potrošnje. Društveni proizvod će rasti prosečno godišnje po stopi od 14,7%, a nacionalni dohodak po stopi od 14,4%. U 1965. društveni proizvod će biti povećan za 98,5%, a nacionalni dohodak za 96% u odnosu na 1960. Visoki porast društvenog proizvoda i nacionalnog dohotka zasnivaće se pre svega na porastu industrijske proizvodnje; godišnja stopa porasta društvenog proizvoda u industriji iznosiće 18,7%. Time će se obim industrijske proizvodnje u 1965. povećati za 2,3 puta u odnosu na 1960. Društveni proizvod u industriji u 1965. porašće za 62,4 milijarde din. u odnosu na 1960, dok će porast društvenog proizvoda ukupne privrede Makedonije u 1965. biti za 123,3 milijarde veći nego u 1960. Najveća dinamika porasta industrijske proizvodnje predviđa se u crnoj metalurgiji, hemijskoj industriji, metalnoj industriji, industriji kože, hartije i grafičkoj industriji. Proizvodnja čelika i čeličnih proizvoda biće organizovana na najsavremenijim osnovama tehnološkog procesa. U oblasti poljoprivrede plan predviđa stabilizaciju i proširenje savremene tehnologije zasnovane na društvenim sredstvima za proizvodnju i visokoj produktivnosti rada. Predviđa se povećanje obradivih površina u socijalističkim poljoprivrednim organizacijama za 58.000 ha, brzi razvoj stočarstva i proizvodnje stočne hrane. U 1965. u odnosu na 1959/60, predviđeno je povećanje proizvodnje krmnih kultura za 6 puta, pšenice za 2 puta, pamuka za 4 puta, šećerne repe gotovo za 2 puta, dok će se proizvodnja duvana povećati od 17.000 na 22.000 tona. U narednih 5 godina u Makedoniji će

biti ukupno investirano oko 439 milijardi din., što je za 40,9 milijardi više nego za prethodnih 14 godina. Privredne investicije iznosiće 350 milijardi, a neprivredne 89 milijardi din. U industriji će biti investirano oko 54,3% od ukupnih privrednih investicija. Investicije u poljoprivredi biće prvenstveno angažovane za melioracije, stočarstvo i nabavku opreme za mehanizaciju. Predviđenim investicijama za melioracije povećaće se površina za navodnjavanje za oko 26.000 ha, a oko 42.800 ha novih površina biće odvodnjavano. U oblasti društvenog standarda plan predviđa izgradnju 27.000 novih stanova, čime će se stambena površina u gradovima povećati za 27%. U oblasti školstva biće investirano 3,8 puta više sredstava nego u razdoblju od 1957. do 1960, dok će za proširenje kapaciteta zdravstvenih ustanova biti investirano 6,8 milijardi din. Broj zaposlenih u društvenom sektoru povećaće se u narednih 5 godina za 92.000 ili prosečno godišnje za oko 18.400. Od toga biće zaposleno u industriji oko 44%. Produktivnost rada trebalo bi da raste prosečno godišnje po stopi od 8,2%, odnosno za ceo petogodišnji period 48,1%. Plan predviđa da će lični dohodi u privredi rasti po stopi od 17,9% godišnje, a po zaposlenom za 8,3% godišnje.

6. MARTA 1961.

Narodno sobranje Makedonije na sednici 6. marta presrelo je i usvojilo Društveni plan NR Makedonije za 1961. Zakon o budžetu NR Makedonije za 1961., kao i jedan zakon i 4 odluke. Pored toga, Sobranje je verifikovalo mandat jednog novoizabranog narodnog poslanika.

Društveni plan NR Makedonije za 1961 (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 10/61). Planom se predviđa porast nacionalnog dohotka po stanovniku za 9,4% u odnosu na 1960. Povećaće se investicije u neprivrednim delatnostima a naročito za izgradnju stanova, školskih prostorija i zdravstvenih kapaciteta. Realni obim ukupne lične potrošnje porašće za 10,8%, a po stanovniku za 8,7%. Radi ubrzanja privrednog razvika zaostalih područja predviđa se sredstva u visini od 1.200 miliona din. Porast zaposlenih u privredi i društvenim službama apsorbovaće celokupni prirast aktivnog stanovništva.

Zakon o budžetu NR Makedonije za 1961 (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 10/61). Prihodi su predviđeni u iznosu od 5.842,3 miliona dinara a rashodi u iznosu od 13.307,3 miliona din. Višak rashoda nad prihodima iznosi 7.465 miliona din. Ovaj višak pokriće se dotacijama iz Saveznog budžeta za 1961.

Odluka o određivanju sredstava Republičkog fonda za školstvo o finansiranju osnovne delatnosti škola osnovanih od strane republičkih organa. Sredstva za finansiranje osnovne delatnosti škola koje su osnovali republički organi predviđena su u iznosu od 1.225,91 miliona din. **Odluka o sastavu Upravnog odbora Fonda za školstvo** određuje broj članova ovog Odbora, kao i organizacije i ustanove koje delegiraju ili biraju članove Odbora. Posebnom odlukom je Narodno sobranje izabralo 10 članova Odbora (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 8/61).

Odluka o utvrđivanju finansijskih planova republičkih odbora (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 8/61). Narodno sobranje je za fondove koji nemaju društvene organe upravljanja utvrdilo sledeća sredstva: Republički fond za unapređenje šumarstva ukupno 230 miliona din. (rashodi 230 miliona), Republički fond za puteve ukupno 591.935 hiljada din. (rashodi 485.536 hiljada din.; ostatak neutrošeno 106.399 hiljada din.), Republički fond za istraživačke radove ukupno 128.250.000 (rashodi din. 124.650.000 din.; ostatak neutrošeno 3.600.000 din.).

Zakon o specijalnim školama (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 11/61). Specijalne škole su škole za vaspitanje i obrazovanje dece i omladine koja zbog smetnji i nedostataka ne mogu da pohađaju redovne škole. Propisi o redovnim školama primenjujuće se i na specijalne škole, ukoliko Zakon ne određuje drukčije. Specijalne škole se osnivaju prema kategorijama smetnji i nedostataka u fizičkom ili psihičkom razviku i uzrastu dece i omladine. Specijalnim školama se upravlja po načelima društvenog upravljanja.

P. K.

NARODNA SKUPŠTINA NR CRNE GORE

2. I 3. FEBRUARA 1961.

Narodna skupština Crne Gore na sednicama 2. i 3. februara razmotrila je i usvojila Društveni plan privrednog razvoja NR Crne Gore od 1961. do 1965. Društveni plan za 1961. i Budžet za 1961. godinu. Pored toga, Skupština je usvojila Zakon o završnom računu o izvršenju budžeta NR Crne Gore za 1959, zatim još četiri zakona i jednu odluku. Skupština je usvojila izveštaj Odbora za predstavljanje i žalbe o njegovom radu u drugom polugodu 1960. i izabrala po jednog člana Komisije za narodne odbore i Komisije za tumačenje zakona.

Društveni plan privrednog razvoja NR Crne Gore od 1961. do 1965 (»Službeni list NR Crne Gore«, 5/61). Ukupna ulaganja u privredu predviđena su u iznosu od 164 milijarde dinara. Od toga je za razvoj industrije i saobraćaja predviđeno oko 137 milijardi ili oko 84% ukupnih privrednih investicija. U razvoj poljoprivrede uložice se oko 7,6 milijardi dinara, a za izgradnju objekata društvenog standarda oko 29,3 milijardi, od čega 26,9 milijardi društvenih sredstava tj. dva i po puta više od ulaganja u periodu od 1957. do 1960. godine. Predviđa se porast zaposlenosti po prosečnoj godišnjoj stopi od 9,3% u privredi odnosno 3,5% u neprivrednim delatnostima. Izmene se ekonomski struktura stanovništva tako da će u 1965. biti oko 51,4% poljoprivrednog stanovništva prema 56,9% u 1960. godini. Planom se predviđa da društveni proizvod u ovom periodu raste po prosečnoj stopi od oko 18% godišnje (u periodu od 1957. do 1960. rastao je po stopi od 11,7%, što će omogućiti da društveni proizvod u 1965. bude ostvaren u visini od 90 milijardi dinara prema 39 milijardi u 1960. godini. Društveni proizvod u socijalističkom sektoru privrede raće po stopi od 21%. Učešće nepoljoprivrednih delatnosti u ukupnoj privredi iznosiće u 1965. oko 86,4% prema 77% u 1960. Predviđeni obim proizvodnje omogućuje da nacionalni dohodak u 1965. bude za oko 129% veći od dohotka ostvarenog u 1960. godini. Nacionalni dohodak po stanovniku iznosiće oko 159.900 dinara u 1965. prema 73.700 u 1960. godini. Fizički obim industrijske proizvodnje raće prosečno po stopi od 29% godišnje, tako da će njeno učešće u nacionalnom dohotku iznositi oko 55% u 1965. godini. Plan predviđa da se u 1965. pored ostalog, proizvede oko: 90.000 tona kvalitetnih čelika i čeličnih proizvoda, 5.500 tona metalne robe, 2.000 tona proizvoda elektroindustrije, 4.500 tona proizvoda hemijske industrije, 25 miliona kvadratnih metara pamučnih i vunenih tkanina, 600.000 pari obuće, 24.000 tona hartije, itd. Produktivnost rada raće po stopi od 6% godišnje. Obim lične potrošnje u 1965. biće veći za daljih 54,7%, što znači da će lična potrošnja u ovom periodu rasti po stopi od 11,4%, a realna potrošnja lica zaposlenih u društvenom sektoru po stopi od 6% godišnje.

Društveni plan privrednog razvoja NR Crne Gore za 1961 (»Službeni list NR Crne Gore«, 4/61). Materijalnu osnovu za ostvarenje plana čine predviđena ulaganja iz društvenih sredstava u osnovne fondove privrede i javnih službi u iznosu od oko 38,4 milijardi, a u obrtne fondove od oko 8,3 milijardi dinara. Od ovih sredstava u osnovne fondove privrede biće uloženo oko 33 milijarde din. ili 86%, a za razvoj društvenog standarda i ostale neprivredne investicije oko 5,4 milijardi, ili 14%. Na osnovu ocenjenog obima proizvodnje, prometa i drugih privrednih aktivnosti predviđa se porast društvenog proizvoda za 20,5%, a nacionalnog dohotka za 18,9% prema ostvarenju u 1960. godini. Fizički obim proizvodnje u odnosu na 1960. poraće u industriji za 54%, u društvenom sektoru poljoprivrede za 26,8%, šumarstvu za 36,7%, građevinarstvu za 2,5%, saobraćaju za 21,2%, trgovini za 12,8%, ugostiteljstvu za 15,9%, a kod zanatskih usluga za 17,1%. Obim izvoza povećaće se u 1961. i to za 33,5%. Devizni prihodi iz nerobnog prometa (pomorski saobraćaj, inostrani turizam i dr.) povećaće se za 22,1%. Produktivnost rada poraće za oko 7%. Realni obim lične potrošnje poraće za oko 7,8% odnosno za oko 6%, po stanovniku.

Zakon o budžetu NR Crne Gore za 1961 (Republičkom budžetu) (»Službeni list NR Crne Gore«, 4/61). Zakon utvrđuje prihode i rashode u visini od 5.982,3 miliona dinara. U ovu sumu ulaze i dotacije opštinama od 962,3 miliona din., tako da sredstva za finansiranje republičkih rashoda iznose 5.020 miliona dinara. Povećanje rashoda u odnosu na prošlu godinu iznosi 649 miliona dinara odnosno 13,6%, od čega na lične rashode dolazi oko 378 miliona dinara a na materijalne oko 271 milion.

Zakon o završnom računu o izvršenju budžeta NR Crne Gore za 1959 (Republičkom budžetu) (»Službeni list NR Crne Gore«, 4/61). Zakonom se potvrđuje završni račun o izvršenju budžeta NR Crne Gore za 1959. godinu.

Zakon o određivanju dopunskih sredstava opštinama (»Službeni list NR Crne Gore«, 4/61). Ovim zakonom određena su dopunska sredstva opštinama povećanjem njihovog učešća u zajedničkim prihodima i dotacije iz Republičkog budžeta pojedinim opštinama. Opštine u zajedničkim prihodima učestvuju podeljene u tri grupe: prva najveća grupa (njih 13) učestvuje sa 85% uz istovremeno utvrđene fiksne dotacije iz Republičkog budžeta za svaku opštinu posebno, druga grupa od pet opština ima učešće od 79%, a treća od dve opštine od 60%. Svim opštinama povećano je učešće u zajedničkim prihodima iznad učešća određenog Zakonom o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o šumama (»Službeni list NR Crne Gore«, 4/61). Zakon omogućuje da se šumska gazdinstva organizuju kao privredne organizacije, s tim što se mogu baviti i eksploatacijom šuma. Shodno tome, zakon predviđa da se na šumska gazdinstva koja posluju kao privredne organizacije ne mogu primenjivati sve odredbe Zakona o šumama koje su za njih važile dok je gazdinstvo poslovalo kao ustanova sa samostalnim finansiranjem.

Zakon o Republičkom fondu za naučni rad (»Službeni list NR Crne Gore«, 4/61). Fond treba da služi za dopunsko finansiranje naučnih radova za koje odgovarajuća sredstva obebeđuju naučne ustanove, privredne ili druge organizacije. Fond može u celini preuzeti finansiranje određenih naučnih radova od opšteg društvenog interesa. Iz fonda će se finansirati naučni radovi naučnih radnika, naučnih ustanova i organizacija koji pružaju garanciju da će ih izvršiti najuspešnije. Iz sredstava fonda omogućuje se višegodišnje finansiranje naučnih radova putem odgovarajućih programa donetih u skladu sa smernicama koje utvrđuje Savet za kulturu NR Crne Gore.

Odluka o odobrenju finansijskog plana Republičkog fonda za puteve za 1961 (»Službeni list NR Crne Gore«, 4/61). Finansijskim planom fonda predviđena su sredstva u iznosu od 123 miliona dinara za održavanje puteva I i II reda. Iznos od 279,1 miliona dinara predviđen je za modernizaciju kolovoza u dužini od oko 65 km. Za izgradnju i dovršenje armiranobetonskih mostova predviđeno je 20 miliona, za nabavku mehanizacije 46 miliona i za izradu projekata 20 miliona dinara. Za izmirjenje obaveza iz prethodne godine određena je suma od 7.820.000, a kao rezerva 10 miliona dinara.

A. P.

SEDNICE SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA

21. I 22. FEBRUARA 1961.

Na sednici Saveznog izvršnog veća razmatrane su promene u privrednom sistemu i u vezi s tim usvojeno je više raznih propisa.

U oblasti raspodele dohotka usvojeni su:

Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o sredstvima privrednih organizacija, Nacrt zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija, Nacrt zakona o ustanovljenju kamate na fondove u privredi, Nacrt zakona o doprinosima društvenim investicionim fondovima, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu budžetima iz ličnog dohotka radnika, Nacrt zakona o doprinosu za stambenu izgradnju, Nacrt zakona o obrazovanju i upotrebi sredstava republičkih i opštinskih rezervnih fondova za potrebe privrednih organizacija, Nacrt zakona o doprinosu za eksploataciju rudnog blaga sa Odlukom o određivanju privrednih organizacija koje su obavezne da plaćaju doprinos za eksploataciju rudnog blaga i o određivanju stopa ovog doprinosu, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Opšteg zakona o organizaciji zdravstvene službe i Nacrt zakona o vanrednom doprinosu na prihode privrednih organizacija.

Pored toga, prihvaćena je Uredba o izmenama i dopunama Tarife poreza na promet, Uredba o amortizaciji osnovnih sredstava preduzeća koja proizvode za određene potrebe JNA, Uredba o izmenama Uredbe o cenama i uslovima prodaje

električne energije i Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o ugostiteljskim preduzećima i radnjama. Usvojene su takođe: Odluka o kamatnim stopama na fondove u privredi, Odluka o stopama izdvajanja za rezervni fond privrednih organizacija određenih delatnosti, Odluka o izmenama i dopunama Odluke o stopama amortizacije osnovnih sredstava privrednih organizacija, Odluka o upotrebi sredstava amortizacije iz ranijih godina koja se po važećim propisima nisu mogla koristiti, Odluka o stopama doprinosa iz dohotka privrednih organizacija, Odluka o visini obavezne rezerve banaka, Odluka o najvišim kamatnim stopama koje banke mogu ugovarati i Odluka o prestanku važenja i o izmenama najviših prodajnih cena za pojedine proizvode.

U oblasti kreditnog i bankarskog sistema usvojen je Nacrt zakona o kreditima i drugim bankarskim poslovima i Nacrt zakona o bankama, dok je u oblasti spolnotrgovinskog režima prihvaćena Uredba o Privremenoj opštoj carinskoj tarifi. Uredbom je utvrđeno da se na robu koja se uvozi na carinsko područje Jugoslavije plaća počev od 15. marta 1961. carina po stopama utvrđenim u Privremenoj opštoj carinskoj tarifi koja je sastavni deo ove Uredbe. Carina se plaća na fakturu vrednost robe koja se uvozi, uvećanu za iznos svih troškova prevoza, osiguranja i dopreme do jugoslovenske granice. Uredbom se takođe predviđa oslobođanje od plaćanja carine za određenu robu koju uvoze ili unose građani i druga pravna lica.

U oblasti radnih odnosa prihvaćen je Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima.

U oblasti saobraćaja prihvaćene su: Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o prenošenju poslova u nadležnost saveznih i republičkih organa uprave sa Odlukom o ovlašćenju izvršnih veća narodnih republika da mogu propisivati visinu

prevoznine u domaćoj plovidbi na moru, zatim Odluka o izmeni opšteg nivoa tarifa za prevoz robe na prugama jugoslovenskih železnica, kojom je utvrđeno da se opšti nivo tarifa za prevoz robe povećava za 12,7%, Odluka o opštem nivou tarifa u železničkom putničkom saobraćaju, kojom se sadašnji nivo tarifa povećava u proseku za 15%, Odluka o davanju regresa Jugoslovenskim železnicama i preduzećima rečnog saobraćaja za prevoz lignita, Odluka o određivanju povlastica u putničkom saobraćaju i Rešenje o davanju saglasnosti za izmene i dopune putničkih i robnih tarifa na prugama jugoslovenskih železnica.

Svi propisi koji se odnose na promene u privrednom sistemu upućeni su Saveznoj narodnoj skupštini.

Savezno izvršno veće takođe je razmatralo probleme u vezi sa sprovođenjem stambene reforme i stambene izgradnje. Konstatovano je da se stambena reforma uspešno sprovodi i da bi i dalje trebalo ulagati napore za brže i racionalnije podizanje stanova. Razmatran je i predviđeni razvoj komunalne privrede u narednom petogodišnjem periodu i zaključeno da bi i u ovoj oblasti trebalo postepeno primeniti načela radničkog samoupravljanja i samofinansiranja. Ove probleme razmatraće i nadležni odbori Savezne narodne skupštine.

Zatim je na sednici usvojeno više zakonskih predloga iz drugih oblasti i to:

Nacrt osnovnog zakona o šumama, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom osiguranju, Nacrt zakona o izmenama Zakona o ratnim vojnim invalidima, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o pomoći članovima porodica čiji su hraniooci na obaveznoj vojnoj službi sa Odlukom o izmenama Odluke o određivanju visine novčane pomoći članovima porodica čiji su hraniooci na obaveznoj vojnoj službi, Nacrt zakona o izmenama Osnovnog zakona o stipendijama, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o odlikovanjima i Nacrt zakona o produženju mandata radničkih saveta.

Savezno izvršno veće donelo je i sledeće uredbe:

Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o zemljoradničkim zadrugama, kojom se, između ostalog, utvrđuje da član zadruge može biti samo onaj poljoprivredni proizvođač koji ostvaruje minimum ekonomske saradnje sa zadrugom utvrđen pravilima zadruge, da se osnovna prava zadrugnih skupština prenose u nadležnost zadrugnog saveta i da se samostalnim pogonima zadruge daju ista prava kao i samostalnim pogonima ostalih privrednih preduzeća. Ovim izmenama učinjen je dalji korak ka izjednačavanju zemljoradničkih zadruga u organizaciji i načinu upravljanja sa ostalim privrednim organizacijama: Uredbu o sredstvima i načinu isplate naknade za nacionalizovane najamne zgrade i građevinsko zemljište, kojom se predviđa da se sredstva za isplatu naknade za objekte koji su nacionalizovani Zakonom o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta obrazuju iz dela stanarine odnosno zakupnine koja se uplaćuje u opštinski fond za stambenu izgradnju, iz naknade koja se naplaćuje od korisnika građevinskog neizgrađenog zemljišta i iz sredstava opštine, kao i da se naknada za nacionalizovane zgrade, delove zgrada i građevinsko zemljište isplaćuje u obveznicama na donosioca; Uredbu u organizaciji i upravljanju društvenim fondovima za školstvo sa Nacrtom odluke o prihodima Saveznog društvenog fonda za školstvo u 1961; Uredbu o osnivanju i radu Zavoda za nuklearne sirovine sa sedištem u Beogradu i Uredbu o godišnjem odmoru službenika zaposlenih u inostranstvu.

Na sednici je zatim prihvaćena Odluka o obaveznom učlanjavanju određenih privrednih organizacija u komore za šira područja, Odluka o obaveznom učlanjavanju određenih pogonskih i poslovnih jedinica u komore drugih oblasti privrede, Odluka o primeni pojedinih propisa koji važe za privredne organizacije na naučne ustanove koje se finansiraju kao privredne organizacije i Odluka o ovlašćenju Sekretarijata SIV-a za poljoprivredu i šumarstvo za donošenje propisa o tehničkim merama i drugim uslovima za proizvodnju elitne priplodne stoke.

Usvojeno je takođe Uputstvo o sprovođenju izbora organa upravljanja na Jugoslovenskim železnicama i Uputstvo o sprovođenju izbora organa upravljanja u Jugoslovenskim poštama, telegrafima i telefonima.

Na kraju sednice Savezno izvršno veće je prihvatilo Odluku o otvaranju Ambasade FNRJ u Bamakou — Republika Mali i Odluku o otvaranju Ambasade FNRJ u Dakru — Republika Senegal, i ratifikovalo više međunarodnih sporazuma.

28. MARTA 1961.

Na sednici je razmatran i usvojen Izveštaj Saveznog izvršnog veća za 1960. u kome je izneta opšta politika Saveznog izvršnog veća i delatnost organa savezne državne uprave u prošloj godini. Izveštaj će biti upućen na razmatranje Saveznoj narodnoj skupštini.

U vezi sa nedavno donetim propisima iz oblasti privrednog sistema, Savezno izvršno veće je usvojilo izmene i dopune sledećih propisa:

Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o udruživanju i poslovnoj saradnji u privredi, Nacrt zakona o izmenama Zakona o elektroprivrednim organizacijama, Nacrt zakona o

izmenama Zakona o načinu finansiranja naučnih ustanova, Nacrt zakona o izmenama Zakona o poslovanju privrednih jedinica kazneno-popravnih ustanova, Nacrt zakona o izmenama Zakona o stambenim zadrugama, Uredbu o izmenama Uredbe o posebnim uslovima za raspodelu dohotka nekih vrsta privrednih organizacija, Uredbu o izmenama Uredbe o zajedničkom ulaganju osnovnih i obrtnih sredstava privrednih organizacija, Odluku o izmenama Odluke o visini sredstava fondova koje privredne organizacije mogu ulagati u društvene investicione fondove, Odluku o izmenama Odluke o raspodeli prihoda osiguravajućih zavoda, Odluku o izmenama i dopunama Odluke o utvrđivanju i raspodeli dohotka pogona privrednih organizacija koje izvode investicione radove u inostranstvu, Odluku o izmenama Odluke o načinu plaćanja amortizacije i kamate na osnovna sredstva privrednih organizacija posle izvršenja radova u inostranstvu, Odluku o izmenama Odluke o načinu obračunavanja amortizacije i kamate na osnovna sredstva za specijalnu opremu za radove koji se finansiraju iz Opšteg investicionog fonda, Odluku o izmenama Odluke o raspodeli ukupnog prihoda privrednih organizacija za priređivanje sajмова i privrednih izložbi, Odluku o prestanku važenja Odluke o utvrđivanju minimalnih ličnih dohodaka za honorarni rad i rad stranih stručnjaka u privrednim organizacijama i minimalnih ličnih dohodaka u novinskim i izdavačkim preduzećima, Odluku o raspodeli na fondove ostatka čistog prihoda privrednih organizacija kazneno-popravnih ustanova i Rešenje o prestanku važenja Rešenja o visini dela doprinosa iz dohotka koji izdavačka preduzeća izdvajaju za fond za unapređivanje izdavačke delatnosti.

Savezno izvršno veće je prihvatilo takođe Opšti kreditni bilans kojom se detaljnije razrađuje kreditna politika predviđena Saveznim društvenim planom za 1961. Zaključeno je da se bankarski krediti za obrtna sredstva mogu povećavati samo koliko to nalaže razvoj proizvodnje, jer decentralizacija sredstava izvršena promenama na privrednom sistemu omogućuje privrednim organizacijama da svoje potrebe u obrtnim sredstvima zadovoljavaju prvenstveno iz sopstvenih izvora. Usvojena je Odluka o Opštem kreditnom bilansu i merama za sprovođenje opšte kreditne politike u 1961. Odluka o visini obavezne rezerve poslovnih banaka kod Narodne banke, Odluka o sredstvima koja se smatraju centralnim depozitima, Odluka o najvišim kamatnim stopama Narodne banke i specijalizovanih banaka i Odluka o uslovima i rokovima za vraćanje određenih kredita za trajna obrtna sredstva.

Na sednici su takođe prihvaćeni: Nacrt zakona o izmeni Zakona o porezu na prihode od autorskih prava i o fondu za unapređivanje kulturnih delatnosti, Nacrt zakona o izmeni Zakona o organizaciji Jugoslovenskih pošta, telegrafa i telefona i Nacrt zakona o izmeni Zakona o organizaciji Jugoslovenskih železnica.

Savezno izvršno veće je zatim razmatralo i usvojilo više uredbā iz raznih oblasti, i to:

Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o trgovinskoj delatnosti u trgovinskim preduzećima i radnjama, kojom se omogućuje zemljoradničkim zadrugama koje su se afirmisale u otkupu određenih poljoprivrednih proizvoda na svom području da prošire svoju aktivnost i na područje druge zemljoradničke zadruge koja nije u mogućnosti da vrši otkup pojedinih poljoprivrednih proizvoda. Pored toga, preduzećima za snabdevanje omogućuje se da mogu prodavati svoju robu i drugim preduzećima na veliko, ali samo po cenama po kojima je roba kupljena, uvećanim za troškove prevoza;

Uredbu o autorskim honorarima za objavljivanje književnih, naučnih, stručnih i muzičkih dela kojom se predviđa da se autorski honorari za objavljivanje autorskih dela određuju ugovorom između autora i izdavača. Savezi autora i stručna udruženja izdavačkih organizacija mogu sporazumno utvrditi osnovna načela o načinu određivanja i visini autorskih honorara za objavljivanje autorskih dela, kao i sve druge okolnosti važne za regulisanje odnosa između autora i izdavača. Izdavačkim preduzećima omogućeno je da donesu svoje pravilnike kojima će propisati način određivanja autorskih honorara za dela koja objavljuju, kao i druge uslove pod kojima će autorska dela objavljivati;

Uredbu o iznosima garantovanih ličnih dohodaka i o minimalnom ličnom dohotku radnika privrednih organizacija, kojom su sve privredne organizacije svrstane u četiri grupe, a visina garantovanih ličnih dohodaka radnika utvrđena je u bruto iznosima od 14.300 do 19.000 din., odnosno 69 do 91 din. po času. Predviđeno je takođe da opštinski narodni odbori mogu za pojedina preduzeća ili grupe privrednih organizacija na svome području povećati ili smanjiti za 20% Uredbom utvrđene iznose garantovanih ličnih dohodaka;

Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o katastru zemljišta, kojom se omogućuje republikim komisijama za utvrđivanje katastarskog prihoda da mogu, uz saglasnost sreskih narodnih odbora, predložiti izmene u lestvicama katastarskog prihoda utvrđenim po odredbama ove Uredbe, zadržavajući pri tome ukupan iznos katastarskog prihoda utvrđen za teritoriju pojedine republike.

Uredbu o posebnom dodatku za službenike carinske službe, Uredbu o posebnom dodatku za devizne inspektore, Uredbu o posebnom dodatku za finansijske inspektore i određene službenike Službe društvenog knjigovodstva, Uredbu o posebnom dodatku za tržišne inspektore, Uredbu o posebnom dodatku za inspektore rada, Uredbu o posebnom dodatku za rudarske

inspektore i Uredbu o posebnom dodatku za veterinarske inspektore. Ovim uredbama ustanovljava se posebni dodatak za inspektore i službenike savezne uprave u mesečnom iznosu do 12.000 din. i omogućuje republikim izvršnim većima da mogu za republičke, sreske i opštinske inspektore ustanoviti posebni dodatak u mesečnom iznosu do 8.000 din.;

Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o porezu na promet, Uredbu o izmenama i dopunama Tarife poreza na promet, Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o porezu na dohodak sa Odlukom o stopama poreza na dohodak za 1961. na prihode od poljoprivrede, samostalnih zanimanja i ostale imovine, kao i na prihode od vršenja advokatske delatnosti.

Na sednici je prihvaćeno i više raznih odluka i rešenja i to:

Odluka o oslobođenju od poreza na lični prihod građana nagrada koje se u vidu posebnog društvenog priznanja daju za rad u umetnosti i nauci, Odluka o izmeni Odluke o kategorijama obveznika koji plaćaju doprinos iz ličnog dohotka u paušalnim iznosima, Nacrt odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije, kojom se Opštem investicionom fondu dodeljuje iznos od 1.600 miliona din. za povećanje iznosa za davanje zajmova poljoprivrednim organizacijama za pokrivanje gubitaka u završnim računima za 1959, Nacrt Odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije, kojom se

Saveznoj upravi za poslove veterinarstva dodeljuje iznos od 800 miliona din. za suzbijanje stočnih zaraza, Nacrt odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije, kojom se dodeljuje Saveznom budžetu za 1961. iznos od 6.000 miliona din. za davanje regresa za izgradnju pomorskih brodova predviđenih Flotnim programom za period od 1957. do 1961, Odluku o programu i predračunu upotrebe sredstava predviđenih u Saveznom budžetu za 1961. za geološko-rudarska istraživanja, Odluku o programu i predračunu sredstava predviđenih u Saveznom budžetu za 1961. za vodoprivredu, Odluku o programu i predračunu upotrebe sredstava predviđenih u Saveznom budžetu za 1961. za unapređenje poljoprivrede i šumarstva, Odluku o odobravanju završnog računa Opšteg investicionog fonda za 1959, Odluku o izmenama i dopunama Odluke o odabiranju muških priplodnih grla, Odluku o izmenama i dopunama Odluke o rasporedu opštih stopa doprinosa za socijalno osiguranje na stope za pojedine grane osiguranja, Rešenje o upotrebi sredstava Opšteg investicionog fonda za dovršenje silosa i magacina i Rešenje o upotrebi sredstava Opšteg investicionog fonda predviđenih za 1961. za investicije u oblasti građevinarstva.

Na kraju, Savezno izvršno veće je ratifikovalo više međunarodnih sporazuma.

J. M.

II PLENUM SAVEZNOG ODBORA SSRNJ

20. marta 1961. u Beogradu je, pod predsedništvom generalnog sekretara SSRNJ Aleksandra Rankovića, održan II prošireni plenum Saveznog odbora SSRNJ.

Plenumu je, pored članova Saveznog i Nadzornog odbora, prisustvovao i veći broj političkih radnika, predstavnika pojedinih organizacija.

Na dnevnom redu Plenuma bio je referat člana Izvršnog odbora SSRNJ Milentija Popovića — »Politički i idejni problemi u vezi sa razvojem privrednog sistema i društvenih odnosa« koji je bio ranije dostavljen učesnicima, pa je referent dao samo uvodnu reč.

U diskusiji su učestvovali: Mika Špiljak, Hasan Sinani, Franjo Sever, Krste Crvenkovski, Andrija Mugoša, Branko Počekaj, Dobrovoje Vidić, Josip Cazi i Edvard Kardelj.

Na osnovu referata i diskusije usvojeni su zaključci o najaktuelnijim zadacima društveno-političkih organizacija u sprovođenju izmena u društveno-ekonomskom sistemu.

ZAKLJUČCI DRUGE PLENARNE SEDNICE SAVEZNOG ODBORA SSRNJ

Na osnovu referata druga Milentija Popovića o političkim i idejnim problemima u vezi sa razvojem privrednog sistema i društvenih odnosa i diskusije povodom referata, a imajući u vidu zaključke sednice Izvršnog odbora Saveznog odbora SSRNJ od 23. februara ove godine o političkim zadacima u razvoju ekonomskog sistema, Savezni odbor SSRNJ na II plenarnoj sednici ističe značaj tih promena i neke najaktuelnije zadatke u vezi s tim.

I

Najnovije promene u sistemu raspodele dohotka u privredi i ostalim društvenim delatnostima — rezultat su pobeđa naših radnih ljudi u jačanju ekonomske moći naše zemlje i razvijanju socijalističkih društvenih odnosa. Te pobeđe su omogućile da naši radni ljudi, kako u fabrici, tako i u institutu, bolnici, školi i svuda gde rade, sve šire i uspešnije mogu primenivati sveopšti princip našega društva — pravo na raspodelu dohotka prema radu — i stupiti u etapu razvika društvenih odnosa u kojima slobodni rad, rad oslobođen najamnih odnosa i administrativnih stega postaje osnovno merilo svih ljudskih vrednosti.

Promene u sistemu raspodele dohotka duboko zadiru u život našeg društva. U svim oblastima društvenog života dolaziće do sve slobodnijih ekonomskih i društveno-političkih odnosa, do oslobađanja ovih odnosa od neposrednog administrativnog uplitanja i to sve slobodnijim delovanjem ekonomskih zakona na bazi društvene svojine i razvijenijeg sistema društvenog samoupravljanja.

Odnosi uspostavljeni novim sistemom raspodele dohotka nastavak su one politike koja je omogućila da radnički saveti, društveno upravljanje i komune postanu nerazdvojni deo života naših radnih ljudi. Oni su nastavak one politike koja je stvorila uslove za vrlo brz ekonomski razvitak i za takav društveni razvoj koji će odnose među ljudima učiniti još slobodnijim i ljudskijim.

II

Plenum konstatuje da promene u sistemu raspodele dohotka između privrednih organizacija i zajednice kao i unutar privrednih organizacija, u položaju organizacija društvenih delatnosti, u sistemu i politici cena i položaju

pojedinih privrednih grana, u kreditnom i bankarskom sistemu i u položaju komune predstavljaju krupan korak u realizaciji osnovnih smernica V kongresa Socijalističkog saveza. One znače kvalitativnu promenu u daljem usavršavanju socijalističkih društvenih odnosa koji će ubuduće, na bazi sve slobodnije raspodele dohotka, bez sumnje još snažnije ubrzati razvitak proizvodnih snaga našeg društva. Pri tome je neophodno imati u vidu da će ove krupne promene u našem ekonomskom i društveno-političkom životu dati željene rezultate ako i sve svesne socijalističke snage, a posebno članovi Saveza komunista budu maksimalno angažovane u borbi za dosledno sprovođenje ovih zadataka.

Polazeći od toga, Savezni odbor SSRNJ ističe kao najznačajnije sledeće:

prvo, neposredni i svakako najvažniji zadatak jeste pokretanje svih društvenih, ekonomskih i političkih faktora i njihova maksimalna mobilizacija u uspešnom sprovođenju novih mera. Socijalistički savez, sindikati i ostale društveno-političke organizacije moraju se posebno angažovati da se duh novih odnosa što doslednije sprovodi. To će, svakako, pored materijalnog uspeha, doprineti da se jasnije sagleda celina promena, da se pravilnije shvati njihov društveni, ekonomski i politički smisao, da se izvesna početna neminovna kolebanja i skepticizam preodole i da masovna svest o kapitalnom značaju ovih promena i sama postane materijalna sila koja će novom snagom i impulsom kretati naše društvo;

drugo, dosledno sprovođenje ovih mera pretpostavlja stalno praćenje i izučavanje njihovog dejstva. Na osnovu toga moći će se blagovremeno menjati i usavršavati postojeći instrumenti i usaglašavati odnosi u pravcu daljeg izjednačavanja položaja, odnosno stvaranje što je moguće više jednakih uslova poslovanja za sve privredne grane, društvene službe i komune. Pri tome se treba dosledno držati osnovnog kursa u razviku našeg ekonomskog sistema i društvenih odnosa, izraženog na V kongresu SSRNJ i u najnovijim merama. Ovo je neophodno radi toga da bi se raspodela dohotka i dalje oslobađala ostataka stare, administrativne prakse i sve više postajala objektivno i sveopšte merilo doprinosa društvenoj zajednici, i

treće, ovakva sloboda u raspodeli dohotka stavlja sve građane, organizacije, organe i ustanove u komuni u kvalitetno nov položaj. Pre svega, ovim se na komunu sve više prenose zadaci koji su ranije bili prvenstveno ili isključivo u domenu viših i centralnih organa: raspodela fondova, politika razvoja, nivo standarda, obim zdravstvene zaštite, prosvete i svih drugih službi. To dovodi do pojačane odgovornosti svih faktora u komuni, a pre svega političkih, za njen svestrani razvitak. Time će se istovremeno omogućiti ostvarivanje jedinstvenog delovanja svih društvenih organa i organizacija i svih građana u skladnom razviku radnih kolektiva i komunalne zajednice.

Ovi momenti u osnovi određuju i naredne zadatke, kako Socijalističkog saveza tako i drugih društveno-političkih organizacija i organa.

1) Neophodno je razviti što širu idejnu i političku aktivnost kako bi radni ljudi bili sposobni da, suočavajući se sa sve novim okolnostima, zahtevima i problemima, pronalaze ona rešenja koja su ekonomski najcelishodnija i politički najprogresivnija. Takva idejna i politička aktivnost, kao prvi i važan korak, neophodna je ne samo zbog različitih nerazumevanja i nesporazuma kojima će novi procesi nužno biti praćeni nego i zbog činjenice da će nove mere izazvati i pojačana idejna kretanja i strujanja u kojima će se, pored progresivnih, javljati i konzervativna i antisocijalistička shvatanja i tumačenja ovog procesa. To će svakako još više aktualizirati potrebu stalne borbe kako protiv liberalističko-buržoaskih tako i protiv birokratsko-etatističkih otpora, shvatanja i tumačenja. Oblici te borbe treba da budu sastavni deo sve razvijenijeg političkog života. Uspeh će zavisiti od aktivnosti svesnih socijalističkih snaga, od pravilnog shvatanja suštine pojedinih manifestacija, od sagledavanja i kristalizacije onih stavova koji

doprinosu bržem jačanju socijalističkih društvenih odnosa i socijalističke svesti.

U vezi s tim uloga Saveza komunista i aktivista Socijalističkog saveza je u tome da se bore za uvođenje u život novih odnosa, a protiv raznih štetnih i antisocijalističkih pojava.

2) Treba imati u vidu činjenicu da će sprovođenje novih mera i izgrađivanje novih odnosa na toj osnovi biti trajniji proces, kako zbog različitih objektivnih uslova za njihovo sprovođenje, zbog različitog stepena dosadašnjeg razvika u pojedinim krajevima i komunama, tako i zbog više ili manje povoljnih subjektivnih uslova. Stoga će organizacije Socijalističkog saveza, sindikati i druge društveno-političke organizacije, kao i privredna udruženja i komune, morati da podstiču i pomažu novi sistem raspodele dohotka prema radu, kako u privrednim organizacijama tako i u društvenim službama, i naročito da rade na usaglašavanju čitavog mehanizma komune sa karakterom ovih promena.

a) Uvođenje sistema raspodele dohotka postaje stvar komune i pred sve njene organe postavlja odgovornije i složenije zadatke. Da bi se to ostvarilo, potrebna je daleko šira i sveobuhvatnija aktivnost Socijalističkog saveza, kako bi radni ljudi na svim uжим područjima stvaranja i raspodele dohotka prilikom donošenja svojih odluka imali uvek u vidu komunu kao celinu, a preko nje i širu zajednicu. Takav razvoj i procesi u komuni izbacivaće na površinu mnoge, ne samo ekonomske i političke, nego i etičke i vaspitne probleme koji će imperativno nametati daleko širu političku i idejno-vaspitu aktivnost svih svesnih faktora.

b) Posebnu pažnju i pomoć Socijalistički savez treba da posveti uvođenju novog sistema formiranja i raspodele dohotka u organizacijama društvenih delatnosti. Taj sistem će još više osamostaliti te službe i njihove kolektive i istovremeno ih čvršće povezati sa građanima, sa mogućnostima i interesima cele komune. Za razliku od privrede u kojoj je proces raspodele dohotka prema radu počeo ranije a sada dobija savršenije oblike, u društvenim službama se radi o sasvim novim procesima a iskustva su tek početna. Stoga su i zadaci Socijalističkog saveza u tim oblastima znatno složeniji.

Novim sistemom formiranja i raspodele dohotka u školama, ukidanjem budžetiranja, njihovim pretvaranjem u samostalne društvene ustanove i otklanjanjem državno-administrativnog mešanja u njihov rad u velikoj meri se pojačava uloga svih svesnih društvenih faktora i njihov odnos prema školi postavlja na nov način. Socijalistički savez, sindikati i ostale društveno-političke organizacije moraju se prvenstveno založiti da se prebrode početne teškoće, da se punije sagleda, bolje razume i shvati celina problema, brže razmenjuju pozitivna iskustva, neprekidno oslobađaju stvaralačke snage i da im se da odgovarajuće društveno priznanje.

Uvođenje istih principa i u oblast zdravstvene zaštite, kulturno-umetničke i druge delatnosti, a u bližoj perspektivi i u javnu upravu, rezultat je opšteg pravca našeg socijalističkog kretanja koje mora obezbediti radnim ljudima i u tim službama u osnovi isti položaj, tj. ostvarenje dohotka koji odgovara uloženoj radu i doprinosu, u zadovoljavanju društvenih potreba i razvoja društva. Ostvarivanje tog principa pratiće, naročito u početku, i izvesne prelazne teškoće. Stoga je i uloga Socijalističkog saveza u njihovom otklanjanju vrlo odgovorna.

III

Sprovođenje ovih principa na tako širokom planu izazvaće promene i u položaju i metodu rada političkih organizacija i organa društvenog upravljanja. Politički život se još više demokratizuje. Uporedo sa razvijanjem aktivnosti političkih foruma i raznih predstavničkih organa društvenog upravljanja sve više treba razvijati neposredni politički život i neposredno političko odlučivanje radnih ljudi. Takva demokratizacija, sa neposrednom raspodelom dohotka i odgovarajućim odnosima u političkom životu sve više postaje naša društvena stvarnost i kvalitativno nov oblik političkog života. Socijalistički savez i sve svesne snage mogu uspešno delovati među radnim ljudima samo neposredno kroz borbu mišljenja i javne dogovore, a takvo delovanje u novim uslovima postaje sve neophodnije baš zbog obezbeđenja skladnog razvoja društveno-ekonomskih kretanja. Stoga Socijalistički savez kao tribina na kojoj će se sva pitanja javno raspravljati, kristalirati stavovi, obezbeđivati jedinstvo, boriti protiv socijalizmu tuđih shvatanja — još očiglednije postaje društvena i politička neophodnost.

Postignuti stepen ekonomskog i političkog života i perspektive razvoja traže još odlučnije ostvarivanje onih organizacionih principa i metoda političkog delovanja organizacija Socijalističkog saveza koje je postavio Peti kongres i koji su zapisani u Programu Saveza komunista Jugoslavije.

Novi organizacioni principi koje predviđa Statut SSRNJ, oblici i metod njegovog političkog delovanja proističu iz promena u ekonomskom sistemu i društvenim odnosima i potrebe da se podstiče i obezbeđuje brži društveni razvitak.

Organizacija Socijalističkog saveza kao i sindikati i druge društveno-političke organizacije u komuni dobijaju sada prvostepeni značaj, jer se političke pojave i životni problemi radnih ljudi u najvećoj meri javljaju i rešavaju u okviru same komune. Porasla je njihova odgovornost za politička i idejna kretanja u komuni, za donošenje odluka kojima se regulišu i usmeravaju ta kretanja.

Iskustva iz rada Socijalističkog saveza posle Petog kongresa pokazuju da je sekcija jedan od pogodnih oblika za ostvarivanje neposrednog političkog samoupravljanja radnih ljudi u komuni. Stoga osnivanju i razvijanju sekcija treba posvetiti punu pažnju.

Neposredno praćenje tokova društvenih kretanja u komuni, povezivanja i usklađivanja aktivnosti mesnih organizacija i njihovih sekcija, razmatranje problema koji se iznose na njihovim sastancima, razmena iskustava i usmeravanje njihove delatnosti u okviru osnovnih zadataka u komuni, saradnja sa društvenim organizacijama i organima samoupravljanja — postaju sada bitni elementi u metodu i sadržaju rada opštinskih odbora Socijalističkog saveza i njihovih komisija.

Da bi se omogućilo svim rukovodstvima Socijalističkog saveza da što neposrednije prate društvena kretanja i na toj osnovi donose što pravilnije političke odluke, potrebno je od opštinskog do Saveznog odbora izgrađivati takav metod rada i međusobnog povezivanja koji će obezbediti rukovodstvima potpuno međusobno informisanje radi blagovremenog sagledavanja i što pravilnijeg rešavanja najvažnijih zadataka sa svih područja našeg društvenog, ekonomskog i političkog života.

V KONGRES SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA SLOVENIJE

V kongres Socijalističkog saveza radnog naroda Slovenije održan je od 7. do 9. marta 1961. u Ljubljani.

Kongresu su, pored 562 delegata izabrana na opštimskim konferencijama, 107 članova Glavnog i Nadzornog odbora SSRN Slovenije i 60 delegata organizacija — kolektivnih članova Socijalističkog saveza, prisustvovali predstavnici glavnih odbora SSRN svih republika i član Izvršnog odbora Saveznog odbora SSRNJ Svetozar Vukmanović, koji je pozdravio Kongres u ime Saveznog odbora SSRNJ.

Referat »O nekim aktuelnim zadacima Socijalističkog saveza u komunalnom sistemu« podneo je predsednik Glavnog odbora SSRN Slovenije Miha Marinko.

U diskusiji su učestvovala 133 delegata.

SAVEZ RATNIH VOJNIH INVALIDA JUGOSLAVIJE U 1960.

Aktivnost Saveza ratnih vojnih invalida Jugoslavije (RVIJ) u 1960.¹ imala je obeležje proslave 15-godišnjice osnivanja Saveza (formiran je 28. oktobra 1945). Postignuti su značajni rezultati u daljoj zaštiti invalida i porodica palih boraca, rešavanju njihovih stambenih problema, dalje dokvalifikacije, rehabilitacije, podizanju novih odmarališta i sl., kao i organizacionom učvršćenju Saveza.

Krajem 1960. u Jugoslaviji je bilo 102.272 lična ratna vojna invalida i 211.906 porodičnih ratnih invalida.

PLENUMI. U toku 1960. održana su tri plenuma Centralnog odbora Saveza i dva sastanka Izvršnog odbora, a sastanci Predsedništva održavani su svakog meseca.

Na plenumu Centralnog odbora Saveza, održanom 5. marta 1960. u Beogradu, razmatrani su rad na stručnom osposobljavanju i zapošljavanju članstva Saveza i rad odmarališta Saveza i izvršena je raspodela sredstava dobijenih od Jugoslovenske lutrije u iznosu od 114.000.000 dinara za stipendiranje dece ratnih vojnih invalida, banjsko lečenje članova porodica palih boraca i druge namenske svrhe. Na plenumu je za predsednika Saveza umesto Miloja Mилоjevića izabran general-major Petar Brajović.

Na svečanom plenumu Centralnog odbora Saveza, održanom 29. oktobra 1960, podnesen je izveštaj »Petnaest godina rada Saveza RVIJ« i referat »Društveno-politička aktivnost Saveza i dalji zadaci organizacija«. Plenum je doneo odluku o nagrađivanju 1.565 aktivista posebnom diplomom za rad u Savezu. Diplome su dobili i novinarski kolektivi »Invalidskog lista«, »Invalidskog vestnika«, »Crvene zvezde« i »Invalidski pevski zbor« iz Ljubljane.

25. decembra 1960, posle zajedničkog plenuma centralnih odbora Saveza boraca i Saveza ratnih vojnih invalida, održan je plenum Centralnog odbora Saveza ratnih vojnih invalida na kome je usvojen program za učešće u proslavi 20-godišnjice ustanka naroda Jugoslavije.

Kongres je na kraju doneo Odluku o usvajanju izveštaja Glavnog odbora SSRN Slovenije i referata, odobrio rad Glavnog i Nadzornog odbora SSRN Slovenije i usvojio Rezoluciju o narednim zadacima.

Kongres je izabrao novi Glavni odbor od 159 članova i Nadzorni odbor od 15 članova.

Na prvoj sednici novoizabranog Glavnog odbora SSRN Slovenije za predsednika je izabrana Vida Tomšič, za potpredsednika France Kimovec, a za sekretara Stane Markič.

U Izvršni odbor izabrani su: Viktor Avbelj, Tone Bole, Dolfka Boštjančič, Tone Fajfar, Jože Ingolič, Stane Kavčič, Boris Krajer, France Kimovec, Leopold Krese, Ivan Maček, Miha Marinko, Stane Markič, Mitja Ribičič, Vitja Rode, Jože Rus, Francka Strmole, Vida Tomšič, Maks Šnuderl, Josip Vidmar dr Jože Vilfan, Marija Vilfan, Janez Vipotnik, Boris Ziherl i Mirko Zlatnar.

Na sastanku Izvršnog odbora Glavnog odbora SSRN Slovenije održanom 25. marta u Sekretarijat su izabrani: Tone Bole, Jože Ingolič, France Kimovec, Leopold Krese, Stane Markič, Mitja Ribičič, Francka Strmole, Vida Tomšič, Marija Vilfan i Mirko Zlatnar.

Izvršni odbor je izabrao 9 komisija Glavnog odbora SSRN Slovenije.

Novoizabrani Nadzorni odbor takođe se konstituisao i za predsednika izabrao Andreja Petelina.

STRUČNO OSPOSOBLJAVANJE. Savez je u 1960. posebnu pažnju posvetio daljem stručnom osposobljavanju ratnih vojnih invalida. Ovo pitanje razmatrano je na plenumima Centralnog i republičkih odbora, sastancima organizacija, savetovanjima sekretara republičkih odbora i na nekoliko stručnih sastanaka komisija za prekvalifikaciju ratnih vojnih invalida u sreskim odnosno opštinskim narodnim odborima.

U radu na stručnom osposobljavanju invalida Savez sarađuje sa Savezom boraca. Tako je stručno osposobljavanje, pored pitanja položaja boraca u ustaničkim krajevima i stambenog pitanja, bilo predmet zajedničkog plenuma centralnih odbora Saveza boraca i Saveza ratnih vojnih invalida. U preporuci Plenuma ukazuje se na široke mogućnosti za osposobljavanje boraca i ratnih invalida u sistemu stručnog obrazovanja odraslih, a na osnovu Rezolucije Savezne narodne skupštine o obrazovanju stručnih kadrova.

Dopisne, srednjoeconomske i administrativne škole za borce, koje postoje u Ljubljani, Beogradu, Sarajevu, Skopju i Titogradu, pohađa 10.864 polaznika-boraca, od kojih su 1.007 ratni vojni invalidi. Za vreme učenja polaznici ostaju u radnom odnosu i uče dopisnim putem, a ispite polažu u redovnim školama i po završetku školovanja dobijaju diplome redovnih škola. Veći deo troškova za ovakvo školovanje snose Savez boraca i Savez ratnih vojnih invalida.

Posebnu pažnju Savez posvećuje izučavanju položaja ratnih vojnih invalida i boraca-poljoprivrednih proizvođača kao i merama za njihovo potpunije uključivanje u proces modernizacije proizvodnje. U tom cilju Pokrajinski odbor Saveza ratnih vojnih invalida za Vojvodinu organizovao je 16. februara 1960. sastanak u Novom Sadu, kome su prisustvovali predstavnici Saveza boraca i Saveza ratnih vojnih invalida i zadružnih i poljoprivrednih organizacija. Krajem februara u Beogradu je održano savetovanje predstavnika centralnih odbora Saveza boraca i Saveza ratnih vojnih invalida, Sekretarijata za poljoprivredu SIV-a, Savezne uprave za boračka i invalidska pitanja, Saveza poljoprivredno-šumarskih komora, Glavnog zadružnog saveza FNRJ, Sindikata poljoprivrednih, prehrambenih i duvanskih radnika Jugoslavije i dr. Konstatovano je da se s obzirom na veliki broj učesnika narodnooslobodilačkog rata sa sela, zemljoradnjom bavi znatan procenat boraca i ratnih

¹ Vidi: »Savez ratnih vojnih invalida Jugoslavije«, »Jugoslovenski pregled«, 1959, str. 375—377 (71—73).

invalida i preporučene su mere za njihovo uključivanje u kooperaciju sa zadrugama, zatim na stručno poljoprivredne kurseve i stručne poljoprivredne škole sa ciljem da se borci i ratni vojni invalidi što potpunije uključe u savremenu poljoprivrednu proizvodnju.

Za dalje stručno osposobljavanje ratnih vojnih invalida posebno je značajna Uredba o profesionalnoj rehabilitaciji invalida.² Pravo na profesionalnu rehabilitaciju imaju ratni i mirnodopski vojni invalidi, a pod određenim uslovima i deca palih boraca. Uredba pruža šire mogućnosti za stručno osposobljavanje putem redovnog školovanja, zatim veće stipendije (od 10.000 do 14.000 dinara mesečno), mogućnost da se ratni vojni invalidi-poljoprivrednici stručno osposobljavaju na kursovima uz primanje materijalnog obezbeđenja, itd. Primena Uredbe doprineće ubrzanju procesa doškovanja onih ratnih invalida koji su posle oslobođenja završili samo stručne kurseve iz oblasti administracije, privrede i zanatstva, odnosno koji imaju uslove za dalje školovanje u srednjim stručnim i višim školama.

STAMBENA PITANJA. Osnivanjem zajedničkog stambenog fonda Saveza boraca i Saveza ratnih vojnih invalida na osnovu odluka izvršnih odbora obe organizacije na sastancima održanim 22. januara 1960. stvorena je nova osnova za rešavanje stambenog pitanja prvenstveno bolesnih i drugih boraca i ratnih invalida van radnog odnosa. U 1960. u ovaj Fond dato je iz prihoda: Jugoslovenske lutrije 450 miliona, iz budžeta republičkih izvršnih veća 300 miliona i iz stambenih fondova republika 770 miliona dinara. Pomoću tih sredstava angažovano je iz stambenih fondova komunala u većim gradovima preko 5 milijardi dinara na bazi učešća od 15 do 35%. Sa tim sredstvima u 1960. izgrađeno je ili je u toku izgradnja preko 3.000 stanova za borbe-ratne invalide i za borbe koji su van radnog odnosa.

ODMARALIŠTA. Pored odmarališta na Ohridskom jezeru koje je počelo s radom polovinom 1959. u toku 1960. završena je izgradnja odmarališta u Ivanjici (Srbija) i započeta izgradnja odmarališta u Strunjanima (Slovenačko primorje), Makarskoj, na Fruškoj gori, Trebeviću kod Sarajeva, kao i adaptacija odmarališta u Sokobanji. Radovi na najvećem odmaralištu Saveza u Igalu (180 ležaja) izvođeni su tokom čitave godine i ono će biti otvoreno sredinom 1961. Sva ova odmarališta, sa ukupnim kapacitetima od preko 800 ležaja, gradi Savez kako bi omogućio članstvu udoban odmor po pristupačnim cenama. Preduzete su mere da se oko ovih odmarališta uredi tereni za sport i rekreaciju invalida.

DRUŠTVENI ŽIVOT. U toku 1960. Savez je organizovao bogat i raznovrstan društveni život. U čast 15-godišnjice Saveza u organizacijama na terenu održane su drugarske večeri, susreti istaknutih ratnih invalida sa školskom decom, izleti (naročito u Sloveniji), predavanja o životu i radu ratnih vojnih invalida i njihovoj zaštiti. U školama u Srbiji i Makedoniji organizovani su uspešni nagradni temati o životu ratnih invalida.

U okviru proslave 15-godišnjice Saveza dodeljene su nagrade za radove iz oblasti rehabilitacije, ortopedije i za umetnička dela u kojima se tretira život i rad ratnih vojnih invalida. Nagrade u iznosu od po 100.000 dinara dobili su: za rehabilitaciju prof. dr Bogdan Breclj, dr Miroslav Zotović i Anton Fajfer; za ortopediju Antun Jež; za umetnička ostvarenja Jovan Nikolić, Anton Gržetić i Vojteh Bratuš.

10. novembra u Galeriji Doma Jugoslovenske narodne armije u Beogradu otvorena je izložba na kojoj je 17 slika, vajara i grafičara — ratnih vojnih invalida iz cele zemlje izložilo svoje radove. Novembra meseca osnovana je u Beogradu i Sekcija ratnih vojnih invalida-likovnih umetnika.

29. oktobra u prostorijama Kluba invalida u Beogradu otvorena je izložba odmarališta, izgradnje stanova i sportske aktivnosti Saveza.

² »Službeni list FNRJ«, br. 41/60. Pravilnik o sprovođenju ove Uredbe objavljen je u »Službenom listu FNRJ«, br. 47/60.

SPORTSKA AKTIVNOST. Najveću sportsku priredbu u čast 15-godišnjice Saveza predstavljalo je savezno sportsko takmičenje invalida održano od 7. do 10. oktobra u Zagrebu. Na ovom najvećem takmičenju invalida-sportista u zemlji, 230 učesnika takmičilo se u plivanju, vaterpolu, streljaštvu, stilskom hodanju s protezom, stonom tenisu, odbojci, šahu, kuglanju i u raznim lakoatletskim disciplinama. Takmičenju je u ime Svetske federacije bivših boraca prisustvovao generalni sekretar Kurtis Kompenj.

Ovom takmičenju prethodila su takmičenja invalida-sportista u opštinama, srezovima i republikama.

U toku 1960. ekipe invalida-sportista učestvovala su i na takmičenjima u inostranstvu. Tako je u francuskom skijaškom centru Kurševal, na smučarskom tromeču invalida Francuske, Jugoslavije i Austrije, održanom 23. i 24. aprila, jugoslovenska ekipa zauzela drugo mesto. Invalidi iz Jugoslavije učestvovali su od 28. juna do 2. jula na međunarodnom takmičenju u plivanju i lako atletici u Ajndhovenu (Holandija).

IZDAVAČKA DELATNOST. U toku 1960. nedeljni organ Saveza »Invalidski list« imao je prosečni tiraž od 20.000 primeraka, a organ Republičkog odbora Saveza Slovenije »Invalidski vestnik« 15.000 primeraka. 1960. godine pripremljeni su materijali za knjigu »Ratni vojni invalidi Jugoslavije«, u kojoj se prikazuje rad Saveza za proteklih 15 godina, a posebno zaštita ratnih vojnih invalida. Takođe je u prilogu prikazan život ranjenika i ratnih invalida u toku NOB. (Knjiga je u štampi i izaći će sredinom 1961.)

MEĐUNARODNE VEZE. U 1960. nastavljena je saradnja sa Svetskom federacijom bivših boraca i nacionalnim organizacijama invalida u drugim zemljama.

Delegacija ratnih vojnih invalida Jugoslavije boravila je u Poljskoj od 8. do 24. marta kao gost Udruženja ratnih invalida Poljske. Delegacija je posetila nekoliko poljskih gradova i istorijskih mesta i vodila razgovore s predstavnicima Udruženja ratnih invalida Poljske, posle čega je potpisan zajednički dokument o oblicima dalje međusobne saradnje.

U maju je održan međunarodni seminar o zapošljavanju invalida koji je organizovala Svetska federacija bivših boraca u saradnji sa Sekretarijatom SIV-a za socijalnu politiku i komunalna pitanja, Savezom boraca i Savezom ratnih vojnih invalida. Na seminaru su učestvovali stručnjaci iz 11 zemalja. Seminar je radio u maju u Zagrebu i Dubrovniku. Od jugoslovenskih učesnika, stručne referate su podneli dr Zdenko Has, dr Bogdan Breclj i dr Miroslav Zotović.

Jubilarnom kongresu povodom 20-godišnjice aktivnosti Udruženja ratnih vojnih invalida Finske, održanom juna u Helsinkiju, prisustvovao je predstavnik Saveza ratnih vojnih invalida Jugoslavije, generalni sekretar Saveza Boro Kraljević.

Kongresu Nacionalne federacije bivših republikanskih boraca Francuske, održanom u julu, prisustvovao je predsednik Saveza ratnih vojnih invalida Petar Brajović.

U Jugoslaviji je u avgustu boravila grupa od osam ratnih veterana i invalida Ujedinjene Arapske Republike koji su obišli Rijeku, Zagreb, Beograd, Skopje i proveli izvesno vreme u odmaralištu Saveza u Ohridu. Ova grupa boravila je u Jugoslaviji 25 dana.

Grupa od 95 italijanskih ratnih invalida iz Videma (Furlanija) posetila je u avgustu Sloveniju i organizaciju Saveza u ovoj Republici.

Saveznom sportskom takmičenju ratnih vojnih invalida u oktobru prisustvovao je i generalni sekretar Svetske federacije bivših boraca Kurtis Kompenj. Zamenik generalnog sekretara Svetske federacije bivših boraca Norman Akton prisustvovao je svečanom plenumu Centralnog odbora Saveza povodom 15-godišnjice Saveza.

IZVOR: Dokumentacija Saveza ratnih vojnih invalida Jugoslavije.

M. B.

»KORAK NAZAD«

(IZVOD IZ REFERATA ČLANA IZVRŠNOG KOMITETA CK SKJ VELJKA VLAHOVIĆA, ODRŽANOG NA PROŠIRENOJ SEDNICI IZVRŠNOG KOMITETA CK SKJ 10. II 1961)

Izvršni komitet Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije doneo je 22. februara 1961. odluku da se objavi referat člana IK CK SKJ Veljka Vlahovića povodom Izjave novembarskog savetovanja u Moskvi, koji je bio podnet na proširenoj sednici Izvršnog komiteta 10. februara. Referat Veljka Vlahovića objavljen je u listu »Komunist« u broju od 23. februara.

U odluci Izvršnog komiteta CK SKJ stoji, između ostalog, sledeće:

»Početkom decembra 1960. godine objavljena je Izjava sa savetovanja komunističkih i radničkih partija, koje je u novembru održano u Moskvi.

Kao što je poznato, u tom dokumentu je još jedanput izvršen veoma grub napad na Savez komunista Jugoslavije, na našu spoljnu i unutrašnju politiku, na socijalističku Jugoslaviju u celini.«

»... Izvršni komitet Centralnog komiteta SKJ, u želji da ograniči negativne posledice ovakvog napada, sveo je našu reakciju na najmanju moguću meru.

Međutim, ova naša suzdržljivost izgleda da se potpuno pogrešno tumači.

To se ogleda u činjenici da se za proteklo vreme od objavljivanja Izjave kampanja protiv socijalističke Jugoslavije nastavila i pooštrila ne samo u Narodnoj Republici Kini i Albaniji, već i u Sovjetskom Savezu i nekim drugim zemljama i partijama. Na plenumima koji su održani povodom Izjave u novinama i časopisima, preko radio-emisija, u predavanjima, izvršeni su dalji napadi na našu zemlju, na našu spoljnu i unutrašnju politiku.

Kulminacija tih napada je dostignuta na Četvrtom kongresu Albanske partije rada, koji je održan pod znakom grubih provokacija protiv naše zemlje, uz prisustvo i podršku u tim napadima delegacija komunističkih partija drugih zemalja, a naročito nekih zemalja lagera.

Albanski kongres veoma jasno pokazuje kakvim snagama u radničkom pokretu služe napadi u Izjavi sa moskovskog savetovanja protiv socijalističke Jugoslavije, i da albanskom rukovodstvu nije bilo teško napraviti korak dalje od grubih napada na našu zemlju u pravcu hladnoratovske histerije, avanturizma i policijskih mahinacija, pokušavajući da i ovog puta provokativnim uplitanjem Jugoslavije razmrsi jedan svoj unutrašnji delikatni problem.«

»... Suočen s takvim razvojem kampanje, Izvršni komitet Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije je odlučio da se objavi referat druga Veljka Vlahovića, podnet na proširenoj sednici Izvršnog komiteta 10. februara, kako bi se s njim upoznale organizacije i članstvo Saveza komunista Jugoslavije, kao i članstvo drugih društveno-političkih organizacija.«

*

Na početku referata Veljko Vlahović je istakao da Izjavi objavljenoj početkom decembra 1960, posle završenog savetovanja komunističkih i radničkih partija u Moskvi, njeni autori pridaju naročiti značaj i da objavljivanje tog dokumenta proglašuju za »istorijski događaj svjetskog značaja«.

»Treba odmah istaći«, rekao je Vlahović, »da SKJ ovom dokumentu ne pridaje takav značaj, kao što nije pridavao takav značaj ni ranijim sličnim izjavama i deklaracijama.

Izjava nas interesuje s dvije tačke gledišta. Prvo sa gledišta tretiranja našeg radničkog pokreta, borbe za socijalizam u našoj zemlji i razvika socijalističke Jugoslavije kao jednog od specifičnih oblika socijalističkog razvika. Drugo, sa gledišta načina na koji se tretiraju aktuelni problemi koji zadiru u djelatnost svih partija i pokreta koji se bore za socijalizam.«

Grubi napadi na Jugoslaviju, sadržani u Izjavi, slični su ranijim napadima. No, oni »ipak zaslužuju odgovor prije svega zato da bi se sagledali njihova suština i ciljevi. Očigledno je da oni imaju za cilj da se nanese šteta socijalističkoj Jugoslaviji, da joj se oteža izgradnja socijalizma, da se pruži podrška reakcionarnim snagama u borbi protiv socijalizma u Jugoslaviji, da se oteža međunarodni položaj Jugoslavije, kako bi se, time, izvršio na jugoslovenske komuniste pritisak da se odreknju svog specifičnog puta u izgradnji socijalizma, odnosno svog shvatanja da savremeni socijalizam treba da se bori za naprednije oblike razvoja od onih koji su već postignuti«.

Uprkos uveravanja pojedinih rukovodilaca zemalja socijalističkog lagera da će se međudržavni odnosi sa Jugoslavijom normalno razvijati, već se zapažaju negativne posledice Izjave, i to na raznim područjima međusobnih odnosa, čak i na onim gde je očigledna obostrana korist saradnje.

Ukazujući na činjenicu da nije u pitanju nikakva ideološka diskusija, već napad na politiku jedne nezavisne zemlje, Vlahović je rekao:

»Kada se, poslije svih iskustava iz proteklih dvanaest godina, ponavljaju slični pokušaji, onda se nameće logičan zaključak da radnički pokret, i pored svojih očiglednih uspjeha, prolazi kroz mučan i težak proces oslobađanja od negativne prakse iz prošlosti. U isto vrijeme se gomilaju nove negativne pojave u procesu razvika socijalizma, koje se nadovezuju na stare i povezane sa ostacima stare negativne prakse daju neke nove kvalitete savremenim problemima borbe za socijalizam.

Pa ipak, treba odmah na početku podvući da postoji velika razlika između situacije 1948. i 1961. godine, kako u našoj zemlji, tako i u komunističkom dijelu međunarodnog radničkog pokreta u cjelini.

Nama su danas mnogi problemi jasniji i možemo ih posmatrati i analizirati mirnije, hladnokrvnije. U proteklom periodu smo stekli bogato iskustvo, postigli smo značajne rezultate u društvenom i ekonomskom razviku i odredili puteve daljeg razvika za naredni period.

U međunarodnom radničkom pokretu se, istovremeno, odvijao proces sagledavanja novih problema i zadatka. Taj proces je još u fazi narastanja, suočen je s velikim teškoćama, — na širokom području se vodi borba između snaga napretka i onih snaga koje predstavljaju kočnicu daljem razviku.

Prije dvanaest godina, takozvani jugoslovenski problem je bio, formalno, jedini problem u međunarodnom komunističkom pokretu. U međuvremenu su otvoreno izbili na površinu stvarni problemi, koji se više ne mogu zaobići. To pokazuje i sama činjenica da su savjetovanja In'ormacionog biroa nekih komunističkih i radničkih partija bila sazvana 1948. i 1949. godine isključivo u vezi sa Jugoslavijom, dok je posljednje savjetovanje sazvano u vezi sa sasvim drugim pitanjima, koja sa socijalističkom Jugoslavijom nemaju direktne veze. Utoliko su apsurdniji, nelogičniji i štetniji stavovi formulisani u Izjavi savjetovanja komunističkih i radničkih partija u Moskvi koji se odnose na Jugoslaviju.«

O PRINCIPIJELNOJ I O NEPRINCIPIJELNOJ KRITICI

Jugoslavija je uvek bila za principijelnu, objektivnu i dobronamernu kritiku i diskusiju.

»Međutim, šta se u praksi dešava?«, nastavio je Vlahović. »Uzmimo za primjer ocjenu društvenog sistema u našoj zemlji. Svi epiteti koji su zakačeni našoj zemlji u Izjavi moskovskog savjetovanja dovode do zaključka da je Jugoslavija zemlja koja sa socijalizmom nema nikakve veze. Istina, nije izričito rečeno da nismo socijalistička zemlja. Ali, zar može biti socijalistička ona zemlja čija je

rukovodeća politička snaga, izdala i proglasila zastarjelim marksizam-lenjinizam'; „koja je sebe dovela u položaj zavisnosti od imperijalista"; „koja nanosi štetu jedinstvu svih miroljubivih snaga i država" itd. itd.? Očigledno je da ne može. Učesnici moskovskog savjetovanja su se, prihvatajući ovakve formulacije, našli u nezavidnom položaju. Do 1948. godine svi su priznavali da je Jugoslavija socijalistička zemlja. Slijedećih sedam godina je prihvaćena formulacija da je Jugoslavija zemlja „sa fašističkim režimom". Onda je nastupio period u kome su se svi utrkivali ko će prvi priznati socijalistički karakter naše zemlje.

Zatim je Vlahović citirao neke od tih izjava koje ukazuju na apsurdni položaj u kome su se našli »kritičari« Jugoslavije.

Ovakav stav prema Jugoslaviji samo je odraz određenih shvatanja i prakse na mnogo širem području. Pre nekoliko godina u svim komunističkim partijama mnogo se pisalo i govorilo o specifičnostima puteva razvika socijalizma u pojedinim zemljama i bogatstvu formi u kojima će se socijalizam rađati. Ti stavovi veoma su jasno došli do izražaja u Deklaraciji o odnosima između SKJ i KP SS, koja je 20. juna 1956. godine potpisana u Moskvi.

Međutim, Izjava nedavnog savjetovanja negira te stavove u suštini. Pri razmatranju razvika socijalizma, u Izjavi se težište stavlja na »opšte istine«, na »opšte principe«, na stvaranje jedinstvenog prototipa novog društva. O bogatstvu formi razvika socijalizma nema ni reči.

»Učesnici savjetovanja u Moskvi«, rekao je Vlahović, »su se u stvari izjasnili za jednu određenu formu socijalističkog razvika. Pošto se praksa socijalističkog razvika u Jugoslaviji ne može uklopiti u tako određenu formu i ima svoje specifične oblike, rješenje je nađeno u tome da se naš socijalistički razvika anatomije i da mu se ne prizna socijalistički karakter. Na taj su način autori Izjave — iako su se, formalno, izjasnili za socijalizam u cjelini — u stvari stali na poziciju podrške određenom, u suštini dogmatsko-birokratskom shvatanju kretanja društva ka socijalizmu. Oni su za socijalizam u djelovima, a ne za socijalizam u cjelini. U praksi to znači sužavanje i sputavanje fronta borbe za socijalizam, negiranje teze da „bogatstvo formi razvika socijalizma doprinosi njegovom jačanju".«

OBLICI SARADNJE U RADNIČKOM POKRETU

Čitava praksa socijalističkog razvika posle drugog svetskog rata sve više aktualizuje problem iznalaženja takvih oblika saradnje u radničkom pokretu koji će omogućiti sprovođenje nesocijalističkih metoda i nesocijalističke prakse u tim odnosima. Već je u odluci o raspuštanju Komunističke internacionale, maja 1943. godine, konstatovano da je davno pre rata postajalo sve jasnije da će »rješenje zadataka radničkog pokreta svake pojedine zemlje snagama na kakvog međunarodnog centra nailaziti na nesavladive prepreke«.

Mnoštvo primera iz proteklih 17 godina potvrđuju ovu konstataciju. U međuvremenu su birokratsko-dogmatske snage u radničkom pokretu ulagale velike napore da stvore takav centar za ocenjivanje i tumačenje šta je pravilno a šta nepravilno, šta je marksističko a šta nemarksističko.

Tekst Izjave pokazuje da je taj problem bio stalno prisutan na savetovanju u Moskvi. Međutim, on ne samo da nije rešen, već stav zauzet prema socijalističkoj Jugoslaviji, i neki drugi stavovi, pokazuju da je problem još više zaoštrjen.

»Zamisao da ovakva savjetovanja«, naglasio je Vlahović, »mogu preuzeti ulogu međunarodnog foruma čije su odluke obavezne za sve, odnosno odigrati ulogu rukovodećeg centra koji bi zamijenio raniju ulogu Izvršnog komiteta Komunističke internacionale, odraz su prije svega nenaučnog i subjektivnog pristupanja problemima savremenih društvenih kretanja u svijetu, nedovoljnog sagledavanja suštine problema savremene borbe za socijalizam i neregulisanog problema kakav karakter treba da imaju odnosi među komunističkim partijama, prije svega među onim komunističkim partijama koje su na vlasti i čija je odgovornost za dalji uspjeh borbe za socijalizam daleko najveća.«

Moskovsko savetovanje je pošlo linijom iznalaženja kompromisa između različitih stavova i tendencija, linijom »šabloniziranja, mehaničkog izravnavanja, poistovjećivanja taktičkih pravila borbe«, tako da su se, u okviru jedinstvene Izjave, stavovi i gledišta koji odražavaju objektivna savremena društvena kretanja u svetu našli zajedno sa birokratsko-dogmatskim shvatanjima.

To daje mogućnost najrazličitijim tumačenjima pojedinih stavova u Izjavi, a sve u ime marksizma-lenjinizma.

U kineskim tumačenjima Izjave naročito se naglašava da je KP Kine već davno formulisala mnoge stavove koji se tumače kao novi. Na osnovu tumačenja u kineskoj štampi proizlazi da pozitivnu ulogu u sagledavanju nove političke linije međunarodnog komunističkog pokreta nije odigrao XX kongres KP SS već Mao Ce Tung, koji je tu liniju formulisao još pre 10 godina. Za rukovodioce kineske KP veoma je karakteristična želja da istaknu svoj primat, neku vrstu svog monopola na tumačenje savremenih pojava i događaja, svoje pretenzije na monopolistički položaj u tumačenju i daljem razvijanju marksizma. Zbog toga nije slučajna ni pojava da se ti isti rukovodioci bore za primat u tumačenju revizionizma, a pre svega takozvanog jugoslovenskog revizionizma.

»Oni osjećaju«, rekao je Vlahović, »da je čitav razvika u radničkom pokretu usmjeren protiv monopolističkog položaja jedne ličnosti, ili jedne partije, odnosno, bolje rečeno, jedne zemlje. Dovodeći takozvanu borbu protiv revizionizma do absurda, oni u stvari žele da eliminišu svaki otpor svojim stavovima i da se međunarodnom komunističkom radničkom pokretu nametnu kao arbitri. Očigledno je da se krajnji proizvod ne ispoljava više samo u „ideološkom" monopolu, već dobija i sasvim konkretne političke oblike, ispoljavajući se kao tendencija da se princip ravnopravnosti naroda podredi principu „rukovodeće uloge".«

Dalji razvika događaja će, nesumnjivo, još jednom pokazati da se radničkom pokretu ne mogu nametati arbitri koji bi bili jedino ovlašćeni tumači marksizma, isto onako kao što mu se ne mogu nametati ni bilo kakvi oblici hegemonizma. U ravnopravnoj saradnji naroda na socijalističkom putu praksa je bila i ostaje jedini stvarni sudija ispravnosti ili pogrešnosti pojedinih stavova i teorija.«

KO SE OD KOGA »OGRAĐUJE«

SKJ se nikada nije ograđivao od drugih partija i pokreta, već naprotiv, smatrao da bi bila korisna saradnja sa svim partijama i pokretima radničke klase koji žele ravnopravnu, iskrenu, principijelnu saradnju. Međutim, samo savetovanje u Moskvi je »pokazalo ko se od koga „ograđuje". Pošto je Savez komunista Jugoslavije jedina komunistička partija koja nije bila pozvana na moskovsko savetovanje, postavlja se pitanje koji je forum odlučivao o pozivanju ili nepozivanju Saveza komunista. Princip ravnopravnosti bi zahtijevao da o takvom pozivu odlučuje sam Savez komunista. Normalno bi bilo, kada se određuje stav o revolucionarnom pokretu jedne zemlje, da ona bude prisutna takvoj diskusiji. Međutim, u praksi se desilo suprotno. Učesnici savjetovanja su se ogradili od Saveza komunista, potpisali su nekoliko rečenica najgrubljih kleveta i napada na našu zemlju i našu politiku, upuštajući se čak u grubo miješanje u naše unutrašnje stvari, i sve to preglasili, kako je izjavio Gomulka na Sedmom plenumu Centralnog komiteta Poljske ujedinjene radničke partije, »opštom i principijelnom kritikom«. U svoje vrijeme i Gomulka je iskusio posljedice takve „opšte i principijelne kritike", ali izgleda da se neke stvari brzo zaboravljaju«.

POLITIKA NA DVA KOLOSEKA

Izjava pokazuje da se u vodećim partijama komunističkog pokreta još prave ustupci snagama koje vuku radnički pokret na preživele, fosilne pozicije, iako praksa zahteva brže i temeljnije razumevanje savremenih potreba. To potvrđuje i činjenica da rukovodioci nekih komunističkih partija u kampanji protiv Jugoslavije uporno primenjuju iste one metode koje su već davno doživele potpuni krah.

Povremeno se daju izjave u pojedinim socijalističkim zemljama o potrebi daljeg razvijanja odnosa sa Jugoslavijom. Tako je, na primer, sovjetski ministar inostranih poslova Andrej Gromiko pred Vrhovnim sovjetom SSSR rekao da se »odnosi sa Federativnom Narodnom Republikom Jugoslavijom mogu okarakterisati kao dobri« i dodao da se sa zadovoljstvom može primetiti da se u osnovnim međunarodnim pitanjima stavovi dveju zemalja podudaraju.

»Ovakve izjave«, naglasio je Vlahović, »su svakako pozitivne i uticale bi na stvaranje bolje atmosfere, kada ne bi dolazile u sukob sa drugim izjavama, u kojima se tvrdi da naša spoljna politika »nanosi štetu jedinstvu svih miroljubivih snaga i država«. Nemoguće je dovesti u sklad konstataciju da se u osnovnim međunarodnim pitanjima stavovi dviju zemalja podudaraju s apelom na borbu protiv naše spoljne politike. Nemoguće je izražavati nadu u dalji razvitak saradnje između dviju zemalja u borbi za mir i smanjenje međunarodne zategnutosti — i napadati miroljubivu politiku naše zemlje.

Znamo da ima i takvih tumačenja da je to politika na dva kolosjeka. Jedan je takozvani ideološki kolosjek, a drugi kolosjek međudržavnih odnosa. Očigledno je da ta dva kolosjeka idu u dva suprotna pravca. U odnosima među socijalističkim zemljama ne mogu postojati dva kolosjeka.«

»... Takvi stavovi u odnosu na socijalističku Jugoslaviju izazivaju zabunu u svijetu, a kod nas samih se postavlja pitanje: kakva će se politika ubuduće voditi prema našoj zemlji? Izjava gura u pravcu jedne negativne politike, s veoma lošim posljedicama, dok neki zvanični govori otvaraju drukčiju perspektivu. Ne ostaje nam ništa drugo nego da izrazimo nadu da će u međusobnim odnosima prevagnuti interes borbe za mir i jačanje međunarodne saradnje.

Kada se kod nas govori o državnim i partijskim odnosima, mi nikada te odnose nijesmo razlikovali u smislu vođenja politike na dva kolosjeka. Razlika je u tome što smo uvijek insistirali na unapređenju i razvijanju međudržavnih odnosa želeći pri tome da stvorimo takvu situaciju za tretiranje ideoloških pitanja u kojoj bi se na normalan, konstruktivan način mogla razmatrati različita shvatanja.«

O METODU TAKOZVANE IDEOLOŠKE KRITIKE

U nekim komunističkim partijama se na dva načina vrši »informisanje« članstva o našoj zemlji. Postoje javne informacije, za koje znamo da ne daju objektivnu sliku naše stvarnosti, a postoje i interne, u kojima se često iznose svakojake intrige i netačna obaveštenja.

»Jedna od posljedica primjene takvih metoda«, rekao je Vlahović, »jest i praksa da se revolucionarni pokret jedne zemlje, čim nastupe neke razlike u pogledima, napada, optužuje, o njemu se javno govori, dok se o drugim pokretima čuti, ili se o njima govori ezopovskim jezikom. Nije nikakva tajna da je posljednje moskovsko savjetovanje sazvano povodom razmimoilaženja s određenim stavovima kineske Komunističke partije. Međutim, o tome u Izjavi i kasnijim člancima i referatima na pojedinim plenumima nema ni riječi. Očigledno zbog toga što je riječ o velikoj zemlji. Za Jugoslaviju, budući da je manja, važe druga pravila. Prema maloj zemlji su dozvoljena sva sredstva, a s velikom se prave neprincipijelni kompromisi.«

Osvrćući se na »brigu« autora Izjave za revolucionarne tekovine jugoslovenskih naroda, Vlahović je napomenuo da su oni izgubili iz vida da nijedan jugoslovenski građanin nije zaboravio da su nekim naizgled »čisto ideološkim« sukobima oko »marksizma-lenjinizma« sledile veoma opipljive ekonomske sankcije. Mogu li jugoslovenski građani, posle toga, doći do zaključka da ekonomska saradnja Jugoslavije sa socijalističkim zemljama predstavlja stabilan oslonac socijalizma u Jugoslaviji i njene nezavisnosti? Autori Izjave svakako bi bolje uradili da su se pozabavili samom činjenicom da je bilo moguće primenjivati ekonomske sankcije protiv jedne socijalističke zemlje, umesto

što prebacuju Jugoslaviji njeno staranje o svom sopstvenom ekonomskom napretku putem saradnje sa svim zemljama koje žele takvu saradnju na ravnopravnoj osnovi.

O POLITICI KOEGZISTENCIJE

Izjava se izjašnjava za politiku koegzistencije i ravnopravne međunarodne saradnje. Međutim, proizlazi da autori Izjave smatraju da ovi principi ne važe za Jugoslaviju. Protiv nje je dozvoljen hladni rat, u njenom slučaju je dozvoljeno uplitanje u unutrašnje poslove. Protiv nje je bila dozvoljena blokada i poništavanje zaključenih obaveza. Ona ne sme razvijati ekonomske odnose sa SAD i drugim kapitalističkim zemljama.

U Izjavi je iznesena »gruba optužba da vodimo podrivačku djelatnost protiv socijalističkog lagersa i svetskog komunističkog pokreta«. Očigledno je da je ovde reč o drugoj stvari, o kojoj autori Izjave nisu hteli da govore. Reč je o jugoslovenskom unutrašnjem razvitku i rezultatima tog razvika.

»Poznato je«, rekao je Vlahović, »da unutrašnji razvitak u našoj zemlji privlači veliku pažnju radnih ljudi u inostranstvu, uključujući i interesovanje većeg broja komunista. Nekim ljudima to, izgleda, smeta; ali mi tu ne možemo ništa učiniti. Ne možemo mijenjati naše uređenje, ukinuti radničke savjete i društveno samoupravljanje zbog stavova i shvatanja onih kojima se naš sistem ne dopada. Oni se varaju ako misle da, kada ne bi bilo Jugoslavije s njenim sistemom, ljudi ne bi postavljali zahtjeve za većom demokratskošću unutrašnjeg razvika pojedinih zemalja. To su problemi koje je sam život postavio na dnevni red, nezavisno od postojanja ili nepostojanja jugoslovenske stvarnosti. Svaka zemlja će to morati rješavati ne po uzoru na Jugoslaviju, već prema sopstvenim mogućnostima i potrebama.«

U Izjavi kulminaciju optužbi protiv Jugoslavije predstavlja tvrdnja da »pod izgovorom vanblokove politike oni (to jest jugoslovenski revizionisti) razvijaju takvu aktivnost koja nanosi štetu jedinstvu svih miroljubivih snaga i država«.

Postavlja se pitanje: šta ostaje od proklamovanja želje za jačanjem koegzistencije, kad se na spoljnu politiku Jugoslavije — zemlje poznate po svojoj borbi za afirmaciju aktivne koegzistencije, za unapređenje mira i mirne saradnje — bacaju ovakve klevete?

»Takav stav prema Jugoslaviji«, nastavio je Vlahović, »neminovno vuče na logičan zaključak da autori Izjave u razmatranju problema rata i mira polaze sa gledišta neminovnosti daljeg produbljivanja blokove podjele svijeta, daljeg grupisanja snaga oko blokova, daljeg zaostravanja međublokovskih antagonizama. Jedino se na osnovu takve logike može vršiti napad na jednu socijalističku zemlju, budući da ona ne pripada blokovima, a interesi međublokovske borbe, kako neki shvataju, zahtijevaju prihvatanje blokovskog mehanizma. Ali to nema ničeg zajedničkog sa proklamovanjem politike mira i miroljubive koegzistencije.«

Strah od koegzistencije u nekim krugovima u stvari je strah za sopstvene, lične društveno-političke i ekonomske pozicije, jer afirmacija politike koegzistencije ne obezbeđuje te krugove od društvenih procesa i promena. To, pre svega, važi za kapitalističku klasu. U radničkom pokretu postoji druga vrsta ljudi. Njima politika koegzistencije ne ugrožava lično bogatstvo, kao kod kapitalista, ali ugrožava opstanak konzervativnih shvatanja i birokratsko-etatističkih pozicija jer afirmacija principa koegzistencije znači, s jedne strane, dalje slabljenje kapitalističkog sistema, a sa druge strane dalje jačanje socijalističke demokratije i smanjivanje mogućnosti za birokratski monopolizam vlasti. Zbog toga birokratskim snagama u radničkom pokretu nisu tuđi neki aspekti politike hladnog rata.

Dogmatske snage u radničkom pokretu predstavljaju veliku kočnicu za jedno šire, sveobuhvatnije, naučnije razumevanje problema rata i mira.

ODNOS PREMA PROBLEMIMA DALJEG RAZVITKA SOCIJALIZMA

»Veoma je karakteristično i to«, nastavio je Vlahović, »da su u Izjavi zaobiđeni problemi razvitka socijalizma. Ispada, nekako, da je u socijalističkim zemljama (osim u Jugoslaviji) sve riješeno, problema nema. Međutim, svima je jasno da nema društvenog sistema bez problema i da se socijalističko društvo razvija savlađivanjem velikog broja prepreka i problema. Ako bi se ti problemi analizirali na objektivni način, to bi svakako doprinijelo daljoj mobilizaciji radnih ljudi u socijalističkim zemljama za savlađivanje prepreka, a interesovanje ljudi u kapitalističkim zemljama bilo bi još veće za sve aspekte života u zemljama koje grade socijalizam.«

Suštinu neravnomernosti kretanja socijalizma i političke i društvene posledice te neravnomernosti Izjava uopšte nije ni dodirнула. Proizvod političke i društvene neravnomernosti razvitka socijalizma jesu i razlike u stavovima o izvesnim problemima između rukovodstva pojedinih komunističkih partija, pre svega između onih komunističkih partija koje su na vlasti.

»U radničkom pokretu«, konstatovao je Vlahović, »se sve više uvodi praksa neke vrste tajne diplomatije. U užem krugu se raspravlja o razlikama, iznose najoprečnija mišljenja, a prema članstvu partije i prema radničkoj klasi u cjelini se istupa formalno jedinstveno... Ako se praksa 'tajne diplomatije' u radničkom pokretu nastavi, efikasnost borbe radničke klase će se neminovno smanjivati, a to će izazvati još veću uškopljenost teorijske misli i naučne razrade savremenih problema socijalizma.«

ODNOS PREMA NERAZVIJENIM ZEMLJAMA

Jedan od krupnih problema savremenog čovečanstva jeste razvitak nerazvijenih zemalja. Socijalističke zemlje su se angažovale u pružanju pomoći nerazvijenim zemljama. Logično bi bilo da je sa savetovanja izišao konkretan plan za dalju pomoć nerazvijenim zemljama. Međutim, umesto toga zauzet je pokroviteljski stav prema oslobodilačkim pokretima. Očigledno je da učesnici savetovanja nisu potpunije sagledali suštinu raspadanja kolonijalnog sistema, nisu uzeli dovoljno u obzir činjenicu da se to raspadanje vrši u eri neprekidnog jačanja socijalizma kao društvenog sistema. Novooslobođene zemlje, očigledno, ne žele da se razvijaju na kapitalistički način, ne samo zbog toga što je to društveni sistem njihovih eksploatatora, već i zbog težnje i potreba eksploatisanih naroda da brže likvidiraju teške posledice vekovne eksploatacije, što mogu postići samo orijentacijom na socijalistički put razvitka. Priznati to znači priznati i progresivnost nacionalno-oslobodilačkih pokreta i s tim pokretima uspostaviti takve odnose u kojima bi se u potpunosti poštovao princip ravnopravnosti, nemešanja u unutrašnje stvari, a ne bi se težilo odnosu superiornosti i blagonaklonog pokroviteljstva, ili odnosu sektaštva, koji neminovno dovodi do izolacije komunističkih partija u pojedinim zemljama-bivšim kolonijama.

ODNOS JUGOSLAVIJE PREMA IZJAVI

»Naš odnos prema tom dokumentu«, rekao je u zaključku Vlahović, »treba da proizlazi iz realne analize stanja u savremenom radničkom pokretu. Izjava prije svega odražava stvarnost u socijalističkim zemljama i komunističkim partijama. Ona je odraz stanja i zrelosti ideološke misli u savremenoj etapi borbe za socijalizam. Ona odražava stvarnost borbe za socijalizam u današnjim uslovima, sa svim pozitivnim ostvarenjima i negativnim pojavama koje prate tu borbu. U odnosu na značaj XX kongresa Komunističke partije Sovjetskog Saveza Izjava znači korak nazad. U nekim drugim stavovima ona odražava potrebu da se niz

problema dublje sagleda. U cjelini, dobija se utisak da su se progresivne snage donekle povukle, dok potrebe daljeg razvitka socijalizma zahtijevaju da se brže i smjelije napreduje.

Korak nazad se ogleda prije svega u tome što ovaj dokument nije pravi izraz razvitka i snage socijalizma kao društvenog sistema, koji uprkos svim teškoćama neprekidno narasta i jača. Čovjek se ne može oteti utisku da je na formulisanje pojedinih stavova uticala i negativna politika pojedinih zapadnih imperijalističkih krugova i da je baš takva negativna politika izazvala drugu vrstu negativne reakcije, koju karakteriše izvjesna zbuđenost pred teškoćama i komplikacijama savremene međunarodne situacije.

Baš u vrijeme moskovskog savetovanja došla je do izražaja provokativna politika agresivnih imperijalističkih krugova u raznim djelovima svijeta. Takva politika je bila neosporni zakulisni saveznik birokratskih snaga u rukovodstvu pojedinih partija. Međunarodna situacija nije mogla biti nepovoljnija za atmosferu u kojoj se održavalo savetovanje u čije osnovne ciljeve je spadalo zauzimanje jasnijeg stava o problemima rata i mira u svijetu. Međutim, to ne smije biti opravdanje za kompromise koji su napravljeni u nizu formulacija Izjave. To može biti samo djelimično objašnjenje jednog dijela uzroka za kompromise koji su napravljeni.«

Nesumnjivo je da će dalji razvitak događaja još jedanput pokazati svu štetnost ovakve politike.

NEGATIVNE POSLEDICE

Sumirajući na kraju glavne negativne posledice napada na Jugoslaviju, Vlahović je, između ostalog, rekao: »Očigledno, ovakvi napadi ohrabruju one snage u komunističkim partijama kojima je kampanja protiv socijalističke Jugoslavije postala sastavni dio unutrašnjeg političkog života, sa ciljem da se skrene pažnja radnih ljudi sa sopstvenih problema. O tome već svjedoče gotovo svakodnevni napadi na našu zemlju u štampi i preko radija u NR Kini i Albaniji, pošto je moskovska Izjava ozakonila i legalizovala njihovu dosadašnju kampanju.

Svi ti napadi doživjeće ubuduće istu sudbinu kao i oni iz prošlosti, iz prostog razloga što naša zemlja čvrsto korača putem sve potpunijeg socijalističkog razvitka, što naša zemlja dosljedno sprovodi politiku mira i svestrane saradnje sa svim zemljama koje žele s nama da sarađuju na principu ravnopravnosti, uzajamnog poštovanja i nemišanja u unutrašnje stvari i, na kraju, što su naši narodi prožeti duhom solidarnosti sa klasnom borbom proletarijata drugih zemalja i znaju da izraze duboke simpatije prema oslobodilačkoj i antikolonijalnoj borbi potlačenih naroda. Drukčiju politiku ne može da vodi naša zemlja, jer smo svoju slobodu stekli u žestokoj i krvavoj revolucionarnoj borbi.

Što se tiče naše politike prema socijalističkim zemljama i komunističkim partijama, mislim da u toj politici nemamo šta da mijenjamo.«

Na kraju Vlahović je ukazao na »činjenicu da su razne izjave, deklaracije i slični dokumenti najčešće odraz određenih, vremenski ograničenih situacija, sticaja okolnosti, a da je život mnogo bogatiji, dinamičniji. Život traži i nalazi potrebna pozitivna rješenja. On izbacuje na površinu one pozitivne snage u radničkom pokretu koje su sposobne da nađu odgovarajuća rješenja. Tako je bilo i do sada. Nema sumnje da će tako biti i ubuduće. U tom smislu ne bi trebalo precijeniti negativne posljedice Izjave. Život će, ipak, ići dalje svojim putevima, a ne putem koji je konstruisan i popločan verbalnim kompromisima, formulisanim u Izjavi«, završio je svoj referat Veljko Vlahović.

(Vidi: »Savetovanje predstavnika komunističkih partija u Moskvi i Jugoslaviji, »Jugoslovenski pregled«, 1961, str. 7—8 (1—2).)

J. S.

LOKALNE RADNE AKCIJE OMLADINE U 1960.

Osim na saveznim dobrovoljnim radnim akcijama,¹ omladina sve više učestvuje u rešavanju aktuelnih privrednih i komunalnih problema u republikama, srezovima i opštinama putem republičkih i lokalnih radnih akcija.

U toku 1960. omladina je, samostalno ili u saradnji sa organizacijama Socijalističkog saveza i drugim društvenim organizacijama, učestvovala na izgradnji brojnih objekata društvenog standarda, uređenju naselja, melioraciji zemljišta, pošumljavanju goleti, poljoprivrednim radovima i sl.

*Lokalne radne akcije naseljskog karaktera*² na kojima je omladina učestvovala organizovana u brigade ili čete koje su formirali sreski i opštinski komiteti NO, postale su pogodan oblik društvenog i političkog vaspitanja omladine, a ujedno predstavljaju i značajan materijalni doprinos društvenoj zajednici.

Još je veći ekonomski efekat *povremenih lokalnih radnih akcija*, koje organizuju aktivni Narodne omladine u školama, fabrikama, ustanovama i selima ili pojedini opštinski komiteti Narodne omladine. Na povremenim lokalnim akcijama tokom 1960. u Srbiji je učestvovalo blizu milion omladinaca i omladinki, u Hrvatskoj oko 250.000, u Sloveniji oko 30.000, u Bosni i Hercegovini oko 300.000, u Makedoniji oko 125.000 i u Crnoj Gori oko 46.000.³ Narednih godina povremene lokalne akcije će zauzeti još značajnije mesto u celokupnim radnim akcijama omladine zbog jednostavne organizacije i znatnog finansijskog efekta (one se obično izvode u slobodnim poslepodnevnim časovima ili nedeljom i ne zahtevaju gotovo nikakve finansijske izdatke oko ishrane, smeštaja itd.).

Sve lokalne radne akcije traju od 1. aprila do 29. novembra. Na njima je u 1960. učestvovalo preko 2.000.000 mladića i devojaka, koji su dali preko 20 miliona dobrovoljnih radnih časova.

U uslovima daljeg društvenog i privrednog razvitka, masovna inicijativa omladine kao i ostalih građana da dobrovoljnim radom doprinesu bržoj izgradnji dobija sve veći značaj. Stoga je 17. marta 1961. Savezni odbor SSRNJ uputio pismo republičkim glavnim odborima Socijalističkog saveza u kome se ukazuje na zadatke oko organizovanja i sprovođenja dobrovoljnih radnih akcija i na neophodnost da se »u ovoj oblasti više i sistematskije nego do sada objedine aktivnosti Socijalističkog saveza, Narodne omladine, organa narodne vlasti, kao i niza privrednih i društvenih organizacija i institucija«. U pismu se takođe ističe da sve opštine i srezovi »treba da pristupe formiraju posebnih stalnih odbora za dobrovoljne radne akcije, sastavljenih od predstavnika društveno-političkih i drugih organizacija, organa narodne vlasti i privrednih organizacija. Ti odbori baviće se pitanjima koja nameću organizovanje i sprovođenje dobrovoljnih radnih akcija i na taj način će uticati da se usklade težnje i želje omladine i građana sa mogućnostima i potrebama komune i šire društvene zajednice. Organizacije Socijalističkog saveza i Narodne omladine treba da preduzmu neophodne mere da se ovi odbori formiraju i u opštinama i srezovima i da vode političku brigu o njihovom radu«. U pismu se ističe i značaj stručnih kurseva na radnim akcijama, a »posebno potreba za širom društvenom brigom o prihvatanju i daljem stručnom osposobljavanju i zapošljavanju omladine koja dolazi sa radnih akcija«.

¹ Vidi: »Omladinske radne akcije«, »Jugoslovenski pregled«, 1958, str. 61–65 (7–11); »Auto-put 1958. Ljubljana–Zagreb«, »Jugoslovenski pregled«, 1958, str. 437–438 (41–42); »Auto-put 1959«, »Jugoslovenski pregled«, 1959, str. 419–422 (79–82); »Auto-put 1960«, »Jugoslovenski pregled«, 1960, str. 505–507 (61–63).

² Lokalne radne akcije naseljskog karaktera traju od 7 dana do 2 meseca i za to vreme učesnici stalno borave u posebno izgrađenim naseljima na radištu.

³ Svi podaci u tekstu prema dokumentaciji Centralnog komiteta Narodne omladine Jugoslavije.

LOKALNE RADNE AKCIJE NASELJSKOG KARAKTERA

Narodna omladina je u 1960. organizovala 50 lokalnih radnih akcija naseljskog karaktera, na kojima je učestvovalo 26.986 omladinaca i omladinki u 267 omladinskih radnih brigada. Akcije su bile organizovane u svim republikama, sem u Crnoj Gori, i to: u Srbiji 19, Hrvatskoj 9, Sloveniji 15, Makedoniji 6 i u Bosni i Hercegovini 1.

Srbija. U 19 lokalnih akcija učestvovalo je 19.564 omladinca i omladinke (174 omladinske radne brigade).

Od toga je 10.769 omladinaca i omladinki (99 brigada) radilo na izgradnji puta Preljina — Čačak — Titovo Užice; 2.724 (22 brigade) na izgradnji fabrike automobila u Kragujevcu; 574 (6 brigada) na podizanju Spomen-trga u Titovom Užicu; 3.144 (22 brigade) na uređivanju Ade Ciganlije u Beogradu; 300 (2 brigade) na izgradnji fabrike šper-ploča u Kuršumliji; 385 (4 brigade) na polaganju kolaudacionog kabla duž Auto-puta Beograd–Zagreb; 240 (2 brigade) na izgradnji vodovoda u Leskovcu; 220 (2 brigade) na izgradnji sportskog centra u Velikim Crljenima; 120 (1 brigada) na izgradnji puta Svode — Crna Trava; 60 (1 brigada) na podizanju hale trikotaže »Vlasinka« u Vlasotincima; 64 (1 brigada) na rušenju starih ograda u Požarevcu; 120 (1 brigada) na prokopavanju kanala u Pirotu; 42 (1 brigada) na izgradnji temelja fabrike »Ive-ric« u Kučevu; 180 (3 brigade) na izgradnji pristupnog puta za Planinarski dom na Goču; 135 (2 brigade) na gradnji 5 kilometara turističkog puta kroz Đerdap; 24 (1 brigada) na izgradnji kanalizacije u Velikom Gradištu; 260 (2 brigade) na berbi grožđa u Sremskoj Mitrovici; 95 (1 brigada) na berbi kukuruza u Sremskoj Mitrovici i 88 (1 brigada) na pošumljavanju terena Bukovik–Hajdučka kosa u Valjevu.

Hrvatska. U 9 lokalnih akcija učestvovalo je 3.122 mladića i devojke (42 omladinske radne brigade).

Od toga je 600 omladinaca i omladinki (10 brigada) radilo na izgradnji fabrike tekstila i sportskog parka u Novom Marofu; 200 (4 brigade) na asfaltiranju puta u Vinici (Varaždin); 190 (3 brigade) na uređivanju izletišta Trakošćan; 1.281 (12 brigada) na podizanju savskog nasipa i žičare na Sljemenu u Zagrebu; 240 (4 brigade) na izgradnji Spomen-doma »Đuro Salaj« u Slavonskom Brodu; 117 (1 brigada) na izgradnji sportskog stadiona, sajmišta i prilaznog puta u Križu; 220 (4 brigade) na izgradnji sportskog igrališta u Varaždinu; 220 (3 brigade) na izgradnji pilane i asfaltiranju puta u Ivancu (Varaždin) i 54 (1 brigada) na izgradnji Novog Drvenika (Ploče).

Slovenija. U 15 lokalnih akcija učestvovalo je 2.902 omladinca i omladinke (38 omladinskih radnih brigada).

Od toga je 1.115 omladinaca i omladinki (12 brigada) radilo na izgradnji puta Lenart–Benedikt; 45 (1 brigada) na izgradnji sportskih igrališta i vodovoda u Žužemberku; 72 (1 brigada) na izgradnji sportskog stadiona Ravne na Koroškem; 40 (1 brigada) na izgradnji kamping-prostora u Muti (Maribor); 45 (1 brigada) na izgradnji sportskih objekata u Metliki; 109 (1 brigada) na proizvodnji cigle na poljoprivrednom dobru u Zalogu; 48 (1 brigada) na uređenju nogometnog igrališta u Litiji; 218 (2 brigade) na izgradnji šumskog puta na Krimu; 140 (3 brigade) na izradi cigle za novu školu u Vodicama; 482 (5 brigada) na melioracionim radovima u Horjumu; 102 (2 brigade) na izgradnji vodovoda u Kočevju; 60 (1 brigada) na izgradnji vodovoda u Ptuj; 120 (2 brigade) na uređivanju studentskog naselja u Ljubljani; 58 (1 brigada) na izgradnji sportskog stadiona u Novoj Gorici i 248 (4 brigade) na izgradnji sportskog stadiona u Kranju.

Bosna i Hercegovina. U ovoj Republici bila je organizovana samo jedna lokalna akcija naseljskog karaktera — izgradnja sportskih objekata oko Doma omladine na Crepoljskom, u kojoj je učestvovalo 132 omladinca i omladinke (2 brigade).

Makedonija. U 6 lokalnih akcija učestvovalo je 1.266 mladića i devojaka (11 omladinskih radnih brigada).

Od toga je 280 omladinaca i omladinki (4 brigade) radilo na pošumljavanju u Gornjoj Nerezi; 66 (1 brigada)

na izgradnji planinarskog puta Lešnica — Popova šapka; 80 (1 brigada) na izgradnji puta Berovo — Vinica; 110 (1 brigada) na izgradnji puta pored brane Gračče; 80 (1 brigada) na izgradnji šumskog puta u Pehčevu i 650 (3 brigade) na kalemljenju divljih voćaka u Mariovu.

UČESNICI, ORGANIZACIJA RADA I EKONOMSKI EFEKAT. Na lokalnim radnim akcijama naseljskog karaktera u 1960. od ukupno 26.986 učesnika bilo je 22.750 mladića i 4.236 devojaka. Većina akcija bila je organizovana u letnjim mesecima, a najviše su učestvovali srednjoškolci i srednjoškolke — 20.318, poljoprivrednici — 4.273, radnici — 937, službenici — 325, studenti — 692 i ostali — 441.

Na akcijama je uglavnom učestvovala omladina iz onih srezova, opština ili republika koji su bili organizatori tih akcija. Pored toga, vršena je *razmena omladinskih radnih brigada između republika, srezova i opština*. Tako je na republičkoj akciji omladine Srbije — izgradnji puta Preljina — Čačak — Titovo Užice — učestvovala i omladina iz svih ostalih republika; na izgradnji fabrike automobila u Kragujevcu omladina iz Makedonije, Slovenije, Hrvatske; na uređivanju Ade Ciganlije u Beogradu omladina iz Zagreba; na izgradnji puta Lenart — Benedikt omladina iz Rijeke, na akcijama u Zagrebu omladina iz Beograda itd.

Po nacionalnom sastavu na ovim radnim akcijama učestvovali je: 17.662 Srbina, 3.473 Hrvata, 3.212 Slovenaca, 1.327 Makedonaca, 239 Crnogoraca i 1.073 ostale nacionalnosti.

Većina učesnika lokalnih radnih akcija u 1960. nije dotad učestvovala na akcijama. Tako je 20.711 mladića i devojaka prvi put bilo na organizovanim radnim akcijama, 3.429 drugi put, 1.983 treći put, a samo 863 tri ili više puta.

Na lokalnim radnim akcijama je bila uglavnom omladina mlađeg uzrasta. Tako je od ukupno 26.986 mladića i devojaka bilo 19.482 mlađa od 18 godina, 6.537 od 18 do 25 i samo 967 preko 25 godina starosti.

Iako je u *organizaciji* pojedinih radilišta bilo izvesnih slabosti, nereguliranih pitanja u međusobnim odnosima investitora, izvođača radova i organizatora akcije, naročito materijalno-fnansijskih, slučajeva nepovoljnih uslova za smeštaj brigadista, slučajeva da učesnici nisu bili socijalno osigurani itd., radni uspesi omladinskih radnih brigada rezultati su, pored zalaganja omladine, i posebne pažnje organizatora pojedinih radnih akcija.

Na svim akcijama bilo je veoma razvijeno *takmičenje* u brigadama odnosno naselju. Predsednik Republike je od 267 brigada 8 odlikovao Ordenom rada I reda, 13 Ordenom rada II reda, 14 Ordenom rada III reda. Rukovodstva akcija (saveti naselja, glavni štabovi ili komiteti NO) su 8 brigada proglasili 8 puta udarnim, 14 brigada 7 puta, 36 brigada 6 puta, 39 brigada 5 puta, 42 brigade 4 puta, 118 brigada 3 puta, 9 brigada 2 puta i 1 brigadu, jedanput. Brigade su dobile 427 pohvala i specijalnih pismenih pohvala za pojedine vrste aktivnosti. 8.629 učesnika proglašeno je za udarnike, a 13.811 je pohvaljeno.

Takmičenje je, kao snažan pokretač mnogih aktivnosti brigadista, doprinelo efektu i kvalitetu rada brigadista. Svi oblici takmičenja su ne samo stimulirali omladinske brigade, već i pojedince da svojim radnim zalaganjem postignu što veće rezultate na gradilištima i u naseljima.

Obracun radova je vršen na osnovu plaćanja efektivnih radnih časova omladine, plaćanja norma-časova ili preuzimanja svih troškova oko učešća omladine na akciji od strane investitora ili građevinskih preduzeća. Lokalne akcije su se stoga pokazale kao rentabilne kako za investitora i izvođačka preduzeća tako i za same organizatore odnosno rukovodstva Narodne omladine.

IDEOLOŠKO-POLITIČKI RAD na radnim akcijama je predstavljao jednu od osnovnih vaspitnih delatnosti. Taj rad su organizovale komisije za ideološko-političku aktivnost, štabovi brigada i odeljenja Saveza komunista. Nastojalo se da oblici i sadržaj rada budu u skladu sa interesovanjem učesnika. Osnovna orijentacija je bila na razjašnjavanju zakonitosti društvenog razvika, sistema socijalističke demokratije i uloge građanina u formiranju društvenih odnosa i daljem društvenom razviku.

Najčešći oblik ideološko-političkog rada bila su *predavanja i diskusije* o pojedinim pitanjima. Održano je 3.650 predavanja i diskusija i to iz oblasti društvenog i privrednog razvika 1.216, uloge društvenih i političkih organizacija 219, međunarodnih zbivanja 939, problematike mladih u savremenom društvu 247, istorijata KPJ i SKOJ-a 311 i ostalih 718.

Održano je i 1.986 *političkih informacija*, 494 informacije iz nauke i tehnike, 237 informacija o razviku područja na kojem je organizovana akcija itd.

Politički rad na akcijama bio je povezan s radom osnovnih organizacija Narodne omladine na područjima gde su se izvodile akcije.

KULTURNO-ZABAVNI RAD. Organizovanje kulturno-prosvetnih i zabavnih aktivnosti na većim akcijama imalo je za cilj da omladinu još više upozna s kulturom i umetnošću i istovremeno bude zabava i aktivan odmor brigadista. Tako je na akcijama održano 3.412 *kulturno-umetničkih priredbi* — dramskih, folklornih, muzičkih itd. Neke od tih priredbi održane su i za građane i ostalu omladinu područja na kojem je akcija organizovana. Veoma su bile omiljene *drugarske i humorističke večeri*, kojih je bilo 920 i *emisije* »Mikrofon je vaš« ili »Pokaži šta znaš«, kojih je bilo 637. Emisije razglasnih stanica, kojih je bilo 1.037, sadržavale su priče i brigadirske pesme, vesti i kritike iz svakodnevnog života brigadista.

Od *ostalih kulturno-zabavnih aktivnosti* održano je 2.936 igranki, 984 logorske vatre, 280 izleta, 407 literarnih večeri i 2.813 ostalih priredbi.

TEHNIČKO I STRUČNO VASPITANJE. Rad na tehničkom i stručnom vaspitanju omladine odvijao se putem niza opštetehtničkih i stručnih kurseva. Amaterske kurseve iz tehničkog vaspitanja završilo je ukupno 10.715 mladića i devojaka, i to: mopedski 5.164, foto-amaterski 2.563, biciklistički 1.831, elektrotehnika u domaćinstvu 577, radio-amaterski 515 i kino-operaterski 65.

Stručne kurseve završilo je 4.432 omladinca i omladinke, i to: opštepoljoprivredni 1.214, niži traktorski 2.167, viši traktorski 389, zidarski 223, za rukovaoca lakih građevinskih mašina 156, za zaštitu bilja 90, elektro-instalaterski 57, vodoinstalaterski 54, auto-električarski 52 i za armirača betona 30.

Interesovanje za tehničko vaspitanje i stručno obrazovanje učesnika bilo je tako veliko da organizatori akcija nisu mogli u potpunosti izaći u susret svim željama zbog nedostatka sredstava i kadrova potrebnih za te vrste aktivnosti.

SPORTSKA AKTIVNOST. Sportski život na svim akcijama je bio vrlo bogat i raznovrstan. Takmičenja su održavana gotovo svakodnevno. Tako je odigrano ukupno 36.915 sportskih utakmica. Od toga je odigrano 8.213 fudbalskih i 7.633 odbojkaške utakmice, 8.417 u malom rukometu, 2.333 u badmingtonu, 1.887 u stonom tenisu, 997 u streljaštvu, 6.860 u šahu, 201 atletsko takmičenje i 374 u košarci.

SMEŠTAJ I OSTALI USLOVI ŽIVOTA U NASELJIMA. Učesnici pojedinih akcija bili su smešteni po naseljima — u školske zgrade, šatore, barake, privatne zgrade itd.

Na svim akcijama ishrana je bila dobro organizovana, a takođe i zdravstvena zaštita, mada ponegde nije bilo regulisano osnovno pitanje socijalnog osiguranja učesnika.

Rukovođenje omladinskim radnim brigadama u 1960. ostvarivalo se preko štabova, konferencija četa i brigada i brigadnih saveta i upravnih odbora.

Brigadne i četne konferencije, koje su održavane često, raspravljale su o svim bitnim pitanjima iz života i rada brigade odnosno čete. Brigadisti su tako učestvovali u donošenju odluka o svim pitanjima. Na većini akcija, umesto ranijih štabova, postojali su saveti brigada i njihovi izvršni organi — upravni odbori. To je dovelo do dalje demokratizacije unutrašnjih odnosa i rukovođenja.

Saveti naselja formirani su na većim akcijama i birali su ih sami učesnici. U okviru saveta naselja postojale su komisije za organizaciju pojedinih aktivnosti.

IZVOR: Dokumentacija Centralnog komiteta Narodne omladine Jugoslavije.

J. P.

ZDRAVSTVO U 1960.

KRETANJE OBOLEVANJA I SMRTNOST STANOVNIŠTVA

Zahvaljujući boljim uslovima života stanovništva, kao i napretku medicine i boljoj organizaciji i radu zdravstvene službe,¹ smrtnost stanovništva je u stalnom opadanju. 1959. iznosila je 9,7% na 1.000 stanovnika, dok je 1939. iznosila 14,9%. Opadanje smrtnosti nije ravnomerno u svim krajevima zemlje: kreće se od 7 do 19, na 1.000 stanovnika. I pored opšteg povećanja životnog standarda, smrtnost stanovništva je obično veća u onim krajevima u kojima je zdravstvena služba slabije razvijena.

Smrtnost odojčadi je takođe u opadanju i iznosila je u 1959. godini 91,4% na 1.000 živorođene dece (1953. bila je 116,1%). Smrtnost odojčadi naročito zavisi od opštih životnih uslova i razvijenosti zdravstvene mreže: u Sloveniji iznosi 36,7%, a u nekim krajevima Kosmeta preko 100% na 1.000 živorođene dece.

Smrtnost od zaraznih bolesti, tuberkuloze, bolesti organa za disanje i varenje, kao i drugih izlečivih bolesti opada, dok se smrtnost od teže izlečivih ili neizlečivih bolesti naročito ne menja. Smrtnost od raka i od oboljenja srca i krvnih sudova se povećava, što je normalna pojava s obzirom na povećanje broja starijih ljudi.

U toku 1960. nije bilo većih epidemija. Broj prijavljenih slučajeva *zaraznih oboljenja* je nešto manji nego ranijih godina. 1960. prijavljeno je 106.000 slučajeva oboljenja od zaraznih bolesti obaveznih na prijavljivanje prema 149.000 u 1957. Od ovoga broja najviše otpada na dečja zarazna oboljenja: male boginje 39%, veliki kašalj 24%, šarlah 8%. Na opadanje smrtnosti i obolevanja od zaraznih bolesti uticala je u prvom redu vakcinacija, kao i veća mogućnost brzog i savremenog lečenja u bolnicama i u stanu bolesnika.

Postignut je značajan uspeh u suzbijanju *dečje paralize*. Ustanove za proizvodnju seruma i vakcina savladale su proizvodnju žive i mrtve vakcine protiv dečje paralize, tako da se danas protiv ove bolesti može vakcinisati neograničen broj dece i omladine. Proizvode se i drugi serumi i vakcine, a radi se i na pronalaženju i usavršavanju vakcina protiv drugih zaraznih bolesti.

Broj obolelih od *malariae* stalno opada zahvaljujući sprovođenju programa eradikacije. Dok je u toku 1959. bilo 700 slučajeva oboljenja od malariae, u 1960. taj je broj opao na 240. Program suzbijanja malariae uspešno se sprovodi, pa se očekuje da će ova bolest, od koje je pre rata oboležalo više hiljada ljudi, uskoro biti potpuno iskorenjena.

Od oboljenja organa za *disanje* i oboljenja nervnog sistema obolela znatan broj stanovnika. Oboljenja usled loše ishrane su u opadanju, ali su u predelima s nepovoljnim higijenskim uslovima još uvek česta.

Pošto je zdravstveno prosvetčivanje veoma važan faktor smanjenja oboljenja, invaliditeta i smrtnosti, to je ovom vidu preventive posvećena znatna pažnja. Organizovani su kursevi za seosku žensku omladinu i kursevi za žene radnice, kao i veći broj predavanja na radničkim i zdravstvenim univerzitetima.

MREŽA I RAD ZDRAVSTVENIH USTANOVA

Samostalno finansiranje zdravstvenih ustanova omogućilo je njihovo redovno održavanje i bolju snabdevenost savremenim aparatima, instrumentima i drugom opremom.

¹ Vidi: »Zdravstvena služba u 1959«, »Jugoslovenski pregled«, 1960, str. 69–70 (5–6).

Time su mogućnosti za lečenje bolesnika postale veće i savremenije nego što su bile ranije, a poboljšanje je i stručni rad zdravstvenog osoblja.

Mreža zdravstvenih ustanova se upotpunjava izgradnjom novih i povećanjem postojećih.

Broj *bolesničkih postelja* se stalno povećava. U 1960. u stacionarnim ustanovama bilo je 89.037 postelja ili oko 4,77% postelja na 1.000 stanovnika, dok je u 1956. bilo 4,24%, a 1950. samo 3,29% na 1.000 stanovnika. Ovo povećanje broja postelja nastalo je podizanjem novih i proširenjem i adaptacijom postojećih bolnica.

Raspored bolesničkih postelja po narodnim republikama je različit. Najrazvijenija bolnička mreža je u Sloveniji (7,05% postelja na 1.000 stanovnika), a najslabija u Bosni i Hercegovini (3,20% na 1.000 stanovnika). I pored stalne izgradnje bolnica, broj postelja još uvek nije dovoljan. Naročito je mali broj postelja za lečenje tuberkuloze i duševnih bolesti.

Broj bolesnika koji se leče u bolnicama takođe raste. Do tog porasta dolazi zbog povećanja broja bolesničkih postelja, zavedenja novih metoda lečenja (koje omogućuju i lečenje bolesnika koji se ranije nisu mogli lečiti), kao i načina plaćanja bolničkih usluga.

Mreža *ambulantno-polikliničkih ustanova* (domova narodnog zdravlja, poliklinika, zdravstvenih stanica) takođe je proširena. Broj ovih ustanova iznosio je 2.563 u 1960. prema 2.331 u 1957. Naročito je povećan broj zdravstvenih stanica. Proširenje zdravstvenog osiguranja na poljoprivredne proizvođače ukazalo je na potrebu znatno bržeg razvoja ove mreže u seoskim područjima.

Zbog velikog broja bolesnika koji traže medicinske usluge, kao i zbog sistema nagrađivanja zdravstvenih radnika i plaćanja usluga, ambulantno-polikliničke ustanove nisu bile u mogućnosti da razviju dovoljnu preventivnu aktivnost. Broj pregleda i drugih zdravstvenih usluga u ovim ustanovama stalno raste: u 1960. izvršeno je više od 50 miliona pregleda i drugih zdravstvenih usluga. Na ovaj porast uticalo je ukidanje privatne lekarske prakse i uvođenje zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača. Pored toga, na povećanje broja bolesnika koji se leče utiču sve veća opšta zdravstvena kultura i društveni standard.

Dispanzerska služba dobija sve veći značaj u organizovanju i sprovođenju preventive. I pored povećanja broja dispanzera, mreža ovih ustanova još uvek nije dovoljna. Stoga preventivni rad zaostaje za kurativnim. Broj i raspored dispanzera zadovoljava, uglavnom, samo u Sloveniji, dok se u ostalim republikama dispanzeri nalaze uglavnom samo u gradovima. Teškoću u radu ovih ustanova predstavlja nedostatak specijalizovanih kadrova — lekara i medicinskih sestara — kao i zauzetost poslovima kurative.

Zbog velike zainteresovanosti samih radnika i preduzeća, kao i zbog uspeha koje postižu, broj zdravstvenih stanica i ambulanata u preduzećima povećava se svake godine. Poslednjih pet godina broj zdravstvenih stanica u preduzećima povećao se za 195, tako da ih je 1960. bilo ukupno 692.

Mreža *higijenskih zavoda* i *higijensko-epidemioloških stanica* neznatno je proširena. Još uvek u svakom srezu ne postoji ustanova koja bi mogla u stručnom pogledu usmeravati i sprovesti preventivnu zdravstvenu zaštitu.

Higijenski zavodi su radili na suzbijanju oboljenja, naročito zaraznih, i preduzimali razne akcije i mere u cilju poboljšanja higijenskih uslova i podizanja zdravstvene prosvetčenosti. Higijenski zavodi, međutim, još nemaju dovoljan broj stručnih kadrova. Dosadašnji sistem budžetskog finansiranja ovih ustanova nije obezbeđivao dovoljna materijalna sredstva ni za suzbijanje pojedinih oboljenja ni za izvođenje širih asanacionih radova, zdravstveno prosvetčivanje, vakcinaciju i drugo.

Masovna akcija za suzbijanje tuberkuloze organizuje se uglavnom preko *antituberkuloznih dispanzera*. U 1960. bilo ih je 277. Na jedan dispanzer dolazi prosečno oko 660.000 stanovnika. Smrtnost od tuberkuloze je znatno

manja tamo gde je mreža dispanzera gušća. U Sloveniji, gde na jedan dispanzer dolazi 35.000 stanovnika, smrtnost od tuberkuloze iznosi 2,8%, a u Bosni i Hercegovini, gde na jedan dispanzer dolazi preko 90.000 stanovnika, 8,5% na 100 smrtnih slučajeva.

Otkrivanje tuberkuloze i borba protiv nje vršeni su sistematskim pregledima, fluorografskim snimanjem i vakcinacijom BCG vakcinom. U 1960. u dispanzerima je izvršeno 256.000 fluorografskih snimanja. Veći broj fluorografskih snimanja izvršile su posebne ekipe. BCG vakcinom vakcinisano je 600.000 školske i predškolske dece, a za poslednjih 10 godina vakcinisano je protiv tuberkuloze 5.335.000 lica. Fluorografske akcije su pokazale da od tuberkuloze boluje veći broj lica nego što je zdravstvenoj službi poznato.

Broj *dečjih dispanzera i savetovališta* stalno raste; na početku 1960. bilo ih je 737. U toku 1959. izvršeno je u ovim ustanovama preko 5.000.000 pregleda i saveta. Njihovu ulogu i uticaj na poboljšanje zdravstvenog stanja i smanjenje smrtnosti odojčadi naročito pokazuju podaci o smrtnosti po narodnim republikama. Dok u Sloveniji, u kojoj na jedan dispanzer i savetovalište dolazi 690 dece do 6 godina starosti, smrtnost odojčadi iznosi 36,7% na 1.000 živorođene dece, u Makedoniji, u kojoj na jedan dispanzer dolazi 10.000 dece, smrtnost odojčadi je tri puta veća: oko 124,4% na 1.000 živorođene dece.

Zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine sprovode *školske ambulante i poliklinike* koje se nalaze uglavnom u gradskim naseljima, dok se u manjim mestima ovim poslovima bave zdravstvene stanice. Ova služba još nije dovoljno razvijena i veliki deo omladine, naročito vanškolske i seoske, nije obuhvaćen posebnim zdravstvenim nadzorom. U 1959. u školskim ambulantama i poliklinikama izvršeno je 2.483.258 pregleda.

U 1960. otvoren je veći broj *savetovališta za kontracepciju*, a komisijama za odobrenje pobačaja dat je pozitivniji karakter. U poboljšanju zdravstvene zaštite žena na radu nisu postignuti značajni uspesi uglavnom zbog nedostatka kvalifikovanog lekarskog i srednjomedicinskog kadra.

Zdravstvena zaštita zuba kako kurativna tako i preventivna znatno zaostaje za ostalom zdravstvenom zaštitom, pošto je broj stomatologa i zubara još uvek nedovoljan.

* * *

Upravni odbori zdravstvenih ustanova rešavali su pretežno materijalno-finansijska i personalna pitanja, zatim organizaciona pitanja, pitanja programa i efikasnosti rada ustanova, odnosa prema bolesniku i dr. Rad upravnih odbora uticao je na veću ekonomičnost poslovanja, bolju organizaciju i stručni rad, kao i pravilniji odnos prema ljudima.

KADROVI

Prema podacima kojima raspolaže Sekretarijat SIV-a za narodno zdravlje, u celoj zemlji bilo je u 1960. oko 13.000 lekara, oko 700 stomatologa i preko 3.000 farmaceuta. Na jednog lekara prosečno dolazi oko 1.500 stanovnika, što ne bi bilo tako nepovoljno kad bi lekari i zdravstvena mreža bili ravnomerno raspoređeni. Međutim, odnos broja lekara prema broju stanovnika različit je u pojedinim republikama. U Sloveniji i Hrvatskoj na jednog lekara dolazi 1.150, u Bosni i Hercegovini preko 2.300 stanovnika.

Otvaranjem novih medicinskih fakulteta u Nišu i Novom Sadu proširena je mreža ovih fakulteta, na kojima danas ima oko 9.000 studenata. Na stomatološkim fakultetima ima 3.100 studenata.

Kao i ranije, lekari specijalizuju internu medicinu, ginekologiju, pedijatriju i druge, a manje preventivne grane, i u poslednje vreme, hirurgiju.

Broj viših i srednjih medicinskih kadrova je u 1960. povećan za preko 2.500, tako da ih je bilo oko 20.000. Povećanje broja srednjih medicinskih škola u 1959. i 1960. kao i porast broja učenika u ovim školama omogućile

znatno povećanje broja srednjomedicinskog kadra u narednom periodu.

I broj nižeg zdravstvenog kadra je porastao, ali je još uvek nedovoljan. Broj bolničara biće znatno povećan uvođenjem posebnih kurseva za bolničare pri bolnicama i polaganjem posebnih kvalifikacionih ispita.

FINANSIRANJE

Rashodi za zdravstvenu zaštitu rastu iz godine u godinu. U 1958. iznosili su ukupno 80.356 miliona, u 1959. godini 94.221 milion. Prema nepotpunim podacima, u 1960. rashodi su veći nego u 1959.

Osnovni izvori sredstava za finansiranje zdravstvene zaštite — fondovi zdravstvenog osiguranja, budžeti i građani — snosili su sledeći deo rashoda (u milionima):

	1958.		1959.	
	din.	%	din.	%
Ukupno	80.356	100	94.221	100
Fondovi zdravstvenog osiguranja	55.821	66,6	67.670	71,8
Budžeti	13.735	19,1	14.551	15,4
Građani	10.800	14,3	12.000	12,8

Sve veći deo rashoda za zdravstvenu zaštitu otpada na fondove zdravstvenog osiguranja. Rashodi budžeta su porasli u apsolutnom iznosu, ali su procentualno smanjeni.

Uvođenjem zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača u 1960. smanjene su obaveze opština u pogledu finansiranja zdravstvene zaštite. Troškove za lečenje zaraznih bolesti, porodilja, dece do 3 godine, duševnih bolesti itd., koje su ranije snosile opštine sada snose fondovi zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača ili sami poljoprivredni proizvođači.

Pretežno preventivne zdravstvene ustanove, tj. higijenske i dispanzerske ustanove bile su do 1960. godine budžetske ustanove, te su finansirane uglavnom iz opštinskih budžeta. Zakonom o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova, početkom 1960. i higijenske i dispanzerske ustanove su prešle na samostalno finansiranje.

Prelaskom higijenskih i dispanzerskih ustanova na samostalno finansiranje stvorene su mogućnosti za dalji razvoj preventive, jer će ove ustanove dobijati sredstva iz fondova zdravstvenog osiguranja i privrednih organizacija. Finansiranje ovih ustanova iz budžeta neće se bitno izmeniti. Dispanzerskim ustanovama opštine će obezbeđivati sredstva delom neposredno, a delom kao doprinos fondovima zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača. Higijenske ustanove će, međutim, i ubuduće najveći deo sredstava dobijati iz budžeta.

Značajne promene u finansiranju zdravstvenih ustanova sprovede se od 1. aprila 1961 (kad će stupiti na snagu odeljak o finansiranju zdravstvenih ustanova iz Opšteg zakona o organizaciji zdravstvene službe) u pogledu određivanja i raspodele dohotka, određivanja oblika i visine naknade ugovaranja zdravstvene zaštite, fondova zdravstvenih ustanova, investicija i sl.

Dosadašnji tempo investicione izgradnje i razvoja mreže zdravstvenih ustanova nije omogućio izvršenje petogodišnjeg plana za 4 godine. Perspektivnim planom razvoja za period od 1957. do 1961. bilo je predviđeno za investicije u zdravstvu 59,4 milijardi din. U prve tri godine petogodišnjeg plana investirano je 35,4 milijardi, dok je u 1960. bilo predviđeno ulaganje oko 15 milijardi, tako da su ukupne investicije u zdravstvu u periodu 1957—1960. iznosile oko 50,4 milijardi ili 85,7% od iznosa predviđenog perspektivnim planom.

Sredstva zavoda za socijalno osiguranje uložena u investicionu izgradnju u prve tri godine plana iznosila su oko 12,5 milijardi. U istom periodu sopstvena sredstva zdravstvenih ustanova iznosila su oko 12,6 milijardi din. Sredstva iz ova dva izvora sačinjavala su prema tome 70% od ukupnih ulaganja, dok su sredstva iz svih ostalih izvora (budžeti Federacije, republika, narodnih odbora i preduzeća) iznosila samo 30%.

IZVOR: Materijali Sekretarijata SIV-a za narodno zdravlje.

PROSVETA I KULTURA U 1960.¹

STANJE I PROBLEMI U OBLASTI PROSVETE

OSNOVNE ŠKOLE. U školskoj 1959/60. godini radilo je 14.417 osnovnih škola, sa 2.589.576 učenika, od čega: u nižim razredima (I—V) 2.033.741 učenik, a višim (VI—VIII) 555.835 učenika. U odnosu na prethodnu školsku 1958/59. godinu broj učenika osnovnih škola povećao se za 5,3%, broj učenika u nižim razredima za 6,6%, a broj učenika u višim razredima za 7,1%.² Osmogodišnjim školovanjem obuhvaćeno je u školskoj 1959/60. godini 87,3% učenika.

Materijalna baza osnovnih škola se, mada sporo, stalno poboljšava. U 1959. godini bile su u izgradnji 703 škole, a završeno je 256 novih školskih zgrada. U odnosu na 1958. godinu, broj škola u izgradnji povećao se za 172, a broj završenih škola za 65. Pitanje školskog prostora time je samo ublaženo, jer još uvek veliki broj škola radi u tri, pa i više smena.

Sve osnovne škole radile su po novim zakonima o osnovnoj školi, koje su u toku 1959. godine donele republičke narodne skupštine.

Nove nastavne planove i programe za osnovnu školu doneli su svi republički saveti za prosvetu, i oni su primenjivani u svim osnovnim školama. Njihovo sprovođenje predstavlja značajan rezultat u izvođenju reforme osnovnog školstva.

Osnovne škole sve više učestvuju u društvenom životu svoje sredine, povezuju se sa privrednim i društvenim organizacijama i ustanovama. Velika pažnja posvećuje se proizvodnom radu, kao i opštetehtničkom, fizičkom i estetskom vaspitanju učenika. Veliki broj seoskih škola ima svoje vrtove, ekonomije i učeničke zadruge. Razvijaju se takođe i razni oblici slobodnih aktivnosti učenika, a kulturno-umetnički, sportski, i zabavni život učenika sve je bogatiji.

Na kraju školske 1959/60. godine bilo je ukupno 50 oglednih osmogodišnjih škola. Ove škole su u proteklom periodu sa uspehom rešavale mnoge značajne probleme vezane za šire i savremenije izvođenje nastavno-vaspitnog rada osnovne škole.

STRUČNE ŠKOLE. I za školsku 1959/60. godinu karakteristični su pojačani napor i zainteresovanih faktora da se poveća broj i kapacitet stručnih škola. Ukupan broj učenika škola za kvalifikovane radnike i tehničkih i drugih škola za privredu i javne službe povećao se od 203.493 u školskoj 1958/59. godini — na 224.895 u školskoj 1959/60. godini, tj. za 10,5%. Interes i orijentacija omladine za upis u stručne škole u stalnom je porastu, ali, zbog nedovoljnih kapaciteta ovih škola, nije bilo mogućnosti da se prime svi prijavljeni učenici. Međutim, još uvek se primećuje relativno zaostajanje odnosno nedovoljan porast broja učenika u školama za kvalifikovane radnike. Broj učenika ovih škola povećao se u ovom periodu samo za 7.692 učenika, tj. za 6,03%, dok je broj učenika tehničkih i drugih škola za privredu i javne službe porastao za 13.710 učenika, ili za 17,8.

Od 134.928 učenika koji se spremaju za kvalifikovane radnike, 93.893, ili 69,5%, su u školama za učenike u privredi, a 41.035 u školama sa praktičnom obukom. Poseban problem je što se još uvek u mešovitim školama za učenike u privredi nalazi 34,69% od ukupnog broja učenika u privredi. Ovo nameće potrebu da se organi radničkog samoupravljanja privrednih organizacija, nadležni organi

uprave narodnih odbora i drugi zainteresovani društveni faktori energičnije založe da se, u skladu sa stavom Rezolucije o obrazovanju stručnih kadrova, mešovite škole za učenike u privredi brže zamenjuju specijalizovanim školama.

Naročito značajan je porast broja učenika u tehničkim i drugim stručnim školama za privredu i javne službe. U saobraćajnim školama broj učenika u toku godine se povećao za 29,1%, u poljoprivrednim — za 24,7%, u medicinskim — za 20,0% i u ekonomskim — za 19,3%, dok povećanje u svim vrstama tehničkih škola iznosi 13,6%.

Svoju delatnost je proširio i veći broj stručnih škola na obrazovanju stručnih kadrova iz redova odraslih lica. U posebnim školama i odeljenjima za obrazovanje tehničara i njima odgovarajućih stručnih kadrova iz reda odraslih bilo je 11.819 polaznika, što u odnosu na prošlu godinu predstavlja povećanje od 20,8%. U pojedinim narodnim republikama su organizovanje počele da se otvaraju posebne škole ili odeljenja za obrazovanje kvalifikovanih radnika iz redova već zaposlenih lica, tako da se broj ovih polaznika povećao od 1.492 u prethodnoj godini — na 2.895 u 1959/60. godini. Porastao je i broj lica koja vanrednim školovanjem stižu odgovarajuće stručno obrazovanje.

Potrebno je naročito istaći da se posle donošenja rezolucije veoma povećalo interesovanje za osnivanje novih stručnih škola i drugih obrazovnih ustanova. Prema nepotpunim podacima, na početku školske 1960/61. godine osnovano je preko 140 novih škola za kvalifikovane radnike, tehničkih i drugih škola za privredu i javne službe. U pojedinim mestima formiraju se savremenije organizovane stručne škole — školski centri u kojima se spremaju kadrovi različitih stepena stručnog obrazovanja za jedinu privrednu delatnost odnosno javnu službu. Istovremeno razvijaju se nove i elastičnije forme rada koje omogućavaju organizovanje uključivanje stručnih škola u obrazovanje i vaspitanje odraslih. Osnovano je više tzv. »detaširanih« odeljenja van sedišta postojećih škola, najčešće u okviru pojedinih razvijenih privrednih organizacija. Od posebnog interesa su rešenja koja se primenjuju u vezi sa prilagodbom sadržine obrazovanja specifičnim potrebama pojedinih privrednih organizacija. U svim narodnim republikama, i kad postoje posebna večernja odeljenja, osnivaju se posebne škole ili odeljenja za odrasla lica koja rade u proizvodnji, sa naročitim nastavnim planovima i programima.

GIMNAZIJE. U školskoj 1959/60. godini bilo je 219 gimnazija, sa 78.750 učenika, što u odnosu na prošlu školsku godinu znači smanjenje za 15 škola, dok je broj učenika ostao uglavnom isti (u NR Srbiji ukinuto je 9, u NR Sloveniji 4, u NR Makedoniji 5, a osnovano je novih gimnazija u NR Hrvatskoj 2 i NR Bosni i Hercegovini 1).

U svim narodnim republikama, osim u NR Sloveniji, radilo se po novim nastavnim planovima i programima u I i II razredu gimnazije. U sledećim godinama će se postepeno, iz razreda u razred, proširivati primena novog nastavnog plana i programa.

Iako se u III i IV razredu nastava još ne vrši po smerovima, i u tim razredima uvedene su izvesne novine. Tako, u većini gimnazija je organizovan proizvodni rad sa učenicima svih razreda; u mnogim gimnazijama rade i praktični tečajevi, i to većinom u završnim razredima. Umesto ranije velike mature, u svim narodnim republikama, osim u NR Hrvatskoj, uvedeno je polaganje završnog ispita.

ŠKOLE ZA OBRAZOVANJE NASTAVNIKA. U školskoj 1959/60. godini radilo je 79 srednjih škola za obrazovanje nastavnickog kadra, sa 832 odeljenja i 25.755 učenika. Od toga je bilo 60 učiteljskih škola — sa 21.622 učenika, 6 škola za vaspitače — sa 1.673 učenice i 4 škole za fizičku kulturu — sa 1.018 učenika, itd.

Viših škola za obrazovanje nastavnika bilo je 18, sa ukupno 9.725 studenata. Od toga je 15 viših pedagoških, 1 viša stručna pedagoška škola, 1 viša pedagoška škola za ekonomiku domaćinstva i 1 viša škola za telesno vaspitanje.

¹ Iz Izveštaja Saveznog izvršnog veća za 1960. godinu.

² U odnosu na prethodnu školsku godinu broj učenika u višim razredima prividno je manji, jer se počev od 1959/60. školske godine kao viši razredi računaju VI—VIII, dakle ne i V razred.

U odnosu na školsku 1958/59. godinu broj učiteljskih škola povećao se za 4, a broj učenika za 2.141. Broj srednjih škola za fizičku kulturu ostao je isti, a broj učenika povećao se za 1.150. Broj viših pedagoških škola povećao se za 1, a broj studenata za 830.

Prema podacima Saveznog zavoda za statistiku, ukupan broj stalnih nastavnika u osnovnim školama i gimnazijama u školskoj 1959/60. godini iznosio je 74.738, a ukupan broj učenika u ovim školama 2.668.326.

Nedovoljan broj nastavničkog kadra u školama, a naročito za predmetnu nastavu u osnovnoj školi, još uvek je aktuelan problem, naročito zbog velikog priliva dece u škole, zbog obuhvatanja sve većeg broja dece osmogodišnjim obavezanim školovanjem i zbog otvaranja niza novih škola i ustanova za obrazovanje.

UMETNIČKE ŠKOLE. U 1960. godini došlo je do povećanja broja i kapaciteta umetničkih škola.

U školskoj 1959/60. godini radile su 42 umetničke škole (27 muzičkih, 5 baletskih, 9 škola za primenjenu umetnost i 1 škola za pozorišnu umetnost), sa 4.191 učenicom i 1.182 nastavnika. U odnosu na prethodnu školsku godinu broj ovih škola povećao se za 2, broj učenika za 369, a broj nastavnika za 82.

U Sekretarijatu se priprema elaborat o problematici umetničkih škola.

UNIVERZITETI, VISOKE ŠKOLE, UMETNIČKE AKADEMIJE I VIŠE ŠKOLE. Neposredno posle objavljivanja Opšteg zakona o fakultetima i univerzitetima došlo je do značajnog povećanja broja visokoškolskih nastavnih ustanova, a naročito fakulteta i viših škola. Do kraja kalendarske 1960. godine osnovano je 15 novih fakulteta i jedan novi univerzitet (u Novom Sadu, sa 7 fakulteta), 3 detaširana odeljenja postojećih fakulteta, 3 visoke škole i 44 više škole. Tako je krajem 1960. godine bilo ukupno 78 fakulteta (zajedno sa 3 detaširana odeljenja), što u odnosu na kraj 1959. godine, kada je bilo ukupno 60 fakulteta, predstavlja veoma značajno povećanje. Broj visokih škola povećao se od 10 (krajem 1959. godine) na 12. Broj umetničkih akademija ostao je nepromenjen i iznosi 11.

Većina novih fakulteta i viših škola, osnovanih za struke i specijalnosti u kojima postoji nedostatak kadrova, raspoređeni su u industrijskim, poljoprivrednim i kulturnim centrima narodnih republika gde su potrebe za kadrovima ovog profila najveće. Njihovi osnivači su delom privredne organizacije i političko-teritorijalne jedinice.

Ukupan broj studenata na fakultetima, visokim školama i umetničkim akademijama u 1959/60. godini iznosio je 85.500, što predstavlja povećanje za 5,88% u odnosu na prethodnu godinu, kada je bilo ukupno 80.745 studenata.

Na višim školama bilo je ukupno 19.286 studenata, što u odnosu na prethodnu godinu, kada je bilo ukupno 16.145 studenata, predstavlja povećanje od 19,45%.

Mnogi srodni fakulteti održali su posle donošenja zakona međufakultetske konferencije posvećene isključivo pitanju uvođenja višestepene nastave, uglavnom prvog i drugog stupnja. Svi fakulteti Univerziteta u Ljubljani, osim Medicinskog odeljka, uveli su prvi stupanj nastave. To su učinili i Poljoprivredni, Arhitektonski, Građevinski, Ekonomski, Elektrotehnički, Mašinski, Tehnološki i Saborčajni fakultet Beogradskog univerziteta. Na ostalim fakultetima ovo je pitanje još u razmatranju, a na nekima (Sarajevo, Skopje) predviđa se uvođenje nastave prvog stupnja u školskoj 1961/62. godini.

Nastava trećeg stupnja (za naučno usavršavanje odnosno specijalizaciju), koja daje akademski stepen magistra odnosno specijalista, uvedena je u 1960. godini na po tri fakulteta Beogradskog i Zagrebačkog univerziteta i na jednom fakultetu u Ljubljani.

Međutim, kursevi za stručno usavršavanje, koji imaju za cilj povećavanje stručnosti i upoznavanje s novim metodama rada, problemima struke i sl., organizovani su na znatno većem broju fakulteta. U 1960. godini održano

je na raznim fakultetima pojedinih univerziteta 11 takvih kurseva u trajanju od jednog do dva semestra.

Vanredno studiranje, koje je u dvema prethodnim školskim godinama postojalo samo na pravnim, ekonomskim i pojedinim filozofskim fakultetima, prošireno je od školske 1960/61. godine na 59 fakulteta, 11 visokih škola i 2 umetničke akademije od ukupno 98 fakulteta, umetničkih akademija i visokih škola. Ovaj novi vid obrazovanja visokokvalifikovanih stručnjaka bez napuštanja radnog mesta naišao je na veliko interesovanje. Broj vanrednih studenata, koji je u školskoj 1959/60. godini iznosio 13.539, porastao je u školskoj 1960/61. godini, prema prethodnim podacima, na 26.869, što predstavlja 26,12% od ukupnog broja studenata. U mnogim privrednim i kulturnim centrima u unutrašnjosti otvoreni su nastavni centri za vanredno studiranje. Inicijativa za otvaranje i finansiranje ovih centara ležala je u većini slučajeva na privrednim organizacijama, delimično i na srezovima odnosno opštinama. U školskoj 1960/61. godini radila su 63 nastavna centra za vanredno studiranje, u kojima su držana redovna predavanja i vežbe za vanredne studente.

Snažan razvoj viših škola u 1960. godini i njihova orijentacija na spremanje kadrova sa višom spremom, specijalizovanih za određene privredne i društvene službe, omogućujući brže popunjavanje deficitarnih struka visokokvalifikovanim kadrovima sa višom stručnom spremom, a sami kadrovi imaju mogućnosti da, prema sposobnostima i sklonostima, produže studije i na drugom stupnju. Na svim univerzitetima donete su odluke prema kojima se kandidati koji su završili višu školu mogu upisati na drugi stupanj fakultetske nastave odgovarajućeg fakulteta uz odgovarajuće uslove.

Sredstva svih fondova za kadrove u privredi, uključujući tu i sredstva od dela doprinosa ustupljenog privrednim organizacijama, iznosila su u 1960. godini oko 20 milijardi dinara (prenos iz 1959. godine — 5,020 miliona, redovan doprinos u 1960. godini — 13.200 miliona i ostali prihodi — 1.800 miliona dinara), prema 16 milijardi u 1959. godini. Od svih sredstava dolazi na fondove političko-teritorijalnih jedinica oko 9.300 miliona, na fondove privrednih organizacija 9.200 miliona i na posebne fondove (pri Generalnoj direkciji Jugoslovenskih železnica, Generalnoj direkciji pošta, telegrafa i telefona i Upravi vojne industrije) oko 1.500 miliona dinara.

Delatnost fondova za kadrove političko-teritorijalnih jedinica i posebnih fondova bila je najvećim delom usmerena na završavanje stručnih škola i njihovih radionica i domova čija je izgradnja počela ranijih godina, kao i na izgradnju nekoliko krupnijih objekata — centara za stručno obrazovanje. Obezbeđeno je završavanje 70 školskih i 22 značajnija domska objekta, dok je u toku izgradnja 62 školska i 22 domska objekta i nekoliko objekata centara za stručno obrazovanje, čije se završavanje očekuje u 1961. i 1962. godini. Ovim je znatno povećana mogućnost prijema učenika u stručne škole. Sredstva fondova za kadrove privrednih organizacija bila su najvećim delom trošena na razne oblike stručnog obrazovanja i usavršavanja postojećih kadrova u privredi, zatim na ulaganje u izgradnju centara za stručno obrazovanje kadrova i za opremanje stručnih škola i drugih ustanova za stručno obrazovanje.

STIPENDIRANJE ZA STUDIJE I SPECIJALIZACIJE U INOSTRANSTVU

U protekloj godini stipendije čiji su davaoci inostrane vlade, Tehnička pomoć i Fordova fondacija korišćene su za studije i specijalizacije u inostranstvu.

Posebnim ugovorima i aranžmanima, 29 inostranih vlada stavilo je našoj zemlji na raspolaganje stipendije za osposobljavanje nastavnika i naučnih radnika. Ove stipendije su ostvarene prema konvencijama o kulturnoj saradnji sa pojedinim zemljama, na bazi razmene, ili putem ponuda bez obaveze reciprociteta. Korisnici ovih stipendija bili su, uglavnom, mladi naučni radnici, asistenti i docenti

naših univerziteta i drugih naučnih institucija. Izuzetno korisnici stipendija Britanskog fonda za jugoslovenske stipendiste, bili su i studenti.

U 1960. godini Sekretarijat za prosvetu i kulturu disponirao je sa 182 stipendije iz 28 zemalja, u ukupnom trajanju od 1.408 meseci.

U toku 1960. godine dodeljeno je za usavršavanje u oblasti društvenih nauka 25 stipendija, prirodnih nauka — 43, za jezike i literaturu — 81, za umetnost — 28 i za ostale struke — 5 stipendija.

U okviru programa Tehničke pomoći UNESCO-a i Engleske tehničke pomoći našoj zemlji, u 1960. godini odobrene su ukupno 43 stipendije u trajanju od 6 do 9 meseci. Ove stipendije korišćene su za usavršavanje nastavnčkog osoblja univerziteta i saradnika naučnih instituta.

Za usavršavanje naših naučnih radnika u inostranstvu u toku 1960. godine korišćeno je ukupno 30 stipendija Fordove fondacije i nekih američkih univerziteta.

MEĐUNARODNE PROSVETNE VEZE

Prosvetne veze ostvarivane su na osnovu planova kulturne saradnje, saradnjom s ministarstvima prosvete raznih zemalja, saradnjom Jugoslovenske nacionalne komisije za UNESCO s Međunarodnim biroom za prosvetu (BIE) i s međunarodnim prosvetnim organizacijama.

U toku protekle godine saradnja sa UNESCO-om dalje se razvijala sprovođenjem raznih akcija iz oblasti nauke, prosvete i kulture. Tako su uz pomoć UNESCO-a održana u Jugoslaviji dva međunarodna sastanka. Prvi je bio posvećen formiranju rukovodećih kadrova za dobrovoljne omladinske radne akcije, a drugi nastavi prirodnih nauka u srednjim školama. U radu oba ova sastanka uzeli su učešća predstavnici većeg broja zemalja Evrope, Azije i Afrike. Saradivano je i na organizovanju sastanka Komisije za lokalne muzeje Međunarodnog saveta za muzeje, koji je održan u Jugoslaviji. U nizu međunarodnih konferencija, sastanaka i seminara koje je organizovao UNESCO učestvovali su jugoslovenski stručnjaci.

U radu XI generalne konferencije UNESCO-a, održane u Parizu krajem 1960. godine, jugoslovenska delegacija aktivno je učestvovala. Na njen predlog usvojena je rezolucija kojom se upućuje apel svim državama članicama organizacije da pruže dobrovoljnu pomoć afričkim zemljama koje su nedavno stekle nezavisnost. Ova inicijativa bila je pozdravljena od svih članica organizacije. Kao svoj doprinos sprovođenju ove rezolucije Jugoslavija je dala pomoć u vidu dvadeset stipendija za studiranje u Jugoslaviji, štampanjem deset udžbenika za potrebe afričkih zemalja i u opremi za tri stručne škole.

Boravak delegacija Sudana, Egipta, Burme i Indije doprineo je saradnji s ovim zemljama na prosvetnim pitanjima. U Međunarodnom birou za prosvetu zapaženo je aktivno učešće naše zemlje.

Na osnovu kulturnih konvencija vršena je razmena prosvetnih radnika s Poljskom, Bugarskom, Belgijom, Rumunijom, UAR i Mađarskom, što je obostrano koristilo u rešavanju raznih školskih problema.

Poseban vid saradnje predstavlja pružanje pomoći afričkim zemljama u nastavnom kadru. Ove godine takva pomoć pružana je Republici Gvineji, u koju je otputovalo 35 prosvetnih radnika iz Jugoslavije.

STANJE I PROBLEMI U OBLASTI KULTURE

IZDAVAČKA DELATNOST. Plasman knjige, i pored povećanog prometa, ostaje i dalje jedan od osnovnih problema izdavačke delatnosti. U cilju poboljšanja plasmana knjiga predložene su posebne mere u pogledu kredita, kamatne stope i obrtnih sredstava izdavača i knjižara. U pripremi su i propisi prema kojima biblioteke mogu da kupuju knjige na otplatu.

Uz pomoć republičkih sredstava i sredstava Federacije omogućeno je dalje povećavanje izdavačke delatnosti na jezicima nacionalnih manjina.

Kao forma saradnje sa inostranim izdavačima razvija se koprodukcija u izdavanju određenih edicija, a razmena delegacija iz redova izdavača doprinosi proširivanju saradnje sa inostranim izdavačkim kućama. Plasman domaće knjige u inostranstvu još uvek zaostaje za interesovanjem inostranstva za našu zemlju, kao i za sve razgranatijim političkim, ekonomskim i kulturnim vezama Jugoslavije sa velikim brojem drugih zemalja.

Međunarodni sajam knjiga, koji je prošle godine održan u Beogradu kao peti po redu, već se ustalio kao redovna izložba naših dostignuća u izdavačkoj delatnosti. On je postao značajan faktor u razvijanju kulturnih veza Jugoslavije sa mnogim zemljama Evrope, Amerike i drugih kontinenata. Izložbe jugoslovenske knjige u SAD, Francuskoj i Čehoslovačkoj, održane prošle godine, doprinele su daljoj afirmaciji naše knjige u svetu.

KINEMATOGRAFIJA. Obim proizvodnje u 1960. godini, prema prethodnim podacima, znatno je porastao u poređenju sa 1959. i ranijim godinama. Dok je za poslednje tri godine proizvedeno godišnje 13 do 14 igranih filmova, u 1960. godini proizvedeno je 16 domaćih i 2 koprodukcija igrana filma.

Proizvodnja kratkometražnih filmova je, sa 200 filmova, na nivou 1959. godine. Međutim, u ukupnom broju proizvedenih kratkometražnih filmova porastao je broj filmova rađenih po narudžbini (oko 70) i postignuto je vidno poboljšanje kvaliteta naših kratkometražnih filmova, koji su u 1960. godini dobili 15 nagrada na međunarodnim festivalima.

Napredak naše filmske proizvodnje omogućen je i većom pomoći društvene zajednice. Od doprinosa koji plaćaju preduzeća za prikazivanje filmova ustupljeno je filmskoj proizvodnji oko 900 miliona dinara, a od 1. januara 1961. godine povećava se doprinos bioskopa za unapređivanje domaće filmske proizvodnje.

U 1960. godini proširena je saradnja sa inostranim kinematografijama. Naši filmovi prodiru u sve veći broj zemalja, a naročito u zemlje Bliskog i Dalekog istoka, Afrike i Latinske Amerike. Takođe se povećava i izvoz u zapadnoevropske zemlje. Izvezena su 63 igrana filma u 49 zemalja i 119 kratkometražnih u 39 zemalja, dok je u 1959. godini izvezeno 29 igranih filmova u 35 zemalja i 69 kratkometražnih u 22 zemlje.

U toku 1960. godine otvoren je Centar za stručno osposobljavanje filmskih radnika, kome je osnovni zadatak da organizuje stručno obrazovanje i usavršavanje postojećih filmskih kadrova.

U cilju unapređivanja filmske proizvodnje, pristupilo se radu na izmenama i dopunama Osnovnog zakona o filmu. Predviđene izmene i dopune treba da omoguće dalje razvijanje ekonomskih principa poslovanja u našoj kinematografiji i ustanovljavanje što elastičnijih odnosa u proizvodnji, prometu i prikazivanju filmova.

Na polju kinofikacije, u 1960. godini nije bilo bitnijih promena. Mreža i kapaciteti bioskopa nisu dovoljno razvijeni, a naročito se oseća njihova nerazvijenost u gradovima i industrijskim centrima. Tehnika i opšti uslovi prikazivanja još uvek ne zadovoljavaju u većini bioskopa. Kao jedna od mera za poboljšanje opštih uslova i tehnike prikazivanja filmova ustanovljen je instrument prema kome se, od 1961. godine, 10% od ukupnog doprinosa od prometa filmova izdava za izgradnju i opremu bioskopa.

Velika pažnja bila je u 1960. godini poklonjena pitanju nabavke filmova od 16 mm za nastavnu i kulturno-prosvetnu delatnost. Na ovakvu traku kopirano je oko 500 filmskih naslova u oko 3.500 kopija, tako da filmski fond sada raspolaže sa oko 15.000 filmskih kopija. Pojačan je i uvoz dobrih vaspitnih filmova za decu i omladinu, naučno-popularnih filmova, filmova iz oblasti tehnike i drugih naučnih disciplina, kao i nastavnih filmova za opšteobrazovne škole.

Broj kino-projektora na terenu povećao se u 1960. godini za oko 300, tako da ih sada ima oko 3.000. Obezbeđena su i sredstva za uvoz 8 specijalnih putujućih bioskopa

za prikazivanje filmova u neelektrifikovanim krajevima. Relativno visoka cena domaćih kino-projektora još uvek je ozbiljna smetnja za kinifikaciju škola i ustanova za masovno obrazovanje.

POZORIŠTA. U skladu sa tendencijama prelaska na stimulativniji sistem nagrađivanja, pristupilo se proučavanju i razradi novog sistema angažovanja i nagrađivanja scensko-umetničkog osoblja, koji bi davao mogućnosti za elastičnije regulisanje radnih odnosa i nagrađivanja umetničkog osoblja.

Na inicijativu pozorišnih institucija osnovana je Zajednica profesionalnih pozorišta FNRJ, kao koordinaciono telo koje treba da doprinese efikasnijem rešavanju zajedničkih problema pozorišne delatnosti u našoj zemlji.

BIBLIOTEKE. U 1960. godini bibliotekama je ukazivana veća pažnja i pružena je znatnija materijalna pomoć. Organi političkoteritorijalnih jedinica češće i temeljnije su razmatrali stanje i probleme bibliotečke službe.

U toku 1960. godine doneseni su zakoni o bibliotekama u NR Srbiji, NR Hrvatskoj i NR Makedoniji, dok se u drugim narodnim republikama priprema njihovo donošenje.

Akcija »Mesec dana knjige« znatno je uticala na pojačanje rada biblioteka na popularisanju knjige.

Donošenjem Pravilnika o stručnim ispitima službenika bibliotečke, muzejske i arhivske službe dat je podsticaj za stručni razvoj ovog kadra.

ARHIVI. U toku protekle godine osnovana su dva arhiva opšteg tipa i jedan specijalni arhiv. Sada u Jugoslaviji postoje 68 arhiva opšteg tipa i 22 specijalna arhiva.

S obzirom na stalni priliv arhivske građe i nepromenjene smeštajne kapacitete arhivskih ustanova, izgradnja novih arhivskih zgrada, ili bar adaptiranje postojećih, za podmirivanje rastućih potreba arhivske službe, — ostaje i dalje neodložan zadatak.

ZAŠTITA SPOMENIKA KULTURE. Na zaštiti spomenika kulture u 1960. godini radilo se uglavnom u pravcu sprovođenja u život Opšteg zakona o zaštiti spomenika kulture. U tom cilju NR Srbija, NR Hrvatska i NR Bosna i Hercegovina su donele svoje zakone o zaštiti spomenika kulture, dok se i u drugim narodnim republikama pristupilo izradi ovih zakona.

Stvoreni su bolji uslovi za razvitanak zaštite spomenika kulture i poraslo je interesovanje lokalnih organa za njihovu zaštitu. Preduzimaju se dalji naponi radi ostvarivanja potrebne koordinacije organa koji su Zakonom o zaštiti spomenika kulture dobili određena prava i dužnosti u radu na ovoj oblasti.

Registracija spomenika kulture, kao preduslov za preduzimanje mera zaštite, još je nepotpuna, a nedostaje i naučna evidencija o stanju spomeničnih objekata i o stepenu njihove angažovanosti, koja bi omogućila sistematskije prilaženje radovima na zaštiti.

Organizacija službe zaštite na principima koje uvodi Opšti zakon o zaštiti spomenika kulture tek je započeta, pa joj se u narednom periodu mora pokloniti veća pažnja. Ovome će svakako doprineti i zakoni o zaštiti spomenika kulture koje su donele odnosno koje će doneti narodne republike.

DOTACIJE I FONDOVI. Pomoć društvene zajednice za šire kulturno stvaralaštvo ogledala se u 1960. godini i u materijalnoj pomoći za izvođenje nekih značajnijih kulturnih akcija. Tako je pomoć data:

- u vidu budžetskih dotacija društvenim organizacijama, u iznosu od 60,654.000 dinara
- iz Saveznog fonda za unapređivanje kulturnih delatnosti, u iznosu od 122,000.000 dinara
- iz Fonda za unapređivanje likovne umetnosti »Moša Pijade«, u iznosu od 15,432.000 dinara

Budžetske dotacije date su za 27 društvenih organizacija iz oblasti prosvete, nauke i kulture, u cilju pomaganja njihove delatnosti, naročito izdavačke. Savezni fond za unapređivanje kulturnih delatnosti dodelio je pomoć za organizovanje 56 kulturnih i naučnih akcija i manifestacija.

Iz Fonda za unapređivanje likovne umetnosti »Moša Pijade« dato je u 1960. godini 36 stipendija likovnim umetnicima za studijski boravak u inostranstvu i 14 stipendija za postdiplomske studije u zemlji. Sredstvima Fonda pomagane su i neke akcije na planu unapređivanja likovne umetnosti u zemlji.

MEĐUNARODNA TAKMIČENJA JUGOSLOVENSKIH SPORTISTA U 1960.¹

ATLETIKA

U Bukureštu je 20. marta održan V balkanski kros na kome su učestvovalе reprezentacije Bugarske, Grčke, Jugoslavije, Rumunije i Turske u konkurenciji muškaraca, a u konkurenciji žena reprezentacije Bugarske, Rumunije, Jugoslavije i Turske. Plasman muškaraca je sledeći: prvi je Gecescu Konstantin — Rumunija (31:11,0), dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Mihalić Franjo je peti (31:35,0), Stojanović Dobrivoje — osmi (31:47,0), Ivanović Ištvan — deveti (31:55,0), Subotić Slavko — deseti (32:19,0), Vazić Simo — šesnaesti (33:09,0) i Jovanović Milija — dvadeset sedmi (35:04,0). U ekipnom plasmanu prva je Rumunija sa 13 bodova,² dok je Jugoslavija druga sa 32 boda. U ženskoj konkurenciji prva je Cirai Gül — Turska (6:33,0), dok su jugoslovenske takmičarke postigle sledeće rezultate: Rajkov Milica je šesta (7:10,0), Slaninik Ančka — sedma (7:12,0), Belaj Amalija — jedanaesta (7:34,0) i Hude Gabrijela — dvanaesta (7:36,0). U ekipnom plasmanu prva je Rumunija sa 9 bodova, dok je Jugoslavija treća sa 23 boda.

U Sieni je 9. i 10. jula održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Italije. Pobjedila je Italija sa 115,5 : 96,5 bodova.

U Tuzli je 17. jula održan susret ženskih juniorskih ekipa Jugoslavije i Rumunije. Pobjedila je Rumunija sa 60:54 boda.

U Mariboru je 22. i 23. jula održan susret muških juniorskih reprezentacija Mađarske i Jugoslavije. Pobjedila je Mađarska sa 107:94 boda.

U Beogradu je 23. i 24. jula održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Bugarske. Pobjedila je Jugoslavija sa 121,5:84,5 bodova.

U Sofiji je 24. jula održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Bugarske. Pobjedila je Bugarska sa 52:51 bod.

U Atini je 14. i 15. avgusta održan susret muških juniorskih reprezentacija Jugoslavije i Grčke. Pobjedila je Jugoslavija sa 99:82 boda.

U Atini su od 23. do 25. septembra održane XIX balkanske igre na kojima su u muškoj konkurenciji učestvovalе reprezentacije Bugarske, Grčke, Jugoslavije, Rumunije i Turske, a u ženskoj konkurenciji reprezentacije Bugarske, Jugoslavije, Rumunije i Turske. U muškoj konkurenciji prvak Balkana je Jugoslavija sa 173 boda, a u ženskoj Rumunija sa 94, dok je Jugoslavija druga sa 81 bodom. Jugosloveni, pobjednici Balkanskih igara su: 400 m — Šnajder Viktor (49,7); 110 m prepone — Lorgier Stanko (14,3); 400 m prepone — Kovač Đani (52,0); maraton — Stojanović Dobrivoje (2:29:11,2); skok uvis — Majtan Đorđe (2,01); bacanje kladiva — Bezjak Zvonko (63,92); desetboj — Brodnik Jože (6,620 bodova); u štafeti 4×100 m reprezentacija Jugoslavije u sastavu Gluk Franc, Danilović Danilo, Lorgier Stanko, Trifunović Zoran (42,0); u štafeti 4×400 m reprezentacija Jugoslavije u sastavu Šnajder Viktor, Kovač Đani, Savić dr Srdan, Grujić Miloje (3:21,0). U ženskoj konkurenciji prvakine Balkanskih igara su: 200 m — Šikovec Olga (24,0); 400 m — Simić Nada (57,3); u štafeti 4×100 m reprezentacija Jugoslavije u sastavu: Šikovec Olga, Simić Nada, Kolenc Zdenka i Kušec Nerimana (48,1).

AUTO-MOTO

U 1960. nije održan nijedan međudržavni susret.

U Liberecu je 22. maja održano takmičenje za zonsko prvenstvo sveta u spidveju. Jugoslovenski takmičar Babić Franc je deseti, a Višočnik Jože jedanaesti.

U Zagrebu je 22. maja održano takmičenje za zonsko prvenstvo sveta u spidveju. Prvi je Kapala Floriam — Poljska, dok je jugoslovenski najbolji takmičar Medved Valent deveti.

BICIKLIZAM

Od 14. do 24. aprila održana je etapna međunarodna trka »Oko Tunisa« na kojoj je učestvovalo 66 takmičara iz 11 zemalja. U ekipnom plasmanu Jugoslavija je deveta sa 121:35:26, dok je prva ekipa Holandije sa 117:00:42. U pojedinačnom plasmanu prvi je Goussens — Belgija sa 38:50:30, dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Valčić Nevio je dvadeset četvrti (40:11:59), Veličković Marko — trideset prvi (40:53:24), Gregorina Pavle — četrdeset prvi (42:28:55), Badovinac Nikola — četrdeset treći (43:13:00).

Od 2. do 16. maja održana je međunarodna etapna trka Prag—Varšava—Berlin, na kojoj je učestvovalo 119 takmičara iz 20 zemalja. U ekipnom plasmanu prva je Istočna Nemačka sa 165:51:19 h, dok je Jugoslavija četrnaesta sa 173:42:05. U pojedinačnom plasmanu prvi je Hagen Erch — Istočna Nemačka sa 56:35:38, dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Levačić Ivan je dvadeset treći (57:

14:18), Bajc Alojz — pedeset četvrti (58:18:34), Šebenik Jože — šezdeset četvrti (58:53:46); Zirovnik Janez, Vukojević Gavriilo i Novak Petar su odustali.

U Sofiji je 24. juna održana ekipna međunarodna trka na kojoj su učestvovalе ekipe Bugarske, Jugoslavije, Poljske i Rumunije. Prva je Poljska sa 2:22:08, dok je Jugoslavija treća sa 2:25:13.

Od 26. do 31. jula održana je međunarodna etapna trka »Kroz Jugoslaviju« na kojoj je učestvovalo 59 vozača iz 9 zemalja. U ekipnom plasmanu prva je Jugoslavija sa 90:28:58 (Zirovnik Janez, Levačić Ivan, Valčić Nevio), a u pojedinačnom plasmanu prvi je takode Jugosloven Zirovnik Janez sa 30:03:14.

Od 6. do 14. avgusta održano je u Lajpcigu svetsko prvenstvo na drumu na kome su učestvovalа 64 takmičara iz 21 zemlje. Prvi je Ekstein Bernard — Istočna Nemačka sa 4:43:41, dok je jugoslovenski takmičar Valčić Nevio pedeset šesti sa 4:45:22. Roner Jože je odustao.

BOKS

U Beogradu je 8. maja održan susret reprezentacija Jugoslavije i Bugarske. Pobjedila je Jugoslavija sa 14:6.

BRODARSTVO

Jedrenje na vodi. U Lucanu (Francuska) je od 13. do 15. jula održano prvenstvo Evrope u klasi »Slijuka« za juniore, na kome su učestvovali takmičari iz 5 zemalja. Prvak Evrope je ekipa Francuske Durand — Coronneau sa 7.921 bodom, dok su jugoslovenski takmičari Čok Zlatan — Jurc Hrvoje zauzeli osmo mesto sa 6.100 bodova.

Kajakštvo. Mirne vode. — Na Mariborskom jezeru je 9. i 10. jula održan susret ekipa Jugoslavije i Austrije. Jugoslavija je osvojila 4 prva mesta, a Austrija jedno. Nezvaničan rezultat je 4:1 za Jugoslaviju.

FUDBAL

U Kazablanki je 1. januara održan susret reprezentacija Jugoslavije i Maroka. Pobjedila je Jugoslavija sa 5:0 (2:0).

U Tunisu je 3. januara održan susret reprezentacija Jugoslavije i Tunisa. Pobjedila je Jugoslavija sa 5:1 (3:0).

U Kairu je 8. januara održan susret reprezentacija Jugoslavije i UAR. Pobjedila je Jugoslavija sa 1:0 (0:0).

U Beogradu je 10. aprila održan susret reprezentacija Jugoslavije i Izraela u okviru kvalifikacija za olimpijski fudbalski turnir. Pobjedio je Izrael sa 2:1 (1:1).

U Atini je 24. aprila održan susret reprezentacija Jugoslavije i Grčke u okviru kvalifikacija za olimpijski fudbalski turnir. Pobjedila je Jugoslavija sa 5:0 (1:0). Ovom pobjedom je zauzela prvo mesto u svojoj grupi i kvalifikovala se za olimpijski fudbalski turnir.

U Lisabonu je 8. maja održan susret reprezentacija Jugoslavije i Portugala u okviru ¼ finala Kupa evropskih nacija. Pobjedila je Portugala sa 2:1 (1:0).

U Londonu je 11. maja održan susret reprezentacija Jugoslavije i Engleske. Susret se završio nerešeno 3:3 (1:1).

U Beogradu je 22. maja održan revanš susret ¼ finala Kupa evropskih nacija reprezentacija Jugoslavije i Portugalijske. Pobjedila je Jugoslavija sa 5:1 (2:0).

U Parizu je 6. jula odigran polufinalni susret Kupa evropskih nacija između reprezentacija Jugoslavije i Francuske. Pobjedila je Jugoslavija sa 5:4 (1:2).

U Parizu je 10. jula održan finalni susret Kupa evropskih nacija između reprezentacija Jugoslavije i SSSR. Pobjedio je SSSR sa 2:1 (1:0) posle produženja, jer je u regularnom vremenu utakmica završena nerešeno 1:1.

U Beogradu je 6. avgusta održan susret reprezentacija Jugoslavije i Tunisa. Pobjedila je Jugoslavija sa 7:0 (5:0).

U Budimpešti je 8. oktobra održan susret omladinskih reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobjedila je Mađarska sa 2:0 (0:0).

U Budimpešti je 9. oktobra održan susret reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Susret se završio nerešeno 1:1 (0:1).

U Osijeku je 9. oktobra održan susret B reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobjedila je B reprezentacija Mađarske sa 2:1 (0:1).

U Kosovskoj Mitrovici je 9. oktobra održan susret mladih reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobjedila je mlada reprezentacija Jugoslavije sa 4:0 (2:0).

HOKEJ NA LEDU

U 1960. nije održan nijedan međudržavni susret.

HOKEJ NA TRAVI

U 1960. nije održan nijedan međudržavni susret.

KOŠARKA

U Budimpešti je 26. marta održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobjedila je Mađarska sa 54:49 (28:20).

U Briselu je 9. aprila održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Belgije. Pobjedila je Belgija sa 81:71 (47:30).

U Šarleroa-u je 11. aprila održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Belgije. Pobjedila je Jugoslavija sa 57:55 (22:28).

U Beogradu je 20. maja održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Bugarske. Pobjedila je Bugarska sa 60:37 (24:19).

U Sofiji je 29. maja održan prijateljski susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Bugarske. Pobjedila je Bugarska sa 61:56 (27:27).

¹ Vidi: »Međunarodna takmičenja jugoslovenskih sportista u 1959«, »Jugoslovenski pregled«, 1960, str. 79—84 (3—8) i »Rezultati jugoslovenskih sportista na XVII Olimpijskim igrama«, »Jugoslovenski pregled«, 1960, str. 391—393 (21—23).

² Na ovom takmičenju najbolji takmičar dobija jedan bod, zatim slede takmičari sa dva, tri, četiri boda itd.

U Sofiji je od 3. do 12. juna održano VII evropsko prvenstvo u košarci za žene na kome su učestvovala reprezentacije 10 zemalja. Jugoslavija je pobedila Mađarsku sa 56:50 (32:26), Rumuniju sa 59:46 (27:22), Belgiju sa 57:39 (21:20), a izgubila od SSSR sa 35:78 (18:29), Bugarske sa 45:47 (22:25), Čehoslovačke sa 47:74 (28:35) i Poljske sa 45:52 (28:24). Prvak Evrope je ekipa SSSR, dok je Jugoslavija osvojila peto mesto.

U Budimpešti je od 9. do 12. juna održan međunarodni turnir muških reprezentacija na kome su učestvovala Estonija, Istočna Nemačka, Jugoslavija i Mađarska. Jugoslavija je pobedila Estoniju sa 94:64 (47:34), Istočnu Nemačku sa 81:63 (42:29), a izgubila od Mađarske sa 66:79 (33:44). Pobjednik turnira je Mađarska, dok je Jugoslavija zauzela drugo mesto.

U Sofiji je od 15. do 19. juna održan Balkanski kup muških reprezentacija na kome su učestvovala Albanija, Bugarska A i B, Jugoslavija, Rumunija i Turska. Jugoslavija je pobedila Tursku sa 82:51 (36:27), Bugarsku B sa 85:58 (49:33), Rumuniju sa 74:62 (31:34), Albaniju sa 89:37 (49:21), a izgubila od Bugarske A sa 75:88 (36:42). Pobjednik Kupa je Bugarska, dok je Jugoslavija osvojila drugo mesto.

U Bolonji je od 13. do 18. avgusta održan kvalifikacioni turnir za učešće na Olimpijskim igrama na kome su učestvovala muške reprezentacije 18 zemalja. Jugoslavija je pobedila Veliku Britaniju sa 90:38 (48:21), Austriju sa 77:55 (44:30), Poljsku sa 71:64 (33:33), Izrael sa 62:61 (36:32), a izgubila od Mađarske sa 92:94 (38:36). U regularnom vremenu utakmica sa Mađarskom je završena nerešeno 85:85. Jugoslavija je zauzela prvo mesto u drugoj polufinalnoj grupi i stekla pravo učešća na Olimpijskim igrama.

KUGLANJE

U Zagrebu je od 26. juna do 1. jula održan III evropski kup u kuglanju za muškarce i žene na kome su učestvovala reprezentacije iz 7 zemalja. U muškoj konkurenciji prvak Evrope je Čehoslovačka sa 5,231 čunjem (prosek 878,1), dok je Jugoslavija zauzela drugo mesto sa 5,219 čunjeva (prosek 869,8). Jugoslavija je nastupila u sastavu: Martelanc Lado (830), Steržar Miro (887), Starc Rajko (897), Popović Drago (875), Grom Leo (853) i Smoljanović Dujam (877). U ženskoj konkurenciji ekipa Jugoslavije je osvojila prvo mesto sa 2,373 čunja (prosek 395,5). Jugoslavija je nastupila u sastavu: Erski Marija (388), Pipinić Zita (396), Kavčić Francka (387), Klemenčić Dora (389), Jakovac Anica (386) i Bulić Barica (427).

U Ljubljani je 3. jula održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Istočne Nemačke. Pobedila je Istočna Nemačka sa 5,262:5,181.

U Ljubljani je 3. jula održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Istočne Nemačke. Pobedila je Istočna Nemačka sa 2,430:2,314.

U Bukureštu je 4. decembra održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Rumunije. Pobedila je Jugoslavija sa 5,230:5,010.

U Bukureštu je 4. decembra održan prijateljski susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Rumunije. Pobedila je Rumunija sa 2,473:2,451.

BOČANJE

U Ljubljani je od 1. do 3. avgusta održan susret reprezentacija Jugoslavije i Belgije. U prvom susretu Jugoslavija je pobedila sa 13:1, a u drugom sa 13:7.

KUGLANJE NA LEDU

U Puchbergu (Austrija) je 20. i 21. februara održano X evropsko prvenstvo u kuglanju na ledu na kome su učestvovali takmičari iz Austrije, Italije, Jugoslavije i Nemačke. U disciplini cilj i gađanje palicom (približavanje) prvak Evrope je Jugosloven Kobler Karol sa 37 bodova, dok su ostali jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Drobnijak Edo je šesti sa 31 bodom, Gerdelj Polde deseti sa 26 bodova i Olip Jakob petnaesti sa 4 boda. U disciplini gađanje na daljinu, stariji članovi, prvak Evrope je Sailer (Austrija) sa 159,20 m, dok je jugoslovenski takmičar Klinar Jože šesti sa 151,30 m, a Potočnik Vinko sedmi sa 146,15 m. U disciplini gađanje na daljinu, seniorski razred, prvak Evrope je Reichenpfader (Austrija) sa 150,77 m, dok je jugoslovenski takmičar Drinovac Alojz sedmi sa 137,85 m, a Kokolj Milan osmi sa 135,80 m. U ekipnom plasmanu prvak Evrope je Tschuden (Austrija) sa 20 bodova, dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Janežić Jože je šesti sa 16, Kokolj Milan deveti sa 12, Drobnijak Edo deseti sa 10, Olip Jakob šesnaesti sa 4 boda.

MAČEVANJE

U 1960. nije održan nijedan međudržavni susret.

ODBOJKA

U Lajpcigu je od 1. do 17. jula održan međunarodni turnir muških reprezentacija na kome su učestvovala Istočna Nemačka A i B, Jugoslavija, Finska, Francuska i Holandija. Jugoslavija je pobedila Istočnu Nemačku A sa 3:1, Finsku sa 3:0, Francusku sa 3:2 i Istočnu Nemačku B sa 3:2 i osvojila prvo mesto.

U Cetinju je od 13. do 15. avgusta održan međunarodni turnir juniorskih muških ekipa na kome su učestvovala Istočna Nemačka, Jugoslavija, Poljska A i B. Jugoslavija je pobedila Istočnu Nemačku sa 3:1, Poljsku B sa 3:1, a izgubila od Poljske A sa 0:3. Prvo mesto je osvojila Poljska A ekipa, dok je Jugoslavija druga.

U Cetinju je od 13. do 15. jula održan susret ženskih juniorskih reprezentacija Jugoslavije i Poljske. Jugoslavija je sve utakmice izgubila i to sa 0:3, 2:3 i 0:3.

U Budimpešti je od 14. do 21. avgusta održan »Turnir nacija« na kome su učestvovala muške reprezentacije Bugarske, Jugoslavije, Mađarske A i B, Rumunije i Čehoslovačke. Jugoslavija je pobedila Mađarsku B sa 3:2, a izgubila od Bugarske sa 0:3, Čehoslovačke 2:3, Mađarske A sa 1:3 i Rumunije sa 0:3. Prvo mesto je osvojila Čehoslovačka, a Jugoslavija je peta.

U Novom Sadu je 23. oktobra održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Francuske. Pobedila je Jugoslavija sa 3:1.

U Parizu je od 2. do 6. novembra održan međunarodni turnir na kome su učestvovala ženske reprezentacije Jugoslavije, Mađarske, Francuske i Holandije. Jugoslavija je pobedila Holandiju sa 3:2, Francusku sa 3:2, a izgubila od Mađarske sa 2:3. Prvo mesto je osvojila Mađarska, dok je Jugoslavija druga.

PLIVANJE

U 1960. nije održan nijedan međudržavni susret.

RAGBI

U 1960. nije održan nijedan međudržavni susret.

RUKOMET

U Beču je 26. januara održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Austrije. Susret se završio nerešeno 5:5 (5:3).

U Sent Galenu je 26. januara održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Švajcarske. Pobedila je Jugoslavija sa 19:18 (6:11).

U Bazelu je 28. januara održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Švajcarske. Susret se završio nerešeno 12:12 (4:5).

U Parizu je 30. januara održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Francuske. Pobedila je Jugoslavija sa 17:10 (7:6).

U Beogradu je od 30. juna do 2. jula održan međunarodni turnir muških i ženskih reprezentacija »Trofej Tašmajdana« na kome su učestvovala reprezentacije Jugoslavije, Mađarske i Poljske. U muškoj konkurenciji Jugoslavija je pobedila Poljsku sa 19:9 (10:6), a izgubila od Mađarske sa 22:23 (12:14). Jugoslavija je osvojila prvo mesto. U ženskoj konkurenciji Jugoslavija je pobedila Poljsku sa 9:5 (2:3), a izgubila od Mađarske sa 3:14 (1:10). Pobjednik turnira je Mađarska, dok je Jugoslavija osvojila drugo mesto.

U Banjoj Luci je 4. jula održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobedila je Jugoslavija sa 17:15 (9:10).

U Skopju je 4. jula održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Poljske. Susret se završio nerešeno 15:15 (8:9).

U Subotici je 4. jula održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobedila je Mađarska sa 5:4 (4:3).

U Novom Sadu je 4. jula održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Poljske. Susret se završio nerešeno 3:3 (1:3).

U Kairu je 20. oktobra održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i UAR. Pobedila je Jugoslavija sa 29:17 (14:8).

U Kairu je 27. oktobra održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i UAR. Pobedila je Jugoslavija sa 22:11 (13:3).

U Zagrebu je 2. decembra održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Istočne Nemačke. Pobedila je Istočna Nemačka sa 23:15 (11:8).

U Zagrebu je 2. decembra održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Istočne Nemačke. Susret se završio nerešeno 6:6 (1:3).

U Zagrebu je 4. decembra održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Istočne Nemačke. Pobedila je Istočna Nemačka sa 12:10 (6:7).

U Zagrebu je 4. decembra održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Istočne Nemačke. Pobedila je Jugoslavija sa 7:5 (2:4).

U Zagrebu je 11. decembra održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Mađarske u okviru kvalifikacija za svetsko prvenstvo. Jugoslavija je pobedila sa 18:14 (12:8).

U Ljubljani je 18. decembra održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Austrije. Pobedila je Jugoslavija sa 20:10 (9:5).

U Ljubljani je 18. decembra održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Austrije. Pobedila je Jugoslavija sa 11:3 (4:1).

U Tatabanji je 23. decembra održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Mađarske u okviru kvalifikacija za svetsko prvenstvo. Pobedila je Mađarska sa 15:13 (10:6).

SKOKOVI U VODU

U Vogeru je 25. i 26. juna održan susret muških i ženskih reprezentacija Jugoslavije i Italije. Pobedila je Italija sa 25:18 bodova.

U Minhenu je 9. i 10. jula održan četvorboj omladinskih muških i ženskih reprezentacija Austrije, Zapadne Nemačke, Italije i Jugoslavije. Prvo mesto je osvojila Zapadna Nemačka sa 902,16 bodova, a Jugoslavija je treća sa 647,18 bodova.

SMUČANJE

U Kortini d'Ampeco je od 15. do 17. januara održano takmičenje u smučarskim skokovima za »Kup Kongsberg«. Prvo mesto u grupi seniora osvojio je Plank Albin — Austrija sa 231,0, dok je jugoslovenski takmičar Pečar Marjan dvadeset četvrti sa 175,0 a Oman Miro trideseti sa 157,0. U grupi juniora prvo mesto osvojio je jugoslovenski takmičar Đakomeli Oto sa 205,2 m, Nahtigal Andrej je deseti sa 179,7, a Čurk Janez jedanaesti sa 176,0. U ekipnom juniorskom plasmanu prva je Italija sa 578, a Jugoslavija druga sa 577,8 m.

U Urahu je 23. i 24. januara održano takmičenje u trčanju za »Kup Kurikala«. U trčanju na 15 km za članove prvak je Hruby Ladislav — Čehoslovačka sa 58,59, dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Pavčić Cveto je osmi sa 1:00,07, Seljak Roman dvadeset drugi sa 1:02,13, Hlebanja Zdravko četrdeset prvi sa 1:04,59, Lakota Franc četrdeset peti sa 1:05,42. Pavčić Janez je odustao. U štafeti 4x10 km prva je ekipa Poljske sa 2:07,46, dok je Jugoslavija u sastavu Seljak Roman, Hlebanja Zdravko, Pavčić Janez i Pavčić Cveto šesta sa 2:18,38. U trčanju 10 km za omladinu prvi je Pires Roger — Francuska sa 30,43, dok su

Jugosloveni Pogačnik Bogdan trinaesti sa 34,02, Bavče Mirko petnaesti sa 34,13 i Kobilica Pavel — sedamnaesti sa 34,42. U trčanju žena na 10 km prva je Begun Stefania — Poljska sa 34,10, dok je Jugoslovenka Rekar Mara peta sa 36,43. U ukupnom plasmanu prva je Francuska sa 30,4, a Jugoslavija je peta sa 84,4 boda.

U Sestieru je od 1. do 3. aprila održano takmičenje u alpskim disciplinama za »Kandahar kup« — sedamnaesti u smuku za muškarce. Prvi je Divillard Adrien — Francuska sa 2:05,2, dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Šumi Janez je pedeset treći sa 2:19,2, Frantar Stane sedamdeset peti sa 2:39,7, a Lakota Peter i Jenko Janez su diskvalifikovani. U smuku za žene prva je Hecher Trudl — Austrija sa 2:07,5, dok je Jugoslovenka Župančič Slava četrdeset treća sa 2:26,5 a Faneli Krista pedeset šesta sa 2:40,0.

Na Planici je od 23. do 27. marta održana u okviru proslave 25-godišnjice Planice »Nedelja smučarskih letova«. Prvi je Recknagel Helmut — Istočna Nemačka sa 227,5, dok se od Jugoslovena najbolje plasirao Pečar Marjan, zauzevši četvrto mesto sa 209,0.

SPORTSKA GIMNASTIKA

U Gracu je 19. marta održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Austrije. Pobjedila je Jugoslavija sa 366,10:355,90.

U Kairu je 31. marta i 1. aprila održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i UAR. Pobjedila je Jugoslavija sa 550,30:527.

U Krakovu je 14. i 15. maja održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Poljske. Pobjedila je Poljska sa 559,30:557,25.

U Krakovu je 14. i 15. maja održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Poljske. Pobjedila je Poljska sa 372,85:357,55.

U Beogradu je 11. i 12. juna održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Italije. Pobjedila je Italija sa 566,20:565,90.

U Opatiji je 3. i 4. jula održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Austrije. Pobjedila je Jugoslavija sa 366,10:355,80.

STONI TENIS

U Bukureštu je 31. januara održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Rumunije. Pobjedila je Jugoslavija sa 5:1.

U Helsingborgu je 24. februara održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Švedske. Pobjedila je Švedska sa 5:2.

U Zagrebu je od 3. do 10. aprila održano II evropsko prvenstvo za muškarce i žene na kome su učestvovali takmičari iz 21 zemlje. U muškoj konkurenciji u ekipnom takmičenju Jugoslavija je bila u C grupi i pobjedila je Zapadnu Nemačku sa 5:4, Francusku sa 5:0, Bugarsku sa 5:0, Grčku sa 5:0 i Švajcarsku sa 5:0, a izgubila od Engleske sa 2:5. Pošto je zauzela drugo mesto u svojoj grupi, Jugoslavija se nije plasirala u finale. Prvak Evrope je ekipa Mađarske. U pojedinačnom plasmanu najbolje plasirani jugoslovenski takmičar je Marković Vojislav koji je izgubio u 1/4 finalu od Feldija — Mađarska. Prvak Evrope je Berczik Zoltan — Mađarska. U muškim parovima najbolje plasirani jugoslovenski par je Hrbud Željko — Kern Bojan, koji je u II kolu izgubio od para Dugardin — Roland — Belgija. Prvak Evrope je par Berczik Zoltan — Sido Ferenc — Mađarska. Od jugoslovenskih takmičara u mešovitim parovima najbolje su se plasirali: Nikolić Ružica — Köhler (Z. Nemačka) koji je u II kolu izgubio od para Roland — Roland, Belgija i Nikolić Danica — Ljungström, Švedska koji je takođe u II kolu izgubio od para Simon — Onnes, Holandija. Prvak Evrope je par Alexandru Maria — Cobirzan Gheorghe, Rumunija.

U ženskoj konkurenciji u ekipnom takmičenju Jugoslavija je bila u prvoj grupi gde je pobjedila Zapadnu Nemačku sa 3:2, Belgiju sa 3:0, Grčku sa 3:0, Švajcarsku sa 3:0, a izgubila od Mađarske sa 0:3, Čehoslovačke sa 0:3, SSSR sa 0:3, Austrije sa 0:3, Holandije sa 1:3 i osvojila šesto mesto u svojoj grupi, pa se nije plasirala u finale. Prvak Evrope je Mađarska. U pojedinačnom takmičenju najbolje plasirana jugoslovenska takmičarka je Plut Marijana koja je u 1/8 finala izgubila od Paisaru. SSSR. Prvak Evrope je Koczan Eva — Mađarska. U ženskim parovima najbolje plasirani jugoslovenski par su Čović Margita — Plut Marijana koje su u 1/8 finala izgubile od para Collins — Thompson, Engleska. Prvak Evrope je par Roseanu Angelika — Alexandru Maria — Rumunija.

U Mariboru je 18. novembra održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Engleske. Pobjedila je Engleska sa 3:1.

U Mariboru je 18. novembra održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Austrije. Pobjedila je Austrija sa 3:1.

U Mariboru je od 18. do 20. novembra održano XI međunarodno prvenstvo Jugoslavije na kome su učestvovali takmičari iz 9 zemalja. Prvo mesto je osvojio u muškoj konkurenciji Marković Vojislav koji je u finalu pobjedio Rozsasa — Mađarska. U muškim parovima prvo mesto osvojio je jugoslovenski par Teran Janez — Kern Bojan koji je u finalu pobjedio par Fehazi — Horcsar, Mađarska. U mešovitim parovima prvo mesto je osvojio par Roseanu Angelika (Israel) — Marković Vojislav koji je u finalu pobjedio par Rowe — Harrison, Engleska. U ženskoj konkurenciji prvo mesto je osvojila Roseanu Angelika, Israel, dok su najbolje plasirane jugoslovenske takmičarke izgubile u 1/4 finalu i to: Nikolić Ružica od Rowe, Engleska sa 0:3, a Čović Margita od Mosozic, Mađarska sa 0:3. U ženskim parovima prvo mesto je osvojio par Rowe — Harrower, Engleska, dok je jugoslovenski par Nikolić Ružica — Plut Marijana izgubio u polufinalu od para Rowe — Harrison, Engleska sa 0:3.

U Helsingborgu je od 26. do 28. novembra održano međunarodno prvenstvo Skandinavije. U ekipnoj konkurenciji Jugoslavija je pobjedila Norvešku sa 3:0, Englesku sa 3:2, Švedsku sa 3:1, Čehoslovačku sa 3:0 i osvojila prvo mesto.

U Ištadu je 2. decembra održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Švedske. Pobjedila je Švedska sa 5:1.

STRELJAŠTVO

U 1960. nije održan nijedan međudržavni susret.

TENIS

U Kopenhagenu je od 29. aprila do 1. maja održan susret reprezentacija Jugoslavije i Danske u okviru takmičenja za »Devis kup«. Pobjedila je Danska sa 3:2.

U Beogradu je od 19. do 24. jula održano takmičenje omladinaca za »Galea kup«. Jugoslavija je pobjedila Luksemburg sa 5:0, a izgubila od Zapadne Nemačke sa 1:4 i nije se plasirala u finale.

U Atini je od 25. do 31. jula održan prvi Balkanski šampionat na kome su učestvovali Bugarska, Grčka, Jugoslavija, Rumunija i Turska. Jugoslavija je pobjedila Bugarsku sa 3:0, Tursku sa 3:0, Grčku sa 3:0 i Rumuniju sa 3:0 i osvojila prvo mesto.

U Dubrovniku je od 6. do 11. septembra održano internacionalno prvenstvo Jugoslavije na kome su učestvovali takmičari iz 8 zemalja. Jugoslovenski takmičari su osvojili prvo mesto u igri muških parova u sastavu Jovanović Bora — Pilić Nikola.

TEŠKA ATLETIKA

Rvanje. U Štokholmu je 22. aprila održano susret reprezentacija Jugoslavije i Švedske u grčko-rimskom stilu. Susret se završio nerešeno 8:8. U Bargasu su od 1. do 6. juna održane Balkanske igre u rvanju na kojima su učestvovali Albanija, Bugarska, Grčka, Jugoslavija, Rumunija i Turska. U ekipnom plasmanu prva je Bugarska, dok je Jugoslavija treća. U pojedinačnom plasmanu prvo mesto od jugoslovenskih takmičara je osvojio u veltar kategoriji Hrvat Stevan.

U Beogradu je 17. jula održan susret reprezentacija u grčko-rimskom stilu Jugoslavije i Švedske. Pobjedila je Jugoslavija sa 11:5.

Džudo. U Amsterdamu je 14. i 15. maja održano Evropsko prvenstvo u džudo. U ekipnom takmičenju Jugoslavija je u prvom kolu izgubila od Francuske sa 1:4 i nije se plasirala za dalje takmičenje. Pojedinačni plasman Jugoslovena po kategorijama je sledeći: Iaka: Mastela je izgubio u prvom kolu od Schiesslera, Zapadna Nemačka koji je osvojio prvo mesto, a Baršnik Zdravko u predtakmičenju od Bontea — Holandija. Srednja: Cvejić Borivoje je izgubio u prvom kolu od Metzlera — Zapadna Nemačka, koji je osvojio prvo mesto, a Stojaković Stojan treće. U takmičenju za sve kategorije za apsolutnog šampiona bez obzira na težinu Stojaković Stojan je osvojio treće mesto, a Cvejić Borivoje deli od 4. do 8. mesta. Prvak Evrope je Gesink — Holandija.

ŠAH

U Beogradu je od 26. do 30. marta održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Rumunije. Pobjedila je Jugoslavija sa 12,5:3,5.

U Budimpešti je od 24. do 26. aprila održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobjedila je Jugoslavija sa 12:8.

U Monte Karlu je od 15. do 19. juna održan I mediteranski kup na kome su učestvovali reprezentacije Italije, Jugoslavije, Monaka, Tunisa i Francuske. Jugoslavija je pobjedila Tunis sa 2,5:1,5, Francusku sa 4:0, Italiju sa 3:1, Monako sa 4:0 i osvojila prvo mesto.

U Lajpcigu je od 15. oktobra do 10. novembra održana XIV šahovska olimpijada na kojoj je učestvovalo 40 zemalja. Jugoslavija je bila u kvalifikacijama u A grupi i pobjedila je Finsku sa 3:1, Indoneziju sa 3:1, Francusku sa 4:0, Albaniju sa 4:0 i Maltu sa 4:0, a igrala nerešeno sa Bugarskom 2:2, Istočnom Nemačkom 2:2, Norveškom 2:2 i Izraelom 2:2. Osvojila je drugo mesto u svojoj grupi iza Bugarske i plasirala se u finale. U finalu je pobjedila: Mađarsku sa 2,5:1,5, Čehoslovačku sa 3:1, Bugarsku sa 2,5:1,5, Argentinu sa 2,5:1,5, Zapadnu Nemačku sa 2,5:1,5, Holandiju sa 3:1, Rumuniju sa 3,5:0,5 i Englesku sa 2,5:1,5 i igrala nerešeno sa Istočnom Nemačkom 2:2, a izgubila od SSSR sa 1,5:2,5 i 1,5:2,5. U ukupnom plasmanu Jugoslavija je osvojila treće mesto i bronzanu medalju, dok je prvo mesto osvojila ekipa SSSR.

VAZDUHOPLOVSTVO

Vazduhoplovno jedrilicarstvo. U Kelnu je od 4. do 19. juna održano VIII svetsko prvenstvo na kome su učestvovali takmičari iz 15 zemalja. Prvi je Hossinger — Argentina sa 5.102,9 bodova, dok je jugoslovenski takmičar Mrak Jože osamnaesti sa 2.555,0 bodova.

Vazduhoplovno modelarstvo. Na aerodromu Lesce kod Bleda održan je od 8. do 12. avgusta IX evropski kriterijum letećih modela penjača na kome su učestvovali takmičari Jugoslavije, Zapadne Nemačke i SSSR. Jugoslovenski takmičari su postigli sledeće rezultate: prvo mesto osvojio je Bjelajac Mirko sa 836 bodova, — treće Fresl Emil — sa 813, Ščepanović Aleksandar — četvrto sa 812, Merkez Zlatko — peto sa 769, Smole Janez — šesto sa 743 i Mikulčić Emil — dvanaesto sa 468 bodova. U ekipnom plasmanu prva je Jugoslavija sa 2.461 bodom, a Jugoslavija B treća sa 1.980 bodova.

Padobranstvo. Na aerodromu Musačevo — Sofija održano je od 7. do 14. avgusta V svetsko prvenstvo u padobranstvu za muškarce i žene na kome su učestvovali takmičari iz 12 zemalja. Prvak je Kaplan Zdenek — Čehoslovačka, dok je jugoslovenski takmičar Damjanović Danilo osvojio trinaesto mesto. U konkurenciji žena prva je Rejzlova Božena — Čehoslovačka, a jugoslovenska takmičarka Stefanović Natalija dvanaesta. Treći jugoslovenski takmičar Miličević Mladen se povredio i nije nastupio.

VESLANJE

Na Bledu je 26. juna održana X međunarodna bledska regata na kojoj je učestvovalo 57 čamaca iz Austrije, Istočne Nemačke, Jugoslavije i Rumunije. U četvercu sa kormilarom prva je »Mladost«, Zagreb sa 7:02,5, u dvojcu bez kormilara takođe »Mladost«, Zagreb sa 7:36,3 i u

dvojicu sa kormilarom »Krka«, Šibenik sa 7:53,0. U četvercu bez kormilara prvi je »Mornar«, Split sa 6:53,1, u dubl-skulu kombinovana ekipa »Mornara« — Split i »Ošjaka« — Vela Luka sa 7:10,0, a u osmercu »Mornar«, Split sa 6:23,3; u skifu prvi je Popov — »Tamiš«, Pančevo sa 7:42,0. U konkurenciji žena u skifu prva je ekipa »Sika« — Austrija sa 5:50,9, a u četvercu sa kormilarom »Argo«, Izola sa 3:38,6.

U Willesdenu kod Londona održano je od 12. do 14. avgusta VII evropsko prvenstvo u veslanju za žene na kome su učestvovalе takmičarke iz 9 zemalja. Jugoslovenske veslačice su nastupile u četvercu sa kormilarom. Prvak Evrope je ekipa SSSR sa 3:39,75, dok je jugoslovenska ekipa »Argo« — Izola (Ipsa Mira, Bernetić Libera, Leban Marica, Slamić Milena i kormilar Požnel Zlata) zauzela drugo mesto u repesažu sa 4:06,63 i nije se plasirala u finale.

VATERPOLO

U Rimu je 18. aprila održan susret reprezentacija Jugoslavije i Italije. Susret se završio nerešeno 3:3 (2:1).

U Rimu je 19. aprila održan susret reprezentacija Jugoslavije i Italije. Susret se završio nerešeno 2:2 (1:0).

U Vupertalu je 26. aprila održan susret reprezentacija Jugoslavije i Zapadne Nemačke. Pobjedila je Jugoslavija sa 4:0 (1:0).

U Esenu je 28. aprila održan susret reprezentacija Jugoslavije i Zapadne Nemačke. Susret se završio nerešeno 2:2 (1:1).

U Kairu je 1. maja održan susret reprezentacija Jugoslavije i UAR. Pobjedila je Jugoslavija sa 8:3 (5:1).

U Kairu je 5. maja održan susret reprezentacija Jugoslavije i UAR. Pobjedila je Jugoslavija sa 7:2 (3:1).

U Kairu je 7. maja održan susret reprezentacija Jugoslavije i UAR. Pobjedila je Jugoslavija sa 7:1 (3:0).

U Zagrebu je 11. juna održan susret reprezentacija Jugoslavije i Istočne Nemačke. Pobjedila je Jugoslavija sa 4:1 (2:0).

U Zagrebu je 12. juna održan susret reprezentacija Jugoslavije i Istočne Nemačke. Pobjedila je Istočna Nemačka sa 4:3 (2:1).

U Beogradu je 22. juna održan susret B reprezentacija Jugoslavije i SSSR. Pobjedila je B reprezentacija Jugoslavije sa 3:1 (2:0).

U Čupriji je 23. juna održan susret B reprezentacija Jugoslavije i SSSR. Pobjedila je B ekipa SSSR sa 5:2 (3:0).

U Moskvi je 24. juna održan susret reprezentacija Jugoslavije i SSSR. Pobjedio je SSSR sa 3:2 (2:2).

U Borovu je 25. juna održan susret B reprezentacija Jugoslavije i SSSR. Pobjedila je B reprezentacija Jugoslavije sa 5:4 (2:3).

U Moskvi je 26. juna održan susret reprezentacija Jugoslavije i SSSR. Pobjedio je SSSR sa 3:1 (2:1).

U Zagrebu je 7. avgusta održan susret reprezentacija Jugoslavije i Zapadne Nemačke. Pobjedila je Jugoslavija sa 5:3 (3:0).

U Zagrebu je 8. avgusta održan susret reprezentacija Jugoslavije i Zapadne Nemačke. Pobjedila je Jugoslavija sa 5:1 (2:1).

IZVOR: Dokumentacija Saveznog zavoda za fizičku kulturu.

O. A.

BILATERALNI ODNOSI U 1960¹

Sprovođeci spoljnu politiku Saveznog izvršnog veća, Državni sekretarijat za inostrane poslove nastojao je da i u 1960. godini u što većoj meri unapredi i razvije odnose i saradnju sa svim zemljama i međunarodnim organizacijama na principu nezavisnosti, ravnopravnosti i nemešanja u unutrašnje stvari. Takva politika, oslonjena na uspehe u našoj socijalističkoj izgradnji, doprinela je novoj afirmaciji Jugoslavije kao aktivnog faktora u borbi za popuštanje međunarodne zategnutosti, za rešavanje spornih međunarodnih pitanja miroljubivim putem, za unapređenje miroljubive saradnje među narodima bez obzira na različitost njihovog društvenog uređenja i za očuvanje i stabilizaciju mira u svetu.

Da bi se postigli ti ciljevi, Državni sekretarijat za inostrane poslove razvio je široku aktivnost. U sklopu te aktivnosti posebno mesto zauzimaju lični kontakti i razmena mišljenja sa odgovornim predstavnicima drugih zemalja. Tako je državni sekretar za inostrane poslove Koča Popović u toku protekle godine posetio Iran, Avganistan, Indiju, Pakistan, UAR, Austriju i Italiju, a državni podsekretar Veljko Mićunović Norvešku i Švedsku. Jugoslaviju su posetili ministar inostranih poslova Austrije dr Bruno Krajski, ministar inostranih poslova Belgije Pjer Vinji, ministar inostranih poslova Holandije dr Jozef Luns i drugi zamenik prvog ministra Indonezije dr Subandrio. U okviru OUN došlo je do niza susreta i sa predstavnicima vlada drugih zemalja.

Polazeći od saznanja da aktivna koegzistencija i politika dobrosusedskih odnosa čine jednu celinu, naša zemlja je uvek smatrala da su odnosi sa susedima od posebnog značaja. Zbog toga je Državni sekretarijat za inostrane poslove i u 1960. godini aktivno radio na unapređivanju odnosa sa susedima i podržavao svaki stvaran i konstruktivan napor za unapređenje ove saradnje. Učinjen je dalji napredak u razvijanju odnosa sa svim susednim zemljama koje su to želele.

Pored široke i svestrane saradnje sa Grčkom, treba istaći pozitivan razvoj odnosa sa Italijom i Austrijom. Obostranom dobrom voljom i uzajamnim razumevanjem, nađena su zadovoljavajuća rešenja nekih od otvorenih pitanja sa tim zemljama. To može poslužiti kao putokaz i osnova za pozitivno rešavanje i preostalih pitanja. Uporedo s tim, došlo je i do proširenja saradnje sa pomenutim zemljama, iz čega je proizašlo i zaključenje niza novih sporazuma.

Istovremeno, Državni sekretarijat za inostrane poslove preduzeo je nekoliko inicijativa za unapređenje saradnje i za rešenje nekih otvorenih pitanja i sa susednim zemljama socijalističkog lagersa. Međutim, iako sa njima, kao i sa ostalim zemljama socijalističkog lagersa, imamo slična ili identična gledišta o mnogim međunarodnim pitanjima, nije došlo do potrebne konkretne saradnje na političkom planu niti do rešavanja nekih problema iz susedskih odnosa, koje Jugoslavija sa drugim susedima uspešno rešava.

Praksa netačnog prikazivanja naše stvarnosti, naše spoljne politike, kao i pokušaj mešanja u unutrašnje stvari od strane zemalja socijalističkog lagersa, nastavljani su i u prošloj godini. U takvoj aktivnosti naročito su se isticala Kina i Albanija, koje su, pored sistematske antijugoslovenske kampanje, nastojale da krajnje negativno utiču na formiranje politike prema Jugoslaviji i na širem planu, nastojeći da protiv Jugoslavije mobilišu javno mnjenje i druge partnere van svojih zemalja i van lagersa. Takva politika zemalja socijalističkog lagersa dolazila je do izražaja u povremenim antijugoslovenskim napadima u štampi i izjavama odgovornih rukovodilaca, a naročito u izjavi

objavljenoj posle savetovanja predstavnika 81 komunističke i radničke partije u Moskvi novembra 1960. Ove manifestacije nisu mogle a da ne utiču negativno na odnose Jugoslavije sa tim zemljama.

I pored navedenih negativnih okolnosti, bilateralni odnosi sa zemljama Istočne Evrope na ekonomskom i kulturnom području razvijali su se uglavnom pozitivno. Zaključeni aranžmani su dosta uspešno realizovani. Razlike koje se ispoljavaju u nivou odnosa i ostvarenim rezultatima sa pojedinim zemljama ukazuju na to da unapređenje odnosa zavisi od stepena spremnosti svake od tih zemalja i njihovog prilaženja pitanju razvoja odnosa sa Jugoslavijom.

Robna razmena odvijala se i u 1960. godini i postojeći sporazumi su realizovani.

Sa većinom ovih zemalja zaključeni su za 1961. jednogodišnji ekonomski sporazumi, dok su sa nekima zaključeni i dugoročni za period od 5 godina, a sa ostalima se vode pregovori ili su u pripremi. Mnogi ekonomski faktori, kao i postignuti rezultati, pokazuju da postoje uslovi za dalje proširenje robne razmene i uopšte za širu privrednu saradnju sa tim zemljama.

Kulturna saradnja se ostvarivala u okviru odgovarajućih konvencija i godišnjih planova, koji su uspešno izvršavani. Kontakti društvenih organizacija (sindikata, omladine, mirovnih pokreta, stručnih udruženja, i sl.) bili su u 1960. godini češći nego ranije. Ispoljeno je više interesovanja od strane tih zemalja za takvu saradnju; inicijative i predlozi naših društvenih organizacija nailazili su na povoljniji prijem.

Vlada FNRJ će i ubuduće ulagati napore za konstruktivnu saradnju sa svima socijalističkim zemljama, kako u cilju unapređivanja bilateralnih odnosa, tako i u interesu izgradnje socijalističkog društva i opšteg napretka u svetu.

Bilateralni odnosi sa zemljama Zapada razvijali su se na principu ravnopravnosti, nemešanja i uzajamne koristi, sa uspehom u prvom redu na ekonomskom i kulturnom polju. Sa nekima od njih došlo je, pored toga, do intenzivnije razmene mišljenja i na političkom planu. Međutim, o mnogim najkrupnijim međunarodnim problemima, kao što su pitanja kolonijalizma, razoružanja, nemešanja u unutrašnje stvari drugih — naša gledišta, stavovi i aktivnost razlikovali su se od njihovih.

Sa zemljama Zapadne Evrope, koje su naši tradicionalni partneri u domenu spoljnotrgovinskih odnosa, i prošle godine postignuti su uspesi u bilateralnoj ekonomskoj saradnji. Zaključen je niz novih trgovinskih i drugih ugovora, koji treba da doprinesu povećanju trgovinske razmene u obostranom interesu.

Naši odnosi sa Severnom Amerikom (SAD i Kanada) razvijali su se 1960, kao i ranije, na bazi uzajamnog poštovanja, nezavisnosti i ravnopravnosti. Bilateralna saradnja uspešno se razvijala pretežno na ekonomskom i kulturnom polju. Na kraju godine preduzete su mere za dalje proširivanje i postavljanje na dugoročnu osnovu saradnje sa SAD na spoljnotrgovinskom planu, na principu recipročne koristi.

Sa zemljama Latinske Amerike imamo prijateljske odnose. Postoje objektivni uslovi, kao i obostran interes, za njihovo povoljno razvijanje i ubuduće. O tome govore i uzajamne posete vladinih, parlamentarnih i drugih delegacija, kao i posete državnika, istaknutih zvaničnih i javnih ličnosti, kao i predstavnika društvenih organizacija i kulturno-prosvetnih ustanova.

Bilateralna saradnja sa zemljama Latinske Amerike odvijala se u prvom redu na privrednom i kulturnom polju, gde su postignuti pozitivni rezultati. U cilju proširivanja i produbljivanja saradnje, s nekima od ovih zemalja potpisani su novi privredni sporazumi, dok su sa Kubom i Meksikom sklopljene i konvencije o kulturnoj saradnji.

Podudarnost ili sličnost gledišta Jugoslavije i mnogih zemalja Azije i Afrike o najvažnijim svetskim pitanjima, kao što su borba za mir i politika aktivne koegzistencije,

¹ Iz Izveštaja Saveznog izvršnog veća za 1960. godinu.

razoružanje, borba protiv kolonijalizma i ekonomska pomoć, doprinela je unapređenju i proširenju naše bilateralne saradnje sa zemljama toga područja na svim poljima. U tom duhu nastavljena je i produbljena prijateljska saradnja sa neangažovanim zemljama Azije i Afrike, kao što su Avganistan, Burma, Indija, Indonezija, Irak, Kambodža, Etiopija, Gana, Gvineja, Maroko, Sudan, Tunis, UAR i dr. Jačanje odnosa sa Pakistanom i proširenje odnosa sa Japanom na kulturnom i privrednom planu, potvrđuju mogućnost i korisnost ravnopravne saradnje između zemalja različitih društvenih sistema.

Vlada FNRJ davala je i u protekloj godini punu podršku narodima Afrike, od kojih je 17 zemalja steklo svoju nacionalnu nezavisnost. Sa nizom tih zemalja uspostavljeni su diplomatski odnosi i razmenjeni diplomatski predstavnici.

Prijateljstvo i tesna saradnja između Jugoslavije i zemalja Azije i Afrike naročito su došli do izražaja na XV zasjedanju Generalne skupštine OUN. U zajednici sa afričkim i azijskim zemljama bili smo inicijatori poznate rezolucije petorice šefova »neangažovanih« zemalja, koja je blagotvorno uticala na smanjenje zategnutosti među antagoničkim snagama u svetu. Na isti način se manifestovao naš zajednički stav i istupanje i povodom drugih gorućih

pitanja današnje međunarodne situacije, kao što su problem kolonijalizma uopšte, a posebno događaji u Kongu i Alžiru, i razoružanje.

Privredni odnosi sa zemljama Azije i Afrike počeli su da se obogaćuju razvijenijim vidovima saradnje, što je omogućeno napretkom naše privrede i privrede tih zemalja, kao i postignutim iskustvima i rezultatima dosadašnje saradnje. Volumen razmene je u stalnom porastu. Uspostavljene su i neke forme privredne saradnje. Značajno je da se naša zemlja na tom području pojavljuje i kao ozbiljan izvoznik većih postrojenja (industrijskih postrojenja, hidrotermocentrala) ili kao izvođač većih radova, kao što su mostovi, luke, brodogradilišta, melioracije i sl.

Saradnja sa ovim zemljama svestranije se razvija i na naučno-tehničkom i kulturno-prosvetnom i umetničkom polju. Na našim univerzitetima studira više stotina stipendista iz azijskih i afričkih zemalja. Sve veći broj naših stručnjaka odlazi u razne zemlje tog područja da na osnovu tehničke pomoći i međusobne saradnje doprinese razvoju ovih zemalja.

(Vidi: »Bilateralni odnosi u 1959«, »Jugoslovenski pregled«, 1960, str. 133—134 (19—20).)

POSETA DRŽAVNOG SEKRETARA ZA INOSTRANE POSLOVE KOČE POPOVIĆA KANADI

Na poziv kanadske vlade, državni sekretar za inostrane poslove Koča Popović boravio je u zvaničnoj poseti Kanadi¹ od 27. do 29. marta 1961.

Državni sekretar Koča Popović vodio je razgovore s ministrom inostranih poslova Huardom Grinom i drugim istaknutim političkim ličnostima Kanade, u kojima su razmenjena mišljenja o opštoj međunarodnoj situaciji, nizu važnih međunarodnih pitanja s kojima su sada suočene Ujedinjene nacije i pitanjima međusobne saradnje dve zemlje.

Po završenoj poseti Ministarstvo inostranih poslova Kanade izdalo je 29. marta saopštenje u kome se, između ostalog, kaže da je za vreme zvanične posete državnog sekretara Koče Popovića Kanadi postignuta saglasnost da je »potrebno posvetiti posebnu pažnju razoružanju kao jednom od najkrupnijih problema koji se nalaze pred današnjim svetom«.

U saopštenju se dalje ističe da se »razmena mišljenja između dva ministra inostranih poslova odvijala u prijateljskoj i neformalnoj atmosferi«.

Konstatovano je da je »u toku poslednjih godina bilo češćih konsultacija između kanadskih i jugoslovenskih zva-

ničnih ličnosti, naročito u pogledu delatnosti Ujedinjenih nacija«.

»Sadašnji razgovori na nivou ministara inostranih poslova došli su kao prirodna posledica unapređenja odnosa između dve zemlje. Oba ministra se nadaju da će ova poseta dovesti do dalje korisne saradnje između dve zemlje o međunarodnim pitanjima od zajedničkog interesa. One će na taj način doprineti unapređenju mira i razumevanja među narodima.«

Državni sekretar Koča Popović je u intervjuu kanadskoj televiziji, 29. marta u Otavi, izjavio da su dve zemlje ušle u značajnu pozitivnu fazu međusobnog zbližavanja i upoznavanja i da na tom polju postoje dalje mogućnosti koje treba iskoristiti u obostranom interesu.

»Bez obzira na razlike u društveno-ekonomskim sistemima, kao i na različite prilaze u odnosu na pojedine međunarodne probleme — izjavio je Koča Popović, — uveren sam da između naših dveju zemalja postoje zajednički interesi naročito u oblasti učvršćenja mira i proširenja ravnopravne međunarodne saradnje.«

Govoreći o unapređenju međusobne razmene i opšte ekonomske saradnje, Koča Popović je rekao da smatra da nisu iskorišćene sve mogućnosti i da je »dosadašnji oblik ekonomske saradnje vrlo skroman. Potrebno je da obe strane bolje prouče mogućnosti koje pružaju oba tržišta. Sa naše strane, konkretne pripreme u tom pogledu su u toku«.

IZVOR: »Koča Popović u zvaničnoj poseti Kanadi« — »Borba«, 29. mart 1961; »Saopštenje o jugoslovensko-kanadskim razgovorima« — »Borba«, 31. mart 1961.

T. P.

¹ Vidi: »Jugoslavija i Kanada«, »Jugoslovenski pregled«, 1959, str. 498—499 (56—57).

SADRŽAJ 1961.

DRUŠTVENO I DRŽAVNO UREĐENJE

Inspeksijske službe u Srbiji	1—5	(1—5)
Zavod za javnu upravu	5—6	(5—6)
Organizacija privrednog preduzeća	49—54	(7—12)
Opšta politika Saveznog izvršnog veća u 1960.	97—112	(13—28)
Organizacija i rad Saveznog izvršnog veća u 1960.	112—114	(28—30)
Sednice Savezne narodne skupštine	114—116	(30—32)
Sednice republičkih narodnih skupština	116—120	(32—36)
Sednice Saveznog izvršnog veća	120—122	(36—38)

POLITIČKE I DRUŠTVENE ORGANIZACIJE

Savetovanje predstavnika komunističkih partija u Moskvi i Jugoslavija	7—8	(1—2)
Međunarodna aktivnost jugoslovenskih sindikata u 1960.	8—12	(2—6)
Savez novinara Jugoslavije 1957—1960.	55—58	(7—10)
II plenum Saveznog odbora SSRNJ	123—124	(11—12)
V kongres Socijalističkog saveza radnog naroda Slovenije	125	(13)
Savez ratnih vojnih invalida Jugoslavije u 1960.	125—126	(13—14)
„Korak nazad“ (izvod iz referata Veljka Vlahovića)	127—130	(15—18)
Lokalne radne akcije omladine u 1960.	131—132	(19—20)

PRIVREDA

Savezni društveni plan za 1961. godinu	13—16	(1—4)
Industrijska preduzeća po veličini	16—18	(4—6)
PTT saobraćaj 1957—1960. i nova organizacija JPTT	18—23	(6—11)
Potrošački krediti	22—26	(11—14)
Privreda u 1960.	59—65	(15—21)
Nova proizvodnja jugoslovenske industrije	66—70	(22—26)
Novčana primanja i izdavanja privrednih organizacija	70—72	(26—28)

SOCIJALNA POLITIKA I NARODNO ZDRAVLJE

Zaštita invalida rada	27—30	(1—4)
Zdravstvo u 1960.	133—134	(5—6)

PROSVETA, NAUKA I KULTURA

Sistem finansiranja školstva	31—33	(1—3)
Izdavačka delatnost, časopisi i štampa u JNA	33—35	(3—5)
Crtani film	35—36	(5—6)
Doktorat nauka u 1959. i 1960.	73—80	(7—14)
Prosveta i kultura u 1960.	135—138	(15—18)

FIZIČKA KULTURA I NARODNA TEHNIKA

Jugoslovenski sportski rekordi u 1960	37—38	(1—2)
Košarka	81—84	(3—6)
Državna prvenstva u 1960.	85—88	(7—10)
Međunarodna takmičenja jugoslovenskih sportista u 1960.	139—142	(11—14)

SPOLJNA POLITIKA

Stav Jugoslavije u vezi sa zaostrovanjem krize u Kongu	39—42	(1—4)
Poseta predsednika Republike Gvineje Seku Turea	42—43	(4—5)
Poseta predsednika Pakistana Mohameda Ajuba Kana	44	(6)
Poseta ministra inostranih poslova Idonezije dr Subandrija	44	(6)
Međunarodni ugovori zaključeni u drugoj polovini 1960. godine	45—48	(7—10)
Stavovi Jugoslavije o pitanju Alžira	89—92	(11—14)
Jugoslavija na XI zasjedanju Generalne konferencije UNESCO-a	92—93	(14—15)
Diplomatsko-konzularna predstavništva	93—96	(15—18)
Bilateralni odnosi u 1960.	143—144	(19—20)
Poseta državnog sekretara za inostrane poslove Koče Popovića Kanadi	144	(20)

»Jugoslovenski pregled« izlazi u mesečnim sveskama.
Godišnja pretplata 6.000 dinara / Redakcija: Moše Pijade 8 / tel. 33-610
Administracija: Ulica Kosmajka 7 / tel. 22-778 / pošt. fah 62 / Beograd.

Tekući račun kod Narodne banke br. 101—14
2—645

Štampa: Beogradski grafički zavod, Beograd.

